Št. 37 (1883) Leto XXXIV
NOVO MESTO četrtek, 12. septembra 1985
Cena: 50 din
13. februarja 1975 je bil list odlikovan z redom ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI

DOLENJSKI LIST

YU ISSN 0416-2242

VABILO BORCEM

Vabimo borce Levstikove in Ljubljanske brigade, da se udeležijo srečanja, ki bo ob odkritju spominskega obeležja padlim borcem obeh brigad, padlim v nemški ofenzivi leta 1943. Odkritje spominskega obeležja bo v soboto, 14. septembra, ob 11. uri ob cesti med Gornjim Igom in Rakitno. Zbor borcev Levstikove brigade bo ob 10. uri. Organiziran je skupni prevoz s Trga osvoboditve (izpred Univerze) ob 8.30.

Odbor skupnosti borcev 8. SNOUB
Frana Levstika

ODLIKOVANJA IN PRIZNANJA

SEVNICA — Na sobotni seji osrednjega delavskega sveta Lisce so podelili 55 zlatih obeskov za 20-letno delo v tem kolektivu in 60 za desetletno zvestobo. Predsednika sevniške in zagorske občinske skupščine sta v imenu predsedstva SFRJ podelila državna odlikovanja. Red dela s srebrnim vencem so prejeli: Ivanka Božič, Karolina Gorišek, Darinka Robar, Štefan Senica in Davorin Zupančič; medaljo zaslug za narod: Vili Glas, Miro Gosar, Jože Jakoš in Stane Slapšak, medaljo dela: Albert Felicijan, Nada Jazbinšek in Nada Vovk, iz zagorskega tozda pa troje delavk. Mariji Hering so izročili nepodeljeni srebrni znak sindikatov z letošnjega prvomajskega srečanja delavcev na gori Lisci.

Na prireditvi so peli Boštanjski fantje. Družabno srečanje je trajalo pozno v noč. Srečanja sta se udeležili tudi prvi delavki Lisce (od nekdanjih petih) Dora Božič in Pavlica Lisec-Sekne ter častna člana kolektiva Vinko Božič in Franc Ogorevc.

30 let Lisce

Ob jubileju Lisce bo govoril inž. Marko Bulc

SEVNICA — Minuli teden so se že zvrstile nekatere prireditve ob 30-letnici Lisce. V soboto je bila v tovarniški jedilnici slavnostna seja osrednjega delavskega sveta, kjer so najboljšim delavcem podelili priznanja in nagrade.

V torek so se sestali v Sevnici delavski sveti vseh tozdov, po krajšem kulturnem programu je bilo družabno srečanje z upokojenci. Včeraj je bil tako imenovani »odprti dan« Lisce — sprejem občanov in drugih organiziranih skupin za ogled proizvodnih prostorov. Osrednja prireditev bo v soboto ob 10. uri na gori Lisci. Kot slavnostnega govornika pričakujejo inž. Marka Bulca, predsednika slovenske gospodarske zbornice.

Pohodniki iz Krakovega — tja bodo med 7. in 8. uro vozili avtobusi — bodo med potjo na nekaterih točkah deležni raznih prijetnih presenečenj. Vabljeni niso le delavci, družinski člani, temveč tudi upokojenci, štipendisti in drugi občani. Če bo vreme ugodno, bodo z vrha Lisce poletavali zmajarji, nogometaši Lisce pa se bodo pomerili z Zlato selekcijo Nedeljskega.

A. Ž.

Svoje samostojnosti kovači

Marjan Orožen govoril ob jubileju Gozdnega gospodarstva Brežice — »Gozdarji so soodgovorni za položaj delavcev v predelovalni industriji«

BREŽICE — Nad 500 delavcev Gozdnega gospodarstva iz dvanajstih tozdov v devetih občinah je v soboto, 7. septembra, počastilo 35-letnico obstoja delovne organizacije in delavskega samoupravljanja. Za to priložnost so odprli nove proizvodne prostore brežiškega tozda Transport in mehanizacija, kjer so zaposleni do zdaj delali v zelo težavnih razmerah brez nujno potrebne strehe nad glavo.

Razvoj delovne organizacije v minulih desetletjih je v svojem govoru povzel glavni direktor Teodor Oršanič. Na slavnosti je govoril tudi predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Marjan Orožen. Delavcem GG je čestital za njihov jubilej: »Ni treba posebej poudarjati,« je dejal, »da postaja gospodarjenje z gozdovi, z našim skoraj edinim naravnim bogastvom, vse pomembnejše, odgovornejše. Ta odgovornost se izraža v tem, da je nujno potrebno še naprej odpirati dostop do tistih gozdnih površin, ki jih do sedaj ni bilo mogoče racionalno izkoriščati. Eksploatacijo gozdov je nujno povezovati z njihovo obnovo

K boljšemu gospodarjenju lahko največ prispeva urejenost notranjih samoupravnih odnosov, boljša organizacija dela, predvsem pa boljši in spodbudnejši način nagrajevanja. Tako imenovani panožni sporazum, ki ste ga delavci v gozdovih med prvimi sprejeli in ga začeli izvajati je lahko le nadaljnje izhodišče za vztrajno iskanje novih rešitev, da bi bolje delali in gospodarili, da bi se spopadali z nenehnim naraščanjem stroškov.

● V soboto, 7. septembra, je občinski sindikalni svet imel razširjeno sejo, na kateri je sodeloval tudi predsednik RS ZS Marjan Orožen. Razpravljali so o družbenopolitičnih in gospodarskih razmerah v občini. Težav je veliko, saj predelovalna industrija že dela na zalogo, v kmetijstvu se produkcija ustavlja zaradi visokih cen za gnojila in druge repromateriale, v tozdih in obratih z matičnimi organizacijami zunaj občine pa večinoma životarijo, ne da bi vedeli za usmeritev in mesto v novem srednjeročnem obdobju.

Tu pa se — roko na srce — gozdarji in delavci, zlasti vodilni v GG, ne morete pohvaliti, da bi se posebej izkazali, saj je bil porast cen vaših proizvodov v zadnjem času med najvišjimi in je že dosegel raven, ki postavlja pod vprašaj rentabilnost in izvozno sposobnost predelovalne industrije, kjer dela veliko delavcev, za katerih socialno varnost na osnovi dela ste tudi vi soodgovorni.«

Govornik je spomnil gozdarje na petdeseta leta, ko so z lesom prebijali gospodarsko blokado od strani informbiroja in dejal, naj bo gozdarstvo tudi danes, ko moramo premagovati posledice zadolževanj v preteklosti, opora politiki naslanjanja na lastne moči.

J. T.

SPOMENIK PRVEMU BOJU

RIBNICA — Poročali smo, da bodo v Mali gori pri Ribnici 8. septembra odkrili spominsko obeležje v spomin na prvi boj pripadnikov organizacije TIGR z okupatorjem, ki je potekal 13. maja 1941. Občinski odbor ZZB NOV pa je 4. septembra sklenil, da bo proslava 21. septembra ob 11. uri. Občinski odbor ZZB NOV in Planinsko društvo Inles Ribnica bosta za to priložnost organizirala tudi pohod po delu nove ribniške planinske poti »Po poteh štirih brigad«.

INOVACIJE TUDI V LABODU

NOVO MESTO — V junijski akciji raziskovalne skupnosti za oživitev inovacijske dejavnosti v združenem delu so pri Labodu dosegli lepe uspehe. Komisija za inovacijsko dejavnost je dobila v obravnavo kar 14 predlogov, 11 od teh pa jih je osvojila kot koristen predlog ali izboljšavo. Avtorjem ponudb bodo izplačali po 3000 din nagrade, posebne strokovne komisije pa bodo poleg tega ovrednotile predloge tudi glede na splošno družbeno korist, kar bo še posebej nagrajeno.

Danes otvoritev 39. prvenstva LAO

Novo mesto bo imelo v gosteh najboljše športnike ljubljanskega armadnega območja

NOVO MESTO— Že od včeraj je Novo mesto gostitelj kakih 700 udeležencev letošnjega 39. športnega prvenstva ljubljanskega armadnega območja, združenega s petim pregledom kulturno-zabavnih dejavnosti. Po natanko desetih letih je tako Novo mesto vnovič sprejelo najboljše športnike vojake.

Po včerajšnjem sprejemu ekip in popoldanskem ogledu legendarne Baze 20, bodo udeleženci prvenstva danes obiskali svoje pokrovitelje, delovne organizacije novomeške občine, vsi pa verjetno nestrpno čakajo današnjega popoldneva, ko se bo 39. športno prvenstvo, združeno s 5. pregledom kulturnih in zabavnih dejavnosti ljubljanskega armadnega območja, tudi uradno pričelo.

Svečana otvoritev se bo pričela danes ob 16.30 s slavnostno povorko mladih športnikov od športne dvorane pod Marofom do Stadiona bratstvo in enotnosti, kjer bo uradna otvoritev, združena s kulturnim in zabavnim programom. Več o prireditvi na športni strani.

Velik je dolg do žrtev fašizma

V Trebnjem in Mokronogu slovesnost

TREBNJE, MOKRONOG — Štirideset let življenja in dela v svobodi pomeni trebanjskim občanom obdobje razvoja in velikih uspehov. Na to so ponosni, kot tudi na to, da je bila na Trebelnem ustanovljena Gubčeva brigada, ena izmed najbolj slavnih partizanskih enot. 4. september, dan ustanovitve te brigade, je tudi dan, ko trebanjska občina praznuje svoj praznik.

Zvesti stabilizacijskim usmeritvam so Trebanjci pripravili skromno praznovanje ki pa ga je odlikoval bogat program. Osrednji prireditvi sta bili preteklo soboto v Trebnjem in Mokronogu. Ob 10. uri dopoldne se je v trebanjskem domu kulture sestala na seji trebanjska občinska skupščina. Na njej je govoril njen predsednik Avgust Gregorčič, ki je dejal, da razvoj posebej ne more biti več tako skokovit, kakor je bil doslej. Kljub počasnejšemu razvoju pa bo v naslednjem obdobju dobilo delo še 400 delavcev, predvsem mladih. Zato ne kaže biti črnogled, je dejal med drugim. »Zavedamo se, da je naš dolg do ljudi, ki so se žrtvovali revoluciji, velik. Iz občine Trebnje je bilo med aktivnimi borci 1149 občanov, 219 aktivistov in 732 terenskih delavcev. V vojni pa je padlo prek 400 borcev in aktivistov.«

● Na slavnostni seji, ki so se je poleg delegatov udeležili številni gostje, med njimi predstavniki pobratenih občin Ilijaš, Obrenovac in Velika Gorica ter italijanske Guastalle, so bile podeljene tudi letošnje plakete občine Trebnje. Prejeli so jih Miha Bregant, Peter Deu, Lado Javornik, Maks Kurent, Peter Podobnik, Igor Slak, Janez Vidic in Niko Vranešič. Plakete občine Trebnje je podelil predsednik Avgust Gregorčič.

Popoldne je bila v Mokronogu osrednja prireditev. Na njej je govoril generalmajor Ferdo Šetrajčič. Odkril je spomenik NOB, ki so ga Mokronožani prestavili z gradu na trg. Na mokronoškem gradu, kjer se je proslava nadaljevala, je predstavnik skupnosti borcev 15. udarne divizije, ki ima domicil v občini Trebnje, podelil plaketo trebanjski občini. Sledil je recital avtorja Staneta Pečka Po poteh svobode, potem pa so mokronoški gasilci za vse prisotne pripravil veselico.

J. S.

BERITE DANES!

na 2. strani:
● IMV: Le še malo potrpljenja
● So komunisti naredili vse?
na 3. strani:
● Rakete omilile nevihtno leto
na 5. strani:
● »Birokratsko poročilo«
na 6. strani:
● Razvoj z lastnimi močmi
na 7. strani:
● Pomnik pomembnemu Belokranjcu
na 9. strani:
● Meso v hrenovki le še začimba
na 11. strani:
● Večina ljudi meni, da so jedrske elektrarne cokla
na 18. strani:
● S puško med goste na bazenu
na 24. strani:
● Nova grožnja kočevskim gozdovom

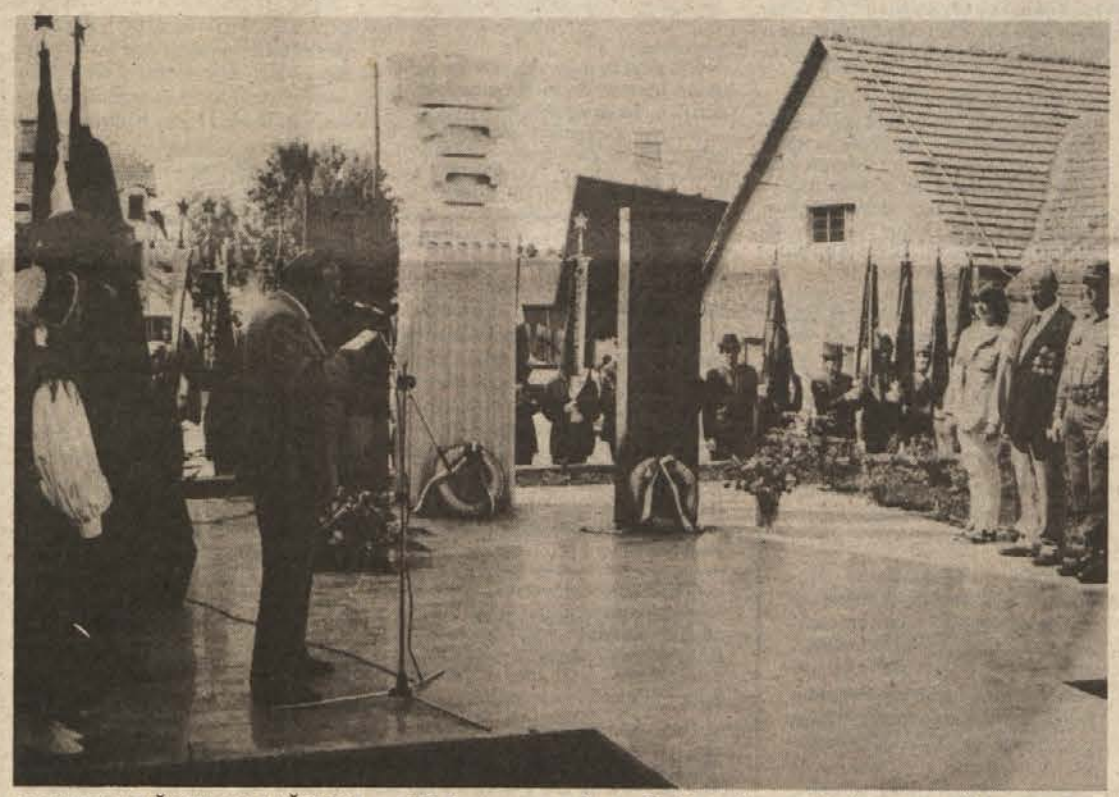

SPOMENIK ŽRTVAM FAŠIZMA — V Mokronogu so se že pred leti ogreli za prestavitev spomenika na trg. To so izvedli ob letošnjem občinskem prazniku in spomenik sedaj lepo zaokrožuje podobo trga. Spomenik, pri katerem so precej pomagali tudi mladinci, je odkril generalmajor Ferdo Šetrajčič. (Foto: J. Simčič)

BELT PRAZNUJE

ČRNOMELJ — Tukajšnji Belt bo v okviru praznovanja 30-letnice delovne organizacije in 65-letnice livarstva v Črnomlju pripravil v soboto, 14. septembra, ob 11. uri v kampu v Vinici proslavo. Slavnostni govornik bo zvezni sekretar za finance Vlado Klemenčič. V kulturnem programu pa bodo nastopili moški pevski zbor Belt, recitatorska skupina, ritmična skupina osnovne šole Vinica in godba na pihala iz Črnomlja.

SEČNJA LESA SE POVEČUJE

NOVO MESTO — Po podatkih Gozdnega gospodarstva Novo mesto so v letošnjem prvem polletju v družbenih gozdovih posekali čez 73 tisoč kubikov lesa, kar je za 9 odst. več kot ta čas lani, v zasebnih gozdovih pa sta se sečnja lesa in odkup povečala kar za polovico.

MODA BO DRAGA — »Proletarci vseh dežel združite se, da se boste vsaj lahko pošteno oblekli«, je ob ceni krznenega plašča (25 starih milijonov), ki so ga manekenke pokazale na sobotni modni reviji pred trgovino Julija, vzdihnil napovedovalec Jaka Šraufciger. Res je, letos bo mnoge segrela že cena, tako da v nobeni trgovini ne bo predolgih vrst, zagotovo pa bo večja gneča na razprodajah. Letošnjo modno revijo so za velike denarje pripravili ljubljanski modni delavci, pa ni bila nič boljša od lanske, ki so jo pripravili sami novoteksovci z domačimi manekeni in Tonijem Gašperičem. Zato ni čudno, da so še najbolj navdušili malčki — manekeni s svojo tovarišico (na sliki) iz Novoteksovega vrtca. (Foto: Janez Pavlin)

Komunali se obeta zmešnjava?

Ponedeljkov regijski posvet je pokazal, da vsaka občina »za svojim plotom« išče lastne rešitve — Skoraj vsa komunalna dejavnost brede v izgubah

NOVO MESTO — Celotna komunalna dejavnost se zna z novim letom ustaviti, če dotlej komunalne delovne organizacije ne bodo usposobljene za poslovanje po novem zakonu. Posledice dveletnega neuspelega dogovarjanja pa bodo čutili občani, so menili na regijskem posvetu 9. septembra v Novem mestu.

Nova komunalna zakonodaja začne veljati 1. januarja 1986, v štirih dolenjskih občinah pa je bilo doslej kaj malo narejenega, da bi zdajšnjo organiziranost prilagodili novim zahtevam. Dejstvo je, da po novem letu komunalne interesne skupnosti ne bodo smele več nastopati kot investitorke, ne bodo več dobivale kreditov, komunalne delovne organizacije, ki naj bi te posle prevzele, pa niso zanje niti ustrezno organizirane niti kadrovsko zasedene. Tudi o možnosti, da bi se komunalne delovne organizacije v regiji povezovale vsaj po strokovni plati, so že govorili, kljub temu po občinah še naprej vsak išče rešitve za svojim plotom. Po mnenju nekaterih razpravljalcev tudi zaradi tega, ker bi želeli nad komunalno dejavnostjo obdržati svoj vpliv.

Kot kaže, so trajni viri obratnih sredstev in zahtevana strokovnost v posameznih službah najtrša zahteva nove zakonodaje, ki pa je na Dolenjskem spričo slabih gospodarskih razmer ne zmorejo, zato tudi mencajo z odločitvami. Čas teče, komunalna problematika pa se kopiči in zaostruje vse od ekoloških težav do oskrbe s pitno vodo itd.

● Še največ je bilo sprememb narejenih v novomeški občini, tudi tu pa je osnovni zaviralni moment pomanjkanje denarja za sprotno komunalno dejavnost, da o razvoju niti ne govorimo. Nasploh pa so poudarili, da je bil novi zakon preveč pisan na kožo Ljubljane in Maribora, težave pa zato čuti vsa ostala Slovenija. Dokončnega odgovora in smernic za reorganizacijo komunalnih dejavnosti na Dolenjskem tudi ta posvet ni dal.

Na posvetu, ki ga je organiziralo Splošno združenje komunalnega in stanovanjskega gospodarstva Slovenije, so navzoče tudi informirali, da prej kot v dveh letih ne bi smeli računati z uveljavitvijo pobude slovenske gospodarske zbornice, da bi se nekatere SIS materialne proizvodnje združevale. Medtem je potrebno dejavnost organizirati skladno z zdajšnjo zakonodajo.

R. BAČER

VREME

Ob koncu tedna bo prevladovalo pretežno lepo vreme.

»Pozabljena« Dolenjska

Dolenjska idilik, s cvičkom in klobasami je dobra za turistične prospekte, ne sme pa biti stvarnost v novih republiških dokumentih. V zasnovi dolgoročnega in srednjeročnega republiškega načrta je namreč celotna regija skoroda neopazna. Po mnenju novomeškega izvršnega sveta bi morala v dolgoročni plan priti modernizacija železniške proge ne le do Trebnjega, marveč do Novega mesta, ker je ta odsek proge najbolj obremenjen in zastarel. Prav tako naj bi zagotovili gradnjo dela avtoceste in pa kraka plinovoda. V tem dokumentu naj bi modernizacijo železniške proge in gradnjo avtoceste postavili na tako mesto, da bi z gradnjo vsaj začeli, medtem ko naj bi do leta 1990 za napeljavo plinovoda opravili vsaj pripravljalna dela. Ker so za vse štiri dolenjske občine pomembnejša dela v republiških planih interesnih skupnosti napisana na repu investicij, je upravičena tudi domneva, da zaradi pomanjkanja sredstev do gradenj sploh ne bo prišlo. Potemtakem bi celotna regija lahko povsem izpadla v republiških investicijah, to pa bi bila prehuda klofuta pokrajini in njenim ljudem.

R. BAČER

IMV: le še malo potrpljenja

Poulične govorice se širijo zaradi prešibke prave obveščenosti

NOVO MESTO — V novomeški tovarni avtomobilov je bilo v zadnjem času med delavc čutiti nemir kot posledico negotove bodočnosti, izredno nizkih osebnih dohodkov in pouličnih govoric. Na skupni seji predsedstva občinskega sindikalnega sveta in sindikalne konference tovarne avtomobilov so 5. septembra zadeve razčiščevali.

Med delavci je prišla slaba volja do izraza zlasti ob avgustovskem izplačilu osebnih dohodkov. Delavcem so burile kri tudi govorice, da predlagana nova organiziranost v dve delovni organizaciji pomeni konec tovarne avtov. Govorili so o neupravičenem povišanju osebnih dohodkov posameznikom in zaposlenim v DSSS, o »prodaji« tozdov in odpovedi posameznih članov KPO. Sodu pa je izbil dno dva dni prej izsiljeni sestanek v lakirnici. Spet se je izkazalo, da je krivec predvsem slaba obveščenost. Delavci, hlastajoč za informacijami, ki jih v tovarni ne dobe, potem nasedajo pouličnim govoricam.

Občinsko sindikalno vodstvo, ki se je s problematiko IMV ubadalo na več sejah, je tokrat z zasedanjem v tovarni skušalo priti do prave slike razpoloženja z neposrednim pogovorom z delavci. V navzočnosti predstavnika republiškega odbora Zveze sindikatov, odbora kovinarjev, podpredsednika novomeškega izvršnega sveta in člana začasnega kolektivnega organa v IMV Antona Kuharja je stekel zelo odkrit pogovor. Dogovorili so se za problemsko konferenco v IMV v oktobru, na kateri naj bi začasno vodstvo pripravilo analizo uresničevanja sanacije in nakazalo perspektive za 3500-članski kolektiv tovarne avtomobilov.

Nesporno je bilo ugotovljeno, da sanacija daje rezultate ne samo v prikoličarski proizvodnji, ampak tudi v tovarni avtomobilov. To najbolj dokazuje podatek, da so letos z 260 zaposlenimi manj za 7 odst. povečali proizvodnjo. Ob vsem tem pa ima prenekateri delavec zaslužek na ravni zajamčenega, ostali pa tako nizke »plače«, »da ob njih jokajo«. So znatno pod občinskim poprečjem.

Menili so, da so zdajšnje razmere znak za alarm, ki zahteva boljšo obveščenost zaposlenih, boj malodušju in krotenje nestrpnosti.

● **Podporo občinskih sindikatov je dobil predlog za zvišanje osebnih dohodkov, upoštevaje uspehe v sanaciji. Posledica slabih prejemkov je dejstvo, da na veliko odhajajo izvežbani delavci od strojev, ostajajo pa mladi in novinci. Drugih delavcev ne dobijo, v takih razmerah pa ne bi bilo možno izdelovati kvalitetnih vozil za izvoz in tudi ne v dogovorjenih količinah.**

Klic po spremembi razmer in programu za bodočnost vse bolj dobiva poteze nestrpnosti. To je sicer potrebno razumeti, vendar so prosili delavce za le še malo potrpljenja. S pritiski, kakršnih smo včasih vajeni doma, se tujih partnerjev ne da ustrahovati.

RIA BAČER

● *Nič čudnega, da smo Jugoslovani čedalje slabši v plavanju — toliko plavamo v dolgovih, da polagoma pozabljamo, kako se plava v vodi.*

MARJAN BRADAČ

Nov Rikov skok

V prvem polletju podvojena proizvodnja

RIBNICA — Riko Ribnica je v prvem polletju letos spet napravil velik skok naprej in je tako že vrsto let najuspešnejša delovna organizacija v občini, sodi pa tudi med najuspešnejše v republiki in državi.

Tako so v prvem polletju v petih tozdih Rika, ki štejejo skupaj okoli 1.100 odst. več kot v istem obdobju lani), za blizu 1,6 milijarde dohodka (84 odst. več), 760 milijonov akumulacije (133 odst. več). Skupno so v istem obdobju izvozili za blizu 2,8 milijarde dinarjev (141 odst. več), od tega na konvertibilni trg za 233 milijonov ali 333 odst. več kot v prvem polletju lani.

V Rikostroju so, kot smo na kratko že poročali, odprli 7.400 kvadratnih metrov novih delovnih prostorov. V novih prostorih, kjer bodo izdelovali težje stiskalnice, so še zaklonišče za 200 ljudi, gostinska soba s skladišči in kuhinjo, kuhinja z menzo in sanitarijami, prostor za kuhinjsko osebje idr. Riko ima tako zdaj že samo v Lepovčah v Ribnici kar 23.000 kvadratnih metrov pokritih površin.

J. P.

Kolikšna je cena sevniških zdrah?

V Jutranjki so postavili številko, koliko so jih veljali spori v zadnjih 15 letih — Obisk delovne skupine CK ZKS v OO ZK v tozdu Motiv

SEVNICA — Bodi nam dovoljeno, da zapišemo nekaj neposrednih, za koga morda obrobnih ugotovitev s sestanka osnovne organizacije ZK v Jutranjkinem tozdu Motiv (priprave na bližnjo sejo CK ZKS o aktiviranju lastnih moči), ne da bi se izgovarjali na »zahajanje z dnevnega reda«, kot so to naredili nekateri drugi časopisi.

Glavni direktor Karl Vehovar je na več kot štiriurnem slabo vodenem sestanku 9-članske osnovne organizacije ZK in okrog 30 vabljenih gostov najprej razdelil pismen prispevek o petnajstletnih razprtijah v Jutranjki. Med drugim je zatrdil, da bi brez njih imeli zaposleni za polovico večje osebne dohodke, tako slabo da so učinkovale na delo tovarne.

Sekretar je skušal sestanek speljati v mirnejše vode o inovacijah, predsednik sevniškega občinskega komiteja ZK Franc Pipan pa je polemiziral z nekaterimi Vehovarjevimi trditvami. Predsednik občinskega izvršnega sveta Janko Rebernik je, preden sta s predsednikom občinske skupščine sestanek zapustila, predlagal spravo, konec vsem sporom in mirnejše delo vnaprej. Sestanek se je brez uspeha večkrat vrtel okrog zadeve »Stopar«. Jutranjka očitno vztraja pri nadomestni tožbi v Ljubljani, govor je bil tudi o nekakšnem sestanku na CK.

Pred koncem sestanka je odšel še direktor Vehovar, izvršni sekretar P CK ZKS Emil Štern je zatem zavrnil očitke o izgubljenih milijardah zaradi razprtij. Vehovarjevo trditev, da bi delavci Jutranjke v drugačnem vzdušju lahko namesto tega imeli za pol višje prejemke, je označil, da so povsem brez osnove in politično škodljive. Zavzel se je za nadaljnje odkrite pogovore.

Do nekakšnega soglasja je prišlo glede Inpleta. V Jutranjki zavračajo očitke o trdem stališču do tega svojega »otroka«. Zapisniško so dokazovali odprte karte. Zavzemajo se za odkrite poslovne odnose, sprejemajo tudi Šternovo pobudo za solidarnost.

● **Jutranjka je po moči na zavidljivem petem mestu med konfekcionarji v republiki. V zadnjem letu je zelo povečala izvoz, in to navzlic temu, da njeni delavci delajo na pretežno odpisanih strojih. Na sestanku so zato govorili o nujnem posodabljanju, ki pa zadeva na skorajda nepremostljive ovire, zlasti še, ker se je izdelovalec šivalnih strojev Bagat začel zgledovati pri avtomobilski industriji in podobnih izsiljevalcih prodajnih pogojev. Kljub temu v Jutranjki upajo, da bodo še dobro poslovali in prejemali visoka sejemska priznanja.**

Maratonskemu sestanku lahko zamerimo predvsem premalo idejnopolitičnih izhodišč, kako bi morala ta maloštevilna osnovna organizacija delovati, da bi si med zaposlenimi priborila mesto, ki ji gre.

A. ŽELEZNIK

Zavlačevanje namesto ukrepanja

Obeta se spet vroča politična jesen

LJUBLJANA — »Majska« analiza o uresničevanju gospodarske stabilizacije vsebuje več »minusov« kot »plusov«. Težave so ostale, nekatere pa so se celo poglobile, npr. rast inflacije in padec življenjske ravni. Tisti (teh pa ni malo), ki potiskajo ZIS na zatožno klop rednih in edinih krivcev, pravijo, da so bili od ukrepov ekonomske politike pravočasno sprejeti samo realne obresti in realni tečaj dinarja ter zakon o cenah, katerega učinki so vsekakor znani.

Stvarnost pa je vendarle nekoliko drugačna. V skupščini je v teku sprejemanje deviznega zakona, zakona o planiranju, tečajnih razlikah, kriteriji za nerazvite, zakona o financiranju razširjene reprodukcije, ni pa še nikjer niti dogovora o deviznih terjatvah — o tem, kaj storiti v inflacijski politiki, pa razpravljajo šele sedaj.

Skupščine in ZIS imajo torej dela do vratu. Ekonomska politika naše zvezne vlade ima mnogo slabih plati in o tem ni pametno molčati. Prav tako je jasno, da nakopičenih družbenih in ekonomskih težav ni možno rešiti v kratkem času, pa tudi, da so dodatni problemi posledica odlaganja izvajanja stabilizacijskega programa. Republike in pokrajini dve leti po sprejetju uporabljajo stabilizacijski program samo takrat, ko preračunajo, če jim to ustreza. Zaradi tega je v tem trenutku nujno jasno povedati, kdo in zakaj zavrača stabilizacijski program in spremembe v gospodarskem sistemu. In, ne nazadnje, kdo se boji nujnih sprememb v političnem sistemu? Vsekakor za vse te pomanjkljivosti ne moremo kriviti samo ZIS. ZIS je zaradi različnih stališč republik in pokrajin pogosto brez moči.

Načela enakopravnosti narodov in narodnosti, republik in pokrajin in občin v njihovem okviru nikakor ne bi smeli obravnavati tako, da je to ovira za združevanje dela in sredstev, za iskanje enotnih rešitev pri urejanju in usmerjanju gospodarskega življenja. Švicarska konfederacija je zagotovila popolno enakopravnost narodov, ki v njej žive, vendar je gospodarsko enotna država.

Če pojmujemo to načelo kot pravico veta na sleherno rešitev, ki komu ne ustreza, potem nove rešitve ni ali pa bomo sprejemali rešitve, na podlagi katerih ne bo mogoče uresničevati uspešne gospodarske politike. Značilen primer je sedanji zvezni zakon o cenah, ki so ga pripravljali več let in vsebuje šest povsem različnih načel za oblikovanje cen.

● **Povsem zgrešeno je obravnavati načelo enakopravnosti tako, da je treba vedno o vsem in o čemerkoli doseči konsenz, da se neskončno dogovarjamo in sporazumevamo. To vodi v nevarno omrtvičenje pri odločanju, še zlasti v zelo neugodnih mednarodnih ekonomskih in političnih okoliščinah in odnosih. Kot je že zdavnaj znano, ne more noben sistem niti podsistem uspešno delovati na podlagi nenehnega pogajanja in dogovarjanja.**

Glede na različno gospodarsko sestavo v naših republikah in pokrajinah je dobilo prelivanje dohodka prek sistema cen nujno regionalni in nacionalni vidik, to pa je pripeljalo do vse večjih pristojnosti republik in pokrajin na področju cen. V takih pogojih primarne delitve je moralo nujno priti do širitve zajedalskega gospodarjenja, t.j. do splošne usmeritve, da se dohodek povečuje z dviganjem cen blaga in storitev.

VINKO BLATNIK

Kratek premislek

Ob tednu boja proti kajenju in pljučnim boleznim

Malce groba šala pravi, da je na eni strani cigarete žerjavica, na drugi pa bedak. Zdravstvene raziskave so pokazale, da je kajenje resnično škodljiva razvada, ki oropa človeka za najdragocenejše, kar ima, zdravje in življenje. V tej luči je groba šala še premalo groba, saj vemo, da kljub obilici prelitega črnila in tiskarske barve, javnih opozoril in svaril zdravnikov in drugih zavzema kajenje tobaka vznemirljiv razmah. Še posebno hudo je, ker po cigareti segajo vse mlajši rodovi, torej tisti, ki jim razvada najbolj škodi. In ker ta teden začenjamo teden boja proti kajenju po vsej Jugoslaviji, naj vsakdo sam zase vsaj za trenutek premisli, ali ni morda med tistimi, ki jih omenja zgoraj zapisani izrek. In če je, potem naj premisli naprej: kaj, če groba beseda bedak le ni prepolna resnice?

V Celju se bo osemnajstič predstavila obrt

Od 13. do 22. septembra

CELJE — Jutri bodo odprli 18. mednarodni obrtni sejem, največjo tovrstno prireditev pri nas, ki priteguje vse več obiskovalcev.

Pravzaprav je bil sejem odprt že dva dni prej, kajti letos so se odločili za novost v obliki dveh posebnihposlovnih dni. Med običajnimi sejemskimi dnevi je bilo namreč lani toliko obiskovalcev, da so se prehodi zatrpali. Pričakujejo, da bo razstavljalo 3.800 slovenskih obrtnikov, okrog 240 iz ostalih predelov Jugoslavije in 32 tujih razstavljalcev opreme. Zastopanih bo 63 obrtnih združenj, 32 obrtnih zadrug, 72 podjetij in 15 trgovskih organizacij. Tudi letos bo živahno v posebni obrtni ulici, kjer bodo posamezni rokodelci pred očmi obiskovalcev izdelovali svoje izdelke. Posebnosti letošnjega sejma bodo specializirane razstave tekstilcev in lesarjev, gostinske opreme in kmetijske mehanizacije.

Podobno kot zadnja leta bo tudi tokrat savinjska metropola živela s sejmom. Po raznih dvoranah bo vrsta sestankov in posvetovanj. Marsikaj od razstavljenega bo tudi letos moč kupiti. Sejem bo odprt vsak dan od 9. do 19. ure.

INLES NA SEJMIH

RIBNICA — Na letošnjem vinskem sejmu v Ljubljani je razstavljal tudi ribniški Inles. Seveda Ribničani niso prikazali vin, ampak svoj program vrtnih miz. Po Inlesovih mizah so najbolj povpraševali Nemci in inlesovci so že sklenili pogodbo za prodajo na nemški trg. Seveda bodo take mize naprodaj tudi doma, njihova cena pa bo okoli 20.000 din. Te dni je bila tudi v grškem mestu Solun velika razstava. Svoj razstavni prostor je imel tudi ribniški Inles.

So komunisti naredili vse?

Na seji občinskega komiteja ZK Trebnje so obravnavali rezultate gospodarjenja v prvem polletju

TREBNJE — Na seji občinskega komiteja ZK v Trebnjem, ki je bila 9. septembra, so delegati in direktorji nekaterih trebanjskih delovnih organizacij obravnavali rezultate poslovanja v prvem polletju. Seznanili so se tudi z vprašanji stanovanjskega gospodarstva ter s potekom evidentiranja za funkcije v ZK in delegatskem sistemu.

Edina razveseljiva vest o trebanjskem gospodarstvu je, da mirenska IMV posluje brez izgub. Drugi kazalci so večinoma negativni, čeprav dosega gospodarstvo dokaj visoke prihodke, ki pa so vsi plod inflacije. Izvoz še naprej šepa, poleg tega je njegova struktura vse prej kot ugodna. Prevladuje klirinški izvoz, pokritost uvoza z izvozom je komaj nekaj več kot 80-odstotna, ves izvoz pa ustvari le troje delovnih organizacij. Čeprav se je akumulacija popravila, je še daleč od optimuma. Nasploh pa stroški naraščajo hitreje od prihodka in temu primeren je tudi dohodek. Nič bolje se ne godi družbenim dejavnostim. Šolstvo je že tako in tako v nenehnih težavah, ki se najhuje odražajo v nizkih osebnih dohodkih za učitelje. Z izgubo posluje tudi trebanjski zdravstveni dom, ki mu manjka več kot 10 milijonov dinarjev do pozitivnega poslovanja. Vse te ugotovitve so že stara zadeva, zato ni čudno, da se je eden izmed delegatov vprašal, kakšna je pri vsem tem odgovornost komunistov. Ali so res naredili vse, da bi se gospodarjenje izboljšalo?

V stanovanjskem gospodarstvu je problemov več kot dovolj. Zato so se na seji odločili, da jih bodo samo nakazali, medtem ko bi bilo za podrobnejšo analizo potrebnega več časa. Več kot razvidno je, kakor je dejal predsednik skupščine stanovanjske skupnosti Trebnje, da stanovanjska skupnost v takih razmerah zelo težko gospodari. Najemnine za stanovanja so bile povečane že dvakrat, toda denarja je komaj za najbolj nujno vzdrževanje stanovanj, za gradnjo novih pa ga ne ostane nič. Stanovanjska gradnja zaostaja za načrti, kakor pa kaže, tudi okleščenih načrtov ne bodo uresničili. V organizacijah združenega dela plahni zanimanje za nakup stanovanj. Nasprotno pa narašča interes za gradnjo zasebnih hiš. Rečeno je bilo tudi, naj bi se sodelovanje med Stanovanjsko zadrugo Šentrupert in stanovanjsko skupnostjo okrepilo.

● **V trebanjski občini že od pomladi dalje poteka evidentiranje za funkcije v ZK in delegatskem sistemu. V osnovnih organizacijah ZK so že evidentirali možne kandidate za opravljanje funkcij v družbenopolitični skupnosti, ZK in drugod. Za vodstvo občinskega komiteja so evidentirani Milan Kranjc, Ludvik Lovše, Jana Petrovac in Lojze Ratajc. Za predsednika občinske skupščine so evidentirani Nace Dežman, Avgust Gregorčič, Tone Hočevar, Drago Kotar, Jože Tomažin in Janez Zajc. Za predsednika izvršnega sveta pa so v osnovnih organizacijah evidentirali Jožeta Falknerja, Toneta Hočevarja, Jožeta in Franceta Jevnikarja, Pavlo Kranjc, Maksa Kurenta, Ludvika Lovšeta, Jano Petrovac, Cirila Pevca in Lojzeta Ratajca.**

J. SIMČIČ

NAŠA ANKETA

Cigaretni dim razdvaja

Svet ni razdeljen samo na vojaške in ideološke bloke. Bolj opazne so tiste vsakdanje delitve, med pešce in voznike, proizvajalce in kupce, kadilce in nekadilce. Interesi so pogosto hudo nasprotni, razumevanja in posluha za drugega bolj malo. Ob tednu boja proti kajenju smo pripravili anketo, s katero smo hoteli poizvedeti, kako je v vsakdanjem življenju med tistimi, ki si po lastni izbiri in volji strupijo zrak s cigaretnim dimom, in tistimi, ki tega nočejo, pa jih skupno življenje sili v tako imenovano pasivno kajenje na sestankih, v javnih prostorih, prevoznih sredstvih, na delovnih mestih in domovih. Če vlada nasilje kadilcev nad nekadilci ali je kaj več razumnih omejitev v korist enim in drugim?

MARIJA PEZDIRC, administratorka v črnomaljskem Beltu: »Kljub opozorilom, naj ljudje ne kadijo, se tega le redkokdo drži. V Beltu kadimo celo v sejni sobi, kjer se zbere veliko ljudi, med njimi tudi nekadilci. Opažam pa, da je sicer na javnih prostorih manj kajenja. Sama kadim, a tako malo, da mi najbrž ne škodi. Moti pa me, ker ljudje odmetujejo cigaretne ogorke vsepovsod.«

JAKOB VITOVSKI—JAKŠE, šef strežbe v metliškem hotelu: »Pred 20 leti smo se štirje prijatelji dogovorili, da bomo nehali kaditi. Jaz sem nehal, ostali trije pa še danes kadijo. Meni zdaj cigaretni dim smrdi, žal pa moram zaradi svojega poklica delati v zakajenih prostorih. Pomagam si lahko le tako, da vključim ventilator. Seveda bi želel, da ljudje ne bi kadili, a prepovedati jim ne morem. Dobro bi bilo, če bi imeli v lokalih tudi prostore za nekadilce.«

MIRKO HROVAT, upokojenec iz Mokronoga: »Kaditi sem začel v svojem 16. letu, ko sem bil v partizanih. Potem sem kadil vse do upokojitve, ko sem začasno nehal. Ob Titovi smrti sem ponovno začel pa nehal in spet začel. Tako se zdaj ponavlja. Ta hip kadim, a si želim, da bi nehal, saj vem, da je kajenje zdravju zares hudo škodljivo. Kadar kadim, se slabo počutim.«

KRISTINA POTOČAR iz Novega mesta: »Kajenje me zelo moti. Žal je moj mož hud kadilec, pokadi najmanj 40 cigaret na dan. Čeprav mu kar naprej pridigam o škodljivosti kajenja, nič ne pomaga. Poleti še gre, ko imamo vse odprto, pozimi pa je hud kadilec v stanovanju prava nadloga.«

MATJAŽ VIRANT, gasilec pri IGD Inles Ribnica: »Čeprav sem kadilec, spoštujem nekadilce in ne prižgem cigarete, če sem med nekadilci. Na sestankih sploh ne bi smeli kaditi. V lesni industriji je še toliko bolj prav, da je kajenje strogo omejeno le na določene prostore, saj je pri nas veliko hitro vnetljivih snovi, od prahu do premazov in lakov. Žal se pri nas še ne zaveda vsak delavec, da smo kot v smodnišnici in da odvrženi cigaretni ogorek lahko povzroči katastrofalen požar, zaradi katerega lahko vsi ostenemo brez kruha.«

IRENA POJE, blagajničarka v hotelu Pugled v Kočevju: »Sem kadilka, a vendar sem proti temu, da bi na sestankih, tudi če trajajo več ur, kadili. Tudi kadar grem na obisk k nekadilcem, se vzdržim in ne kadim. Zelo me moti, če kdo kadi v avtobusu ali v lokalu, kjer je kajenje prepovedano. Sama bi se zelo rada odpovedala kajenju, pa ne vem, kako.«

JANKO BLAS, tajnik društva nekadilcev v Sevnici: »V naši občini smo lani kot tretji v Sloveniji ustanovili društvo nekadilcev. Nekadilci imamo pravico do čistega zraka brez cigaretnega dima. A dan za dnem vidimo, da kadilci kade tudi tam, kjer je prepovedano. O škodljivosti kajenje bi morali uspešneje prepričevati ljudi. A poglejte, naše znanstvene ustanove spodbujajo sajenje tobaka v Beli krajini! Ne bi raje ta trud vložili v druge kmetijske kulture, ki nam jih primanjkuje?«

KATICA KOVAČIČ, delavka iz Brežic: »Iz javnih prostorov, predvsem iz čakalnic, so kajenje precej izrinili. V avtobusih nikomur ne pride na misel, da bi prižgal cigareto. Prav je tako, kadilci nimajo pravice zastrupljati ljudi okrog sebe. Mislim, da je na vlakih še zmeraj premalo oddelkov za nekadilce. Z vlaki potuje vse več družin z otroki, ti pa so najbolj občutljivi za cigaretni dim.«

JOŽICA HARTMAN, blagajničarka na železniški postaji v Krškem: »Nam nekadilcem je marsikdaj zagrenjeno življenje in delo, kajti razna opozorila zaležejo bore malo. Pri nas je v čakalnici včasih toliko cigaretnega dima, da je škodljivo tudi za nekadilce, čakajoče na vlak. Morali bi biti dosledni in nikjer v javnih prostorih, razen morda v gostilnah, ne bi smeli dopuščati kajenja. Terorja kadilcev imamo počasi že vsi čez glavo!«

kmetijstvo

Bo plinski top odgnal divjad?

Peter Barjakovič: »Če se bo plinski top obnesel, je res vreden tega denarja.«

ŽUNIČI — »Če ne bi pšenice, ovsa, koruze pa tudi krompirja in drugih pridelkov varovali pred divjadjo, nam ne bi nič ostalo,« pravi Peter Barjakovič iz Žuničev. »Jaz sem doslej poskusil že vse, da bi pridelek čimbolj zavaroval pred divjadjo, a je škoda kljub temu vsako leto zelo velika. Daleč največ škode nam naredijo divje svinje, precejšen škodljivec pa je tudi jazbec, ki ga električni pastir ne ustavi in je pri pobiranju pridelka zelo vztrajen.

Barjakovič je pred leti iz Kočevja dobil neke trakove in z njimi ogradil njive s pšenico in koruzo, spodaj napeljal električnega pastirja in še luč prižgal, a vse to divjad, zlasti jazbeca, ni ustavilo. »Škoda, ki jo povzroči divjad, je res velika in tista odškodnina, ki nam jo dajo lovci, še zdaleč ni ustrezna. Pa imej veselje s kmetovanjem! Lovci bi morali ljudem pomagati kupiti električne pastirje, a o tem nočejo seveda nič slišati. Lani so bili v komisiji, ki je ocenjevala škodo zaradi divjadi, ljudje, ki so pošteno ocenjevali, pa so bili deležni od lovcev očitkov in letos nočejo več sodelovati v tej komisiji...«

Ko so pred časom v teh krajih slišali, da divjad uspešno preganja z njiv plinski top, so se začeli zanimati za nakup. Sedaj imajo dva taka topa v Miličih, po enega pa v Marindolu in Žuničih. »Ko sem zvedel, da se dobi tak top, sem rekel, da dam tudi kravo zanj, samo da ga dobim. V Žuničih smo ga skupaj kupili trije kmetje, zanj pa smo dali 180 nemških mark in 11 tisočakov. Top deluje na plin, naravnamo ga lahko, da poči v časovnih presledkih od minute do pol ure. Top imamo tri tedne. Sprva je delal samo ponoči, sedaj pa tudi podnevi, kajti prašiči so mi kljub topu naredili škodo. Ne vem, ali so na njivo prišli podnevi ali so se že navadili na pokanje.«

A. B.

Rakete omilile nevihtno leto

Nesporna uspešnost protitočnega dežnika — Predlog za enotne prispevke

SEVNICA — V Sloveniji si prizadevamo za enotno protitočno obrambo (ustanavljajo jo še na Primorskem, kjer so letos v tamkajšnjih vinogradih imeli katastrofalno točo), vendar je za financiranje obrambe v veljavi še različna stopnja.

Na mariborskem koncu plačujejo nižjo stopnjo, v osrednji Sloveniji, kamor spada tudi Dolenjska z Belo krajino in Posavjem pa višjo. V Ljubljani so minuli teden obravnavali že peto enačico samoupravnega sporazuma, po katerem teh razlik ne bi smelo biti

• Drugi uporabniki prostora, razen kmetijcev, se radi na vse kriplje otepajo prispevka za obrambo proti toči, zato je v osrednji Sloveniji prispevek za kmetijce tudi višji. Če pa toča že pada, ne pada le po poljih, temveč povsod. Da škoda niti v industriji ni zanemarljiva, kaže nedavna pocenitev katrc v IMV.

več. Po njej naj bi se v osrednji Sloveniji prispevna stopnja zmanjšala. Razliko naj bi pokrili republiški intervencijski sklad in podobni občinski skladi.

Nasploh je imela protitočna obramba letos obilo dela. Do začetka minulega tedna je bilo skupno 47 akcij. Do takrat so izstrelili skupaj 6.458 raket. Letos poteka obramba iz radarskega centra na Lisci avtomatično, s pomočjo računalnika. V jeseni bodo pripravili posebno analizo o uspešnosti obrambe.

Strelci tudi ugotavljajo, da je letos kakovost raket neprimerno boljša. Lani je znašal odstotek nepravilnosti glede na izstreljeno število več kot desetino, letos pa doslej le 1,9 odst. Iz izkušenj ob lanskih ujmah so letos postavili nova strelna mesta na območju občin Žalec, Celje, Domžale, Zagorje in Črnomelj.

A. ŽELEZNIK

RAZSTAVA »NARAVA — ZDRAVJE«

LJUBLJANA — V četrtek, 19. septembra, bodo na Gospodarskem razstavišču odprli tradicionalno 16. razstavo »Narava — zdravje« 85«. Odprta bo do 22. septembra. Vabljeni!

30. KRAVJI BAL

BOHINJ — To nedeljo, 15. septembra, bo v Ukancu v Triglavskem narodnem parku jubilejni »kravji bal«, že 30. po vrsti. Kot običajno bo osrednji dogodek prihod planšarjev in sirarjev, ki bodo s čredami prišli s planin, nastopili pa bodo še: folklorne skupine, pihalna godba iz Gorij, pevski zbori, medtem ko bosta za veselo razpoloženje skrbela ansambla Veseli planšarji in Gorenjci. Odveč je skoraj zapisati, da je poskrbljeno za domače gorenjske jedi, od zaseke do žgancev, in pijačo. In vstopnina? Ni velika: 150 din. Več o 30. kravjem balu lahko zveste pri Turistbiroju Bohinj, tel. št. 064-76-370.

Novost: drobilnik za kompost

Izdelek Gorenja

V prizadevanjih, da dopolnijo ponudbo male kmetijske mehanizacije, so v Gorenju Muta razmišljali, kako pospešiti pridobivanje cenenega in najbolj zdravega gnojila — komposta. Odločili so se za drobilnik organskih odpadkov. Zanj so razvili svojski rezilni sistem, ki je med testiranjem pokazal svoje prednosti, posebej še funkcionalnost. Zdrobi namreč vse organske odpadke in omogoči kar najhitrejšo biološko presnovo organskih odpadkov.

Drobilnik poganja elektro oziroma bencinski motor. Rezilna glava je v specialno odlitem ohišju, ki je cevasto podaljšano. Organske ostanke je treba vstavljati v ohišje, morajo biti sveži, obrezline sadne-

ZANIMIVOST

ga drevja pa ne debelejše od 2,5 cm. Listje, travo in druge organske odpadke je treba vstavljati v drobilnik v večjih šopih, obrezline sadnega drevja, trte in podobno pa v manjših. Drobilnik organskih odpadkov Gorenje Muta porabi za eno uro obratovanja 2,2 kWh električne energije.

In še to: za pripravo komposta je treba uporabiti zdrave, neokužene organske odpadke. Razgradnja organskih ostankov mora biti kar najhitrejša, da v kar največji meri ohranijo hranilne snovi. Ostanki in odpadki pa so s tem novim proizvodom Gorenja Muta kar najbolj enakomerno zdrobljeni tako, da omogočajo dostop zraka in uspešno delovanje drobnoživk. (Po Gospodarskem vestniku).

Sladko grozdje

Sredi meseca bo trgatev zgodnjih sort grozdja — Grozdja bo malo, a bo sladko

METLIKA — Sredi prejšnjega tedna so v metliški Vinski kleti že drugič z meritvami ugotavljali tehnološko zrelost grozdja ranih sort, iz lastnih vinogradov. Merijo predvsem padanje kisline in naraščanje sladkorne stopnje, ki sta glavna znaka zrelosti grozdja. Rezultati kažejo, da bosta portugalka in šentlovrenka dosegli nadpovprečno kakovost. Bo pa kakovost precej različna v posameznih legah oziroma celo vinogradih, odvisno pač od tega, kako je vinograde prizadela pozeba. Vsekakor bo več sladkorja tam, kjer bo manj pridelka. Zadnje meritve so pokazale, da ima portugalka blizu 60 oekslovih stopinj sladkorja in 8,8 grama na liter skupne kisline, šentlovrenka okoli 70 stopinj oe in 14 g/l kisline. Ker je vreme za trto zelo ugodno, grozdje še pospešeno pridobiva sladkor. Računajo, da bo trgatev zgodnjih sort sredi septembra, vendar bo zaradi pozebe pridelek več kot za polovico slabši od normalnega.

Dekle, zapisano kmetiji

Sintičevim daje kruh zlasti vinogradništvo

JABLANICE — »Sama sem se odločila. Me pač veseli delo na kmetiji,« odvrne Alenka Sintič iz Jablanic, vasice pri Kostanjevici na Krki, ko jo pobaramo, če bo zmogla naporna kme-

Alenka Sintič

čka opravila na 12 hektarov veliki kmetiji. Čeprav je obdelovalne zemlje samo 5 ha in imajo doma traktor, nakladalko, snopovezalko, plug in druge pripomočke za lažje in sodobnejše kmetovanje, se Alenka zaveda, da jo čaka trdo delo.

Oče: in za zdaj še vedno seveda tudi gospodar, Alojz je bil operiran na srcu in ima že šest let umetno zaklopko. Ne sme pretiravati z garanjem. Alenkina mama je zaposlena v IMV in pomaga s podpovprečnim zaslužkom vsaj za silo krpati luknje v družinskem proračunu. Letos bo Sintičevim toliko težje, kajti glavni vir dohodka kmetije je vinogradništvo, letošnja zimska pozeba pa je na več kot 3.000 trtah pobrala več kot 90 odst. pridelka.

»Oče ni kooperant krškega M—Agrokombinata, pač pa ima sklenjeno pogodbo za oddajo mleka. Letno ga oddamo okoli 7.000 litrov, v hlevu imamo tri krave, ponavadi pa še kakšno telico, tele... Pri nas hribovito zemljišče dostikrat onemogoča strojno obdelavo, s kombajnom si, denimo, sploh ne bi mogli pomagati,« pravi Alenka, ki je končala srednjo kmetijsko šolo na Grmu.

P. PERC

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Doberšek

Odpornost sort proti zimski pozebi

Zeleni silvanec, opisan v zadnji številki Dolenjskega lista, Andrej Žmavc v knjigi »Vinarstvo«, Maribor 1925, uvršča pred laškim rizlingom. Piše, da je zeleni silvanec razširjen po vseh nemških deželah, kjer gojijo vinsko trto. Sodi, da je zeleni silvanec najhvaležnejše in najbolj redno rodeča sorta vinske trte, vsako leto dobro dozori, daje vino za steklenčenje in se uspešno meša z bolj kislimi vini, kot sta šipon in laški rizling. Ne prenaša dolge rezi, ker pri dolgi rezi prehitro opeša. Zahteva obilno gnojenja. Glede zemlje ni izbirčen in uspeva tudi v nižjih, za vinograde manj primernih legah. Za gnilobo in oidij je precej občutljiv.

Po vsem povedanem lahko sodimo, da je zeleni silvanec med kakovostnimi trtami tudi za Dolenjsko in Belo krajino upoštevanja vredna sorta. Brezvirusni sadilni material (cepljenke) iz matičnega nasada trsničarja Martinčiča iz Šentjerneja nam je poroštvo, da bomo s sajenjem te sorte trt imeli uspeh.

PROTI ZIMSKI POZEBI SLABO ODPORNE SORTE

Po letošnjih izkušnjah so na tem območju od zimske pozebe bile močno prizadete zlasti naslednje sorte: šipon, kraljevina, rumeni plavec, žlahtnina, modra frankinja, pa tudi modra portugalka in nekatere tuje namizne sorte, kot so muškat hamburg, kraljica vinogradov itd. Pri teh je rodni les skoraj povsod v celoti pozebel in letos na splošno ni pridelka ali pa je silno skromen. To so na splošno bujno rastoče sorte z razmeroma debelejšim enoletnim lesom, v katerem je več vode in rezervnih hranilnih snovi, kar povečuje možnosti za zimsko pozebo rozg. Vse te trte so se po pozebi letos dobro obrasle, pognale so bujne mladike iz starega lesa, zlasti iz starega lesa pri zemlji. Le-ta je namreč manj trpel po zimski pozebi, ker ga je delno varovala snežna odeja. Tako nam tudi teh sort v glavnem ne bo treba veliko dosajati, ker so se lepo obrasle. Smo le ob letošnji in delno tudi še ob drugoletni pridelek.

Kljub močnejši zimski pozebi navedenih sort ne kaže opustiti. Morali se bomo sprijazniti z dejstvom, da bomo v daljših časovnih razdobjih hujših zim pri teh sortah ob pridelek. Zato je prav, da o navedenih sortah povemo še nekaj značilnosti.

ŠIPON

Sinonimi: moslavec, rumeni mislavec, krhkopetec, pošip, malnik, ljutomerčan, Luttenberger, Mosler gelber, Weisslaber, Schmiegertraube, Furmint feher, Tokayer, Scegszöllo.

Po sedanjem trsnem izboru Slovenije je šipon priporočena in dovoljena sort v mariborskem, radgonsko-kapelskem, ljutomersko-ormoškem, srednjem slovensko-goriškem, haloškem, prekmurskem in bizeljsko-sremiškem vinorodnem okolišu. Nastane vprašanje, zakaj ne bi bil tudi v dolenjskem in belokranjskem vinorodnem okolišu.

Po mojih izkušnjah s to trto na Trški gori sorta odlično uspeva tudi na Dolenjskem in daje najbogatejše pridelke izmed vseh kakovostnih belih sort trsnega izbora tega območja. Zato bom o njej več napisal v prihodnjem prispevku.

T. D.

Za vsak privarčevani dinar vedo

Slovin Bizeljsko — Brežice si pridobiva kupce z večjo poslovnostjo

BREŽICE — V kolektivu, kjer so se tako zagrizli v delo kot pri Slovinu, cenijo vsako izboljšavo in vsak privarčevani dinar. Prihranke tudi takoj izračunajo, da so delavci z njimi sproti seznanjeni. Prepričani so, da imajo uspehe zato, ker niso ostali samo pri besedah. Njihov stabilizacijski, še bolj pa lanski sanacijski program neposredno obvezuje vsakega posameznika.

K boljšemu in temeljitejšemu delu je spodbudila kolektiv lanska izguba ob trimesečju. Zaradi izgube so imeli zamrznjene osebne dohodke. Letos so jih že povečali.

• Samo z izboljšanjem poslovanja pri embalaži so lani in letos prislužili 28 milijonov dinarjev. Embalaža jim namreč že dolgo povzroča težave.

V sozdu so Brežičani ob polletju kljub zmanjševanju kupne moči dosegli najboljše uspehe. Velike rezerve vidijo še v izboljševanju kakovosti vina in brezalkoholnih pijač, čeprav za nekatere brezalkoholne pijače dobivajo slabše surovine kot nekoč. Med Slovinovimi polnilnicami brezalkoholnih pijač je brežiška po kvaliteti teh prav na vrhu.

Za dober glas pri kupcih se imajo zahvaliti tudi večji poslovnosti, saj danes prodano pijačo jutri že odpeljejo naročniku. Ovir ne poznajo, tudi vremenskih ne. Vozniki zaradi hude zime niso niti enkrat prekinili dobave. Skoraj z vsemi avtomobili opravijo po dve vožnji na dan, ravno obratno kot včasih, ko je od 30 vozil šlo dvakrat na pot komaj pet, zdaj pa 25.

V polnilnici prav tako varčneje gospodarijo s časom. Stroje popravljajo popoldne ali pa v tistih dnevih, ko so zastoji zaradi pomanjkanja surovin. Na ta način so po Slovinovih normativih prihranili stroške 27 izmen.

J. TEPPEY

MANJ KROMPIRJA

RIBNICA — Od konca preteklega meseca kmetje v Ribniški dolini kopljejo krompir. Kaže, da bo pridelek krompirja za okoli polovico manjši, kot je bil lani. Plodovi so manjši pa tudi manj jih je, razen tega je ponekod tudi gnil.

M. G.-č

KROMPIR BOLJŠI, KOT SO PRIČAKOVALI

ČRNOMELJ — Pridelek krompirja je letos v črnomaljski občini boljši, kot so pričakovali, v povprečju pa so ga kmetje pridelali okrog 25 ton na hektar, kar je za črnomaljske razmere veliko. So tudi primeri, da je zraslo po več kot 40 ton na hektar, to pa predvsem tam, kjer so kmetje upoštevali navodila kmetijskih pospeševalcev. Obveza kmetijske zadruge je, da odkupi 650 ton krompirja, glede na letino pa jim ga bo gotovo uspelo odkupiti še več. Odkup se bo začel po 20. septembru.

KMETJE PREVEČ HITIJO

ČRNOMELJ — Pospeševalna služba črnomaljske kmetijske zadruge ugotavlja, da so zgodnje sorte hibridne koruze zdaj že primerne za siliranje. Žal pa ugotavljajo tudi, da so kmetje zelo nestrpni in da so nekateri pospravili tudi že pozno hibridno koruzo, celo v mlečni zrelosti. S tem so naredili veliko škodo, saj ima takšna koruza veliko manj hranilnih vrednosti. Sicer pa bo letos pridelek koruze dober.

TOBAK DOBRO KAŽE

ČRNOMELJ — Letos je v črnomaljski občini 74 pridelovalcev zasadilo s tobakom 6 hektarov njiv, torej 2 hektara več kot lani. V začetku je tobak slabo kazal, avgusta pa se je po dežju zelo popravil. Sedaj se pripravljajo na tretje obiranje, ki mu bo sledilo še eno, tobak iz prvega obiranja pa je že suh in po njem je moč sklepati, da bo letos pridelek zelo dober.

Modrost o vinu

Zbral Bojan Ajdič

- *Kadar oko otožno v kupo uprem, skrivnostna čuda v kaplji zlati zrem. (Simom Gregorčič)*
- *Napol prazen kozarec je hkrati napol poln, polovična laž pa nikakor ni polovična resnica. (J. Cocteau)*
- *Vsa drevesa so preslaba za roditi to sladkost, kakor sama vinska trta, ki da človeku moč. (Narodna)*
- *Prijateljstva čestokrat vznikajo pri kozarcu vina, včasih pa se nadaljujejo pri kozarcu vode...*
- *Dokler kri po žilah teče, se Dolenjec cviču ne odreče.*
- *Prijatlji, obrodile so trte vince nam sladko, ki nam oživlja žile, srce razjasni in oko, ki vtopi vse skrbi, v potrtih prsih up budi! (F. Prešeren)*
- *Dolenjka rdečelična ni brez cvička.*
- *Na svetu lepše rožce ni, kakor je vinska trta: pozimi spi, polet cveti, v jesen nam sode nataka. (Ponarodela)*

Kmetijski nasveti

Lazar spet jezi vrtičkarje

Neverjetno pisan in za biologa zanimiv je svet polžev. Velika večina jih ne vznemirja človeka, obstaja pa rod lazarjev iz rodu kopenskih pljučarjev, ki je v stalni »sveti« vojni z zelenjadarji. Zlasti rdeči lazar (Arion rufus) jim pri nas ne da miru; v zadnjih letih se je močno razpasel in ljudje sprašujejo, kako bi se mu postavili po robu.

Stvar se je zapletla, odkar se je povečal strah pred uporabo kemičnih pripravkov v vrtnarstvu. Vrtnar ima na voljo učinkovita sredstva iz metaldehida (polžopin, pužomor), mogoče je dobiti limax in mesurol, vendar nerad šari s strupi po vrtu in si želi kaj preprostejšega. Izkušnja ga uči, da je s hrano treba biti previden.

Rdeči lazar je dvospolnik, ta lastnost je za polže značilna. V apnenih ovojih zavita jajca vlaga v tla, pod kamne, v mah in listje. Tudi sam se podnevi in ob sušnem vremenu skrije tja, tako da je videti, kot da teh škodljivcev sploh ni. Ob dežju in po njem pridejo na plan. Pred njihovim kot strgalo ostrim jezikom ni varna skoraj nobena mlada in mehka zelenjava, posebno pa jim teknejo najboljše vrste solate, kapusnice, grah in fižol. Treba je naglo ukrepati.

• Če gre za manjše površine, se da shajati tudi brez uporabe kemičnih pripravkov. Že čist in nezapleveljen vrt precej zaleže. Polži enostavno nimajo dovolj skrivališč in ne morejo zavladati. Pot do pojedine jim je mogoče učinkovito zapreti tudi, če okrog gredic nasujemo dovolj širok (10 cm) pas snovi, ki je polž ne prenaša. To je lahko živo apno, pepel, smrekove iglice in seveda znani smrtni sovražnik polžev — modra galica. Modro galico je v 3-odstotni koncentraciji mogoče uporabiti tudi kot odlično škropivo proti polžem.

Še enostavneje je polže ob deževnem vremenu in po njem pobirati in uničevati. Rdeči lazar je 12 do 15 cm dolg polž, torej dokaj »mesnata« žival, vendar ni užiten in cenjen kot delikatesa, kot je veliki vrtni polž, ki zoološko spada v čisto drugo družino. Če bi bil, bi sladokusci oz. nabiralci že poskrbeli, da goli lazar, ta najhujši škodljivec, ne bi tako zagospodoval.

Inž. M. L.

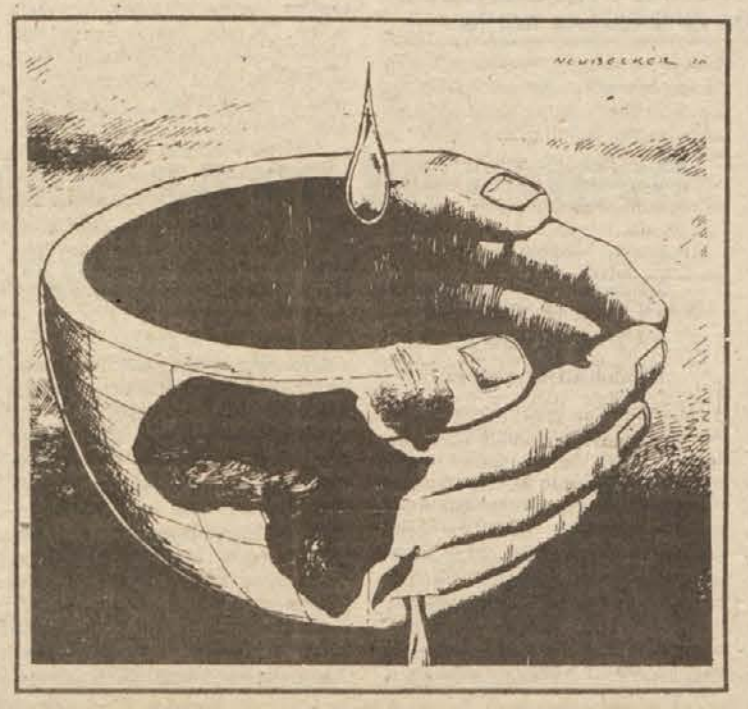

Podpis zavezuje

Dolžniki zavirajo komunalna in cestna dela

NOVO MESTO — V novomeški občini 18 delovnih organizacij ni poravnalo s sporazumom dogovorjenih prispevkov za komunalne, cestno in stavbnozemljiško skupnost. Ker zaradi tega manjka 30 milijonov dinarjev, so planirana javna dela pod vprašajem.

Z neplačevanjem prispevkov za interesne skupnosti materialne proizvodnje se v novomeški občini srečujejo že vrsto let, toda od »siromakov« so prejšnja leta dobili denar za razna javna dela pri izpeljavi konkretnih akcij.

Ker se položaj v gospodarstvu in interesnih skupnostih zaostruje, je izpad letošnjih 30 milijonov dinarjev do konca julija toliko bolj boleč, posebno za komunalno in cestno skupnost. Po ugotovitvah komiteja za družbeni razvoj bi 16 od 18 dolžnih delovnih organizacij lahko poravnalo svoje obveznosti po sporazumu, vendar tega niso storile.

Po sedaj veljavni zakonodaji in sporazumu je od tovrstnih dolžnikov težko izterjati denar, zato nameravajo za novo srednjeročno obdobje združevanje sredstev zastaviti na drug način, bolj obvezujoč. Zanimivo pri vsem tem pa je, da sistemsko urejanje dotoka sredstev za SIS materialne proizvodnje šepa, da pa navzlic temu zelo uspevajo akcije posebnega združevanja. Zaključek je lahko le ta, da so posamezni »botri« del po krajevnih skupnostih še vedno močnejši in vplivnejši kot delegati in samoupravni organi.

R. BAČER

ODKRITJE PLOŠČE NA GORJANCIH

NOVO MESTO — V soboto, 14. septembra ob 11. uri, bodo pri Žagi na Gorjancih odkrili spominsko ploščo, posvečeno ustanovitvi 3. bataljona Tomšičeve brigade. Džemsov bataljon, kot so tedaj imenovali novoustanovljeno partizansko enoto, je bil ustanovljen na tem mestu 7. avgusta 1942. Na svečanosti bosta slavnostna govornika Uroš Dular, predsednik novomeške občinske skupščine in Janez Majnik—Džems, kulturni program pa bo prispevala stopiška šola. Udeležence proslave bo iz Novega mesta odpeljal poseben avtobus ob 9.30, povratek pa je predviden ob 14. uri. Na spominsko svečanost sredi širnih gorjanskih gozdov vabijo borce in aktiviste, mladino ter krajane.

Z NOVOMEŠKE TRŽNICE

NOVO MESTO — Kot že prejšnji teden je bil tudi zadnji ponedeljek živilski del mestne tržnice bolj slabo založen. Prodajali so jajca po 25 din, solato po 200 din, korenje po 140 din, zelje in peso po 120 din, jabolka po 140 din, slive po 180 din, breskve po 250 din itd. Da so cene visoke, se pozna zlasti pri nakupu manjših količin. Ze eno samo glavo česna so zahtevale ženske 50 din, za šopek peteršilja 20 do 40 din, medtem ko je bila paprika za vlaganje v vrečah po 80 din kilogram.

Sonja Rajk: »Najhuje je na Prevolah prebiti zimske mesece.«

Odskočna deska

Na Prevolah se učitelji vsako leto menjavajo

PREVOLE — Sonja Rajk je v letošnjem šolskem letu na osnovni šoli Prevole že drugo leto, zato je kolegi ne štejejo več k novincem. Značilno za to šolo je, da se ob vsakem novem šolskem letu zamenja skoro polovico učiteljev. »Na Prevole gre tisti, ki drugje ne more dobiti mesta«, je Rajkova, diplomantka pedagoške akademije v Ljubljani, odkrito povedala.

»Vsak mladi učitelj, ki pride na našo odmaknjeno šolo, skuša najprej priti do lastnega vozila. Ko ga nabavi, naleti na težave, kajti cesta je neprimerno slabša kot na drugih območjih, gorivo je drago. Tako se izkaže, da si učitelj lahko privošči le malo voženj.«

V pravkar začetem šolskem letu je na prevolski šoli vsega 76 otrok, v prvem razredu pa jih je komaj 9. Te otroke poučuje 11 učiteljev, imajo pa še ravnatelja in 2 zaposlena za pouk v mali šoli.

Sonja Rajk, doma iz Gabrja pod Gorjanci, je učiteljsko življenje opisala takole: »Stanujem kar v šoli, kjer dobimo tudi malico in kosilo, le za večerje moramo sami poskrbeti. Ob koncu tedna se vozim domov, med ljudi. Morda se bo učiteljski kader na šoli malce ustalil, ker smo letos med novinci dobili tri učitelje domačine. S kolegi se razumemo, šola je dokaj dobro urejena, le odmaknjenost nas teži. Večina med nami išče prosto mesto bliže večjih središč.«

R. B.

NAČRT IZLETOV PLANINCEV

NOVO MESTO — Izletniška sekcija Planinskega društva Novo mesto prireja v septembru naslednje izlete: na dan planincev na Roglo, v Dolomite, na Nanos in Gorjance. V oktobru bo več izletov v neznano in že tradicionalni pohod po poteh Gorjanskega bataljona. Pohod bo letos 26. oktobra v smeri Vrhpolje—Prag—Javorovica. Vse informacije o izletih lahko preberete v društveni omarici na Cesti komandanta Staneta.

NA TREBELNEM

V počastitev trebanjskega občinskega praznika smo se pionirji iz te občine zbrali na Trebelnem pred spomenikom, kjer smo imeli proslavo. Udeležili so se je tudi borci Gubčeve brigade. Zapel je pevski zbor, nastopili so recitatorji in igralci, nato pa smo imeli še uro zgodovine z borci, ki so nam pripovedovali o ustanovitvi Gubčeve brigade ter o bojih s sovražnikom. Po ogledu razstave orožja smo se odpeljali domov.

ALENKA KOTAR
OŠ Trebnje

Žužemberk je dobil Market

Dolenjkina samopostrežnica je za Suho krajino nov korak iz zaostalosti

ŽUŽEMBERK — V preurejeni Iskrini stavbi na trgu je Emona Dolenjka 6. septembra odprla blagovnico s 320 m² prodajnih prostorov in 160 m² skladišča. Na popoldanski otvoritvi z brezplačno pokušnjo pijač se je trlo ljudi.

Resda so trgovino odprli z malce zamude, otvoritev pa vendarle še spada v okvir krajevnega praznika 13. julija. V novi, sodobno urejeni samopostrežni trgovini s prehrano nudijo dokajšnjo izbiro kot v Dolenjkinih trgovinah kjerkoli v mestu. V manjšem prostoru zraven pa je naprodaj še nekaj železnine, bele tehnike, metrskega blaga, čevljev, pletenin in trikotaže ter nekaj konfekcijskih modelov.

Lokal je simbolično odprl najstarejši član kolektiva France Jarc, glavni direktor Emone Dolenjke Lojze Urbanč pa je v otvoritvenem govoru obljubil, da bodo izbiro blaga dopolnjevali po željah kupcev. Omenil je tudi, da bo Emona v novem srednjeročnem obdobju izpolnila še obljubo Novomeščanom in da bo zgradila v mestu novo blagovno hišo.

Z začetkom dela v novi samopostrežni trgovini, ki ima poleg trgovinskih lokalov lično urejen bife, je prenehala poslovati stara trgovina Dolenjke. V teh prostorih bodo začeli urejati novo pošto. Za krajane Žužemberka s širšo okolico, kakor tudi za mnoge prehodne turiste je sodobna trgovina velikega pomena.

R. B.

ZA MEDICINSKE INSTRUMENTE

V sklad za drage medicinske instrumente pri OO RK so prispevali: Danilo Kovačič iz Kettejevega drevoreda 18 namesto cvetja na grob Mojci Kosec 2.000 din, K. Matija iz Zgornjega Tuhinja 2.000 din, družinski prijatelji namesto cvetja na grob Mojci Kosec 10.000 din, gostje Zdravilišča Dol. Toplice Anton Marolt, Aleksander Zupančič in Tina Sitar so se odpovedali dobitkom v igri »bingo« v korist Sklada v skupni vrednosti 1.500 din. Vsem darovalcem iskrena hvala.

Prvič praznik v KS Center

Govornik dr. F. Hočevar

NOVO MESTO — Prvo praznovanje krajevnega praznika so minulo soboto slavili krajani krajevne skupnosti Center. Za praznični dan so si izbrali 8. september, saj je bilo na ta dan leta 1943 mesto prvič osvobojeno.

Krajevna skupnost Center ima le 1300 prebivalcev in je najmlajša med mestnimi krajevnimi skupnostmi. Obsega staro mestno jedro. Krajane v tem času najbolj skrbi most v Ragov log, ki je desetletja služil sprehajalcem, sedaj že tretje leto čakajo na novega, denarja zanj pa ni.

V okviru praznovanja je bilo v krajevni skupnosti več spremljajočih prireditev. Mladi iz osnovnih šol so obiskali in uredili vseh 15 spominskih obeležij, na čast prazniku pa so priredili tudi pionirski šahovski turnir.

Proslave na Glavnem trgu se je udeležilo večje število krajanov. O zgodovini kraja in delavskem gibanju je zbranim govoril dr. Franc Hočevar, zatem pa so kulturni program pripravili gasilska godba Novo mesto, pevski zbor Dušan Jereb ter mladi iz osnovne šole Katja Rupena in glasbene šole Marjana Kozine. Ob zaključku je delegacija borcev odnesla venec v spominsko avlo pri študijski knjižnici.

J. P.

Dr. Franc Hočevar: »Prišel je čas, ko se moramo posloviti od ekstenzivnega gospodarjenja, improvizacij, slabe organizacije, nedela ali slabega dela delavcev in funkcionarjev. Odvreči moramo še nekaj prtljage zaostalosti, ki nas vedno bolj ovira pri razvoju«. (Foto: J. P.)

NOVI MARKET PRIVABLJA KUPCE — V novi žužemberški Emonini trgovini se je takoj po otvoritvi trlo krajanov, starih in mladih. V otvoritvenem govoru je glavni direktor Lojze Urbanč obljubil dobro izbiro tudi v prihodnje. (Foto: R. Bačer)

UREDNIŠTVO V GOSTEH

začenjamo v novi sezoni na Vrhpolju pri Šentjerneju. V torek, 17. septembra, ob 18. uri se dobimo v Kosovem hramu. Novinarji bomo poslušali, kaj boste krajani povedali. Vabljeni!

Na pol leta brez izgube

V metliškem gospodarstvu se je zvečala produktivnost, ne pa ekonomičnost in rentabilnost

METLIKA — Prvo polovico leta je metliško gospodarstvo zaključilo brez izgube. V tem obdobju je 2.467 zaposlenih v gospodarstvu ustvarilo dobrih 8,7 milijarde dinarjev celotnega prihodka, kar je za 79 odst. več kot v lanskem prvem polletju, medtem ko je dohodek rastel precej počasneje in je večji le za 47 odst. Čisti dohodek pa znaša 1,25 milijarde dinarjev in je za 74 odst. večji kot v prvi polovici lanskega leta.

Kazalci uspešnosti poslovanja kažejo, da se je produktivnost sicer za 47 odst. povečala, ekonomičnost in rentabilnost pa sta slabši kot v lanskem prvem polletju, kajti rast porabljenih sredstev je bila večja kot rast celotnega prihodka. Na 100 din povprečno porabljenih sredstev je metliško gospodarstvo ustvarilo 19,1 din dohodka, kar je celih 13 odst. manj kot v lanskem prvem polletju. Nič spodbudno tudi ni dejstvo, da se je vrednost zalog izdelkov v primerjavi z enakim lanskim obdobjem povečala za kar 174 odst., čeprav ima pri tem precej »besede« visoka inflacija. Osebni dohodki so se v primerjavi z lanskim prvim polletjem povečali za 84 odst., tako da je letos povprečni osebni dohodek v metliškem gospodarstvu znašal 35.844 din. V tem obdobju so imeli najvišje povprečne osebne dohodke v metliški Obrtni zadrugi — 51.292 din na mesec, sledijo pa skupne službe Beti (43.682 din) in tozda Metraža (41.499 din) ter Kodranke (40.515 din).

Izvoz se je v prvem polletju v primerjavi z lanskim povečal za 14 odst. in znaša (po vrednosti dolarja 185,7 din) 884,5 milijona dinarjev. Razveseljivo je, da se je konvertibilni izvoz realno povečal za 14 odst., vendar je izvoz storitev precej večji kot izvoz blaga. Izvoz na klirinško območje se je povečal za 9 odst. in je v prvem polletju znašal blizu 118 milijonov dinarjev. Vendar se je za 32 odst. povečal tudi uvoz, katerega vrednost znaša dobrih 827 milijonov dinarjev, tako da je pokritje uvoza z izvozom 105,7-odstotno, kar je v primerjavi z enakim lanskim obdobjem za 7 odst. slabše.

A. B.

Telovadnica za občinski praznik

Mesec dni zamude

METLIKA — Da bi kar se da nadoknadili zamudo pri gradnji metliške telovadnice, zadnje čase novomeški Pionir dela po 12 ur na dan. Sedaj so z gradnjo za kakšen mesec dni v zamudi, zamudo pa so povzročili predvsem težak teren, veliko zemeljskih del, dodatno utrjevanje terena in posebno temeljenja.

V začetku gradnje je bilo na delovišču tudi premalo delavcev, zlasti tesarjev. Ta teden bodo začeli sestavljati strešno konstrukcijo, kar bi morali po prvotnem planu delati že konec julija. Kljub temu naj bi bila gradnja končana do konca oktobra, razna drobna dela naj bi opravili do srede novembra, za občinski praznik konec novembra pa načrtujejo, da bo slovesna otvoritev.

Telovadnica v izmeri 44x32 m bo imela okoli 1.500 m2 površine in bo brez opreme in zunanje ureditve stala okoli 90 milijonov dinarjev, vse ostalo pa še dodatnih 15 milijonov. Denar je sicer zagotovljen tudi za zunanjo ureditev, vendar ga ne bodo mogli zbrati v letošnjem letu, tako da so morali zunanjo ureditev telovadnice prestaviti na prihodnje leto. Samo za obresti za Pionirjev premostitven kredit bo treba odšteti 14 milijonov dinarjev.

Nova telovadnica bo zadostovala za vse potrebe telesne kulture v Metliki, uporabljali pa jo bodo lahko tudi za druge večje prireditve, zlasti kulturne in estradne. Na stalnih tribunah bo prostora za 250 gledalcev, še za toliko pa bo moč namestiti pomične tribune.

A. B.

Bo v Radatovičih dela za vse?

Do konca leta naj bi stekel večji izvozni posel, potem ne bi bilo treba delavcev iz Radatovičev voziti na delo drugam — Dobra cena za izvožena korita

RADATOVIČI — Še konec lanskega leta je ena sama slovenska tovarna kuhinjskega pohištva obljubljala, da bo sproti pokupila tako rekoč vso proizvodnjo kuhinjskih pomivalnih korit iz kerakrila, ki jih izdeluje obrat metliškega Novolesovega tozda v Radatovičih. Potem pa se je vsa stvar na hitro spremenila, kajti zaradi močnega padca kupne moči se je povpraševanje po kuhinjah močno zmanjšalo in danes izdelovalci kuhinjskega pohištva delajo tudi samo s 40-odstotno zmogljivostjo, skladišča pa imajo povsem polna.

Seveda se to pozna tudi v radatoviškem obratu, kjer so morali zaradi tega zmanjšati proizvodnjo, del delavcev pa začasno vozijo na delo v Metliko in Stražo. Že ko so se odločili za gradnjo tovarne za izdelavo kuhinjskih pomivalnih korit iz kerakrila, so računali, da bodo najmanj polovico svoje proizvodnje izvozili na zahodno tržišče, kjer je po takih izdelkih precejšnje povpraševanje, sedaj pa so za izvoz še posebej zainteresirani. Novolesov izvozni oddelek je obdelal tako rekoč celotno zahodno tržišče in doslej so v Švico, Francijo, Nemčijo in Avstrijo prodali 700 korit. Gre za prve, lahko bi rekli poskusne pošiljke v te države in odzivi po teh pošiljkah so zelo ugodni, tako da sedaj že pripravljajo druge pošiljke. Največ poslovnih stikov so navezali na velikem frankfurtskem sejmu, kjer so izdelki Novolesove Tovarne kopalniške opreme vzbudili precejšnje zanimanje tujih kupcev.

Prav na željo tujih kupcev so v Radatovičih začeli izdelovati pomivalna korita s senčenim robom v drugi barvi, kar sedaj izdeluje samo še ena firma v Evropi, ki pa z Novolesom ni hotela sodelovati, zato so nov postopek razvili sami in ga bodo tudi zaščitili. Izvoz je zanje tudi sicer zanimiv, saj imajo na tujem tržišču njihovi izdelki dobro ceno. V Radatovičih računajo, da bo ta izvozni posel dobro stekel do konca leta ali v začetku prihodnjega leta in da bo proizvodnja spet polno tekla, tako da delavcev ne bo treba voziti na delo drugam. Kljub temu da bodo: če bo vse steklo po predvidevanjih, večino proizvodnje izvozili, iščejo za ta obrat dodaten program.

A. B.

NAPOSLED ŠOLSKO AVTOBUSNO POSTAJALIŠČE

METLIKA — Pred dnevi so na bivšem šolskem vrtu pod Pungartom končno začeli urejati šolsko avtobusno postajališče in parkirne prostore za obiskovalce metliškega kulturnega doma. Šolarji — v Metliko se jih vsak dan vozi v šolo kar 250 — bodo tako po najkrajši in najvarnejši poti prišli iz avtobusa v šolo. V prvi fazi bo postajališče makadamsko, dela financira metliška komunalna skupnost, stala pa bodo 2,5 milijona dinarjev.

Novomeška kronika

MOST — Je na železniški most na Loki pripeti hodnik za pešce še namenjen ljudem na dveh nogah? Vse kaže, da ne. Ob katerikoli uri danes na njem vrvi kolesarjev in motoristov, ki ogrožajo pešce! Zadeva je že tako daleč, da se ubogi pešci ob vsakem motorju podobnem hrupu sami prilepijo ob ograjo. Pred dnevi so bili številni očevidci, priče pravi mali vojni med dvema skupinama motoristov, ki sta se srečali na sredini mostu. Kdo se bo komu umaknil? Zmagala je trojka, ki ima status dolenjske nacionalne manjšine. Odveč je najbrž pripomniti, da uporabljajo mostiček tudi bolniki, namenjeni v zdravstveni dom in bolnišnico, tod vodi najbližja pot v mesto iz doma ostarelih itd. Ali je vse te in druge pešce res tako težko zaščititi? Navsezadnje se morebitnemu miličniku na tem koncu mesta sploh ne bi godilo slabo: na vsakem koncu mosta je po en bife.

ZELENJAVA — To, da je tovarna zdravil Krka trdna gospodarska organizacija, ve vsa Jugoslavija, nismo pa vedeli, da imajo v Krki še toliko notranjih rezerv, da svojim zaposlenim dovoljujejo nakupe ozimnice, jajc in perutnine, kar med delovnim časom. Omenjene demokracije so še posebej veseli zelenjavarji iz domala vseh republik in pokrajin, ki so za začetek postavili pred Krko začasne stojnice, zaradi ugodne kupčije pa razmišljajo tudi o zidavi oziroma kioskih.

PLAČILO — Rudi Šali, sovoznik Braneta Kuzmiča, je novembra lani v Novem mestu izjavil, da je prišel v avtomobilskem dirkanju že tako daleč, da bi mu morali novinarji plačevati za izjave. Letos sta Šali-Kuzmič (nekateri pišejo tudi Kuzmič-Šali) še boljša kot lani, zato bi bilo zanimivo zvedeti, koliko stane kos Šalijeve besede po novi tarifi.

Ena gospa je rekla, da je v našem mestu tovarna, ki bi Jaki Šraufcigru takoj (če bi ga potreboval) kupila inkubator, veliko manj gladko pa tečejo stvari, ko je treba to dragoceno napravo privoščiti svojim delavkam.

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

V času od 29. avgusta do 3. septembra so v novomeški porodnišnici rodile: Marija Krnc iz Škocjana — Mateja, Nada Sumina iz Velikega Lješča — Dragija, Jožica Lajkovič iz Grobelj — Franca, Antonija Stezinar s Trate — Karmen, Zinka Kopina iz Radovlje — Natalijo, Anita Miklič iz Mačjega dola — Sašo, Lučka Pavlin iz Otočca — Jasno, Jožica Jamnik iz Bušeče vasi — Davorja, Katica Starc z Griča — Gašperja, Štefka Kobe iz Ostroga — Janjo, Marija Ceglar iz Goljeka — Špelo, Marinka Repše iz Šentjanža — Marka, Stanislava Peharda s Sela pri Otovcu — Gordano, Jelka Macedoni iz Gorenje vasi — Melito, Marija Urana iz Trstenika — Jožico, Milena Stubljar — Dragoš s Cerkvišča — dečka, Marinka Gruden iz Sadinje vasi — deklico in Marija Banovec iz Semiča — dečka.

Sprehod po Metliki

ZJUTRAJ SO METLIŠKE ULICE in ceste spet živahnejše, predvsem po zaslugi osnovnošolske mladeži, ki hodi v hram učenosti, v stavbo nad Pungartom. Prve dni pouka so poskrbeli za varnost miličniki, ki so ob Cesti bratstva in enotnosti pazili, da se ne bi prvošolčkom kaj zgodilo, nevajenim prometa in samostojnosti, kaj zgodilo. Zdaj je vrsta na vseh udeležencih prometa, da so pazljivejši, ko zagledajo na pločniku gručo razposajenih šolarjev, a tudi ti ne bi smeli brezglavo skakati po cestišču.

ČETUDI JE BIL ZAČETEK SEPTEMBRA še kar primeren za kopanje v Kolpi, je bilo videti na kopališču bolj malo ljudi, pa še ti so bili v glavnem mladi. Metličani so pač takšni: ravnajo se po datumu, ne glede na to, kakšno je zunaj. Sicer pa je vse skupaj razumljivo: dopustov je konec in ponovno se je treba prijeti dela — od ležanja na soncu ni še nihče obogatel.

V RADIJSKEM INTERVJUJU JE ČLAN šankersko zafrkantskega ansambla BB shop Janez Vraničar-Luigi izjavil, da kani posneti ansambel ploščo, in sicer v metliškem hotelu Bela krajina. Plošča je po želji: za dve, tri, štiri ali več oseb, od vsebine pa je treba podčrtati predvsem belokranjsko cvrtje.

JANI BEVK, NAJPLODOVITEJŠI pesnik severno od reke Kolpe, sicer Metličan, je zapustil šankersko zafrkantski ansambel BB shop. Šok je toliko večji, ker se je to zgodilo tik pred nastopom tega obetavnega ansambla na ljubljanskem Novem rocku. Bevk se je odločil posvetiti se zgolj pesnikovanju; sklep je padel, ko je nekaj njegovih pesmi objavila tudi Sodobnost.

Črnomaljski drobir

ČRNOMALJCI V MARIBORU — Na festivalu narečnih popevk, imenovanem Vesela jesen«, ki bo v soboto v Mariboru, bo moč slišati tudi dve pesmi v belokranjskem narečju. Tokrat so se izkazali Črnomaljci. Besedili za obe popevki je napisala znana črnomaljska pesnica Ivanka Bogolin. Avtor glasbe popevke »Pomlad orgle špila« je Beizar Dujec, zapel pa jo bo stari popevkarski maček Andrej Plevnik, oba Črnomaljci prav dobro poznajo. Druga popevka, »Belokranjski reggae«, je nekoliko manj domača, saj jo je uglasbil Matej Zakonjšek iz Radeč, zapela pa jo bo Laura Budal, vendar zaradi tega Črnomaljci ne bodo zanjo prav nič manj navijali. Če se bodo letos Belokranjci dobro odrezali, obljubljajo, da bodo prihodnje leto za štajerski festival napisali še več pesmi.

PRVI POSKUS INTEGRACIJE? — Po Beli krajini je slišati govorice, da je pred kratkim izrekel usodni »da« metliški humorist Toni Gašperič. Črnomaljci mu tega seveda ne bi zamerili, čeprav jih rad večkrat zbode, če jim ne bi speljal v zakon vrle someščanke. »Mogoče pa je to prvi korak k združitvi Bele krajine?« se tolažijo nekateri, in če je res tako, se zaklinjajo drugi, so mu pripravljeni prav vse odpustiti.

Ribniški zobotrebci

KOLIKO JE URA? — Ribničani bodo kmalu vedeli, koliko je ura. Javno uro na cerkvenem zvoniku, ki že dobro leto ne dela, so začeli popravljati.

RIBNIČANI LEZEJO VISOKO — Poleti so bili na izletih na Triglavu planinci iz Rika, Inlesa in ITPP. Če je »na višini« ribniško gospodarstvo, pa naj bodo še Ribničanje...

HVALA IN OPOZORILA — Ribničanje so ponosni, da so končno dobili lepo in široko obvoznico. Toda nekateri že opozarjajo, da pelje, žal, prav mimo šol in zdravstvenega doma. Gasilci pa nekoliko negodujejo, ker so zaradi širše ceste izgubili del parkirnega prostora.

KJE JE KAJ POD ZEMLJO — Ko prekopavajo po Ribnici, se neredko zgodi, da delavci preščipnejo zdaj ta zdaj oni kabel ali cev. Pravijo, da se to dogaja, ker imajo podzemni kataster v glavah namesto na papirju. Toda stari katastri« odhajajo v pokoj ali celo pod zemljo.

Drobne iz Kočevja

NEKAJ ZAPLETOV — Zvedeli smo, da se zadeve okoli popravila mostu pri cerkvi nekoliko zapletajo. Gradbinci trdijo, da ga je treba zapreti za najmanj dva meseca tudi za peš promet. Investitorji pa bi se radi izognili stroškom za postavitev zasilnega mostu za peš promet. Če bosta ti dve težnji zmagali, bodo krajšo potegnili občani. Mnogim šolarjem se bo pot v šolo podaljšala za enkrat in več.

PRIJAVITI OKVARE — Bliža se kurilna sezona. SSS zbira prijave o okvarah na radiatorjih. Nekateri stanovalci pa (morda zmotno) upajo, da bo po 16 letih le odstranjena tudi napaka v sistemu ogrevanja.

IGRALNI AVTOMATI — V gostilni Rog so razpostavljeni igralni avtomati in ob njih je vedno polno mladine. Pogodbeno so tu za dva meseca, pripeljali pa so jih iz Ljubljane. Mladim lepo curljajo denarci iz žepa.

KRUH IN MESO — Pripombe na kakovost kruha ne pojenjajo. Tudi kakovost mesa je slabša. Očitno zaradi manjšega povpraševanja ostajajo predolgo zaloge.

Trebanjske iveri

SPET JE ZMAGALA VESELICA — Med našim ljudstvom kultura očitno ni kdove kako priljubljena. To se je kazalo tudi po koncu osrednje proslave ob občinskem prazniku v Mokronogu. Recital Po poteh svobode, ki so ga člani trebanjskih KUD izvedli na mokronoškem gradu, kjer se je hkrati začela tudi veselica, namreč ni pritegnil tolikšne pozornosti, kakor vino in ražnjiči. Nekateri najbolj »kulturni« pa so prizorišče med recitalom kar zapustili. Žal!

PRIVZDIGNJENA SEJA — Slavnostna seja vseh treh zborov občinske skupščine, ki ji ne gre odrekati slovesnosti, je bila po zaslugi gradbenikov še nekako bolj privzdignjena. Parket pred kratkim obnovljenega kulturnega doma v Trebnjem je namreč prisotne dvignil proti nebu vsaj za 15 centimetrov. To privzdigovanje parketa pa traja že kar nekaj časa in nič ne kže, da bo kmalu prenehalo. Vsaj gradbeniki — to pot so to iz SGP Grosuplje — se nič ne zmenijo za napake, ki so jih »ustvarili«.

NAJVEČ ZASLUG IMATA PAPEŽ IN ERŽEN

MIRNA VAS — V okviru praznika občine Trebnje so minulo nedeljo predali namenu nov vodovod med Mirno vasjo in Strmico. Vodovod, ki je zelo pomemben za to manj razvito področje krajevne skupnosti Trebelno, so zgradili krajani sami ob pomoči komunalne skupnosti in dolenjske območne vodne skupnosti. Posebej zaslužna pa sta za vodovod krajana Alojz Papež in Miha Eržen, ki sta čelotno akcijo tudi vodila.

IZ NAŠIH OBČIN IZ NAŠIH OBČIN

V srednji šoli nič več praznih učilnic

Težave le še z vzdrževanjem športne dvorane

ČRNOMELJ — Letošnje šolsko leto so v tukajšnji srednji šoli Edvarda Kardelja začeli s štirimi prvimi oddelki, torej enim več kot preteklo leto, kar je za šolo, ki se je vrsto let otepala s pomanjkanjem učencev, sicer uspeh, vendar z njim niso popolnoma zadovoljni. V družboslovno-jezikovni usmeritvi imajo namreč le 25 učencev, od tega 5 iz Novega mesta. V naravoslovno-matematični usmeritvi, s katero začenjajo letos prvič, je učencev 27. V črnomaljski občini je za to usmeritev velik interes delovnih organizacij, saj so razpisale kar 8 štipendij. Še veliko reklame pa bodo morali šolniki narediti v metliški občini, a ne le v tovarnah, ampak tudi v osnovni šoli, saj sta se letos vpisala od tam le dva dijaka.

V kovinarstvu in strojništvu so v črnomaljski srednji šoli napolnili 2 oddelka. Vendar je glede na potrebe kovinskopredelovalne industrije v Beli krajini vpis iz metliške in črnomaljske občine še vedno premajhen, saj je polovica prvošolcev iz Hrvaške. Za prihodnje leto kaže, da bodo odprli tudi skrajšani kovinarski program.

Sicer pa bodo v letošnjem letu v srednji šoli nadaljevali s tečaji (lani so jih imeli 5), dvakrat na teden bodo imeli pouk v njihovi šoli učenci prvih in drugih letnikov. Betine šole, 7 oddelkov pa zaseda osnovna šola. Tako bo šola, ki je imela še nedavno težave zaradi prostorske nezasedenosti, prezasedene. En problem so v srednji šoli torej že rešili, še vedno pa jih teži vzdrževanje športne dvorane, saj je šola premajhna, da bi lahko skupaj z uporabniki vzdrževala tako velik objekt. Kot je povedala ravnateljica Mihelčičeva, bodo morali v prihodnjem srednjeročnem obdobju v občini dvigniti stopnjo za telesno kulturo, ki zanaša sedaj le 0,24 odst. (v metliški občini 0,41 odst.).

B. M.

KAKO PUSTOVATI?

KOČEVJE — Jutri, v petek, 13. septembra, ob 16. uri bo v posebni sobi hotela Pugled v Kočevju posvet, na katerem se bodo pogovorili, kako bodo pripravili prihodnje pustne prireditve. Posvet pripravlja Turistično društvo Kočevje v sodelovanju z mladino, nanj pa so vabljeni vsi, ki žele po svojih močeh prispevati, da bi pustovanje uspelo in postalo tradicionalno.

EKSPRESNI AVTOBUS

KOČEVJE, RIBNICA — Na avtobusni progi Kočevje-Ljubljana vozi od 2. septembra vsak dan razen sobote in nedelje ter praznikov ekspresni avtobus, in sicer z odhodom iz Kočevja ob 6,05 in 14,15 ter iz Ljubljane proti Ribnici in Kočevju ob 13,45 in 16,15. Ustavlja le v Kočevju, na Bregu, v Stari cerkvi, Dolenji vasi, Prigorici in Ribnici. Progo prevozi v uri in 10 minut, 20 minut hitreje kot redni avtobus. Ekspres prevoz je dražji za 30 din neglede na to, kako daleč se potnik pelja. Pri direktorju kočevskega tozda SAP Jožetu Mlakarju smo zvedeli, da bodo sedanji vozni red ekspresnega avtobusa z ozirom na potrebe in želje potnikov lahko spremenili.

BUDNO SPREMLJAJO GKP

TREBNJE — Trebanjski izvršni svet pozorno spremlja poslovanje Gradbenega komunalnega podjetja iz Trebnjega, ki krepko občuti posledice zaostrenih razmer v gospodarstvu. Posebna komisija, sestavljena iz članov izvršnega sveta in GKP, bo v tem mesecu dokončala analizo in pripravila usmeritve za razvoj podjetja.

ČETRTKOV INTERVJU

Brizganec še ni turizem

Tozd »Gostinstvo Bela krajina«, ki naj bi bil nosilec razvoja, nima denarja

BELA KRAJINA — Integralova delovna organizacija Golfturist oz. njen tozd »Gostinstvo Bela krajina« je kot gostinska dejavnost nosilec razvoja turizma v Beli krajini. Vendar je bilo o njegovem delu slišati že veliko pripomb. Kje so razlogi, je povedal vodja tozda Martin Skube.

»Mi smo gostinska dejavnost, zato nudimo turistom samo gostinske usluge, nemogoče pa je z brizgancem razviti turizem. Posebno v črnomaljski občini pa vsi tisti, ki naj bi sodelovali pri razvoju turizma, torej trgovina, kmetijska zadruga, gostinstvo, niso povezani, zato tudi ni podlage za tovrsten razvoj. V Črnomlju sploh ni turističnega društva. Imamo sicer nekaj zanimivih prireditev, ki pa razen vinske vigredi in delno jurjevanja niso vključene v turistično ponudbo. Tako se, četudi so privlačne, kot na primer noč na Kolpi in igre na Kolpi, izrodijo v veselice. To pa k razvoju terciarne dejavnosti ne prispeva veliko.«

— Krivde za nerazviti belokranjski turizem gotovo ne gre pripisovati le nepovezanosti različnih dejavnosti, ampak tudi vašemu tozdu, saj upravljate z vrsto objektov v deželi ob Kolpi, ki bi lahko postali centri turistične ponudbe.

Martin Skube

»Upravljamo s penzionom Smuk v Semiču in Lahinjo v Črnomlju, s hotelom Bela krajina v Metliki, kampom v Vinici, z bifeji v Podzemlju, Metliki ob Kolpi in Črnomlju ter z gostišči Drage in Veselico v Metliki. Samo zaradi gostinske ponudbe v teh lokalih ne moremo pričakovati navala turistov. Bela krajina pa ima nekaj naravnih danosti za razvoj turizma, vendar je vanje potrebno tudi kaj vložiti, a mi nimamo denarja. Zaradi slabe organizacijske povezanosti v delovni organizaciji celo lastnega razvojnega programa nimamo. Vse temelji le na željah tozda in Belokranjcev, ki so, žal, večje od možnosti.«

— Kaj bi torej vaš tozd ob dokaj pičlih denarnih sredstvih in s slabimi lokali z zastarelo opremo še lahko storil za razvoj belokranjskega turizma? Gotovo bi svoj delež lahko prispevali tudi prijazni, ustrežljivi gostinski delavci, mar ne?

»Trudimo se, da bi privabili čimveč ljudi z izletniškim turizmom in to nam tudi uspeva. Gre torej za tranzitni turizem, saj v Beli krajini lahko prenočimo le avtobus turistov. Ti gostje, ki imajo v aranžmaje poleg gostinske ponudbe vključen tudi ogled znamenitosti naše deželice in piknik, so z našimi gostinskimi storitvami zadovoljni. Res pa je, da imamo pripombe sicer šnjih gostov glede nekvalitetne ponudbe, slabega odnosa gostinskih delavcev do gostov. Vendar razumem nejevoljo naših delavcev: ker nimamo denarja, so osebni dohodki nizki — poprečna plača v prvi polovici letošnjega leta je bila le 31 tisočakov — zato dobri delavci odhajajo, prisiljeni pa smo zaposliti vse, ki jih dobimo. Ti delajo v zelo slabih delovnih razmerah, ki jih imamo v naših obratih, njihovo nezadovoljstvo pa se kaže tudi v odnosu do gosta.«

M. BEZEK

Le začasno rešena stiska

Semič: upanje na nadaljnjo zidavo še ni splahnelo

SEMIČ — Čeprav se je v semiški celodnevni osnovni šoli v začetku preteklega tedna začel redni pouk, je bil prvi teden še moten, saj še niso končali adaptacije stare šole. Na to, da bo zamuda z obnovo šole, so računali že prej, saj je bil rok, namenjen za obnovitvena dela, zelo kratek, le poldrugi mesec. Pravočasno pa je bil končan prizidek, v katerem so pridobili 4 nove učilnice, 2 kabineta, 2 garderobi ter kuhinjo.

To pomeni, da so v šoli odpravili najnujnejšo prostorsko stisko, čeprav so 3 učilnice še vedno majhne in sprejmejo le po 18 učencev. Znova pa so lahko sprejeli 4 oddelke učencev, ki so se morali prej zaradi prostorske stiske voziti na podružnično šolo v Štrekljevec. Sedaj je na Štrekljevcu zopet kombinirani pouk za prve štiri razrede (41 učencev), na podružnični šoli v Črešnjevcu pa je še 11 učencev.

● V semiško celodnevno osnovno šolo dovažajo kosilo iz tamkajšnje Iskre. Ker pa v tovarni ne zmorejo več kuhati tako velikih količin, so šoli postavili pogoj, da do spomladi prihodnje leto začne sama pripravljati kosila. Kot je povedal ravnatelj šole Blaž Kočevar, bodo že po novem letu začeli v šoli pripravljti kosila, ki pa bodo bolj skromna, saj za kaj več v kuhinji ne bodo imeli možnosti.

Prva faza obnove šole bo po predračunu veljala 82 milijonov dinarjev, zaradi podražitev pa verjetno še nekoliko več. Druga faza dograditve osnovne šole, torej 5 učilnic za kabinetni pouk, kabineti in telovadnica, pa je izpadla iz programa samoprispevka zaradi potreb ostalih osnovnih šol. Vendar v Semiču te gradnje še niso odpisali za vedno, zlasti ne, ker so za zdaj rešili le najnujnejši prostorski problem, ker še vedno nimajo pogojev za kabinetni pouk, predvsem pa zato, ker število učencev hitro narašča in jih bo leta 1990 že 500, torej za dva oddelka več kot danes.

M. BEZEK

SEMIČ DOBIVA KANALIZACIJO

SEMIČ — Ob zidavi prizidka k osnovni šoli so v Semiču končno začeli urejati kanalizacijo. Za zdaj bo na osrednji kanal, ki bo speljan mimo osnovne šole proti bodoči čistilni napravi, priključena le kanalizacija iz upokojenskega stanovanjskega bloka, tako da se odpadne vode ne bodo več stekale na šolsko dvorišče.

KOMUNISTI O DELU ZKS

ČRNOMELJ — Konec avgusta je predsedstvo OK ZKS Črnomelj začelo v občini s širšo razpravo o poročilu o delovanju ZKS med 9. in 10. kongresom. Razprave so zaključili v začetku tega tedna, njihov namen pa je bil, da dajo poleg kritičnih pripomb na gradivo CK tudi oceno lastnemu delu, predvsem pa temu, kako uresničujejo sklepe po 13. seji CK ZKJ, programskih konferenc in ostalih sej občinske konference.

»Po poteh štirih brigad«

Poteka po večini krajev v ribniški občini, ki so znani iz NOB

Planinska pot »Po poteh štirih brigad«, ki jo je po domači občini uredilo Planinsko društvo Inles Ribnica, uradno še ni odprta, a je zanjo že veliko zanimanja.

Ribniška planinska pot »Po poteh štirih brigad« povezuje večino kulturnih, naravnih in drugih zanimivosti ribniške občine pa tudi kraje, znane iz NOB, ter spomenike NOB. Predlog za njeno ureditev sta dala Planinsko društvo Inles Ribnica in občinski odbor ZZB NOV. Pot so začeli markirati leta 1982, dokončali pa so markacije julija letos. Njene natančne dolžine še niso izračunali, ugotovili pa so, da jo je možno prehoditi v treh dneh in da traja pot približno 33 ur.

Predsednik PD Inles Ferdinand Nosan nam je povedal, da je akcijo za dokončanje poti pravzaprav pospešil članek v našem časopisu v začetku letošnjega leta, ki je zbudil zanimanje pri drugih sredstvih obveščanja in pri planincih.

Ferdinand Nosan

To je štiriinštirideseta tovrstna planinska pot v Jugoslaviji. Za njeno ureditev so ribniški planinci opravili blizu 1.000 prostovoljnih delovnih ur v treh letih, stroški njene ureditve (brez darovanega materiala) pa znašajo okoli 150.000 din.

J. P.

Premalo za odgovorne dolžnosti

V ribniški občini doslej premalo evidentiranih za odgovorne dolžnosti

RIBNICA — »Prvi krog evidentiranja za volitve prihodnje leto smo v naši občini zaključili do 20. aprila. Izjema sta bila le JLA, iz opravičljivih razlogov, in ITPP.

Skupno je bilo za okoli 900 delegatskih mest evidentiranih 1.161 občanov, od tega 422 žensk, 224 mladih, 552 starih od 27 do 40 let in 68 pripadnikov drugih narodnosti. Med njimi jih je 321 z dokončano srednjo šolo, 105 z višjo in 50 z visoko. Članov ZK je 148, borcev pa 34, od obeh teh skupin je na vodilnih delovnih mestih 45,« je povedal sekretar OK SZDL Ribnica Stane Kromar.

Stane Kromar

V oceni prvega kroga evidentiranja so ugotovili, da je bilo izvedeno v preveč ozkih krogih. Premalo je bilo evidentiranih mladih. Le malo je bilo evidentiranih za vodilne dolžnosti v občini, republiki in zvezi. Pri strokovnih in administrativnih opravilih so sindikalnim organizacijam premalo pomagale kadrovske službe v delovnih organizacijah.

Vse te slabosti nameravajo odpraviti v sedanjem, drugem krogu evidentiranja, ki bo trajal še vse do konca novembra. Delno so jih že, saj so za 72 odgovornejših dolžnosti v občini evidentirali že 108 možnih kandidatov, evidentiranje pa se še nadaljuje.

V dosedanjih razpravah je prevladovalo tudi mnenje, da ni bistveno, če se odločijo za enega ali več kandidatov za vsako (odgovorno) dolžnost. Menijo, naj se demokratizacija izkaže v predkandidacijskih in kandidacijskih postopkih.

J. P.

»Birokratsko poročilo«

Kočevske pripombe na predosnutek poročila o delu ZKS med 9. in 10. kongresom

KOČEVJE — Predosnutek poročila o delu ZKS med 9. in 10. kongresom je preveč birokratsko narejeno. V njem je navedeno le ugotovljeno stanje, nič pa ni govor o tem, česa ZK ni naredila in zakaj ne. To so ugotovili na seji predsedstva OK ZK Kočevje 2. septembra.

Razprava je bila zelo kritična. Brane Merhar je ugotovil, da je poročilo presplošno in da ponavlja, kar je že zapisano v raznih zakonih. Ne nakazuje pa rešitev in akcij ZK. Premalo je poudarjeno, kaj so in česa niso komunisti naredili na posameznih področjih. Čeprav je to poročilo, naj bi bile v njem tudi smernice za bodoče delo.

V predosnutku stvari niso urejene tudi terminološko in smiselno, je menil Peter Šobar in v podkrepitev te trditve navedel več misli iz predosnutka. Menil je, da je premalo razvidna povezanost političnega in gospodarskega področja. Premalo so prikazani vzroki, zakaj je razpoloženje ljudi tako, kot je.

Andrej Klun pa je ocenil, da je poročilo izdelano po starem in da se iz njega ne vidi, da bi najvišji organ v republiki tokrat drugače obravnaval družbene resnice, kot jih je doslej. Vprašal se je, če smo v naši družbi sploh sposobni stvari postaviti na pravo mesto, in to še kje drugje kot na sejah CK. Menil je, da je ostalo neobdelano delovanje tržnih zakonitosti pri nas, in se vprašal, če smo pustili kakšno podjetje propasti. Spomnil je tudi na odločne zahteve po ekonomskih stanarinah, od katerih pa smo vedno dalj.

● »Tej vražji birokraciji bo treba pristriči peruti, pa čeprav bi šlo za (o)Orla,« je rekel sekretar OK ZK Rudi Orel na zadnji seji predsedstva OK ZK Kočevje med razpravo o predosnutku poročila ZKS med 9. in 10. kongresom.

Najbolj kritičen je bil sekretar Rudi Orel, ki je poudaril, da v birokratskem poročilu v celofan nerazumljivosti zavijamo stvari, da nam nihče ne bi mogel dokazati, da nimamo prav. Zato so potrebne krepke kadrovske spremembe tudi v vrstah, ki so izdelovale ta predosnutek poročila. Pohvalno pa je, da smo sploh dobili v razpravo že predosnutek, je poudaril sekretar Orel.

J. PRIMC

KOČA GUBČEVE BRIGADE — Skromna lesena koča v gozdu pod Trebelnim, kjer je bila ustanovljena Gubčeva brigada, je od 4. septembra bogatejša za zbirko fotografij o bojni poti te brigade. Dom Gubčeve brigade je na skromni in prisrčni slovesnosti odprla Maruša Krese, žena prvoborca, doma iz Bogneče vasi pri Trebelnem. (Foto: J. Simčič)

Razvoj občine se ne bo ustavil

V trebanjski občini letos ob občinskem prazniku ne bodo predali namenu nobenega novega objekta — Denar samo za povečanje proizvodnje

TREBNJE — »Medtem ko smo pretekla leta skoraj za vsak občinski praznik predali namenu kakšen nov objekt, se to letos ne bo zgodilo. Vendar si na podlagi tega ljudje ne bi smeli ustvarjati vtisa, da smo po tej strani v naši občini povsem pasivni. V pripravi je že več projektov za izboljšanje infrastrukture pa tudi v tovarne bomo vlagali, da bi povečali proizvodnjo. Res pa je, da je naložbenega denarja zdaj manj, kar se seveda pozna tudi v trebanjski občini,« je dejal Nace Dežman, predsednik trebanjskega izvršnega sveta.

Dana je že postavila novo proizvodno linijo, za večji naložbeni poseg pa sedaj ne bo denarja. V podobnem položaju je tudi obrat Zmage v Mokronogu, ki se bo lotil gradnje novih proizvodnih prostorov šele v prihodnjem letu. Velike naložbe se bodo lotili tudi v mirenski Kolinski, kjer bodo bistveno povečali proizvodnjo otroške hrane. Ta trenutek pa gradijo samo v mokronoškem obratu Induplati, kjer bodo postavili novo skladišče in sprostili proizvodne prostore za izdelavo šotorov.

Bolj živahno pa je na drugih področjih. Pripravljamo se na gradnjo razdelilne transformatorske postaje, 110-kilovatni daljnovod pa že gradijo delavci zagrebškega Dalekovoda. Poleg tega smo spet gradili vodovode, v teku je analiza in raziskava vodnih virov.

V kmetijstvu pa bo največji poseg izveden v okolici Mokronoga, kjer bo opravljena hidromelioracija v okolici potoka Jeseniščica. Skratka, razvoj se pri nas ni ustavil,« je poudaril Nace Dežman.

J. S.

»Povej, kje delaš, ne kaj!«

V zemlji so še velike rezerve, toda če bo kmetijstvo še naprej zapostavljeno, jih ne bodo dovolj izkoristili — Ugotovitve konference ZK

BREŽICE — Nad odnosom družbe do kmetijstva se pri Agrarii ne pritožujejo prvič. Delavci se namreč ne morejo sprijazniti s tem, da osebni dohodki niso rezultat dela, ampak odraz položaja dejavnosti. Letos so jih sicer nekoliko popravili, vendar še vseeno ne spodbujajo niti strokovnjakov niti delavcev na posestvih in drugod.

Iz razprav v kolektivu veje malodušje, kljub temu pa si nekaj le obetajo tudi od varčnejšega gospodarjenja, na primer pri porabi materiala.

Prihranek oziroma povečan delovni učinek vidijo tudi v prerazporeditvi delovnih moči. Takoj bi namreč lahko prerazporedili 10 odst. ljudi, vendar trenutno nimajo kam z njimi. Računajo, da se jim bodo odprle možnosti z novim srednjeročnim obdobjem.

Programe imajo sami. Trenutno iščejo proizvajalca vrtnin. Med drugim se dogovarjajo s sozdom Emona, vendar ocenjujejo, da pod to streho zanje ni prihodnosti.

V novi srednjeročni program prenašajo raziskave termalne vode na levem bregu Save. To bo 75-milijonska investicija. Brez novih virov tople vode namreč ne morejo načrtovati razvoja cvetličarstva v rastlinjakih na Čatežu.

Agraria je poslovno povezana z makedonskimi delovnimi organizacijami, preko katerih ustvarja 40 odst. blagovnega prometa, v Sloveniji pa sta njena partnerja Mercator Hmezad in Emona.

V zemlji kmetijci resda vidijo še velike rezerve, vendar ne pristajajo na to, da imajo tisti, ki delajo na njej najmanjši vpliv na ceno pridelkov. Za del teh je cena določena, pri repromaterialu pa ni nobenih omejitev, so poudarjali na zadnjem sestanku člani Zveze komunistov. Pri pitanju goved bodo imeli nad 10 milijonov izpada, ker so število pitancev v svojih hlevih zmanjšali na polovico. Tudi v sadjarstvu bo manj dohodka, vendar so trdno prepričani, da bodo leto končali brez izgub.

J. TEPPEY

Za telefon trikrat odloženi

Pod Gorjanci in ob Krki ne dočakajo trikrat zvez

CERKLJE OB KRKI — Prebivalci vasi ob Krki in na pobočjih Gorjancev se borijo za vzpostavitev telefonskih zvez, saj so telefoni v teh krajih velika redkost. Projekti so od 1982 napravljeni za osem vasi KS Podbočje, za devet vasi KS Cerklje in za tri vasi v KS Mrzlava vas. Prebivalci Gazic so si razpeljali omrežje pred petimi leti, v Račji vasi, na Borštu in delno v Župeči vasi lansko leto, preostali del omrežja pa je bil napravljen 1981. leta. Največje težave so z centralo v Cerkljah, ker nima dovolj številk. Razširitev je bila v načrtu za 1981. leto, potem so jo preložili na 1982 in nato na 1985, zdaj pa so jo pomaknili že v 1986. leto.

V teh krajih je zelo razvita živinoreja in kmetje zelo pogrešajo telefon zaradi osemenjevanja. Osemenjevalec mora dobiti poziv vsako jutro najkasneje do 7.30, a pošto odprejo šele ob osmih. Res je, da imajo govorilnico, vendar si z njo ne morejo veliko pomagati, ker je največkrat pokvarjena. Razen tega je do Cerkelj za marsikoga predaleč, edinega soseda, ki ima v vasi telefon (tako je v Gazicah), pa ljudje neradi stalno nadlegujejo.

J. T.

DOMAČE TRNJE

● *»Moj mikro« ni samo strokovna revija — ampak tudi geslo kuharjev pri pripravi zrezkov.*

● *Nič čudnega, da se Jugoslovani toliko bojimo AIDS-a, ko pa tako radi lezemo šefom v zadnjico.*

● *Večkrat loči človeka od živali samo — govorniški oder.*

● *Mnogi odkrijejo svojo nadarjenost za glasbo ali igralsko umetnost takrat — ko jim zasmrdi delo.*

AFORIZMI

● *Sodobni tek na dolge proge: start — beg od odgovornosti, cilj dohitevanje življenjskih stroškov.*

●

● *Avstrijski trgovci so vinu dodajali sredstvo proti zmrzovanju. Kot kaže, pa pri nas z antifrizom zalivamo cene.*

V vaških igrah na Žejnem prva Sobenja vas

Praznik KS Čatež

ŽEJNO — Prireditve za četrti praznik KS Čatež ob Savi so v nedeljo, 8. septembra, privabile veliko več obiskovalcev kot lani. Tudi število tekmovalcev na vaških igrah se je za trikrat pomnožilo. Tekmovale so vse vasi: Čatež, Cerina, Prilipe, Dvorce, Dobeno, Sobenja vas in Žejno. Ekipe so se pomerile v kolesarski dirki, v vlečenju vrvi, skakanju v vreči, nošenju vode v škafih, metanju kamna v daljino, v žaganju drv in plezanju na drog.

Slavnostni del praznovanja je bil v soboto popoldne, ko so na Žejnem odprli večnamenski dom. V njem je bila svečana seja skupščine KS. Dom so vaščani postavili s pomočjo delovnih organizacij v krajevni skupnosti. Pod njegovo streho je tudi mlekarnica.

Velika Dolina: »Nihče imenovan, nihče pozabljen«

Pomnik izgnancem odkrila Božena Ostrovršnik podpredsednica RK SZDL

VELIKA DOLINA — V središče krajevne skupnosti, kjer so za njen prvi praznik odkrili spomenik izgnancem, padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja, so se v nedeljo popoldne zgrnili ljudje iz bližnjih vasi in gostje iz sosednjih KS na obeh straneh meje. Prebivalci teh hribovitih krajev so po vrnitvi iz izgnanstva z železno voljo prijeli za delo, da so si napeljali vodovode, elektriko, asfaltirali ceste, zgradili šolo in prosvetni dom in si izborili avtobusne zveze, ki so jim omogočile zaposlovanje. Napeljali so si telefonsko omrežje, zato komaj čakajo, da bodo v Jesenicah povečali centralo, saj imajo že 40 let v KS samo en telefon. Volje jim še ni zmanjkalo in pripravljajo se na nov samoprispevek za izboljšanje razmer v vaseh, kjer vaščani sami ne zmorejo vseh bremen napredka, je v govoru na svečani seji skupščine KS napovedal predsednik Miha Škrlec. Tudi za spomenik izgnancem so ljudje sami zbirali denar. Pomnik je odkrila podpredsednica republiške konference SZDL Božena Ostrovršnik. V svojem nagovoru je obnovila trnovo pot izgnancev in ob tem pripomnila, da izgnanstvo v zgodovini še vedno zamenjujejo z izseljeništvom in ga napačno, sektaško prikazujejo.

J. T.

● Za prvi krajevni praznik je Turistično društvo Mokrice priredilo razstavo domačih jedi, ki so jih pripravile gospodinje vseh 16 vasi iz obeh krajevnih skupnosti, združenih v društvo. Odziv je bil tolikšen, da je presenetil celo organizatorje. Tudi izbor jedi je bil izredno bogat, najbrž prav zaradi tega, ker so ga prepustili domiselnosti vaških gospodinj. Dopolnili so ga zasebni gostinci in Grad Mokrice. Razstava je bila zelo dobro obiskana in je doživela veliko pohval. Zagotovo jo bodo zdaj še večkrat ponovili. V avli so učenci pripravili razstavo o izgnanstvu.

Leo Koman

Mnogi znanci, prijatelji, šolniki in posebej mnogoštevilni učenci, ki jih je Leo Koman vzgajal in učil že pred 2. svetovno vojno in po njej, so se nedavno na krškem pokopališču zadnjič poslovili od odličnega učitelja in vzgojitelja, šolskega upravitelja in ravnatelja ter pedagoškega svetovalca Zavoda za šolstvo — enota v Krškem in Novem mestu. Tudi slovensko gasilstvo je izgubilo predanega moža.

Leo Koman se je rodil 1907 v Ljubljani kot sin delavskih staršev. Po končasnem šolanju in odsluženem vojaškem roku v šoli za rezervne oficirje je dobil prvo službo kot učitelj pripravnik na odročni šoli na Raki. Tedanji oblasti ni ostalo prikrito, da se je tudi Koman med študijem na ljubljanskem učiteljišču navzel naprednih idej sošolcev Žige Kimovca in Edvarda Kardelja. Druga svetovna vojna ga je zatekla na šoli na Mirni pri Trebnjem. Italijani so Komana 1942 odpeljali v Treviso in Gonars. Po razsulu italijanske vojske je prišel v Ljubljano.

Takoj leta 1945 je nastopil službo v Leskovcu. Začel je postavljati na noge gasilstvo v Posavju. Prevzel je organizacijo takrat Gasilske zveze Krško in postal njen prvi tajnik.

Veliko pozornost je vedno posvečal mladini in pionirjem. Trideset let je bil šolski upravitelj, zadnjih pet let pred upokojitvijo leta 1971 pa pedagoški svetovalec.

Ob združitvi okrajev Krško in Trbovlje sta bili obe gasilski zvezi združeni v novo okrajno gasilsko zvezo Zasavje—Trbovlje, s 100 društvi. Koman je bil izvoljen za okrajnega poveljnika. Poznali so ga prav tako na Dolenjskem kot v sosednjih predelih Hrvatske. Dobil je vsa gasilska odlikovanja v Sloveniji, kjer je deloval tudi v raznih telesih IO GZS, pa tudi na zvezni ravni.

Tudi v kulturno-prosvetnih društvih so ga cenili kot organizatorja, igralca in režiserja. Konjeništvo na Krškem polju je oživelo tudi po Komanovi zaslugi. Državna odlikovanja, zlati znački Zveze društev upokojencev in Turistične zveze Slovenije ter znak občine Krško so le skromno, čeprav formalno visoko priznanje za tega neutrudnega moža.

P. PERC

Razvoj z lastnimi močmi

O Lisci govori direktor Štefan Senica

SEVNICA — Te dni potekajo v Sevnici prireditve ob 30-letnici največjega kolektiva v tej občini — Konfekcije Lisca, ki bo imela do konca leta zaposlenih v sedmih tozdih v Sevnici, Krmelju, na Senovem, v Zagorju in Babušnici okrog 2.200 delavcev, večinoma žensk. O razvoju kolektiva in načrtih govori glavni direktor Štefan Senica.

Razvoj se je začel izredno skromno: pet delavk je v enem samem prostoru preoblačilo gumbe, popravljalo najlonke in delalo, kar je še podobnih drobnih popravil. Kakšen je »obrazec« razvoja?

— »Širili smo se pretežno iz lastnih sredstev, če smo že jemali posojila, smo jih le za največje naložbe. Zgodaj smo prešli na sodoben način proizvodnje z evropskimi normami, vse s ciljem skrajševati proizvodni čas izdelkov. Prvi izvoz je bil v obliki predelavnih poslov. Lahko rečem, da se lahko prištevamo med tiste, ki smo tako imenovani »lohnarbeit« izkoristili tudi v svoj prid. Vseskozi smo vlagali v boljše delovne prostore, pisarne pa smo selili v stare.«

Izvozni prodor je terjal velike napore, kako vam je uspelo, ko je vendar znano, da so na zahodnem trgu pred leti propadle tri firme, s katerimi ste sodelovali?

»Za namaček je prišel v tej krizi še tako imenovani »mini« devizni zakon. Od prvotnih predelavnih poslov smo se preusmerili na klasični izvoz za veliko število tujih blagovnih hiš. To je pomenilo manjše serije in kratke dobavne roke. Hudo konkurenco z Daljnim vzhodom smo zdržali predvsem zaradi kakovosti izdelkov in z doslednim izpolnjevanjem dobavnih rokov. Zaradi manjše uvozne odvisnosti za elastične pletenine smo sovlagali v tovarno Inplet.«

Štefan Senica: »V razvoj tovarne je vloženega obilo truda naših marljivih delavk.«

● Lisca tudi vnaprej, kljub zahtevnim izvoznim nalogam, ne bo zanemarjala domačega trga. Lepšemu spolu bo še nadalje namenjenih 55 odst. zmogljivosti tovarne. Če kje česa ni dobiti, bo to bolj krivda ene od 300 trgovskih organizacij, s katerimi sodelujejo. Devizna bilanca Lisce je pozitivna. Letos načrtujejo 6 milijonov dolarjev izvoza.

Kako sledite posodabljanju opreme?

»Z novimi prostori tozda v srbski Babušnici, termičnega oblikovanja košaric v Sevnici bomo zaenkrat zaključili vlaganje v zidove. Ugotavljamo, da smo za svetom, zaostali predvsem pri posodabljanju krojenja,zato bomo morali stalno skrbeti za kakovostni napredek. Tu se opaža nekaj zanimivega: računalniško krojenje se uveljavlja le počasi, morda se nam bo to ‚zamudništvo' še obrestovalo, da ne bi kupili kaj nedognanega. Vsekakor budno spremljamo razvoj v svetu.«

Lisca spodbuja tudi razvoj v drugih smereh, veliko razumevanje kaže za svoje okolje.

»V naših načrtih tja do leta 2.000 predvidevamo vlaganja zunaj branže, kjer bomo lažje našli tudi delovno silo. Osnova so zanimivi programi. Zato smo pričeli podpirati tudi program elektronike. Financiramo razvoj elektronskega regulatorja vrtljajev asinhronskih elektromotorjev, ki bo razstavljen na bližnjem sejmu elektronike v Ljubljani. Menim, da bo v tej proizvodnji lahko našel kruh prenekateri strokovnjak iz krške srednje šole te smeri.«

A. ŽELEZNIK

Lovci obogatili lovišče

V lovišču LD Brestanica več divjadi — 40 let uspehov

BRESTANICA — Lovišče lovske družine Brestanica se razprostira od Brezovega na zahodu in Anž na vzhodu pa vse do vrha Bohorja. V 40 letih delovanja si je družina ves čas prizadevala za ohranitev vseh vrst divjadi na površini 5.575 hektarov.

V zadnjih dvajsetih letih so vsako leto vložili sto do dvesto fazanov. Zadnja leta vlagajo mlade race mlakarice in bogatijo vodni del lovišča. Prav pri gojitvi srnjadi in vlaganju rac mlakaric so dosegli največje uspehe, saj so prišli na največjo številčno zmogljivost lovišča, kar kaže tudi odstrel. Zadnja tri leta se občutno popravlja tudi stalež zajcev, ki jih je prej zdesetkala bolezen. Z lovnim turizmom že desetletja iztržijo marsikakšno dragoceno devizo.

Med pomembnejše uspehe družine spada tudi nova lovska koča, ki so jo gradili celih 6 let, odprli pa pred osmimi leti. Prijateljske stike so navezali z LD »Stol« iz Žirovnice, s katero so podpisali listino o pobratenju. Da bi se bolje izurili v strelskih veščinah, so zgradili pri koči na Dobravi še streliščе za glinaste golobe. V jubilejnem letu so na brestaniškem gradu pripravili lovsko razstavo, ki si jo je ogledalo preko 5.000 ljudi.

P. PERC

● Na osrednji proslavi ob 40-letnici LD Brestanica je predsednik skupščine zveze lovskih družn Posavja dr. Jurij Pesjak podelil priznanja LZS. Red za lovske zasluge so dobili Stane Čuber, Franc Jug in Ferdo Zakšek; red za lovske zasluge 3. stopnje so prejeli Mirko Kosar, Ludvik Vovčak in Franc Slemenšek, red za lovske zasluge 2. stopnje pa dolgoletni prizadevni predsednik Niko Marn. Osmim ustanovnim članom so prvič podelili plakete LD Brestanica, dobil pa jo je tudi marljivi tajnik LD Franc Zorko.

PLINSKEGA OLJA PRIMANJKUJE

BREŽICE — Na nekaterih izmed 30 črpalk tozda Trgovina brežiškega Petrola, ki pokriva 9 občin Posavja in Dolenjske, so že v avgustu zabeležili, da so prišli pri plinskem olju na najmanjšo možno rezervo. Največ plinskega olja prodajo na Čatežu. Brežičani dobijo gorivo zvečine iz rafinerije Sisak, ki pa je v stiski priskočila na pomoč reški rafineriji. To se pozna na drugih območjih, tudi na Dolenjskem in v Posavju.

Zakaj se jim račun ne izide

Stillesov tozd Stilno pohištvo: v polletju 80 milijonov dinarjev za obresti

SEVNICA — »Mizarčanom«, ki še vedno uživajo sloves po nekdanji Mizarski produktivni zadrugi (sredi septembra slavijo 40-letnico), so k rekordni polletni izgubi pripomogle tudi nekatere zunanje okoliščine.

Javna skrivnost je zapiranje trga v prenekaterem delu naše države. Politika visokih obrestnih mer hudo tepe tiste, ki morajo najemati posojila. V Stillesovem tozdu Stilno pohištvo so jih v minulem polletju naračunali kar za 80 milijonov dinarjev. Pohvalno je, da so se pogumno lotili izvoza, a kaj, ko je to za kolektiv hudo dvorezno. V polletju so resda izvozili za spodbudnih 220 milijonov dinarjev izdelkov, vendar je na tovarniški račun tačas prispelo le 40 milijonov dinarjev, kar je pomenilo le 19-odstotno izpolnitev načrta. Vsekakor bi kazalo tu v družbi nekaj storiti, saj naša zakonodaja ne priznava dolgih rokov nakazil iz tujine, ki se za nameček še negotovo vrtijo po bankah.

Morda je bolje kot denarne kazalce primerjati število izdelkov. Lani so npr. izdelali 29.465 kosov, letos so jih v polletju le nekaj manj, vendar uspeh ni temu primeren. V izvoz je šlo kar 11.897 kosov, kar je desetkrat več kot lani, vendar so ob tem le večji problemi. Težko je biti konkurenčen zunaj, ko je npr. v Zvezni republiki Nemčiji furnir trikrat cenejši, dražje so naše iverke, da o barvah in lakih za površinsko obdelavo ne govorimo.

Kljub vsemu ne obupavajo. Govorijo o rebalansu plana. Spodbuda je tudi to, da v drugih republikah zopet povpraševajo po stilskem pohištvu. V montaži in nekaterih drugih oddelkih so že vpeljali tretjo izmeno. Obetajo si tudi uspeh od nekaterih organizacijskih sprememb v proizvodnji, ki so jih dognali ob sodelovanju z zagrebškim inštitutom. Zato menijo, da bo ob koncu leta poslovanje vseeno brez rdečih številk.

A. ŽELEZNIK

Novo v Brežicah

NIKAR BREZ BATERIJE! — Odkar komunala varčuje z elektriko, je glavna mestna ulica v brezmesečnih nočeh, kakršna je bila v nedeljo, zavita v popolno temo. Niti pred kinom niti na trgu pred pošto ni nobene luči. Nič bolje ni na Černelčevi ulici, zato si bodo morali ljudje priskrbeti baterije, preden se bodo podali po nujno zdravniško pomoč v zdravstveni dom. Na križišču in na parkirišču ob tem poslopju kraljuje zlovešča tema in na cesti pred bolnišnico prav tako.

INVALIDI ZA ZDRAVE — Trboveljska tovarna polprevodnikov se s tem, da je odstopila nekaj dela Invalidskim delavnicam v Skopicah, ne bo ravno proslavila. Kot delodajalko je nič ne gane, da 22-članski kolektiv z 91 odst. izpolnjuje svetovne normative in ustvarja samo za desetino manj dohodka na delavca kot gospodarstvo brežiške občine. S tem si invalidi ne zaslužijo več kot 16 tisočakov osebnega dohodka. Drugače bi temu lahko rekli, da lačen sitega pita.

ZAKAJ NE V SOBOTO! — Drugi poskus bolšjega sejma v petek popoldne se ni najbolj obnesel. Tržnica je takrat prazna, saj se ljudje takoj po delovnem času porazgubijo po domovih in vikendih. Za kupce in prodajalce bi bili sobotni dopoldnevi veliko obetavnejši.

POGIN RIB V SOTLI

RIGONCI — 4. septembra so v Sotli pri Rigoncih na območju brežiške občine odkrili večje število poginulih rib. Preiskava je ugotovila precejšnjo onesnaženost in zasmrajenost vode, obstaja pa utemeljen sum, da gre vzroke zastrupitve iskati v kake 4 kilometre oddaljeni prašičji farmi v Dubravici na hrvaški strani. Po ocenah ribičev je zastrupitev povzročila za 300.000 din škode.

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠNICE

V času od 26. avgusta do 6. septembra so v brežiški porodnišnici rodile: Jožefa Prebejšek iz Pečic — Katjušo, Ksenija Šepec iz Rakovca — Gregorja, Zdenka Brili iz Brezja pri Dovškem — Vojka, Marija Medvešek iz Senuš — deklico, Rajka Dojčič iz Brdovca — Andrejo, Ksenija Capek iz Samobora — Kristjana, Majda Žorko iz Brestanice — Katarino, Marija Kos iz Gradne — Majo, Anica Vračun iz Brežic — Marka, Mira Kene iz Pišec — Davida, Marija Punter iz Krškega — Jerneja, Vesna Galic iz Samobora — Ireno, Marija Margetič iz Viher — Martina, Kristina Sere iz Podsrede — Mojco, Olga Kozole s Senovega — Špelo, Vlasta Kodrič iz Samobora — Ivana, Marija Kunej iz Sevnice — Valentino, Biserka Pavlovič iz Novakov — Ivano, Ana Dejanovič iz Novakov — Denisa, Jelka Vavtar iz Sevnice — Katjo, Marija Janežič iz Otruševca — Majo, Dragica Germovšek iz Blatnega — Aleksandra, Marjanca Senica iz Dolenje vasi — Sabino in Karmen Bukovinski iz Dobove — dečka. Čestitamo!

Krške novice

PAG KOT ISTRA? — Delavci Celuloze, ki so se jim pozneje pridružili še nekateri drugi krški delovni kolektivi, so pričeli z delavskim turizmom na Pagu. Zdaj, ko so počistili obalo, bi jih domači turistični delavci najraje preselili čez cesto dlje od obale. Prednost naj bi imel komercialni turizem. Marke so pač bolj zaželene kot dinarji.

VZTRAJNOST — Četrto uvrščeni na državnem prvenstvu posameznikov v speedwayu Zvone Gerjevič je na zadnji dirki pred domačim občinstvom nastopil, kljub temu da je imel dva dni poprej še hudo angino. Če bi gledalci vedeli za Zvonetovo nadvse drzno odločitev, da nastopi navkljub močni oslabelosti, bi še bolj navijali za skromnega strojnega tehnika Kovinarske. Vsekakor je Zvonetova poteza lahko za zgled tudi marsikakšnemu poklicnemu športniku.

Sevniški paberki

S PUŠKO NAD VESELJAKE — Na tem mestu smo minuli teden na kratko poročali o igrah brez meja ob zaključku kopalne sezone v novem sevniškem bazenu. Prijetna prireditev je žal šla res čez vse meje. Franc Repar, stanovalec v neposredni soseščini bazena, je proti jutru, ogorčen zaradi hrupa, pograbil svojo lovsko puško in ustrelil proti bazenu. Nekaj gostov je bilo lažje obstreljenih, hujšega na srečo ni bilo.

SPET DRAŽBA — Prihodnji petek ob 10. uri bo na občinskem dvorišču spet javna dražba najdenih stvari. Dražili bodo troje predmetov: žensko (maxi) pony kolo in moško kolo ter žensko ročno uro.

ZACEMENTIRANA RAZPRAVA — Sevniška krajevna skupnost priredi drevi ob 19. uri v sindikalni dvorani javno razpravo o zazidalnem načrtu za znamenite šmarske »zarebrnice« (kareIII.). Ne le da niso prenehali zidati samski blok, vmes so pričeli graditi še enega. Kaj bo vse v novem »cityju«, boste lahko izvedeli iz prve roke.

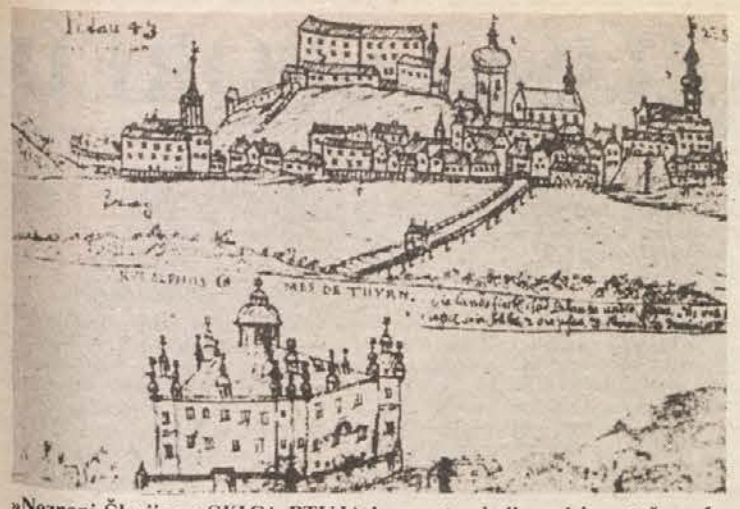

»Neznani Šlezijec«: SKICA PTUJA iz popotne knjige, risba s tušem, 1. januar 1713. Skicirko, iz katere je ta risba, hrani Deželni arhiv v Linzu.

»Ptuj na starih vedutah«

Razstava s tem nasloom bodo jutri zvečer odprli v Dolenjski galeriji — Zanimiva predstavitev mesta ob Dravi, ki je ohranilo starodavni videz

NOVO MESTO — Jutri ob 19. uri bodo v Dolenjski galeriji odprli razstavo »Ptuj na starih vedutah«, s katero v Novem mestu gostuje ptujski muzej. Razstava, ki naj bi ugladila pot za plodno sodelovanje obeh ustanov, bo na ogled do 9. oktobra.

Razstava, pripravljena ob praznovanju 90-letnice ptujskega muzeja na začetku leta 1983, naj bi zdaj tudi obiskovalce Dolenjske galerije opozorila na bogato slikarsko in grafično gradivo z upodobitvami mesta ob Dravi, prav tako pa tudi na izjemno kvalitetno urbanistično zasnovo starega Ptuja.

Ptuj je namreč eno redkih slovenskih mest, ki je stoletja dolgo ohranilo skoraj neokrnjen videz. Svojsvetna gradbena zasnova naselbine, pogojena z izoblikovanostjo terena in zgodovinskim razvojem, je dala mestu tipično obliko. Nad starimi strehami se na hribu vzpenja grad, ki podobno kot dominikanski in minoritski samostan predstavlja pomembno vogalno točko trikotnika, nakazujočega ključne objekte v mestu.

Kvalitetna urbanistična shema naselbine in likovno dovršeni pogled na mesto z desnega brega Drave sta vabila slikarje in risarje od začetkov vedutnega slikarstva, privlačna pa sta še dandanes. Od osemdesetih let 17. do konca 19. stoletja je nastala vrsta upodobitev Ptuja, ki so vse tudi odlično gradivo za proučevanje gradbenega razvoja mesta, mnoge med njimi pa izstopajo tudi kot slikarske umetnine.

Začetki vedutnega slikarstva, ki je doživelo prvi veliki razcvet v 17. stoletju, so vezani na kartografijo. Štajerska je bila mejna dežela, zato je bil Ptuj upodobljen na vrsti zemljevidov še pred letom 1600. Najstarejšo likovno upodobitev je mesto dobilo s »Topographio Ducatus Stiriae« G. M. Vischerja iz leta 1681. Iz 17. stoletja je tudi prva oljna slika mesta, ki je hkrati tudi najstarejša znana slikarska upodobitev kakega slovenskega kraja s povsem posvetnimi nameni.

● Še posebej imenitna je velika votivna upodobitev Ptuja iz leta 1766. Tisto leto je Drava zamrznila in grozila, da bo zrušila most. Meščani so se priporočili žalostni materi božji in v zahvalo, da je odvrnila nesrečo, naročili pri slikarju F.J. Fellnerju votivno podobo ter jo obesili v mestni cerkvi sv. Jurija.

V 19. stoletju je vedutno slikarstvo doživelo ponoven razcvet. Pogled na naselje z južne strani so Ptujčani sprejeli za svoj simbol. V zadnjem desetletju 19. stoletja so se s podobo mesta predstavili na veliki tujskoprometni razstavi v Gradcu in z njo poželi veliko hvale. Velika slika vedute Ptuja, ki jo je Alojz Kasimir slikal dve leti, še zdaj krasi reprezentančni prostor v ptujski občinski stavbi.

M. C.

Ponekod še velja: sam se znajdi!

Amaterski likovni ustvarjalci organizirani le v Novem mestu, Brežicah, Krškem in Kočevju, vendar so ta čas aktivni le v novomeški in brežiški skupini — Ponekod še strokovnih odborov pri občinskih ZKO ni

NOVO MESTO — Ni pretirano zapisati, da bi bila amaterska kultura Dolenjske, Bele krajine in Posavja brez deleža likovnikov, njihovih razstav in druge dejavnosti siromašnejša in manj barvita, kulturna ponudba občin pa enoličnejša in manj zanimiva. Čeprav je tako, pa je res tudi to, da za likovne ustvarjalce ne skrbijo povsod ravno zgledno.

Poglejmo! Hitra ocena pove, da deluje na omenjenem območju najmanj sedemdeset likovnikov, v vseh občinah jih imajo, vendar pa delajo organizirano, se uveljavljajo in nastopajo le v štirih občinah: novomeški, brežiški, krški in kočevski. V teh bolj ali manj uspešno delujejo likovna društva, klubi ali skupine, medtem ko drugod likovni ustvarjalci životarijo prepuščeni sami sebi in lastni iznadljivosti. V zadnjem času je moč o aktivnosti, kakršno je likovnim skupinam »predpisalo« Združenje likovnih skupin Slovenije s smernicami, sprejetimi na problemski konferenci govoriti le v Novem mestu in Brežicah, medtem ko delo v Krškem pa tudi v Kočevju nekako ne gre.

Na nedavnem republiškem posvetu v novomeškem hotelu Metropol je bilo slišati, da nekdaj zelo aktivni krški likovni klub nekateri člani zaradi njegove nedelavnosti zapuščajo in se včlanjujejo v Brežicah. Kaj je ta čas s kočevsko likovno skupino, se ne ve in tudi na posvet ni bilo iz Kočevja nikogar, da bi o tem poročal. Kar zadeva organiziranost likovnikov, je dokaj klavrno stanje v sevniški, obeh belokranjskih in ribniški občini, čeprav ponekod kaže na boljše. To velja še posebej za Črnomelj, kjer so pred letom ustanovili odbor za likovno dejavnost, skupine pa ne morejo, ker imajo premalo likovnikov, medtem ko se v Ribnici za zdaj še zadovoljujejo z organizacijo vsakoletne likovne kolonije.

Na novomeškem posvetu se je pokazalo, da prihajajo likovniki bolj do izraza v tistih občinah, kjer v okviru ZKO delujejo strokovni odbori za to dejavnost. Zato je bil eden od sklepov, naj bi povsod prišli vsaj do teh odborov, in če bodo ti dobro delali, tudi z organiziranjem likovnikov ne bo težav. Sicer pa je od vsega pomembnejše to, da likovniki sploh lahko ustvarjajo, da se izobražujejo, širijo likovno kulturo v svojem okolju in so nosilci nalog, sprejetih v okviru Združenja likovnih skupin Slovenije.

I. ZORAN

JARM RAZSTAVLJA V LJUBLJANI

LJUBLJANA — Stane Jarm, akademski kipar in likovni pedagog iz Kočevja, razstavlja svoje lesene kipe v prostorih delovne organizacije Slovenijales v Ljubljani.

KRKIN ZBOR VABI NOVE PEVCE IN PEVKE

NOVO MESTO — Mešani pevski zbor Krke, tovarne zdravil iz Novega mesta, vabi k sodelovanju nove pevce in pevke. Sestanek za novince in druge bo v četrtek, 19. septembra, ob 18. uri v prostorih Krke poleg hotela Metropol. Zbor ima vaje vsak ponedeljek in četrtek, dela pa pod vodstvom dirigenta prof. Mira Kokola.

Glasba in poezija za vojake

V novomeškem Domu JLA se je predstavil pesnik Severin Šali

NOVO MESTO — Ob dnevu tukajšnje enote JLA, ki nadaljuje partizanske tradicije Gubčeve brigade, so pripravili več prireditev, med drugim tudi glasbeno-literarni večer 3. septembra v Domu JLA. Osrednja osebnost nastopa je bil vsekakor pesnik in prevajalec Severin Šali, avtor petih pesniških zbirk, od katerih je zadnja z naslovom »Sijoče mračine« izšla letos, in številnih prevodov iz evropskih književnosti. Poslušalci, zvečine vojaki, so prisluhnili izboru pesmi, vzetih predvsem iz »Sijočih mračin«, od katerih je prvo prebral pesnik sam, druge pa recitatorja iz vrst vojakov, zadnjo celo v hrvaškem prevodu. Večji del skoraj dveurne prireditve sta z glasbenim programom zapolnila violinist Janez Klobčar, član simfoničnega orkestra RTV Ljubljana, ki služi vojaški rok v Novem mestu, in pianistka Mojca Osolnik. Skladbe z najavljenega programa sta izvajala bodisi kot solista ali družno, pri čemer je bilo še posebej zanimivo prisluhniti izvajanju skupnih skladb. Recital poezije je tekel med posameznimi glasbenimi točkami. Čeprav nekoliko predolga, je bila celotna prireditev na dostojni ravni in temu primerno dovolj dobro obiskana, za marsikoga pa dokaz, da je moč marsikaj kvalitetnega pripraviti tudi v taki »kombinaciji«. Izkušnja te prireditve bo tudi v prihodnje dobrodošla.

I. Z.

Bo tudi nova »petletka« zidala šole?

Leta 1990 v celodnevni šoli vsi učenci od prvega do tretjega razreda? — Še teden razprave o osnutku dokumenta

NOVO MESTO — Čez dober teden bo tu končana tudi javna razprava o orisu nove izobraževalne »petletke«, ki se bo začela z letom 1986. Predvideno je, da bo ob njenem izteku v novomeški občini okoli 7.500 osnovnošolcev v 332 oddelkih oziroma bo 26 oddelkov več kot zdaj. V vseh osnovnih šolah bodo uveljavili oblike celodnevne šole, in sicer naj bi jih uvedli v vseh oddelkih od prvega do tretjega razreda. Do leta 1990 naj bi bilo v celodnevno delo vključeno 3.200 učencev ali 120 oddelkov. Danes ima tak način dela v šoli le 1890 učencev v 77 oddelkih ali toliko kot leta 1981.

Obdobje 1986 — 1990 obljublja tudi prostorske pridobitve za več osnovnih šol. Če ne upoštevamo Otočca, ki dobi novo šolo že v tem šolskem letu, bodo dograditev šolskih prostorov dočakali v Vavti vasi, šole v Mirni peči, Škocjanu in Šmarjeti pa bodo povečali oziroma jim dozidali nove učilnice. Največ denarja za te naložbe bi zbrali s samoprispevki krajanov. Predvidevajo, da bi v novi petletki zbrali nad 207 milijonov dinarjev, medtem ko program tako imenovane referendumske izgradnje presega 257 milijonov dinarjev.

Največ denarja bo zahtevala dograditev osnovne šole v Vavti vasi, po lanskih cenah kar 110 milijonov.

Zaenkrat še ni moč reči, da tako tudi bo, saj je oris nove petletke še vedno v fazi osnutka in, kot rečeno, tudi v javni razpravi. Do 20. septembra bodo zbrali vse pripombe, nakar bo uskladitev, po njej pa bodo oblikovali predlog. Kljub temu je pričakovati, da osnutek planskega dokumenta za obdobje 1986 — 1990 ne bo doživel kakih večjih sprememb. Navsezadnje je to, kar je v njem napisano, najmanj, kar je treba napraviti za osnovno šolstvo.

I. Z.

kultura in izobraževanje

Alojzijine pesmi rodi razočaranje

A. Puhek je napisala veliko pesmi, a ohranjenih je le 140

TRIBUČE — Alojzija Puhek iz Tribuč je v dekliških letih začela pisati pesmi zato, ker ji je bilo sami dolgčas na paši. Danes pa ji prirojena pesniška žilica, ki jo je podedovala po stari mami, še kako pomaga, ko se skromna in poštena — kakor pravi v svojih pesmihs— ter razočarana nad življenjem zateče k svinčniku in papirju in zlije nanj tisto, kar čuti do svojih bližnjih, vaščanov, rodne Bele krajine in življenja v svetu nasploh.

Alojzija Puhek

Za pesmi iz mladih let ne ve več, kje so. Izgibile so se, uničil jih je zob časa, veliko od tistih, ki jih je spesnila v zadnjih dveh desetletjih, ko je začela zopet več pisati, pa je uničila sama. Ko je namreč mati pri njej našla pesem »Taščine lesnike«, za katero je mislila, da leti na njo, se je Alojzija ustrašila, da bi s svojimi pesmimi prizadela še koga, zato jih je vrgla v peč. Danes jih seveda ne uničuje več, v svoji »zbirki« pa jih ima že okrog 140. Čeprav najlaže ustvarja takrat, kadar je najbolj razočarana in v največji stiski, pa njene pesmi izžarevajo optimizem, upanje, srečo, ljubezen.

»Nekaj pesmi sem napisala tudi po naročilu za proslave v Tribučah, sicer pa mojih pesmi ljudje ne poznajo veliko, saj razen nekaterih, ki so bile objavljene v časopisih, niso bile še nikjer predstavljene širši javnosti,« pove Puhkova in prizna, da si na tihem želi širše predstavitve. »Slišala sem govoriti, naj bi z Ivanko Bogolin in Nežko Raztresen skupaj izdale pesniško zbirko. A če se to ne bo uresničilo, ne bom žalostna kajti bolj kot pesniške zbirke si želim, da bi katero izmed mojih pesmi uglasbil narodnozabavni ansambel,« ne skriva velike želje Alojzija.

B. M.

Jubilej pa skoraj neopazno mimo

Dolenjska galerija bo svojo 20-letnico obeležila samo z retrospektivno slikarsko razstavo del Josipa Germa konec novembra — Prihodnje leto retrospektiva Vladimira Lamuta — Jože Marinč pripravlja cikel o pustnih šegah

NOVO MESTO — Letos mineva dvajset let, odkar so tu dogradili in v okviru proslav ob 600-letnici Novega mesta slovesno odprli Dolenjsko galerijo. V galeriji, ki se po svojem poslanstvu in dejavnosti uvršča med osrednje umetnostne hrame na jugu Slovenije, se je do zdaj zvrstilo kakih sto dvajset razstav in sodi med najbolj obiskane oddelke Dolenjskega muzeja, v okviru katerega deluje.

Galerija ne namerava jubileja posebej proslavljati, pač pa bodo njeno 20-letnico obeležili z veliko retrospektivno razstavo del Josipa Germa. Razstavo, ki bo hkrati zadnja likovna prireditev v Dolenjski galeriji to leto, bodo odprli ob koncu novembra. Na ogled bo tudi še nekaj časa v januarju, nakar bo potovala po Sloveniji.

Znan je tudi že okvirni program razstavljanja za prihodnje leto. Osrednji dogodek bo prav gotovo retrospektivna razstava del Vladimira Lamuta, katerega umetniško delo bo naposled celoviteje prikazano tudi v mestu, kjer je slikar živel in deloval. Tej bo bržkone sledila razstava etnološko ubranega cikla slik Jožeta Marinča. Mladi akademski slikar, ki deluje kot likovni pedagog v Kostanjevici, bo za razstavo pripravil vrsto slik z upodobitvami pustnih šeg in običajev s kostanjeviškega in šentjernejskega območja.

Sodelovanje z drugimi galerijami v Sloveniji, ki ga bo Dolenjska galerija še naprej gojila, bo Novo mesto pripeljalo več zanimivih razstav. Omenimo predvsem retrospektivno razstavo del Vladimira Makuca, ki jo bo posredoval muzej iz Nove Gorice.

Pedagoški — izobraževalni pomen pa bo imela razstava del diplomantov Akademije likovnih umetnosti v Ljubljani, ki jo tudi nameravajo pripraviti v Novem mestu. Razstava bo obiskovalce seznanila z delom na naši likovni akademiji in dosežki študentov ob koncu rednega študija.

I. Z.

NEMŠKO SLIKARSTVO

LJUBLJANA — V Narodni galeriji v Ljubljani bodo jutri odprli razstavo »Nemško slikarstvo od renesanse do danes«, ki jo na podlagi meddržavne pogodbe z NDR posreduje Državni muzej v Schwerinu. Razstava zajema 62 del 56 slikarjev, med katerimi so tudi veljaki evropske umetnosti, n.pr. Lucas Cranach, Hans Rottenhammer, Johann Heinrich in drugi. Motivno je razstava zbirka portretov, krajin, tihožitij, žanrskih in konjeniških motivov. Na ogled bo do 15. novembra.

SKULPTURE DRAGICE ČADEŽ

LJUBLJANA — Akademska kiparka Dragica Čadež, udeleženka letošnje kolonije »Ribniška likovna iskanja« v Ribnici, razstavlja svoja dela v Galeriji Zveze društev slovenskih likovnikov v Ljubljani. Dela bodo na ogled do 28. septembra.

Izšel je še en vodnik

»Vodnik po Slovenskem gasilskem muzeju v Metliki in gasilskih zbirkah Slovenije«, ki ga je te dni izdala GZS, je napisal Jože Dular

METLIKA — Gasilska zveza Slovenije je pravkar izdala »Vodnik po Slovenskem gasilskem muzeju v Metliki in gasilskih zbirkah Slovenije«. Okoli 70 strani obsegajočo in z ilustracijami popestreno knjižico žepnega formata je napisal Jože Dular, natisnili pa so jo v Tomšičevi tiskarni v Ljubljani.

Dve tretjini prostora v vodniku sta namenjeni Slovenskemu gasilskemu muzeju v Metliki kot osrednji muzejski ustanovi slovenskega gasilstva, ki je ob koncu minulega leta štelo 1432 društev s 97.117 člani.

Po kratkem orisu razvoja slovenskega gasilstva, ki se je organizirano začelo z ustanovitvijo prve požarne brambe septembra 1869 v Metliki, nas vodnik popelje od sobe do sobe v tistem delu metliškega gradu, kjer ima Slovenski gasilski muzej od otvoritve leta 1969 svoje prostore. Besedilo nas pouči, kaj je v posamezni sobi razstavljeno in zakaj je pomembno. Vodnik navaja tudi seznam za slovensko gasilstvo zaslužnih mož, našteje vse dobitnike Hacetove nagrade, ki jo podeljujejo od leta 1976, poudarja za gasilstvo pomembne dogodke itd.

Tretjino prostora pa je Dular namenil popisu gostinskih zbirk na Muti, v Sevnici, Tržiču in Žalcu in s tem zaokrožuje ne le »potopis« po gasilskih zbirkah, marveč tudi predstavitev prizadevanja tistih krajev, ki so imeli več posluha za gasilsko muzejsko dejavnost.

Jože Dular je vodnik širše zastavil v tem smislu, da je »sprehodu« po muzeju in zbirkah dodal kratke opise krajev in njihovih kulturnozgodovinskih znamenitosti. Razumljivo je, da je v tem pogledu najobširneje predstavljena Metlika.

Ob tem je treba povedati, da je Dular tudi to delo opravil tako, kot zna: premišljeno, vestno in natančno, pa tudi v tekočem in klenem jeziku, kar je še posebna odlika vodnika.

S tem vodnikom je Dular še povečal število knjig, knjižic in brošur, ki jih je zasnoval ob svojem literarnem delu, med njimi pa ni malo krajepisnih del, ki ga uvrščajo med pomembne lokalne zgodovinarje. Z večino tovrstnih del je Dular poveličal značilnosti in znamenitosti Belokranjcev, precej takega pisanja pa posvetil tudi Metliki, kjer je tri desetletja vodil Belokranjski muzej ter po ustanovitvi Slovenskega gasilskega muzeja bdel tudi nad njim.

I. Z.

ORGANIZIRANO NA KONCERT

NOVO MESTO — V Cankarjevem domu v Ljubljani bo 20. septembra gostovala washingtonska filharmonija. Dirigent in solist bo Mstislav L. Rostropovič. Ameriški filharmoniki bodo izvajali dela Berlioza, Debussyja in Prokofjeva. Za koncert je veliko zanimanja, Cankarjev dom pa je zagotovil 52 vstopnic tudi Novomeščanom. ZKO bo organizirala poseben avtobusni prevoz za tiste, ki bodo obiskali to prireditev v Ljubljani. Avtobusni prevoz iz Novega mesta v Ljubljano bo organiziran tudi 16. oktobra, ko bo v Cankarjevem domu gostoval znameniti sovjetski baletni ansambel Kirov. Tudi za obisk te prireditve bo novomeška ZKO dobila 52 vstopnic in jih prodala interesentom.

Pomnik pomembnemu Belokranjcu

Akademskemu slikarju Mihaelu Kambiču bo Belokranjsko muzejsko društvo odkrilo spominsko ploščo v njegovi rojstni Dragovanji vasi

DRAGOVANJA VAS — V tej belokranjski vasi nedaleč od Črnomlja bo Belokranjsko muzejsko društvo v soboto, 14. septembra, ob 10. uri odkrilo spominsko ploščo svojemu častnemu članu, akademskemu slikarju Mihaelu Kambiču.

Kambič je svojo življenjsko pot začel in končal v Dragovanji vasi. Umrl je januarja 1979 v svojem 92. letu, potem ko je zadnjih šest let prebil pri sorodnikih v svoji rojstni vasi.

Po maturi na novomeški gimnaziji je v Pragi končal študij na umetnostni akademiji in hkrati opravil državni profesorski izpit. Kot profesor risanja je začel v Kufsteinu na Tirolskem, pred koncem prve svetovne vojne pa je prišel v Ljubljano in potem do upokojitve leta 1950 poučeval risanje na poljanski gimnaziji. Nekaj časa je honorarno predaval na ljubljanski likovni akademiji.

Kambič ni veliko razstavljal. Predstavil se je na vsega osmih skupinskih razstavah, ki so bile med letom 1917 in 1958, samostojno pa se je predstavil samo petkrat. Prvič je samostojno razstavljal šele leta 1964, in sicer zapovrstjo v Metliki, Črnomlju Novem mestu. Zadnjo samostojno razstavo je doživel leta 1972 v Metliki, v Belokranjskem muzeju, ki sicer hrani največ Kambičevih del. Prav tam so mu leta 1983 priredili prvo posmrtno razstavo.

Mihael Kambič: LASTNI PORTRET, 1915, olje — platno

● Belokranjsko muzejsko društvo je ob odkritju spominske plošče izdalo knjižico o Mihaelu Kambiču. Besedilo je napisala umetnostna zgodovinarka Andreja Brancelj, ki je izbrala tudi reprodukcije za objavo. Omeniti kaže še, da sta izdajo omogočili metliška in črnomaljska raziskovalna skupnost.

Že ti skopi podatki o javnem nastopanju povedo, da je bil Mihael Kambič do sebe zelo kritičen, res pa je tudi, da iz najrazličnejših razlogov ni mogel do konca razviti svojega daru in nagnjenj. Preveč ga je tudi zadrževala zvestoba preizkušenim načelom, da bi drzneje posegel v umetniške tokove. Zato je ostajal na obrobju in se manj pojavljal v javnosti.

I. Z.

Ni malenkost!

Zakaj film neposlovenjen v javno predvajanje?

Lepo je in pohvalno, da smo si v Novem mestu že nekaj mesecev po tem, ko je Kusturićev film Oče na službenem potovanju prejel visoka mednarodna priznanja in požel kup priznanj tudi na puljskem festivalu, ta film lahko ogledali v rednem filmskem programu. Obiskovalcev je bilo veliko, v blagajnah je cingljalo, distributer in proizvajalec filma sta si lahko pomela roke, občinstvo pa... kakor kdo.

Ob pohvalo se namreč lepi nekaj grenkeg. Film je prišel v program brez slovenskega prevoda, kar zahteva ustrezen zakon in še bolj verjetno sam duh bratskega sožitja naših narodov. Naš nezanikljivi in neodzemljivi položaj suverenega naroda v samoupravni socialistični skupnosti jugoslovanskih narodov nam daje pravico, da imamo tujejezične filme v javnem predvajanju prevedene. To je naša pravica, za distributerja pa dolžnost, ki je ni mogoče opustiti. Pa vendar se je dogodilo prav to. Zakaj?

Težko bi govoril o nepoznavanju zakonov pri distributerju, saj marljivo pripravlja slovensko podpisane filme tujih produkcij. Razlog je najbrž drugačen. Ker je vedel, da bo film šel v prodajo tudi brez podpisov, si je enostavno prihranil izdatek za poslovenjenje. To je izdatek, ki je sramotno majhen, če ga primerjamo z dobičkom, ki ga bo potegnil s predvajanjem filma po Jugoslaviji. Trgovska logika je v tem primeru zameglila življenjsko.

Če ni tako, potem mi ostane samo še takšno razmišljanje: da je za distributerja srbohrvaščina pač uradni jezik, slovenščina pa posebnost, ki se drugih v Jugoslaviji ne tiče.

Naj bo odgovor tak ali drugačen, dejstvo je, da je distributer kršil zakon, da ni ravnal v duhu, ki je zvezal in še veže jugoslovanske narode. Prav vseeno je, ali iz trgovskega ali drugačnega premisleka.

M. MARKELJ

Z zakonom obsojen denar

Ob prispevku s tem naslovom (DL 29. avgusta)

Članek A. Bartlja »Z zakonom obsojen denar«, objavljen v 35. št. DL, je zbudil v Semiču in bržkone tudi po ostalih prizadetih krajih črnomaljske občine izredno zanimanje in odobravanje.

Tudi Občina Črnomelj je v l. 1983 sprejela odlok o zakloniščih, ki zavezuje Semičane in prebivalce sosednih vasi k plačevanju tega prispevka (0,06% od vrednosti stavb za lastnike oz. 3% od najemnin za najemnike), čeprav vsi vemo, da v Semiču ni načrtovane gradnje zaklonišča, baje pa obstaja načrt za gradnjo zaklonišča v 10 km oddaljenem Črnomlju. To zaklonišče pa zaradi oddaljenosti sploh ne pride v poštev.

Ljudje zelo negodujejo, ko sprejemajo položnice za plačilo tega prispevka. Nekateri tega prispevka sploh ne plačujejo in si s tem povečujejo obveznost za 70-odstotne zamudne obresti, nekateri pa hodijo kričat in zmerjat zaposlene v upravi za prihodke v Črnomlju, ki pa niso krivi, saj samo izvršujejo odlok, katerega so po zakoniti poti sprejeli delegati obeh zborov; med njimi je glasoval za tudi semiški delegat.

Mislili smo, da s tem denarjem od zaklonišč občina krpa proračun, vendarle se nam je zdelo čudno, saj bi lahko občina po isti poti sprejela odlok o krpanju proračuna in bi bila zadeva po pravni poti pokrita. Kakor pa vidimo iz članka, so sredstva strogo namenska, zato se ta denar zbira na posebnem računu in se zaradi inflacije vsako leto razvrednoti za 80%, tako da od tega denarja ni nobenega haska, zavezancem pa povzroča toliko jeze.

Mislim, da bi bilo prav, če isti delegati, ki so odlok izglasovali, odlok tudi odpravijo (vsaj tisti del, ki zavezuje k plačevanju tega prispevka ljudi, ki živijo 10 km od Črnomlja), že plačani prispevki pa se naj pripišejo v dobro ostalim davčnim obveznostim.

FRANC DERGANC
Semič 3

60 let meščanske šole

Zaslužen napredni odbor ribniške posojilnice

RIBNICA — 6. septembra je minilo 60 let, odkar je bila slovesno izročena svojemu namenu nova stavba meščanske šole v Ribnici, ki stoji še danes.

Ohranjeni dokumenti pričajo, da je pobudo za ustanovitev meščanske šole v Ribnici dal že 25. januarja 1907, torej še za časa Avstro-ogrske, takratni ribniški župan, zdravnik in znani naprednjak dr. Anton Schifrer, ki se je zavzemal tudi, da bi v šoli poučevali v slovenskem jeziku. Avstrijske oblasti so z izdajo takega dovoljenja zavlačevale. Po razpadu Avstro-ogrske in ustanovitvi Jugoslavije je ta zamisel spet oživela in konec leta 1919 je Višji šolski svet v Ljubljani izdal odlok o ustanovitvi meščanske šole v Ribnici, ki je imela prvič pouk že v šolskem letu 1920/21.

S poukom pa so bile težave, ker šola ni imela primernih prostorov za razrede. Bali so se že, da bo ukinjena.

Takrat pa je pomagalo vodstvo ribniške Posojilnice, ki je darovalo zemljišče za gradnjo in odprlo kredit za zidavo šole v znesku 500 tisoč dinarjev. Kasneje je posojilnica prevzela tudi gradnjo in postala edini gospodar zgradbe.

Ravnatelj meščanske šole Mervič je na otvoritvi stavbe dejal, da je gradnja veljala 2 milijona dinarjev in da sta posojilnica in njeno vodstvo naredila za Ribnico in njen kulturni napredek več kot kdorkoli drug.

ANDREJ ARKO—JOHANOV

ŽE 2. KIPARSKA KOLONIJA

Po končanem pouku smo si člani kiparskega krožka zadali nalogo, da bomo med počitnicami kiparili. Hišnik nam je pripeljal les, dobili smo dleta in kladiva, nato pa smo začeli delati. Ker smo kiparili že prejšnje počitnice, nam je šlo delo tokrat hitreje od rok. Lanske in letošnje kiparske izdelke bomo razstavili 29. novembra pri naši šoli.

IRENA PETROVIČ
OŠ Koprivnica

Lahko si prvi — celo na svetu, a boš v Novem mestu šele četrti

Pojasnilo strokovnega sveta za vrhunski šport k pripravi kriterijev in meril za prednostno opredelitev športnih panog ob komentarju Dol. lista

Članek Bojana Budje, ki povzema protestno pismo novomeških odbojkarjev, brez upravičenih razlogov priliva olje na ogenj klubaških strasti, ki se je v zadnjem letu v primerjavi s prejšnjimi dokaj umiril.

Veliko časopisnega prostora bi porabili, če bi podrobneje skušali pojasniti novo metodologijo za razvrstitev prednostnih panog (ne klubov!) v novomeški občini, javno razpravo in odmeve iz nje. Dejstvo je, da je metodologija (s kriteriji ter razmerji med njimi) že bila sprejeta na seji zbora delegatov ZTKO 25. 2. 1985 in na seji skupščine občinske telesnokulturne skupnosti dne 28. 2. 1985, celo s pohvalnimi ocenami. Komisija, ki je pričakovala ob sprejemanju več problemov, se je počutila ob tem kar počaščeno, češ morda pa nam je tokrat le uspelo ubrati tisto pravo pot! Seveda se zaveda, da pripravljena metodologija ni idealna in da se dajo prednostne panoge opredeliti tudi kako drugače, morda celo brez kriterijev. V novomeški občini smo se odločili za izbor določenega števila merljivih in primerljivih kriterijev, da bi bila ocena čim bolj objektivizirana. Ker vseh športnih panog ni mogoče meriti z istim vatlom, smo si prizadevali za njihovo čimvečjo posplošenost, da pa bi ohranili primerljivost, smo morali izdelati dodatne (instrumentalne) lestvice meritev nekaterih kriterijev.

Naslovna trditev, povzeta po protestnem pismu odbojkarjev, delno drži, dopolnimo jo lahko le toliko, da si lahko prvi na svetu, pa nisi v novomeški prioriteti.

Športni uspeh ali dosežek je samo eden izmed kriterijev, ki ima sicer pomembno težo, ne pa odločujoče.

Ko je bila metodologija sprejeta, se je komisija lotila sestavljanja tabel in izračunavanja točk. Pri tem smo uporabljali podatke, s katerimi razpolaga strokovna služba ZTKO, vendar se je pokazalo, da vseh le nima, nekateri pa so nepopolni. Društvom in klubom smo dostavili zahtevek za posredovanje manjkajočih podatkov (na primer: odbojkarski klub Pionir je posredoval netočne podatke), da smo lahko opravili dokončni izračun. Vendar tudi po tem nismo bili prepričani, da so vsi dali točne podatke, zato smo na zahtevo predsedstva ZTKO 15. julija 1985 sklicali usklajevalni sestanek predstavnikov vseh športnih organizacij (predstavnika odbojkarskega kluba Pionir ni bilo). Ker smo ugotovili nekatere netočnosti pri uporabi podatkov, smo določili rok, v katerem naj vsi predstavniki prizadetih društev in klubov dajo pisne pripombe — ne na sprejeto metodologijo ali uporabljene kriterije, ampak na uporabo konkretnih podatkov. Pripomb je precej, delno sodi mednje tudi protest novomeških odbojkarjev.

Ob koncu naj povemo še to, da tak način reševanja, za kakršnega ste se odločila OK Pionir in novinar Budja, zavračamo, saj pomeni poskus izvensistemskega urejanja zadev, s kakršnimi smo, žal ne samo v športu, prepogosto soočeni.

Dokler traja razprava, naj se vodi v »športnem ringu«, kajti nobeden ne zapira te možnosti. Nasprotno, celo spodbujamo jo. Enako lahko vse preostale »neprioritetne« panoge napadejo metodologijo in kriterije, to pa bi pomenilo tisto, kar si novinar Budja očitno tako zelo želi: nadaljevanje športnih zdrah in vroče teme za to in prihodnje jeseni.

Ker pa že postavlja vprašanje odgovornosti za razmere v novomeškem športu, naj se vpraša še sam, koliko prispeva k temu z neobjektivnimi komentarji, mi pa mu bomo rade volje razložili metodologijo za razvrstitev prednostnih panog.

Strokovni svet za
vrhunski šport

● S precejšnjim začudenjem smo dolenjski rokometni delavci v predzadnji številki Dolenjskega lista prebirali neupravičene pripombe novomeških odbojkarjev, objavljene v prispevku pod naslovom »Lahko si prvi v državi, a boš doma šele četrti«. Ker nam odbojkarji v njem očitajo, da smo po opravljenih točkovanjih neupravičeno in celo skozi stranska vrata prišli v novomeško prioriteto športov, bi radi javnosti povedali o vsem tem še kaj več.

Predvsem je potrebno takoj pojasniti, da je bila metodologija s kriteriji in razmerji med njimi, po kateri so bili ocenjeni in potem predlagani v prioritetne in rekreacijske, sprejeta na skupščini telesnokulturne skupnosti. Povedati je treba tudi to, da je komisija, ki je opravljala točkovanje, prejela pohvale za svoje delo, nekaj pripomb so imeli edinole odbojkarji. Pa dovolj o tem!

Rokometaši se sprašujemo, kako lahko v odbojki mahajo s strokovnostjo svojega trenerja, ko vemo, da gre za »uvoženega« človeka, za katerega je bilo prav gotovo potrebno odšteti veliko denarja, namesto da bi vzgajali lasten trenerski kader. V odbojki tudi govore o tem, da bodo startali na uvrstitev v I. zvezno ligo. Lepo in prav, a kaj takega bi si ob nakupu bivših prvoligaških igralcev ali igralk privoščil še kak drug klub v novomeški občini.

Ne nazadnje pa moramo omeniti še to: največ točk za uvrstitev v prioriteto je prejel rokomet zaradi velike množičnosti in razširjenosti v občini, po kateri se odbojka z rokometom še zdaleč ne more primerjati.

RK NOVO MESTO
RK ŠENTJERNEJ

TAKO SE MI GODI

Marca letos sem naročila pri Gozdnem gospodarstvu v Črnomlju drva. Tam so rekli, da jih dostavijo le tistim, ki jih plačajo vnaprej, zato sem jih plačala 25. junija in čakala. Čakala do danes, 6. septembra, ko drv še vedno ni. Na večkratno intervencijo mi je uslužbenka vedno pojasnila, da drva pripeljejo tistemu, za katerega šef napiše nalog. Toda sama sem zvedela, da taisti šef napiše nalog za dostavo drv tudi takim, ki niso bili predhodno naročeni in drv niso plačali vnaprej. Ker sem upokojenka s skromno pokojnino, mi je bilo težko spraviti vkup 43.110 dinarjev. Tudi jaz bi raje dala denar v banko kot vezano vlogo in zanj dobila obresti, tako pa nimam ne denarja, ne obresti, ne drv. Zanima me, kako bi ravnala delovna organizacija, če bi ji bila jaz dolžna. Prepričana sem, da bi neusmiljeno in birokratsko zaščitila svojo korist.

VIDA NOVAK
Sela 2, Semič

pisma in odmevi

TELEVIZIJSKI SPORED

PETEK, 13. IX.

8.45 TV V ŠOLI: TV koledar, Zakaj, zakaj?, Živimo z glasbo, Ruščina, Jure Franičević-Pločar, Poročila
10.34 TV V ŠOLI
12.30 POROČILA
17.15 — 23.50 TELETEKST
17.30 POROČILA
17.35 NEPOMEMBNO IN POMEMBNO: Vozel, nanizanka
17.50 OBISKOVALCI, 9. del nadaljevanke
18.25 OBZORNIK LJUBLJANSKEGA OBMOČJA
18.40 ZDRAVILNE VODE: Rimske Toplice—Laško
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.05 ŽIVI PLANET: Svetovi zase, 10. del angleške dokumentarne serije
21.00 NE PREZRITE
21.15 GANGSTERSKA KRONIKA, zadnji del ameriške nadaljevanke
22.05 DNEVNIK
22.15 DIJAK GERBER, avstrijski film

Zgodba o dijaku Gerberju, posneta po znanem romanu Friedricha Torberga, se dogaja leta 1929 in 1930. Kurt Gerber je eden najzrelejših dijakov v svojem razredu, težave ima le z matematiko in geometrijo. To sicer ne bi bil noben problem, če ne bi prišel na mesto dobrosrčnega razrednika in predavatelja matematike, ki odhaja v pokoj, nekdanji oficir, brutalni individualist. Že prvo srečanje senzibilnega dijaka z novim profesorjem je konfliktno. Novi razrednik pozna eno samo logiko, logiko hierarhije. Ne izbira sredstev, da bi zlomil ponos in samozavest trmoglavega dijaka in tako dokazal svojo moč in nadvlado. Konflikt v šoli pa ne bi bil tako boleč, če ne bi njegov oče, srčni bolnik, kar naprej poudarjal pomen mature in svojo željo, naj ga sin ne razočara. Dijakovo življenje tako ni več njegovo, ampak z njim na določen način razpolagata profesor in oče. Opore ne najde niti v ljubezni. Tragični in absurdni konec filma je sklenjena podoba fašistoidnega sveta in tudi že njegova obsodba.

DRUGI PROGRAM

17.10 Test — 17.25 Dnevnik — 17.45 Vsak petek nov začetek — 18.15 Muzeji in galerije — 18.45 Ponovno rojstvo plesa — 19.30 Dnevnik — 20.00 A. Vivaldi: Štirje letni časi — 20.45 Včeraj, danes, jutri — 21.00 Mimogrede povedano — 21.50 Nočni kino: Rim (italijanski film)

TV ZAGREB

16.20 Video strani — 16.30 TV v šoli — 17.30 Poročila — 17.35 TV koledar — 17.45 Vsak petek nov začetek — 18.15 Muzeji in galerije — 18.45 Ponovno rojstvo plesa — 19.30 Dnevnik — 20.00 Hudi časi (2. del nadaljevanke) — 21.00 Moje pesmi, moji prijatelji — 21.45 Dnevnik — 22.00 Kultura srca

SOBOTA, 14. IX.

7.45 — 12.05 in 15.25 — 23.40 TELETEKST
8.00 POROČILA
8.05 N. Kuret: OBUTI MAČEK, zadnji del lutkovne predstave
8.15 NEPOMEMBNO IN POMEMBNO
8.30 Ch. Dickens: OLIVER TWIST, 1. del predstave SMG Ljubljana
8.55 MITI IN LEGENDE — Srednjeveški miti: PESEM O ROLANDU, nanizanka
9.10 POLETAVČEK, 12. del nanizanke
9.40 PERISKOP
10.10 RAČUNALNIŠTVO II, 2. del angleške serije
10.35 ŽIVI PLANET: Sladka sveža voda, ponovitev 8. dela
11.30 TOBAK — NASLADA IN POKORA, ponovitev izobraževalne oddaje
12.00 POROČILA
15.45 POROČILA
15.40 ESKADRON LETEČIH HUZARJEV, 2. del sovjetskega mladinskega filma
17.00 ROKOMET (M) PROLETER NAFTAGAS : ŽELEZNIČAR
18.40 ZORA RAZUMA, 2. del potopisnega niza iz Turčije
19.05 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.50 VREME
20.00 VESELA JESEN, prenos iz Maribora
21.35 ZRCALO TEDNA
21.55 SAHARA, španski film

Slaboumna ameriška zgodba z istim naslovom, ki jo prav te dni vrtijo v naših kinematografih, se ne more primerjati z mojstrovino španske kinematografije. Španska zgodba je preprosta: Na jesen se mlada fanta odpravita s terenskim avtom na potovanje preko Sahare, na poti srečata dva fanta in dekle in zaradi varnosti potujejo skupaj, toda njihov slabši avto ne vzdrži. Fanta se vrneta s tovornjakom, dekle pa ostane s fantoma, ki v terenskem avtu ne odnehata. V najbolj negostoljubnem predelu Sahare edino Tuaregi nekako vzdržujejo svoje karavanske poti, tujcem pa odsvetujejo potovanje v te kraje zaradi muhavosti prirode. Poleg tega so v Sahari tudi tolpe, ki ropajo nemočne potnike.
23.35 POROČILA

DRUGI PROGRAM

14.20 Tiger (jugoslovanski film) — 15.50 Otroška predstava — 16.50 Žemljica (poljski mladinski film) — 18.10 Tale (2. del nadaljevanke) — 19.00 Večer starogradskih pesmi in romanc — 19.30 Dnevnik — 20.00 Zvezde, ki ne ugasnejo — 20.30 Človek in čas — 21.00 Poročila — 21.10 Športna sobota — 21.35 J. S. Bach (3. del nadaljevanke) — 22.55 Galerija

TV ZAGREB

8.50 TV v šoli — 15.45 Sedem TV dni — 16.15 Narodna glasba — 16.45 Poročila — 16.50 Koledar — 17.00 Rokomet Proleter:Železničar — 18.50 Živeti z naravo — 19.30 Dnevnik — 20.00 Mož iz Hongkonga (francoski film) — 21.40 Dnevnik — 21.55 Za konec tedna

NEDELJA, 15. IX.

8.25 — 12.35 in 15.05 — 22.15 TELETEKST
8.40 POROČILA
8.45 ŽIV ŽAV: Risanke
9.35 OBISKOVALCI, ponovitev 9. dela nadaljevanke
10.05 DERRICK, 7. del nemške nanizanke
11.05 POLJSKI LJUDSKI PLESI IN PESMI
11.35 625, oddaja za stik z gledalci
12.00 LJUDJE IN ZEMLJA
12.30 POROČILA
15.20 PLAVANJE DOJENČKOV, sovjetski kratki film
15.50 ZGODBE IZ DELAVNICE, zadnji del nadaljevanke
16.35 POROČILA
16.40 FORMULA 1, zabavnoglasbena oddaja
17.30 DEŽELA FARAONOV, ameriški film
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.50 VREME
20.00 JAGUARJEV SKOK, zadnji del nadaljevanke TV Novi Sad
20.50 PORTRET: PAVLE ŠIVIC
21.10 GARI KASPAROV, sovjetski kratki film
21.25 ŠPORTNI PREGLED
22.10 POROČILA

DRUGI PROGRAM 9.00

Oddaje za JLA in Nevidni bataljon (slovenski film) - 12.00 Gib, ki traja (baletna oddaja) — 13.25 Avtomobilske dirke formule 1 za VN Belgije — 16.00 Nedeljsko popoldne —17.15 Njegovo veličanstvo (ameriški film) — 18.55 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Terra X — 20.45 Včerj, danes, jutri — 21.05 Veličastna obsedenost (ameriški film)

PONEDELJEK, 16. IX.

8.50 TV V ŠOLI
10.30 POROČILA
10.35 TV V ŠOLI
12.35 POROČILA
17.15 — 22.45 TELETEKST
17.30 POROČILA
17.35 POLETAVČEK, zadnji del nanizanke
18.05 NA POČITNICE!
18.25 PODRAVSKI OBZORNIK
18.45 ZDRAVO, MLADI
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.05 ŽELEZNA CESTA, 4. del nadaljevanke
21.10 AKTUALNO
22.10 DNEVNIK
22.25 GLASBENA ODDAJA

DRUGI PROGRAM 17.30

Beograjski TV program — 19.00 Indirekt — 19.30 Dnevnik — 20.00 Znanost in mi — 20.50 Včeraj, danes, jutri — 21.05 Mali koncert — 21.30 Dinastija — 22.25 Slike brez okvirja

TOREK, 17. IX.

9.00 TV V ŠOLI
10.30 POROČILA
10.35 TV V ŠOLI
12.35 POROČILA
17.15 — 22.45 TELETEKST
17.30 POROČILA
17.35 PEDENJŽEP
18.05 MITI IN LEGENDE: Srednjeveški miti — SLOVO O POLKU IGORJEVEM
18.25 KOROŠKI OBZORNIK
18.40 OTOK VIS
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.05 Vida Ognjanović: MY NAME IS MITAR, drama TV Beograd

Skupina črnogorskih izseljencev se v času gospodarske krize z ladjo pelje v Ameriko. Na ladji se učijo angleščine, pomagajo pa si s priročnikom, ki ga je natisnil nek njihov rojak. V knjigi so vsa rekla, besede in vprašanja, ki so potrebna začetnikom, hkrati pa tudi koristni nasveti za čim hitrejše privajanje novemu okolju. Dokler traja potovanje, traja tudi naporno osveščanje ljudi. V pripovedi se prepletajo komični elementi s tragičnimi.
21.15 INTEGRALI
22.30 DNEVNIK

DRUGI PROGRAM

17.25 Dnevnik — 17.45 Pisani avtobus — 18.15 Branje — 18.45 Rock koncert — 19.30 Dnevnik — 20.00 Kdo tako lepo poje — 20.45 Žrebanje lota — 21.00 Včeraj, danes, jutri — 21.15 Revolucija, ki traja — 22.00 Brezkončnost sveta: Po brezpotjih Kenije — 22.35 Šahovski komentar

SREDA, 18. IX.

9.00 TEST
9.15 TV V ŠOLI
10.30 POROČILA
10.35 TV V ŠOLI
12.35 POROČILA
17.10 — 22.35 TELETEKST
17.25 POROČILA
17.30 RAČKA, 1. del lutkovne predstave
17.45 Ch. Dickens: OLIVER TWIST, 2. del predstave 18.25 POMURSKI OBZORNIK
18.40 ZVOKI GODAL, 3. del glasbene oddaje
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.05 VEDNO NEKAKŠEN DRUG, ISTI RAZLOG, dokumentarna oddaja
20.55 Film tedna: ČREPINJE, madžarski film
22.20 DNEVNIK

DRUGI PROGRAM

15.55 Bukarešta: nogomet Dinamo:Vardar — 17.45 Puppet show — 18.15 Izobraževalna oddaja — 18.45 Narodna glasba — 19.30 Dnevnik — 20.00 Športna sreda

ČETRTEK, 19. IX.

8.45 TEST
9.00 TV V ŠOLI
10.30 POROČILA
10.35 TV V ŠOLI
12.35 POROČILA
17.15 —23.00 TELETEKST
17.35 KRALJ MATJAŽ IN ALENČICA, narodna pesem
17.45 SLOVENSKI IMPRESIONISTI: Matej Sternen
18.15 PLES V AKVARIJU
18.25 POSAVSKI OBZORNIK
18.40 FLORJANOVANJE, dokumentarna oddaja
19.10 RISANKA
10.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.05 TEDNIK
21.10 C. Michelet: DRUŽINA VIALHE, 1. del francoske nadaljevanke

Gre za podeželsko družinsko sago, ki se ukvarja z družino Vialhe iz majhnega kraja, kjer na začetku stoletja velja nekaj le tisti, ki ima vsaj 10 ha zemlje in 10 krav. Nadaljevanka prikazuje življenje treh Vialhovih otrok in njihovih potomcev v luči družbenih in političnih dogodkov prve polovice stoletja. Nadaljevanka ima šest delov.
22.05 DNEVNIK
22.20 RETROSPEKTIVA DOMAČE TV DRAME — V. Zupan: VEST IN PLOČEVINA

DRUGI PROGRAM

17.25 Dnevnik — 17.45 Beli ciganček — 18.15 Jamsko slikarstvo v BiH — 18.45 Goli z evropskih nogometnih igrišč — 19.30 Dnevnik — 20.00 Sonce ponovno vzhaja — 21.00 Poročila — 21.05 Umetniški večer — 23.50 Šahovski komentar

NA RAZSTAVI

V predavalnici naše šole je odprta razstava o Društvu kmečkih fantov in deklet. To društvo je v času pred 2. svetovno vojno delovalo tudi v okolici Trebnjega in iz njega so izšli mnogi borci. Razstavo smo si prvi dan pouka ogledali vsi učenci 7. in 8. razredov. Zdi se nam prijetna popestritev ob začetku pouka.

MIHAELA VERBIČ
OŠ Trebnje

Meso v hrenovki je le še začimba

So strupi sestavni del naše hrane? Brez dvoma in tudi nobena skrivnost ni, da vsakodnevno s hrano in pijačo zaužijemo kar precej takega, kar ne sodi vanjo. Strokovnjaki celo zatrjujejo, da bi se brez raznih dodatkov, bolj ali manj škodljivih za naš organizem, stežka prehranjevali. Spričo nedavne vinske afere v sosednji Avstriji in še pred tem ob tragičnem razpletu afere z jedilnim oljem v Španiji se samo po sebi postavlja vprašanje, ali se tudi na naših policah za lepim videzom razstavljenih izdelkov ne skriva bomba, ki lahko vsak čas eksplodira.

In medtem ko v nekaterih drugih državah že sestavljajo črne sezname z izdelki, ki ogrožajo človekovo zdravje, pri nas o čem takem še ni slišati. Tudi v ZDA so po obeh evropskih aferah mrzlično pričeli z raziskavami, eden rezultatov pa je bil ta, da so iz prodaje izginile otroške pižame, ki so jih označili za potencialne morilke, saj so bile izdelane iz rakotvornih prediv. Primerov, ki bi morali sprožiti alarm, pa imamo tudi na Dolenjskem dovolj. Spomnimo se nedavne zastrupitve s sladoledom v Novem mestu pa zastrupitve šolarjev v Posavju med poukom telesne vzgoje; atletska steza, po kateri so tekli otroci, je bila namreč posipana s herbicidom za uničevanje plevela. Le nekaj tednov nazaj se je veliko Zagrebčanov pritoževalo zaradi zdravstvenih težav, potem ko so jedli jagode. Kriva je bila kemikalija, s katero so jih škropili in ki je hitro pranje ni odstranilo. Prav tako svež je tudi primer iz Vojvodine, kjer so odkrili zasebne peke, ki so kruhu dodajali kalijev bromid, da bi mu ohranili svežino, da ne naštevamo naprej. Povsem na dlani je torej, da je problem strupov v hrani povezan predvsem z uporabo raznih kemikalij, kemijskih gnojil, dodatkov pri vzreji in pesticidov v sodobnem kmetijstvu.

Vzroka za preplah ni, pravijo odgovorni, saj se, denimo, stopnja kontaminacije pri pesticidih celo znižuje, tako da naša živila, vsaj kar zadeva pesticide, docela izpolnjujejo kriterije Evropske gospodarske skupnosti. In da smo v tem dovolj dosledni in natančni, kaže primer izpred nekaj let, ko je neko naše podjetje uvozilo z Daljnega vzhoda velike količine brojlerjev, ki so imeli v sebi kar 30- do 40-krat več diditija od naše perutnine. Jasno, da je bilo blago zaplenjeno.

Poglavje zase so poliklorirani bifenili, ki jih je najti celo v kravjem mleku. Prav ob mleku bo zanimivo povedati naslednje. V mleku krav, ki se pasejo ob magistralni cesti Ljubljana—Zagreb so našli tudi večje koncentracije svinca od dovoljenih. Vzroka ni težko odkriti. Po nekaterih analizah izloči vsak avtomobil skozi izpušno cev v enem letu tudi do dva kilograma svinca, zato je zemlja ob prometnicah, koder je veliko pašnikov, zelo kontaminirana. Na srečo se ta svinec ob mešanju z drugim mlekom toliko razredči, da njegova prisotnost zdravju ni nevarna, kar pa seveda za tiste, ki to mleko uživajo nerazredčeno, ne velja. In kako je s kovinami ter nekovinami v naši hrani?

Veterinarska služba opravlja sistematičen nadzor mesa klavnih živali, še posebej ledvic, glede na svinec, kadmij, živo srebro in arzen. In prav pri analizi mesa in drobovine divjačine — slednja je v naših krajih vse pomembnejši »postranski« prehrambni vir — so prišli na dan zaskrbljujoči podatki. Divjačina ima v jetrih in ledvicah takšne količine strupov, da daleč presegajo naše in evropske norme. Kakšno leto tega bo, kar je pregled ledvice divjega prašiča nekje iz Posavja pokazal, da je imela kar 31 miligramov kadmija na kilogram, to pa je že količina, ki bi jo težko preživel tisti, ki bi ledvico pojedel. Nasploh velja, da bi se enoletno redno uživanje drobovine divjačine bržkone končalo s smrtjo. Organi divjačine so namreč močno kontaminirani, kar pa za meso ne velja. Sicer pa tudi drobovina klavnih živali ni vselej brezhibna in nemalokrat se je že pripetilo, da so tudi v ledvicah teh živali našli več kadmija, kot je dovoljeno. Zato nič čudnega, da je že prišlo do predloga, da bi veterinarski inšpektorji na nekaterih območjih — gre predvsem za izrazito industrijske predele — ledvice enostavno zasegli. V Zahodni Nemčiji je to že nekajletna praksa.

Hormonov in antibiotikov naša živila, namenjena prodaji, ne smejo imeti, za morebitno prisotnost kovin, nekovin in pesticidov pa imamo normative. In dokler jim živilo ustreza, je pač primerno za prodajo, kar pa seveda še ne pomeni, da je zdravju neškodljivo in da sta kvaliteta in okus takšna, kot so ju bili vajeni naši dedje in pradedje. Daleč od tega. Poglejmo v ilustracijo zgodovinski razvoj dandanašnje hrenovke. Imamo jo na prodajnih policah, kar pomeni, da ustreza vsem normativom, čeprav je meso v njej danes le še začimba. Včasih so hrenovke delali iz toplega mesa z dodatkom maščob. Pa danes? V njej so mesni odrezki, obrezki, vezivno tkivo, kože in polifosfat. Strokovnjaki pravijo, da se bomo morali takšnim in podobnim razvojnim potem iz več razlogov, med njimi so seveda na prvem mestu cene, privaditi, enako pa hočeš nočeš sprejeti tudi dejstvo, da so postali razni strupi — ni vzroka, da jih ne bi imenovali s pravim imenom — za prehranjevanje človeštva nujno zlo. Gurmanski časi se iztekajo?

B. BUDJA

V neobvezen premislek

Obojestransko nezaupanje

Pred dnevi objavljeni podatek, da smo od 1. januarja do 10. avgusta s turizmom zaslužili samo 515 milijonov dolarjev, je v najširši javnosti izzval precejšno osuplost. Podatek namreč napoveduje, da bomo do konca leta dobili od turizma le okoli 1,1 milijarde dolarjev, kar je 200 milijonov dolarjev manj kot leta 1981, ko smo zabeležili 10 milijonov turističnih prenočitev manj kot to sezono, pa še cene so bile takrat za 15 (deviznih) odstotkov manjše kot letos. Kaj se torej dogaja in kako pojasniti te očitne nelogičnosti, tudi matematične? Vprašanje je še posebej umestno zato, ker povprečni Jugoslovan že leta posluša pravljice o turizmu kot paradnem konju našega izvoza pred hišnim pragom, dejanski uradni sadovi te najbolj opevane gospodarske žetve pri nas pa se nenehno vrte okoli milijarde dolarjev. Včasih malo navzgor, drugič spet navzdol.

Res pa je, da je devizni priliv vsaj še enkrat večji od uradnega. Turistični in bančni strokovnjaki z imenom in priimkom dajejo izjave, da je dejanska devizna poraba tujih turistov pri nas že dolga leta večja od dveh milijard dolarjev, Radovan Makić, guverner Narodne banke Jugoslavije, pa je postregel tudi z bolj natančno številko. Po izračunih strokovnjakov ustanove, ki ji načeljuje, bo letošnji devizni priliv od turizma okoli 2,5 milijarde dolarjev, od česar bo več kot polovica (1,3 milijarde dolarjev) končalo v zasebnih žepih. Tako kot minula leta. Guverner je odločno izjavil, da bo morala država najti način, ki bo preprečil zasebne in seveda protizakonite nakupe deviz.

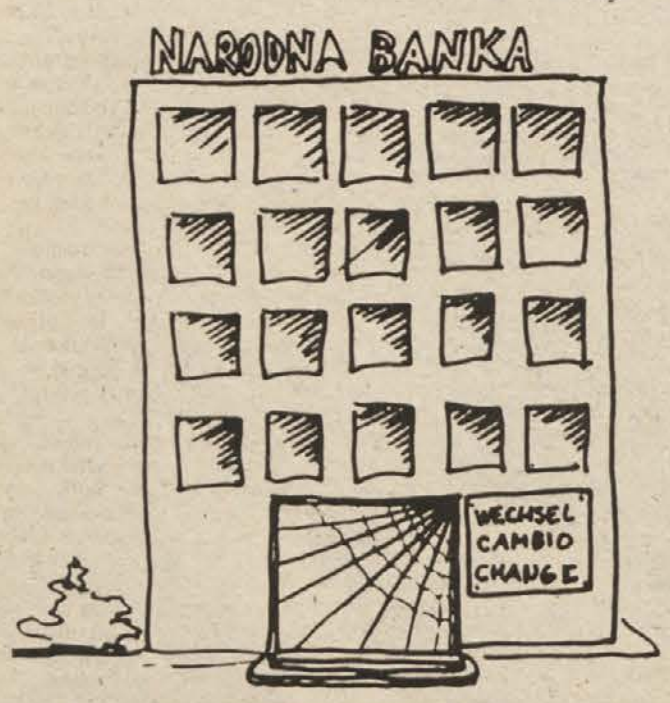

Popolnoma jasno je, da sta si država in guverner zadala silno težko nalogo. Tekoča ekonomska politika namreč daje prednost vsem tistim družbenim subjektom, ki vsaj rahlo diše po tuji valuti. Jugoslovani smo morebiti nora mešanica ljudstev, vendar norost še nima takega obsega, da ne bi videli, kako je dinar vse manj vreden. Gledano s tališča ekonomije in zdravega razuma je torej povsem naravno, da se vsak po svojih najboljših močeh trudi, da bi svojemu delu in morebitnim prihrankom ohranil vrednost. Nekateri to počno z zamenjavo dinarjev v trdnejše bankovce. Zadeva je nadvse razumna, čeprav nezakonita. Popolna neresnica pa bi bila, če bi zdaj trdili (nekateri uradni krogi to poskušajo), da teh deviz zdaj v državi ni, da na črno kupljene devize niso turistični dohodek in da, če posežemo po skrajnosti, občan ni del družbe.

Veliko jih je, ki pravijo, da bi država lahko brez načinov, ki jih je megleno obljubil guverner Radovan Makić, posredno prišla v posest celotne vsakoletne devizne potice. To možnost je imela trdno v rokah, vendar jo je tudi trdno zapravila. Takrat, ko je zasebnikom omejila bančne dvige njihovega lastnega deviznega denarja. Od tedaj je bančnega deviznega varčevanja vse manj. Težko bi rekli, da zaradi občanov, saj so ti samo letos spravili v nogavice za 1,3 milijarde dolarjev deviz. Od turizma. Če k tej vsoti prištejemo še neugotovljene stotine milijonov dolarjev od nakazil naših zdomcev, se kar sam od sebe zapiše stavek, da je resnična škoda, da država ne zaupa državljanom, državljani pa ne državi.

MARJAN BAUER

mala enciklopedija neverjetnosti

Kuščar tuatara, ki živi v najbolj zakotnih delih Nove Zelandije, je živi fosil. Tuatara in njegovi »soplemenjaki« so namreč zadnji preživeli pripadniki plazilske veje, ki je izumrla pred 350 milijoni leti.

●

V nekaterih predelih Arktike se zvok tako odlično prevaja, da je mogoče pogovoru prisluškovati na razdaljo dveh kilometrov.

●

Dokaj znani angleški pisatelj Arnold Bennett je umrl leta 1931 v Parizu v dokaj tragikomičnih okoliščinah. Pobral ga je tifus, ki ga je Bennett dobil, ko je v dokaz neoporečnosti spil kozarec vode iz pariškega vodovoda.

●

Potem ko je giljotina Ludviku XVI. odbila glavo, je ljudski poslanec Ludvik Legendre v klubu jakobincev predlagal, naj kraljevo truplo razsekajo na 83 kosov in s tem materialom pognoje »drevesa svobode« v 83 francoskih departmajih. Predloga niso obravnavali, ker klub ni bil sklepčen, na naslednji, sklepčni seji pa je manjkal predlagatelj. Tudi sam se je srečal z giljotino.

●

Veliki italijanski dirigent Arturo Toscanini je bil po prvi svetovni vojni na listi kandidatov Mussolinijeve fašistične stranke. Kmalu zatem je prelomil s fašizmom in zapustil Italijo. Fašista sta bila tudi skladatelj Pietro Mascagni in izumitelj Guglielmo Marconi.

●

Če bi bilo energijo povprečne strele mogoče koristno izrabiti, bi dvignila 30.000-tonsko ladjo 3 metre visoko.

●

Po še vedno veljavnem predpisu v mestu Tahoe City v Kaliforniji konji okoli vratu ne smejo nositi zvoncev, ki so namenjeni kravam. V Quitmanu (Georgia) gredo kokoši lahko čez ulico le, če jih na vrvici vodi njihov lastnik, ki pa mora biti polnoleten. V San Antoniu (Texas) se opice ne smejo voziti z mestnimi avtobusi, v zvezni državi Kentucky pa je prepovedano spanje v gostilnah. Prebivalci Stillwaterja v Missouriju v stanovanju ne smejo držati netopirjev (tudi v kletki ne), v Minnesoti se ženske ne smejo pojavljati v podobi dedka Mraza, v Missouriju pa je ženskam v sodni dvorani prepovedano pletenje nogavic in puloverjev.

●

Ena od najbolj slavnih krilatic slavnega ameriškega humorista W. C. Flieldsa se glasi: Človek, ki sovraži ženske in pse, ne more biti najslabši.

●

Sredi 15. stoletja je flamski zgodovinar Jan van Gorp napisal traktat, v katerem je dokazal, da sta Eva in Adam govorila med seboj in z bogom v flamščini.

Z naravo do zdravja

ČESEN

Česen (Allium sativum L.) je doma v Prednji Aziji in je dobro znan, saj spada med naše najnavadnejše začimbe. Zraste do enega metra visoko. Ima glavičasto socvetje, ki ga obdaja dolg list. V socvetju je do 30 jajčastih zarodnih brstičkov, med katerimi je nekaj belkastih cvetov. Značilne za časen so podzemske čebulice, s katerimi preživi neugodno letno obdobje, medtem ko nadzemni organi odmro. Cela rastlina ima značilen vonj po česnu. Pri starih Grkih je bila ta rastlina začimba siromakov; poseben zakon je prepovedoval vstop v tempelj boginje Cibele vsem tistim, ki so jedli česen. Vendar kljub temu slovi česen že mnoga stoletja kot zdravilna rastlina. Njegova zdravilnost sloni na snoveh, ki so v soku čebulic: teterično olje vsebuje žveplo vsebujoče substance in te imajo tudi značilen vonj; hlapno olje allicin ima močno baktericidno delovanje na stafilokoke, piogene streptokoke ter na bacile tifusa, kolere, dizenterije.

Cesen preprečuje vsako nepravilno vrenje v telesu, čisti črevesje strupov, a jetra in ledvice spodbuja k boljšemu delu. Če ga uživamo v zmernih količinah preprečuje poapnjenje žil in znižuje krvni pritisk. Ljudsko zdravilstvo ga priporoča zoper grižo, kronični tifus, bolezni srca, hud glavobol, razdražljivost, utrujenost in nespečnost, pri bronhitisu ubija bakterije ter olajšuje izkašljevanje sluzi, preganja črevesne parazite. Mnoge moti neprijeten vonj, vendar ga lahko odpravimo z žvečenjem svežih peteršiljevih korenin.

Iz česna si lahko pripravimo alkoholni izvleček tako, da vzamemo dva dela svežih češnjevih strokov in jih drobno narežemo ter namočimo v osmih delih 70-odst. alkohola. Steklenico dobro zapremo in pustimo štirinajst dni na toplem. Nato precedimo ter vsak drugi dan pijemo do 50 kapljic z nekaj vode. Te kapljice so odlično zdravilo zoper starostne spremembe. Česen lahko namočimo tudi v belem vinu v enakem razmerju. Po ljudskem zdravilstvu takšno vino žene na vodo in čisti ledvice kamnov.

Vse to naštevanje o zdravilnosti česna lahko še dopolnimo s tem, da se hlapne česnove snovi hitro vpijejo in se izločajo preko sapnic in delno preko kože. Pri tem se vsa pota izločanja očistijo bolezenskih klic. Prehlad pljuč se kmalu umiri, pa tudi koža se očisti svojih »sovražnikov«. Nekatere raziskave kažejo, da je česnov sok uspešen pri zdravljenju tuberkuloze. Zunanje lahko uporabljamo le razredčeno česnovo tinkturo. Z njo čistimo nečisto kožo, vnete lojnice, akne ipd.

BORIS JAGODIČ

Glasba

THE STRANGLERS

»Ne nudimo rešitev. Mi kritiziramo. Popolnoma smo cinični. Popolnoma skeptični.« — Hugh Cornwell

Skupina The Stranglers (Davitelji) je nastala konec leta 1974 v Londonu. Kitarist Hugh Cornwell se je preselil v zgornje prostore podjetja za izdelavo sladoleda, ki je bilo v lasti Jeta Blacka, da bi pogostejé vadila skladbe za skupino, ki sta jo hotela ustanoviti. Nekaj tednov pozneje je bobnarja Jeta Blacka obiskal neki prijatelj, ki je sproti pobral avtostoparja. Ta avtostopar je bil Jean Jacqes Burnel, ki jima je demonstriral svoje znanje na akustični kitari. Vendar sta ga Hugh in Jet pregovorila, da je začel igrati bas.

Trio, ki je bil osnova za skupino, je bil zlitje treh generacij, Burnel je komaj prestopil dvajseta leta, Cornwell se je bližal tridesetim in Jet Black štiridesetim. Četrtega člana, klaviaturista Davea Greefielda, so regrutirali prek oglasa v glasbenem časopisu »Melody Maker«. Tako je bila postava popolna in takšna je tudi danes. Začetni kapital za opremo skupine The Stranglers je prispeval Jet Black tako, da je prodal svoje podjetje za izdelavo sladoleda. Ostal mu je le kombi, ki so ga spremenili v prevozno sredstvo nove skupine.

Leto 1975 je skupina preživela na koncertih. Pridobili so si naziv renomirane »live« skupine. Tako so za eno leto prehiteli Sex Pistoles in ostale punk in novovalne skupine. Glasbeno-socialno gibanje med britansko mladino v letih 1976/77, znano pod nazivom punk gibanje, je zateklo skupino The Stranglers pripravljeno. V času, ko tehnično obvladovanje inštrumentov sploh ni bilo važno, so bili Davitelji v prednosti s svojim glasbenim znanjem. Ostrina zvoka, izredna melodičnost, zanimivi aranžmaji ter duhoviti, včasih cinični teksti so skupini The Stranglers zagotovili publiko. The Stranglers niso idoli, so le inteligentni zabavljači.

Deseto obletnico delovanja skupine so Davitelji okronali z izredno modernim albumom »AURAL SCULPTURE — UŠESNA SKULPTURA« ki ni pomoden, to pomeni, da bo čez nekaj let prav tako zanimiv, kot je danes. The Stranglers so tudi ena redkih skupin, katerih večino albumov so izdali pri nas. Poleg Black and White, No more heroes, The Raven, Men in Black, La Folie imamo sedaj tudi Aural Sculpture, ki je res svojevrstna zvočna skulptura in hkrati tudi plošča, vredna vaše diskoteke, če le daste kaj na svojo glasbeno razgledanost.

»Glasbeniki našega časa so vlačuge in šarlatani, ki uporabljajo znanost, ne da bi bili znanstveniki, in zlorabljajo umetnost, ne da bi bili umetniki. Mi smo priče umiranju glasbe.« — AURAL SCULPTURE — The Stranglers

ZDENKO MATOZ

VEČINA LJUDI MENI, DA SO JEDRSKE ELEKTRARNE COKLA

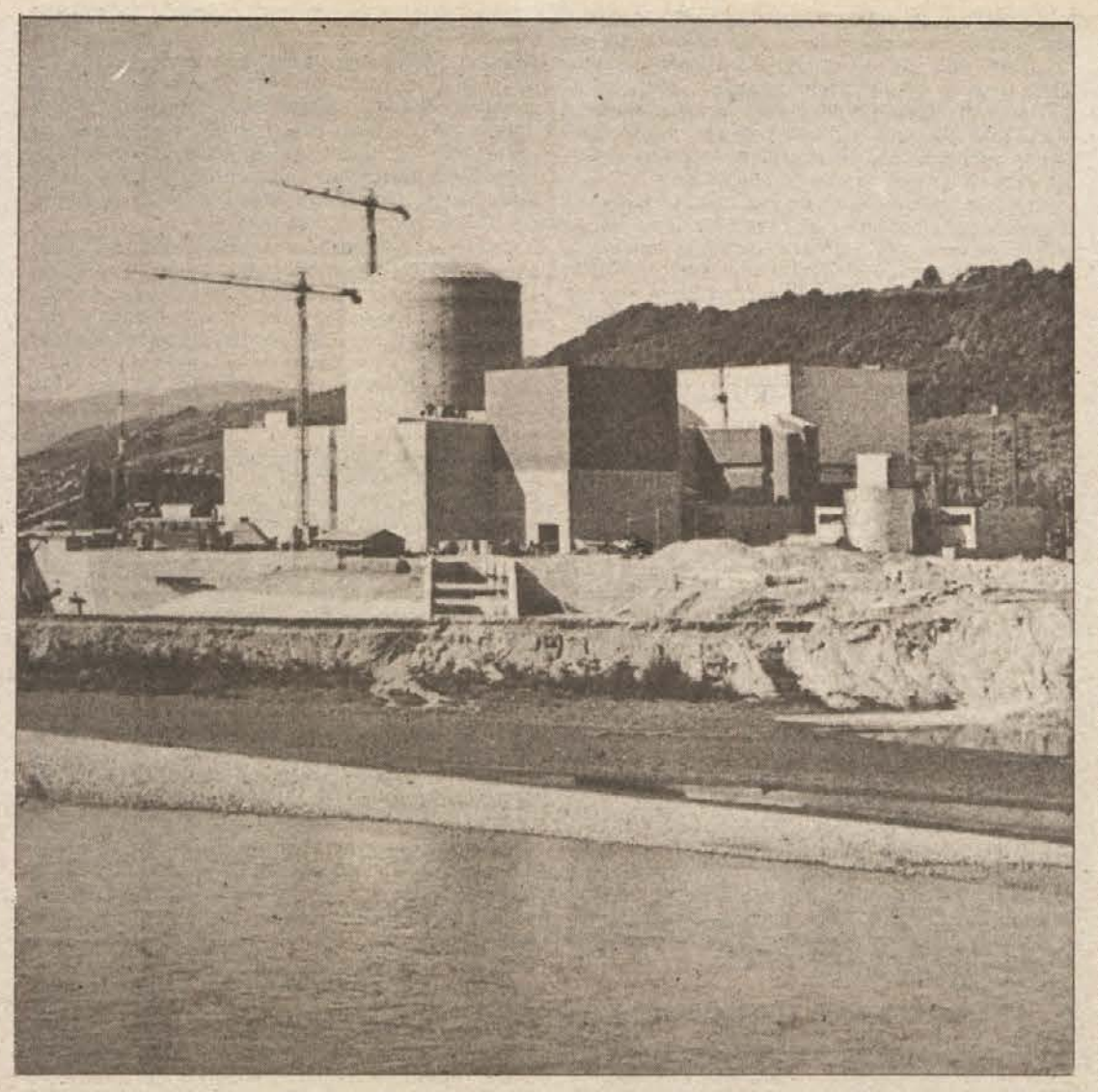

Na svetu je ta hip 366 jedrskih elektrarn, 178 jih gradijo, za 130 »atomskih« elektrarn pa so že pripravljeni načrti. Nuklearke dajejo danes svetu okoli 13 odst. električne energije, v Franciji celo 60, v Belgiji 29 in na Madžarskem 20-odst. Porabimo toliko energije, kolikor bi je dobili iz približno 7,5 milijarde ton nafte, le eno četrtino pa jo potrošijo dežele v razvoju, kjer živi 77 odst. prebivalstva. Z jedrskim prvencem v Krškem se je tudi Jugoslavija pridružila jedrskemu »klubu«, do leta 2.000 načrtujemo še gradnjo treh novih elektrarn, vsake z močjo 1.000 MW. Ob prvi nuklearki, še bolj pa pri snovanju novih elektrarn so mnenja o upravičenosti gradnje zelo različna. Ima torej jedrska energija pri nas prihodnost?

Od kod smo pravzaprav zagazili v veliko energetsko odvisnost? Zvezna vlada je že po prvem naftnem šoku leta 1974 zahtevala ustavitev gradnje elektrarn na mazut, a se je, žal, umaknila. Ekonomist Janez Stanovnik meni, da je nafta še prepoceni, predvsem pa električna energija. V ZDA je najbolj prispevala k zmanjševanju potrošnje energije — njena podražitev. In v času, ko bogate družbe razmišljajo in tudi že ponujajo na trgu izdelke, pri katerih so na enoto porabili manj energije, tudi v Sloveniji ne moremo mimo velikih naložb v ogromne porabnike enrgije, kot so Kidričevo in Jesenice. Če si v najrazvitejši republiki težko dopovemo, kaj resnično zmoremo, je to verjetno še dosti težje drugod v Jugoslaviji.

NI DENARJA IN IDEJ

Čeprav smo družba saporazumevanja in dogovarjanja, žal ne zmoremo dovolj jasnih opredelitev, tudi ko gre za energetiko. Sprva smo se pogovarjali kar o 12 nuklearkah, zdaj je že jasno, da lahko do leta 2.000 pripravimo načrte kvečjemu za 3 do 4 JE, zgradimo pa dve jedrski elektrarni. Toda od kod vsaj 1,8 milijarde dolarjev (nekateri govorijo celo o treh milijardah), ko pa najvišji funkcionarji Jugela tarnajo, da nimajo niti za enostavno reprodukcijo. Za okoli 70 let staro hidroelektrarno Fala na Dravi ni denarja za obnovo, mošnja je prazna tudi za tolikokrat najavljeno gradnjo spodnjeposavske verige in hidroelektrarne na Muri! Verjetno smo še zmeraj preponosni, da bi pristali na polkolonialno ponudbo, da bi nam tujci velikodušno zgradili »atomsko« v Bosni in Hercegovini, elektrarno pa bi odplačali z izvoženo elektriko.

BOGATI NISO VEČ OGRETI ZA »ATOMSKE«

V ZDA so se odpovedali gradnji kar 86 reaktorjev, ker je kapital predrag. Je pri nas tako poceni? Naložba v nuklearko je zdaj za Američane skoraj petkrat večja kot pred petimi leti. Res pa je rok izgradnje 8 do 14 let, medtem ko je pri Francozih le 5 do 7 let. V razvitem svetu so izkoristili vodne potenciale več kot 80-odstotno, pri nas komaj 27-odstotno. Vse bolj se jeziček na tehtnici pomika na stran nasprotnikov jedrske energije. V zadnjih štirih letih se je tudi v Sloveniji javno mnenje o JE bistveno spremenilo. Sociološka raziskava je lani pokazala, da večina prebivalstva meni, da pomeni JE coklo za druge, alternativne vire. Se bomo torej v Jugoslaviji odločili za klasične elektrarne? Dejstvo je, da bi lažje izkoristili domačo pamet, znanje, ki nekaj pomeni že zunaj naših meja. Pri jedrski tehnologiji capljamo še daleč zadaj. Naši ekologi se sprašujejo, zakaj bi živeli na meji rizika, in zahtevajo, naj naši »nuklearni menedžerji« seznanijo javnost z vsemi posledicami možnih nezgod. Sprašujejo, zakaj bodo Švedi po letu 2025 naredili črto čez nuklearke, če je pa vse tako nenevarno!?

SKLADIŠČA RADIOAKTIVNIH ODPADKOV V KRŠKEM NE BO?

Največ sivih las povzroča vsem jedrskim elektrarnam po svetu skladiščenje radioaktivnih odpadkov, predvsem pa izrabljenega goriva. Nuklearnega »gnoja« se povsod bojijo kot hudič križa, zato ga razviti skušajo na bolj ali manj prefinjen način podtakniti revnim deželam. Nedavno smo slišali, da so menda Somolci odstopili Američanom nekaj svoje puščave za to »kukavičje jajce.« Dr. Milan Čopič iz republiškega komiteja za energetiko je zadnjič v ljubljanski televiziji zaupal gledalcem, da je bil lani sprejet dogovor za shranjevanje nizko in srednje radioaktivnih odpadkov ter obsevanega goriva. V Jugoslaviji je predvidenih 13 makrolokacij v Sloveniji, Hrvaški, Srbiji in Makedoniji, krška jedrska elektrarna pa že z lokalnimi dejavniki proučuje podrobnosti in ugotavlja primernost teh lokacij za nizko in srednje aktivne odpadke, ki se doslej zbirajo v skladišču elektrarne v Krškem. Tehnologija za nizke in srednje radioaktivne odpadke je v svetu znana, preizkušena in uporabna.

DRAG »POGREB« NUKLEARKE

Po podatkih Mednarodne agencije za atomsko energijo (IAEA) je bilo od leta 1960 do danes ustavljenih 65 reaktorjev. Dekomisije, kot imenujejo prenehanje obratovanja, so bile različnih vrst. »95« odstotkov radioaktivnosti je koncentrirane v izrabljenem gorivu in raznih hladilnih tekočinah v elektrarni. Ko to odstranimo, praktično odstranimo 95 odstotkov radioaktivnosti. Okoli 80 odstotkov elektrarne ne postane nikoli radioaktivno. IAEA ocenjuje ceno dekomisije na 10 odstotkov cene gradnje elektrarne. Življenjska doba jedrske elektrarne je 20 do 40 let. Ena od omejitev obratovanja elektrarne je reaktorska posoda. »Vsaka elektrarna ima svoj program preiskave materiala,« pravi magister Marjan Levstek iz JE Krško. Predpis oziroma tehnična specifikacija jih obvezuje, da morajo pregledati vzorce materialov zavoljo možnih poškodb, radiacijskih in temperaturnih. Reaktorskih posod zaenkrat še nihče ni zamenjaval in jih verjetno tudi ne bo. To pa je največja omejitev obratovanja nukleark, tudi krške.

Bomo torej tudi pri nas priče »kužnih znamenj« na grobovih jedrskih elektrarn? Nauk za načrtovalce energetike pri nas bi potemtakem bil, da bi morali storiti vse, da izkoristimo obstoječe vire, za porabnike pa resen opomin, da se brez resnega varčevanja energije danes in jutri gotovo ne bomo mogli izogniti gradnji novih nukleark. Še vedno namreč drži, da je najdražja energija tista, ki je ni.

Tudi z narodnogospodarskega vidika bi bila nujna čimprejšnja odločitev o nadalnji usodi jedrskih elektrarn pri nas. Za JE Prevlaka bi že danes morali vedeti, kakšna bo tehnologija — francoska ali sovjetska, da bi se naši strokovnjaki, ki so že uveljavili pri krškem prvencu, najbolje pripravili. Res je, da si nihče ne želi prevelike ekonomske odvisnosti od enega partnerja, prav tako pa ne tudi kakšne druge, morda celo politične odvisnosti. Javnost mora biti sproti obveščena tudi o takih »državnih skrivnostih«, saj bo potem lažje sprejela za »svoj« tako pomemben elektroenergetski objekt.

PAVEL PERC

Slovenščina v Brežicah

»RUBLJENJE GLAVE ŽIVOJ OSOBI«

O današnjem stanju slovenske zavesti glede jezika pričajo v Brežicah številni pojavi. Že kratek sprehod skozi jedro Brežic pove marsikaj tudi o kulturnem okolju, v katerem živimo. Če prezremo jezikovne nepravilnosti v besedilih, ki spremljajo različne izdelke v trgovinah, nam kljub temu ostane še cela vrsta domačih jezikovnih spak. Od »ne držimo« v odgovor kupcu v trgovini in »kavo zmeljemo, samo kupljeno pri nas«, mimo že bolj intelektualnih »šmatranj«, »interesov« in »planov« nas jezikovne nečednosti vodijo k še nemarnejšim. Butik »Yankee shop« nas opozarja na že kar sramotno vrinjanje tujih izrazov celo tam, kjer imamo svoje prastaro in bogato besedišče. Za domače izrazje se je treba odločati že iz rodovega ponosa. Nekdanje lepo ime toplice se je ohranilo v Klunovih toplicah v Bušeči vasi pri Brežicah, Medtem ko za novi hotel Terme v Čateških toplicah žal niso našli slovenskega imena. Zakaj hodimo s tujimi berglami, ko imamo vendar zdrave noge?

Skrajno kulturno razvrednotenje je pomenil lanski reklamni napis, ki je vihral na obeh glavnih brežiških cestah. »Vašar u Brežice«, čez dva dni spremenjen v »Vesela jesen v Brežice 84«, je spremljala množica rdečih lepakov z malomarno poslovenjenim besedilom. Mož moje znanke je zadnjič malomarno pomival posodo, in ko ga je žena sredi dela opomnila, je prenehal in rekel, da ne zna, naj kar ona. Podobno so ravnali tisti, ki jih je zadela kritika glede plakata, češ »pa ti popravi, ki ti gre v nos«.

Ogrožanje ni le aktivnost, ampak tudi pasivno prepuščanje v dobri veri, da je poimenovanje v srbohrvaščini bolj ali manj ustrezno slovenščini. Gostilničarju na Griču na Zagrebški cesti v Brežicah se zde v lokalu bolj domači srbohrvaški napisi, ki vabijo na »hladne naresce« in »pastrve«, sicer pa meni, da napisi ustrezajo slovenskim. Nič bolje se ne godi čevapčičem, na katere vabi lokal sredi Brežic z vpadljivim reklamnim napisom »Čevapi v somunu«. Pred meseci so nas s številnih plakatov vabili v dvorano Kina Brežice k čarovniku Zanellju na »rubljenje glave živoj osobi«, »pogađanje misli« in k ogledu »u zraku lebdeče djevojke« in »raznih nestajučih predmeta«. Sredi slovenskega kraja se vrstijo lepaki različnih vsebin v srbohrvaškem jeziku. Dom JLA razpošilja in razobeša vsa pisana in tiskana vabila za proslave, predstave in druge najrazličnejše prireditve v srbohrvaškem jeziku. V dvorani Doma JLA pogosto vrtijo risane filme za otroke. Razveseljujoče. Vendar javno razobešeni lepaki vabijo v srbohrvaščini: »Likovi u ovom filmu govore vašim jezikom«. Risani filmi so srbohrvaško podnaslovljeni ali sinhronizirani v srbohrvaščini.

243. člen jugoslovanske ustave sicer izrecno določa, da se pri poveljevanju in vojaškem pouku v JLA v skladu z zveznim zakonom uporablja eden od jezikov narodov Jugoslavije, v njenih delih pa jeziki narodov in narodnosti. Torej je tako imenovani uradni jezik JLA namenjen samo poveljevanju in vojaškemu pouku. V primeru vabil in lepakov v javnosti, risanih filmov ipd. pa gre za napise in sinhronizacije, očitno namenjene zunanjim opazovalcem, prebivalstvu, in gre tu za kulturno funkcijo jezikovnega sporočila.

Ni jezljivo to, da bi človek ne razumel srbohrvaško govorečih prodajalcev v trgovinah in trafikah, natakarjev in natakaric, gostilničarjev, obrtnikov, uradnikov, zdravnikov in medicinskih sester. Jezljivo je, da nas vsi ti že leta in leta vzgajajo v duhu večinskega jezika, tako da nas naša pronicljiva zavest in neprekosljiva prilagodljivost hitro zapeljeta. Zelo pogost pojav je, da srbohrvaško govorečemu, naj komuniciramo z njim v Srbiji, na Hrvaškem, v Južni Ameriki ali v Brežicah, v prvem delu stavka odgovorimo po naše, nadaljujemo pa v srbohrvaščini. Najsibo pravilna ali polomljena, iz ust nam gre tekoče in vrhu tega imamo ob tem velikodušno uslužen občutek. »Ali se jeziki odlagajo kot suknje?« bi dejal Cankar.

Z vogala brežiške pošte že leta bodejo plakati za kinopredstave, ki jih vrtijo v Kinu Brežice. Če jih odmislimo vsebinsko in estetsko, nas v tretje posiljujejo s srbohrvaščino. Ali res ni več zavesti, da smo v slovenskem mestu in da je uradni jezik v SR Sloveniji slovenščina. Lepaki so (med drugim) izkaznice tistih, ki so na njih podpisani, za vse pa šola oblikovanja in slovenščine, ker s svojo obliko in jezikom še posebej zbujajo pozornost. Neprevedeni plakati so dvojen spodrsljaj: nemarnost do matičnega jezika in kršitev zakona. 20. člen zakona o kulturnoumetniških dejavnostih in o posredovanju kulturnih vrednot (Uradni list SRS št. 10, 31.03.1984) pravi: »Kulturna organizacija najavlja, propagira in pojasnjuje kulturne prireditve v slovenščini. Filme predvaja v slovenščini ali s slovenskimi podnaslovi.«.

Po vsem tem te na cesti sreča znanec, in ker nosiš značko »Slovenija. Moja dežela.«, ti zabrusi, da si šovinist. Pa bodimo po slovensko strpni.

Odgovor na razmišljanje, kdo ogroža slovenski jezik v Brežicah, je žalosten in zaskrbljujoč. Ogrožamo ga predvsem mi sami z nezaskrbljenostjo in vseenostjo. Podobno, kot je žalostno stanje slovenskega jezika v Brežicah, je tudi v drugih posavskih in dolenjskih občinah. Imamo smisel in voljo za enkratne in vesoljne manifestacije, manjka pa nam ljubezni in tenkočutnosti za naš vsakdanji besednjak, manjka veselja do stvari, ki jih ne izkazuje le večji shod in slovesnost. Ali bomo Slovenci hodili po tem ljubem svetu z lastnim obrazom ali s tujim ali pa kar brez obraza. Zgodovina nas je v preteklosti navadila, da se skrivali... očitno nam je iz tovrstne stoletne zasužnjenosti ostal nekakšen prastrah pred lastnim samopriznanjem.

Ob vseh zgodah in nezgodah slovenskega jezika se človek praša, kaj delajo ustanove in interesne skupnosti, katerih osnovna dolžnost je skrb za materinščino, v našem primeru slovenski jezik. Jezikovni spodrsljaji, ki jih vsak dan srečujemo na ulici pa tudi v našem pogovornem jeziku, na sestankih in pri domačem ognjišču, so mogoče odraz ne dovolj zavzetega dela kulturne skupnosti in tudi posebnih teles, kakor je na primer svet za kulturo pri občinski konferenci SZDL. Gotovo bi se morala pri enoti za kino Zavoda za kulturo za slovensko besedo zavzeti najprej občinska matična knjižnica, kajti, kot kaže, ni dovolj posredovati slovensko branje. Zanesljivo pa bi se za slovenščino moral zavzeti občinski organ pri skupščini občine Brežice, ki je dolžan izvajati omenjena zakonska člena.

IVANKA POČKAR

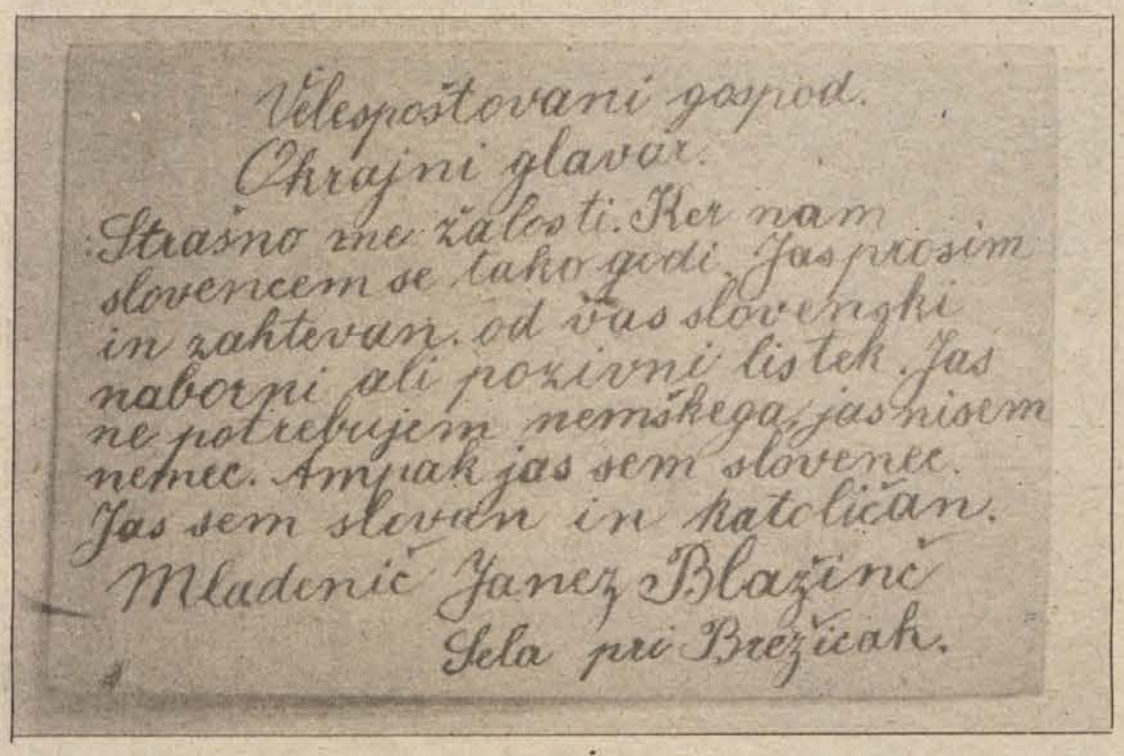

Velespoštovani gospod.
Okrajni glavar.
Strašno me žalosti. Ker nam slovencem se tako godi. Jas prosim in zahtevam od vas slovenski naborni ali poživni listek. Jas ne potrebujem nemškega, jas nisem nemec. Ampak jas sem slovenec. Jas sem sloven in katoličan.
Mladenič Janez Blažinc
Sela pri Brežicah.

Jubileji

200 LET ŠOLE BREZ ŠOLSKEGA ZVONCA

Prihodnje leto bodo v Loškem potoku praznovali dvestoletnico šolstva, dokumenti namreč pričajo, da je od leta 1786 do 1799 mlade potoške glave bistril zasilni učitelj Simon Nosan. Plače in dodatka je imel skoraj 100 goldinarjev na leto, kar pa ni zadoščalo za preživljanje. V tistih časih učitelji svojega standarda niso reševali z izsiljenimi sestanki, prekinitvami dela ali štrajki. Učitelj Josip Zadnik, ki je v Loškem potoku poučeval v letih 1800 — 1808, je prodajal tudi vino. To postransko dejavnost (dopolnilno obrt pa mu je 1807 prepovedal ribniški dekan, češ da kot provizorični učitelj ne sme v mežnariji točiti vina. Nekateri učitelji so bili organisti ali pa so opravljali razne druge posle, ki sodijo danes v pristojnost cerkvenih ključarjev. Razen tega so podobno kot duhovniki pobirali med ljudmi bero, se pravi prispevke v blagu, predvsem živilih. Leta 1788 je namreč gubernij določil, da se bera prenese tudi na učitelja v Loškem potoku, ki je hkrati organist. Potočani so 26 let redno prispevali bero. Odrekli so jo šele učitelju Jakobu Mikuliču s Travnika, ki je prišel v Loški potok poučevat leta 1811, in sicer z utemeljitvijo, da sodni ukazi pravijo, da bera ne veže novih hiš, ki so jih takrat gradili v Loškem potoku. Kljub temu je Mikulič postal tu stalen učitelj, bil je pohvaljen in proglašen celo za vzornega. Kot »vzoren« je leta 1833 tudi umrl. Ni znano, koliko je k vsej tej hvali pripomoglo dejstvo, da je odprl prvo točilnico na Hribu, in to v hiši, kjer so včasih varili zdravila.

Za kratko dobo štirih let, do leta 1813, se pravi med Napoleonovo vladavino in za časa ilirskih provinc, so bile vpeljane francoske šole, a so se spet ponemčile, ko so Francozi odšli. Učitelj Mikulič je takrat, leta 1813, dobil dovoljenje, da lahko dvakrat na teden poučuje deklice v kranjskem branju. Šolo je obiskovalo 19 deklic, vseh šolarjev pa je bilo takrat 36.

UČITELJI, FANTJE ZA VSE

Za njim je poučeval Jože Lavrič iz Šegove vasi, ki je bil tudi rezbar, glasbenik in prosvetitelj, od leta 1860 pa mu je pomagal še sin France. O Jožetu Lavriču je Ivan Vesel leta 1861 v Novicah zapisal, da je »vrli Slovenec in da si jako prizadeva s šolarji. Ne uči samo obveznih predmetov, ampak tudi sadjerejo. Blizu šolskega poslopja je napravil lepo drevesnico.«

Redna šola je bila v Loškem potoku ustanovljena leta 1850. Leta 1901 je bila ta šola že štiri razrednica, leta 1903 pet, leta 1931 sedem in leta 1935 osemrazrednica.

Prvo šolsko poslopje je bilo v Loškem potoku sezidano 1860, in sicer na prostoru, kjer je stala prej farovška kolarnica na Tabru. Leta 1901, ko je bil Ivan Rus loškopotoški župan, je bilo zgrajeno na Hribu ob glavni cesti novo šolsko poslopje. Nasproti te šole je bilo 1972 s krajevnim samoprispevkom zgrajeno novo šolsko poslopje, v katerem je pouk še danes.

Najstarejša šola na Tabru iz leta 1860 je pogorela 30. novembra 1943. Zažgali so jo partizani, da ne bi v njej sovražni vojaki naredili postojanke. Tistega leta so tudi okoli šole, zgrajene 1901, nekajkrat padale bombe. V tej šoli je danes proizvodni obrat Saturnusa iz Ljubljane.

LETA 1941 KAR 500 UČENCEV

Največ učencev je imela potoška šola leta 1941, in sicer kar okoli 500, ki so bili razporejeni v 13 oddelkov. Učnih moči je bilo takrat 13.

Pred napadom Nemčije na Jugoslavijo 1941 je bilo vseh pet učiteljev vpoklicanih pod orožje, a so se takoj po razsulu stare Jugoslavije vrnili. V začetku maja je bil pouk za teden dni prekinjen, ker se je v glavnem šolskem poslopju nastanil štab italijanske divizije Ravenna, ki je štela preko 20.000 mož. Vojaki so poškodovali ali uničili nekaj šolskega inventarja. Jugoslovansko zastavo so uporabljali za čiščenje avtomobilov. Učiteljice so shranile šolsko dokumentacijo v kleti, zato se je ohranila.

V šolskem letu 1941/42 so skušali italijanski okupatorji pridobiti mladino. Učitelje so pozvali, naj se zavzamejo za pouk italijanščine, in obljubili, da bodo poslali na šolo italijanske učitelje, ko bo končano zbiranje prijav za ta pouk. Skupno pa se je od 446 učencev prijavilo le 23 otrok, zaradi česar tudi Potočani nikoli niso videli obljubljenega italijanskega učitelja. Tudi odziv za vpis v organizacijo fašistične mladine »Gill« je bil skromen kljub vabljivi šolski kuhinji, ki je članom te organizacije dajala hrano brezplačno.

Maja 1942 je odšel prvi h pratizanom učitelj Ferdo Skok, ki pa je že v februarju naslednjega leta padel. (V spomin nanj organizirajo krajani vsako leto Skokov mednarodni atletski memorial.) Junija 1942 je šel za njim in potoškimi fanti, ki so odšli v partizane že pozimi, učitelj Ivan Vrtačnik, vendar je že 24. julija padel v Taborski steni nad Kolpo. Med roško ofenzivo so Italijani 30. julija 1942 ustrelili šolskega upravitelja Ladislava Čuka ter učitelja Janka Benedičiča in Pavla Šilovinca, hkrati z njimi pa še učitelja Toneta Dorerja, ki je k potoškim učiteljem pribežal iz Krvave peči. Tako je med vojno padlo od okupatorjeve krogle kar pet potoških učiteljev. Internirani pa sta bili dve učiteljici.

Med vojno je bilo težko za Potočane, še posebno pa za učitelje in učence. Manjkalo je učnih moči, pouk pa je bil pogosto moten, saj so v Loški potok vdirale razne vojske, od italijanske in nemške do četnikov, domobrancev in seveda tudi partizanov. Italijani so preselili prebivalce Malega Loga v Retje in Hrib. Ljudje so bili natrpani v hišah, 10-članska družina je pogosto imela le en bivalni prostor. Še huje je bilo v vasi Travnik, ki so jo Italijani požgali in so družine stanovale kar v kleteh požganih hiš. Šolarji se torej doma skoraj niso mogli učiti.

Loški potok, in to prav okolica šole, je bila nekajkrat bombardirana. Vojske so zasedale šolsko stavbo in imele v njej tudi bolnišnico (Nemci), podoficirsko šolo in propagandni odsek (18. divizija NOV)

PARTIZANSKA SPRIČEVALA

Zaradi takih razmer in strahu pred bombardiranji so organizirali šole po vaseh. V Malem Logu in Šegovi vasi sta bili enorazrednici, v Retjah in na Travniku dvorazrednici, vse šole pa je vodila učiteljica Marjeta Lesar, ki je tudi ves dan poučevala na enorazrednici na Hribu, katero je obiskovalo kar 68 otrok. Od oktobra 1943 do maja 1944 se je učiteljstvo brezplačno hranilo pri vaščanih. 27. aprila je bila šolska proslava, šolska mladina pa je obiskala tudi grob ustreljenih učiteljev v Mrtalozu. Ob koncu šolskega leta so učenci dobili nova spričevala, ki pa so veljala le na ozemlju, katerega so kontrolirali partizani.

Od maja 1943 do leta 1965 je s krajšo prekinitvijo vodila šolo upraviteljica Marjeta Lesar, za njo Olga Mohar, od leta 1981 pa Boris Zupančič. Celodnevni pouk ima šola od leta 1982/83 dalje. Poročali smo že, da potoška šola dosegla pri vzgojnoizobraževalnem delu izredne uspehe. Teorijo vsak dan povezujejo s prakso, saj v okviru šole deluje šolska zadruga kot organizacija združenega dela s 13 tozdi. V šoli imajo namreč tudi več proizvodnih dejavnosti pa trgovino, bife, informacijsko službo itd. Učenci v glavnem samostojno rešujejo in opravljajo razne naloge, učitelji pa so jim pri delu predvsem tovariši, nevsiljivi svetovalci in usmerjevalci. To je šola brez šolskega zvonca, saj šolska ura traja toliko časa, dokler je pouk za učence zanimiv. V tako šolo hodijo radi tako učenci kot tudi učitelji, šola pa deluje celo med počitnicami, saj je tudi takrat treba opraviti veliko dela na šolski njivi, pri vzdrževanju šolske stavbe itd.

Šola je tesno povezana s krajem, z njegovimi proizvodnimi in drugimi organizacijami, ki po svojih močeh pomagajo šoli, pa tudi učenci prihajajo na delo v obrate, če je potrebno. Krajevna skupnost je bila pobudnik, da delovne organizacije zberejo potrebni denar za finansiranje logopeda (učitelja za učence z govornimi motnjami), ker pač SIS za izobraževanje za ta namen nima denarja. Tesno sodelujejo še z raznimi šolskimi in izobraževalnimi ustanovami v Ljubljani in drugod. Zaradi uspešnega dela potoške šole prihajajo sem na obisk veliko raznih delegacij iz Slovenije, ostale Jugoslavije in tujine, šolniki in šolske skupine, kar trije diplomanti pedagoških akademij iz Ljubljane in Zagreba pa so v svojih diplomskih nalogah predstavili vzgojno-izobraževalno delo na šoli v Loškem Potoku.

JOŽE PRIMC

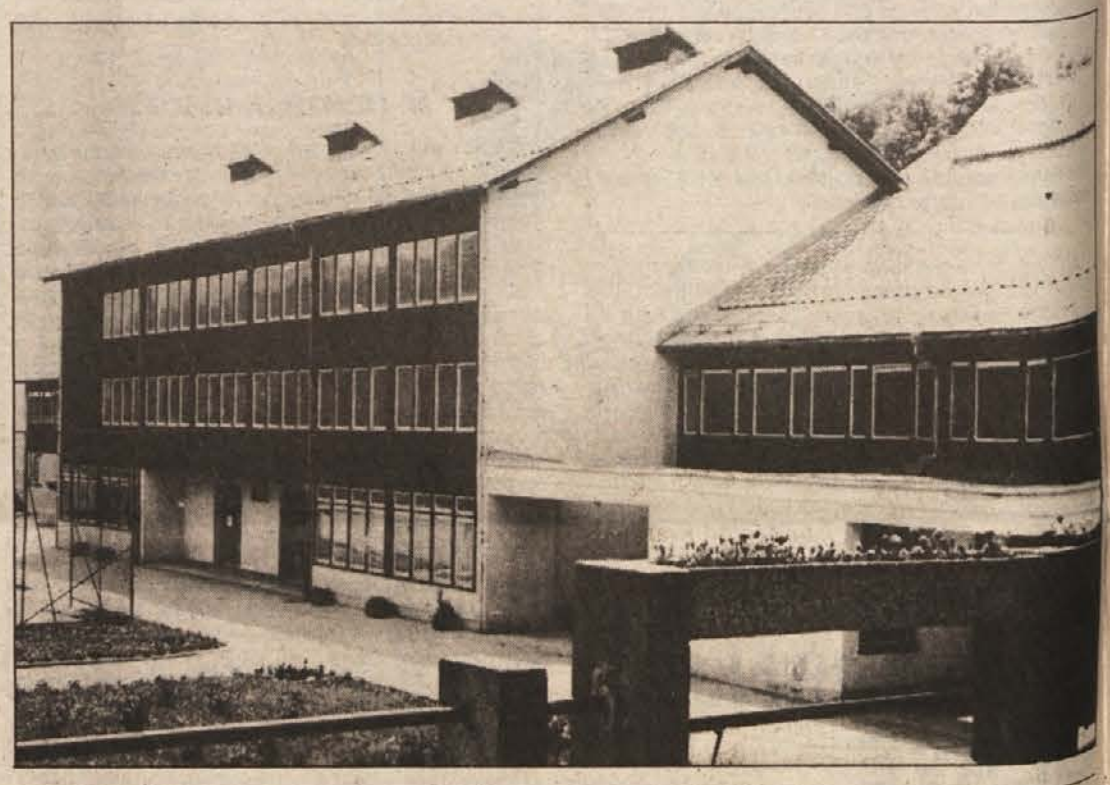

Ajdovski gradec

KLJUČ DO ŽIVLJENJA NAŠIH PREDNIKOV

Poznoantična naselbina Ajdovski gradec na hribu nad vasico Vranje v sevniški občini našim bralcem ni neznana. Pred dobrim desetletjem smo pisali o arheoloških izkopavanjih pod vodstvom sedaj že pokojnega ravnatelja Narodnega muzeja v Ljubljani dr. Petra Petruja in sodelavcev. Dela so takrat pritegnila celo bavarske arheologe, izšla je skupna monografija v slovenščini in nemščini.

Letos so prišli arheologi na Ajdovski gradec 1. avgusta, odkopavali so do konca avgusta. Po moževi smrti nadaljuje ta projekt vdova Sonja Petru, dipl. arheologinja iz Narodnega muzeja. »Raziskava spada v nalogo o poznoantičnih utrdbah v Sloveniji in jo financira raziskovalna skupnost Slovenije,« je povedal dr. Timotej Knific iz Filozofske fakultete, ki vodi dela na terenu. Tu so tudi Jana Horvat iz Narodnega muzeja, ki naj bi kot mlada sodelavka prevzela ves projekt, pa Boris Vičič iz ljubljanskega Zavoda za zaščito kulturne in naravne dediščine in še troje diplomiranih arheologov z desetimi študenti te stroke. Pomaga jim marljiva delovna skupina domačinov.

Kaj arheologi še vedno iščejo na Ajdovskem gradcu? »Prvotna predstava o tem naselju se s temi raziskavami dopolnjuje. Skušamo omejiti meje naselja vsaj na skrajnih točkah. Delamo na vzhodnem pobočju, ki doslej ni bilo v središču zanimanja. Dognati želimo, kakšen je bil obrambni sistem, zato izkopavamo en obrambni stolp. Odkopavamo tudi še eno hišo, ker želilmo dognati odnos posameznih stavb do naselja. To naj bi postala edina v celoti izkopana poznoantična naselbina iz 5. in 6. stoletja našega štetja,« pojasnjuje dr. Knific.

Ob doslej raziskanih kompleksih z dvema cerkvama, krstilnico in predstavniškimi hišami domnevajo, da je šlo celo za bivališče škofa v tistih za Rimljane črne dobe selitve narodov: Sedaj bo raziskanih že petero stanovanjskih hiš. Občudovanje zasluži dobro ohranjena velikanska vodna cisterna. V hiši, kjer vodi izkopavanja Jana Horvat, so našli vrsto drobnih in zelo zanimivih predmetov: ključ, kovinski sveder, jelenovo rogovje, ki je bilo surovina za izdelovanje glavnikov. Le-teh so na Ajdovskem gradcu našli precej. Našli so tudi obilo lončevine in presenetljivo veliko kamenčkov od brusov. »V tem delu naselja na vzhodnem pobočju se je očitno mnogo delalo,« meni dr. Knific. Tudi v tej hiši niso manjkali kamniti žrmlji.

»Vsekakor je bila naselbina živo poseljena, ko je bila uničena. Vse je bilo požgano. Lončevina je ubita le na eni strani, podobno, kot če se prevrne polica. Takšnih posod ni težko zlepiti,« pravi dr. Knific. Jana Horvat opozarja, da je ob našem obisku izkopana šele četrtina hiše. Na tlorisu se vidi, da je imela štiri prostore. Najdenega je mnogo orodja, kar kaže, da gre za rokodelsko hišo. Našli so tudi konico kovinske puščice. Je bila branilčeva ali napadalčeva?

Boris Vičič, ki je raziskoval okrog 3,5 x 3,5 velik obrambni stolp, domneva, da ga je glede pomembnejših predmetnih najdb tu že prehitel Riedel. Na zahodni strani, pod obema cerkvama, izkopavajo vogal hiše, ki se je pokazala že med deli lansko jesen. Tudi v njej so našli žrmlje. Prostor je dolg, uklenjen v živo skalo. V tistih časih se graditelji niso mogli držati pravilnih oblik. V tej hiši so našli tudi mikalnik za volno. V sredini hiše je bil tlak iz rdečega estriha.

Najdene predmete, skrbne izrise, fotografije (za posnetke iz ptičje perspektive so delavci pod krošnjo zbili visoke lestve) bodo arheologi še skrbno proučevali. Dr. Knific je prišel na Ajdovski gradec neposredno z Bleda, kje so to poletje prišli do edinstvene zakladne najdbe iz slovanskega obdobja. »Iz nje lahko vidimo, kaj je takratni človek posedoval. Očitno je šlo za zakop v stiski. Naš prednik je bil zakopal celo orožje, vidi se, da je imel konja, ki ga pa ni vzel s seboj. Najdene konjske žvale so izvrsten kovaški izdelek. Dvoje stremen kaže, da je šlo za vojaško opremo. Vsega skupaj je 24 že rabljenih železnih predmetov. Ta konjenik je premogel tudi železni lemež preprostega rala, kar navaja k misli, da je tudi oral, imel je srp in ostalo orodje. Zanimiva sta dva svedra. Sveder, najden letos tu na Ajdovskem gradcu, je po načinu izdelave identičen s tistim iz blejske najdbe. Omenjeni lemež je podoben tistemu, ki ga je bil našel magister Slavko Ciglenički iz SAZU pri izkopavanjih na Tinju pri Žusmu. Ti materialni dokazi iz poiznoantičnega življenja v marsičem dopolnjujejo naše naziranje o tej dobi. Naši slovanski predniki niso osvajali le novih dežel. Veliko novih predmetov so odvzeli staroselcem, z vednostjo, za kaj se uporabljajo. Zato je pomembno, da doženemo, kako so živeli predslovanski naseljenci. Podira se predstava o idiličnih slovanskih gradiščih. Naši ljudje so v novi domovini živeli drugače kot v plemensko-rodovni Rusiji,« zavzeto pripoveduje dr. Knific.

Vzporedno tečejo prizadevanja, da bi izkopanine — zidine v prostoru zaščitili, vse skupaj pa približali razumevanju preprostih ljudi, ne le strokovnih krogov. V Sevnici kot izhodišču obiska naj bi uredili vitrino, kjer bi sproti dopolnjevali pregled izdane literature in opozarjali ljudi na najdišče. Lani so več zidov in cisterno konzervirali pod vodstvom dr. Ive Curk.

A. ŽELEZNIK

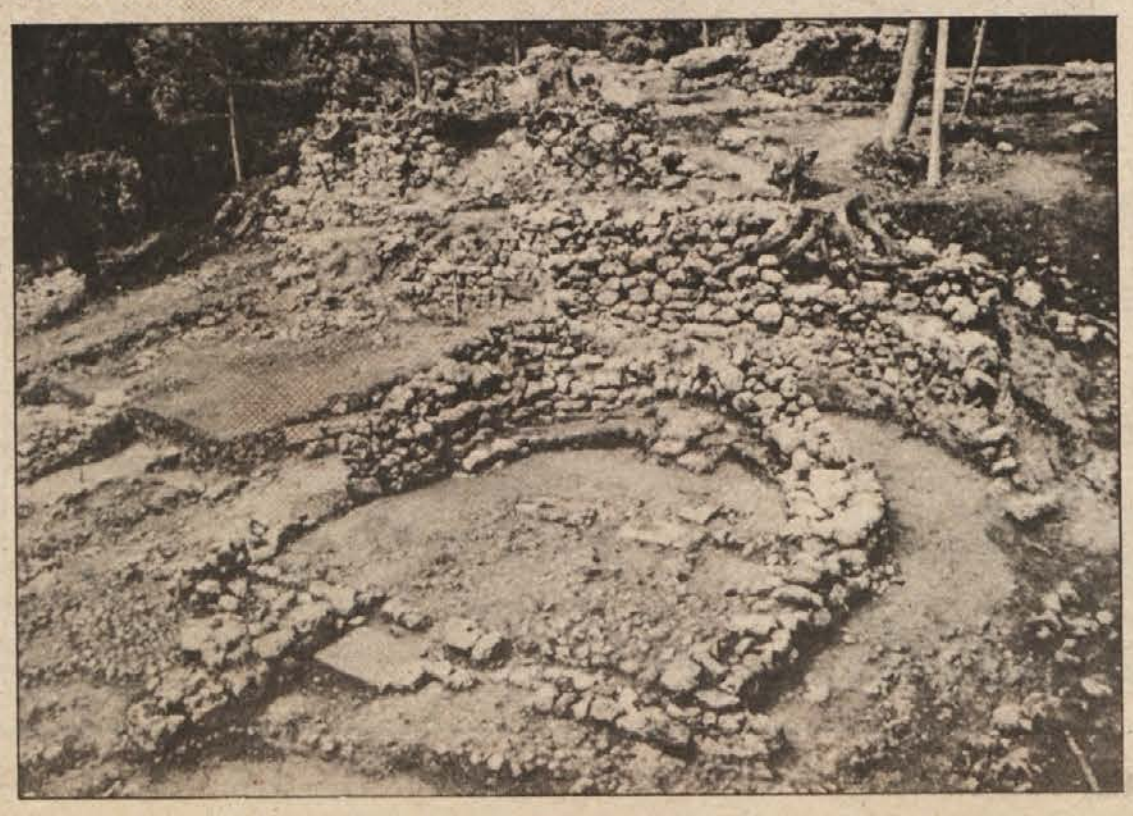

65 LET LIV

BELT

30 LET BELTA

Smo v jubilejnem letu belokranjskega livarstva in kovinske industrije. 65 let je minilo, odkar je bila v Črnomlju zgrajena prva livarna, in 30 let, odkar obstaja Belokranjska železolivarna in strojna tovarna Črnomelj — BELT Črnomelj. Praznovanje teh jubilejev pomeni pregled razvoja doseženih uspehov, ki niso samo uspehi delovnega kolektiva, ampak vse Bele krajine, ki je bila do druge svetovne vojne industrijsko zaostala dežela.

Livarna je pričela obratovati leta 1920 z imenom »Železolivarna Jože Doltar«. Začetek obratovanja Doltarjeve železolivarne je bil tudi začetek livarstva v Črnomlju, ki se je v naslednjih letih razvilo v pravo industrijo. Ulivali so predvsem ulitke za široko potrošnjo pa tudi strojne dele po naročilu, predvsem za tekstilno industrijo v Dugi Resi pri Karlovcu. Ulitkov niso obdelovali.

Od leta 1943 do osvoboditve je livarna obratovala za potrebe NOV. Dokler je bilo na zalogi dovolj koksa, so ulivali strojne dele za partizanske delavnice, pozneje pa so iz aluminija ulivali razne dele: žlice, napenjače za smučarske vezi itd. Kot surovino so uporabljali aluminij iz sovražnikovih letal, ki so se poškodovana spuščal na partizansko letališče pri Krasincu.

Livarna je bila nacionalizirana 24. avgusta 1948, vendar pa se s tem v livarni ni mnogo spremenilo. Naprave so ostale iste, prav tako tudi proizvodni program podjetja.

V neposredni bližini Belokranjske železolivarne je bila leta 1949 zgrajena Tovarna učil, ki se je preselila iz Ljubljane z namenom, da bi proizvajala razna učila za tehnični pouk in je spadala pod ministrstvo za prosveto LR Slovenije. Poleg svoje primarne dejavnosti je imela Tovarna učil še drugo nalogo, namreč prevzgojo mladoletnih prestopnikov, ki jih je vzgajala in priučevala za razne poklice.

Belokranjska železolivarna je leta 1953 za pomoč pri modernizaciji zaprosila sklad LR Slovenije za pomoč zaostalim področjem. Leta 1955 je bilo zgrajeno novo poslopje livarne v neposredni bližini Tovarne učil. Namen je bil, bi se podjetji združili, saj je leto prej dobila Tovarna učil novo proizvodno halo, v kateri naj bi izdelovali kmetijske stroje in razne druge kovinske izdelke, v že obstoječih prostorih pa bi bilo možno obdelovati ulitke, ki bi jih dobavljala livarna.

Že decembra leta 1955 so samoupravni organi obeh podjetij sklenili, da se livarna in Tovarna učil združita v eno podjetje. Združeno podjetje je dobilo nov naziv Belokranjska železolivarna in tovarna ali na kratko BELT.

V razvojnem obdobju do danes je DO Belt izvajala obstoječi program proizvodnje z določenimi zapolnitvami in razširitvami proizvodnje in obdelave ulitkov sive litine ter izdelave gradbene opreme in strojnih delov. 90 odst. programa obsega proizvodnja in obdelava ulitkov in 10 odst. proizvodnja gradbene opreme in strojnih delov.

Belt izvaža 40 odst fizičnega obsega proizvodnje ulitkov, od tega načrtuje v letu 1985 tretjino izvoza na konvertibilno področje. Najpomembnejši poslovni partnerji v tujini so NDR, Madžarska, ZRN, Avstrija, Italija in ČSSR. Med domačimi kupci je najpomembnejši TAM iz Maribora.

Proizvode iz programa gradbene opreme in strojnih delov izvažajo predvsem v dežele v razvoju prek trgovskih organizacij, pač glede na trenutne možnosti.

Dolgoročne usmeritve DO Belt se kažejo predvsem v proizvodnji in obdelavi sive litine in v potopnem uvajanju proizvodnje nizkolegirane in nodularne litine za potrebe avtomobilske, motorne in elektroindustrije. V okviru programa izdelave gradbene opreme in strojnih delov bodo izpopolnjevali stare proizvode in razvijali nove za potrebe gradbeništva, rudarstva in gozdarstva.

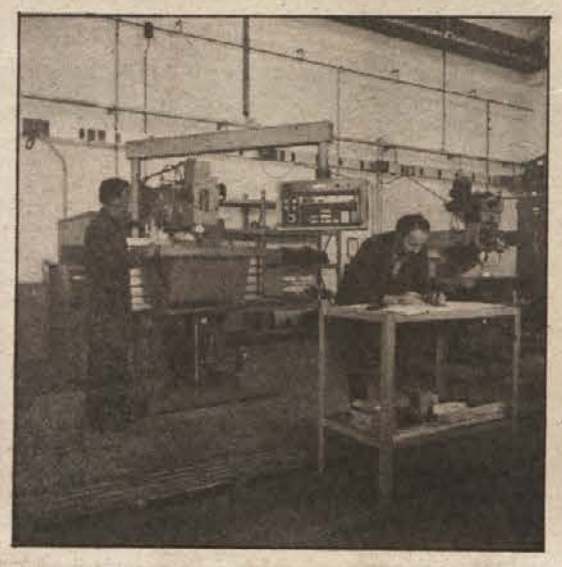

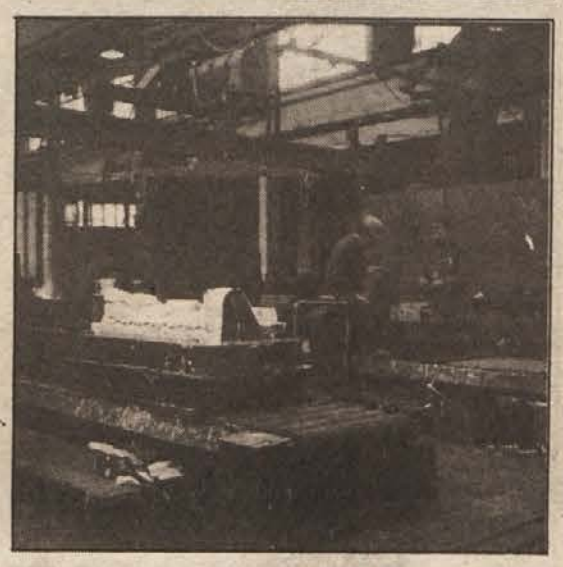

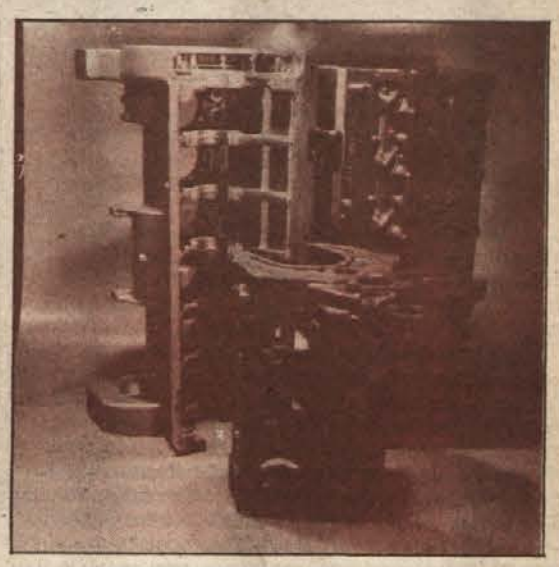

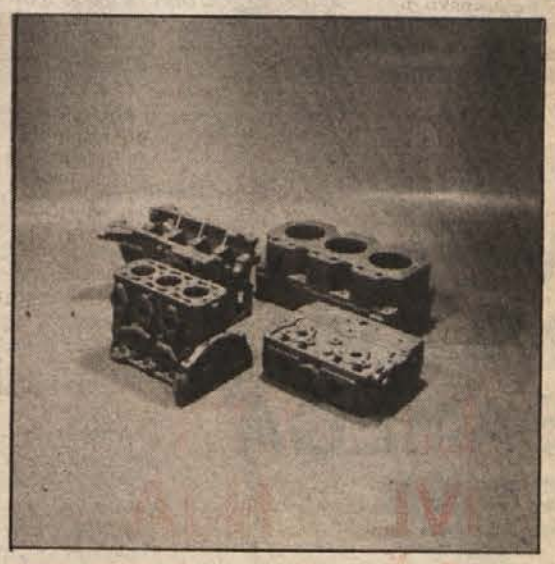

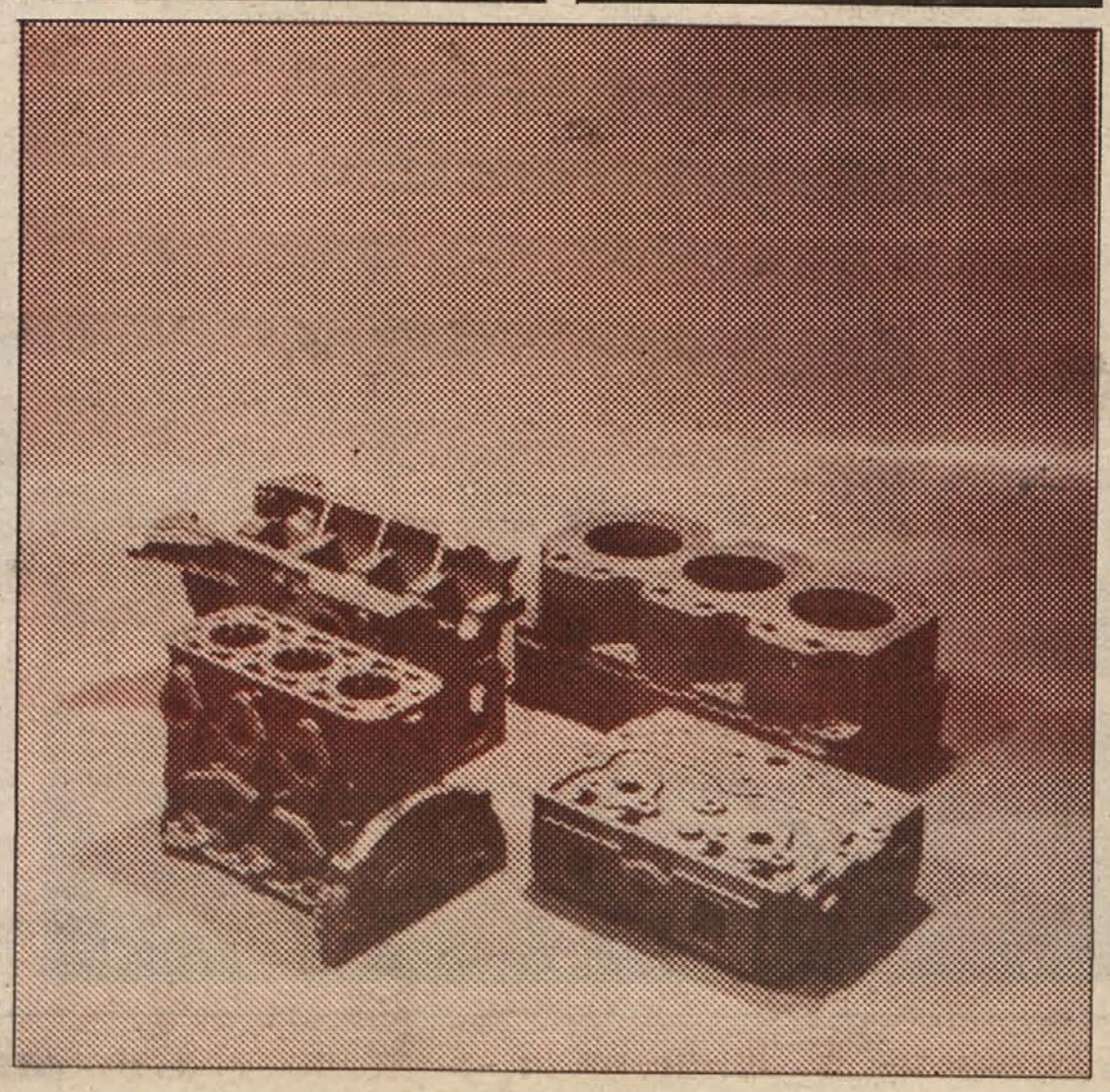

Raziskave

TEK ZA TELO IN DUŠO

Danes bolj kot kdaj prej iščemo rešitve za naraščajoči stres in druge težave modernega življenja. Obilje knjig, ki zadnja leta človeku svetujejo, kako naj si sam pomaga, je le en dokaz več, kako množično si ljudje prizadevamo najti odgovor na ta vprašanja. Zdi se, da vsak mesec izide knjiga, ki povzdiguje določen terapevtski postopek ter ponuja rešitev življenjsko pomembne uganke in s tem privablja kupce.

V to terapevtsko areno spada tudi pristop, ki je star toliko kot človekova vrsta — tek. Zadnje čase tek ve bolj uporabljajo kot zdravilno sredstvo. Tek je dejavnost, s katero se človek tako ali drugače ukvarja že ves čas svojega obstoja, zadnje čase pa mu pripisujejo zdravilno moč, ki bi utegnila lajšati strese modernega življenja. Že v človekovi prazgodovini je bil tek pomembna vsebina lovstva in vojnih spopadov. Grosso trdi, da »se je človekov kardiovaskularni sistem razvil kot del fiziologije lovcev, ki so v pravem pomenu besede tekli za svoja življenja«. Vloga telesne dejavnosti je v človekovi zgodovini ves čas zelo pomembna. Mens sana in corpore sano odseva zamisel, da zdravi misli pripada zdravo telo. Naša manj oddaljena preteklost pa je dokaz, da smo se od zamisli zdravega duha v zdravem telesu kar precej oddaljili. Posledica civilizacijskega razvoja je tudi ta, da teka ne uporabljamo več kot temeljnega mehanizma ohranitve. Pravzaprav je tek odrinjen na atletsko stezo in nanj ne gledamo več kot na vsakodnevno uporabno dejavnost. Toda čeprav modernemu človeku ni več treba zasledovati svoje hrane, ima še vedno milijon let staro telo, ki ga je narava ustvarila zato, da bi teklo.

Vpliv teka na človeka lahko delimo v dve sestavini: fiziološko in psihološko. Znanost že lep čas raziskuje fiziološki vidik teka, raziskovanje psihološkega pa je še v povojih. Medtem ko ti dve komponenti raziskujejo ločeno, pa znanost dokazuje, da sta fiziološki in psihološki vidik teka tesno povezana. Razlog za večje število fizioloških podatkov je v tem, da je lažje beležiti oz. meriti telesne spremembe, ali pa v tem, da so bili prvi raziskovalci na tem področju predvsem zdravniki. Ta razlog pa nima nobenih negativnih posledic, saj je prav zadnje čase čutiti močan premik v področje raziskovanja druge polovice tekašnega pojava, psiholoških vplivov.

Študije o učinkih telesnih obremenitev so res številne. Dokazale so, da strukturiran režim obremenitve izboljšuje človekovo srčnožilno učinkovitost. James Fixx, ki je sicer umrl med tekanjem, a ne zaradi teka, saj ga je smrt kljub prirojeni srčni bolezni doletela skoraj petnajst let starejšega kot njegovega enako bolnega očeta, v svojih spisih meni, da je srčnožilna vzdržljivost najpomembnejši individualni kazalec človekovega splošnega zdravja. Dejstvo, da se je človekovo srce z ožiljem razvijalo kot neposredna posledica njegove vloge lovca in da je ta sistem moč izboljšati, je že čvrsto dokazano. Manj kontroliranih študij pa je raziskovalo psihološke spremembe, ki jih povzroča telesna dejavnost. Večina tekačev lahko poda subjektivne vtise o psihični koristnosti teka in s tem v zvezi omenjajo občutek večje duševne energije, boljšo zmožnost koncentracije in duševno ostrino.

Na univerzi Purdue so znanstveno raziskali psihološke vidike teka. Šestdeset uslužbencev univerze je sodelovalo v 4 mesece trajajočem programu tekaškega treninga. Merski instrument tega poskusa je bil vprašalnik o osebnostnih faktorjih. Rezultati so pokazali, da so bili po poskusu udeleženci bolj čustveno stabilni, samostojni, prepričani vase in bolj domiselni. Druge študije govorijo o tem, da tek zmanjšuje depresivnost, povečuje spoštovanje samega sebe in izboljšuje spolno vrednotenje.

Tek skoraj zanesljivo koristi psihično in telesno. Z novimi študijami, ki bodo predvsem izpopolnile merske postopke, pa bo treba določiti dejanske spremembe, do katerih pride z rednim tekaškim treningom. Tako so na univerzi v San Diegu v Kaliforniji zastavili program, s katerim so določili fiziološke in psihološke vplive tekaške dejavnosti na dvanajst oseb v enoletnem obdobju.

Z vsakim posameznikom so izvedli tri vrste meritev pred začetkom poskusa in po njem. To sta bila dva psihološka popisa, vprašalnik, ki so ga osebe izpolnjevale same, in obremenitveni elektrokardiogram za merjenje fiziloških spremenljivk. Po uvodnem merjenju so vsakemu udeležencu določili okvirni puls, ki je znašal okrog 75% maksimalnega srčnega dela. Vsakemu posebej so povedali, kako naj si ga meri, in potem so začeli z dejanskim programom. Skupina je tekla trikrat tedensko po 45 minut. Bila je iz naključno izbranih sedmih moških in petih žensk, starih od 23 do 41 let. Pred poskusom so morali vsi udeleženci opraviti splošen zdravstveni pregled. Tako so se izognili morebitnim kliničnim primerom srčnožilne bolezni, ki bi lahko bili nevarni ali pa bi popačili izsledke.

S psihološkimi testi so proučevali šestnajst osebnostnih razsežnosti, nato pa so opravili še fiziološke meritve. Vsem merjencem so ocenili maksimalno porabo kisika, ki velja za merilo kardiovaskularne učinkovitosti. Osebam so prej pojasnili merske postopke in naprave. Vsem so zmerili srčni utrip in krvni pritisk v mirovanju ter telesno višino in težo. Pripravili so jih na elektrokardiografsko snemanje in merjenje krvnega pritiska pri obremenitvi, sledilo pa je desetminutno ogrevanje na cikloergometru, napravi, s katero merijo človekovo delovno zmožnost. Obdobje postopnega obremenjevanja do viška je trajalo 8 do 13 minut. Kriteriji maksimalnega naprezanja so bili: nezmožnost ohranjati ali zviševati delovno obremenitev, zunanji znaki, kot so bledica in neusklajenost gibov, in najmanj 70 mg laktata v 100 ml krvi. Ko je bilo začetno merjenje opravljeno, so skupini svetovali okvirni puls in začel se je dejanski tekaški del raziskave. Zbirni rezultati študije so bili izrazito pozitivni. Najprej so potrdili že znano ugotovitev, da telesna obremenitev močno vpliva na kardiovaskularno zdravje. Manj pričakovani izsledek pa so bile spremenjene psihološke značilnosti udeležencev poskusa.

Ko so razčlenili fiziološke podatke, so ugotovili pozitivne prirastke skoraj pri vseh spremenljivkah. Pred meritvami je bil povprečni krvni tlak 118/76, po poskusu pa 113/72. Čeprav ta sprememba ni bila pomembna, pa je bila vendarle pozitivno usmerjena. Večji vtis napravijo podatki o merjenju srčnega utripa v mirovanju. Od 78 se je ta po dvanajstih mesecih treniranja znižal na 71,5 utripa v minuti. To pomeni prihranek več kot 262.000 utripov v enem mesecu ali 3.144 960 utripov v enem letu. Podoben prihranek je viden tudi pri pregledu maksimalnega srčnega utripa, ki se je za določeno obremenitev od 195,33 znižal na 187,6 v minuti, kar pomeni, da so udeleženci poskusa lahko storili enako količino dela z manj srčnimi utripi. Ta učinek treninga, da lahko človek opravi določeno količino dela pri manjšem številu srčnih utripov, je pri treniranih tekačih splošen pojav. Toda fiziološke ugotovitve so bile glede na prejšnje raziskave več ali manj pričakovane. Presenetljivo pa je število psiholoških spremenljivk, ki se je spremenilo med poskusom. Prav vsi rezultati šestnajstih merjenih osebnostnih razsežnosti so se med poskusom spremenili, eni statistično značilno, drugi manj. Višje vrednosti so zmerili v področju inteligentnosti, dominantnosti, sproščenosti, stabilnosti, samozaupanja in imaginativnosti. Povprečje skupine je težilo k ekstravertiranosti, k večji odprtosti za okolje, osebe pa so se po poskusu raje odločale na podlagi zaznav kot presoje.

Iz vprašalnikov je bilo moč sklepati, da sta se zvišala ustvarjalnost in energetska raven udeležencev, pa tudi samodisciplinirnost in motiviranost. Medtem ko se je spolna dejavnost zmanjšala, se je zadovoljenost zvečala. Ocebe so se torej s spolnostjo ukvarjale manj, a so v njej našle več zadostitve. Po končanem tekaškem programu so ugotovile tudi, da potrebujejo za normalen življenjski ritem manj spanja in da lažje premagujejo zaskrbljenost.

Rezultati študije na univerzi v San Diegu, ki je ena od najdaljših neprekinjenih spremljanj merjencev doslej, zbujajo veliko zanimanje. Dokazali so, da tek fiziološko in psihološko učinkuje pozitivno. V tehnološko razviti družbi, kjer je življenjski tempo zelo hiter, ljudje nenehno iščejo alternativne rešitve, kako zmanjšati stres in živeti polno življenje. Opisana študija kaže, da je tekaški trening značilno spremenil fiziološko in psihološko stran človekove osebnosti. Te spremembe so pozitivna sila v bitki s stresom modernega življenja. Posameznik lahko uporablja tekaški program treniranja kot vrsto terapije, sam ali v stiku z usposobljenim svetovalcem ali terapevtom, za boljše psihično počutje.

Študija, ki so jo objavili na univerzi v San Diegu, je pravzaprav le začetek, ne konec. Nujno bi morali razviti natančnejšo tehnologijo spremljanja in preverjanja spremenljivk. Z boljšim psihološkim merskim orodjem bo moč točneje določiti, kje in kdaj pride do psiholoških sprememb v tem procesu in kako izzvati specifične psihološke spremembe. Tako bo mogoče razviti tekaški program, ki bi ga lahko priredili potrebam vsakega posameznika. Medsebojna igra psiholoških in fiziloških vidikov tega procesa pa še ni raziskana. Zdravniška veda je že razvila instrumente, s katerimi lahko natančno merimo fiziološke spremembe. Enako bo treba razviti še tehnologijo za spremljanje psiholoških spremenljivk. Dejstvo, da tek koristno spreminja človekovo osebnostno strukturo, naj bi odprlo vrata izkoriščanju tega športa kot pomembne psihoterapevtske možnosti.

J. PENCA

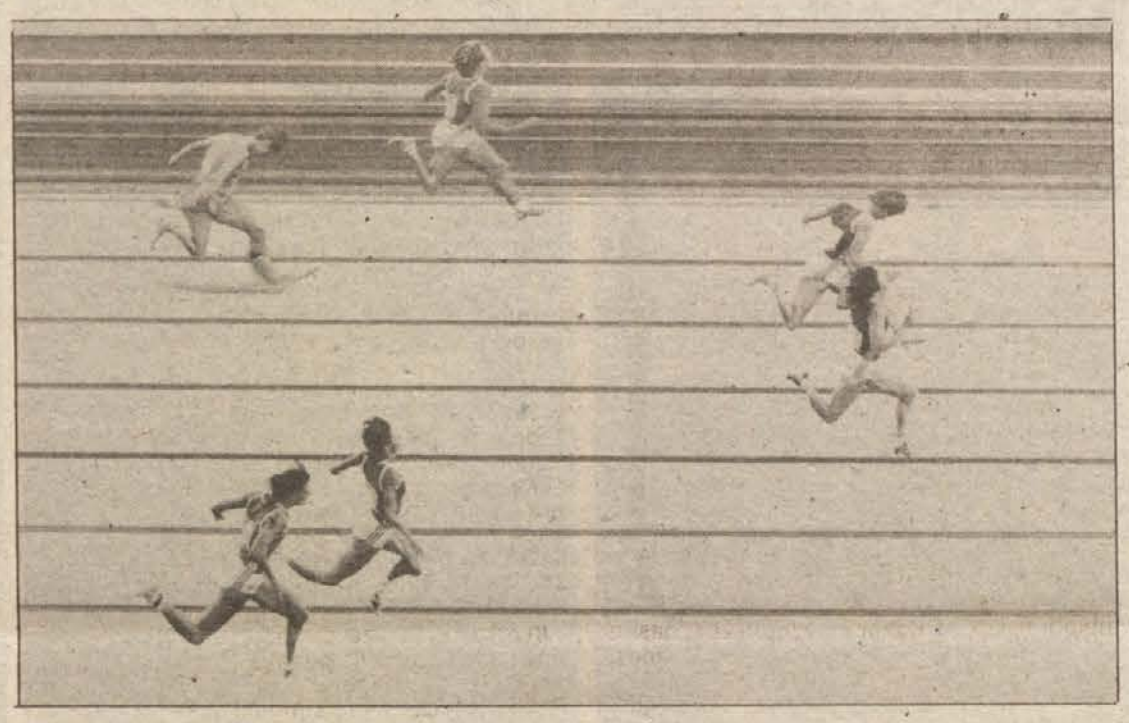

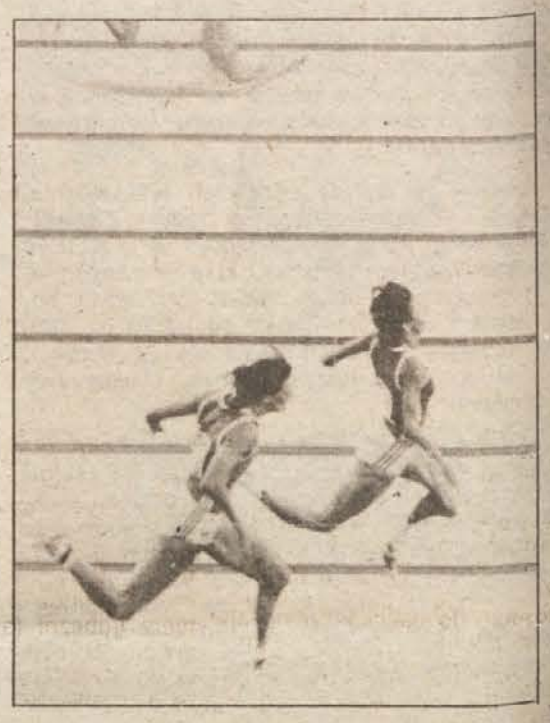

Usode

V SAMOTI NAJDEŠ SAMEGA SEBE

V vaseh, raztresenih po hribovju nad Črmošnjicami, prav na robu Kočevskega Roga, v katerih so do druge svetovne vojne živele kočevarske družine, je po vojni skoraj ugasnilo življenje. Gotovo bi ugasnilo popolnoma, če se ne bi leta 1951 Adolf Kraševec iz Kočevja odločil, da postane lovski čuvaj v obširnih črmošnjiških gozdovih, ter se z družino preselil v hišo v Komarni vasi, ki je po naključju ušla sovražnikovemu požiganju. Že skoraj tri desetletja in pol vztraja z družino v tej samoti. Res, da sta sin in hčerka odšla, vendar sta ena hčerka in sin ostala. In kakor kaže, življenje v Komarni vasi še ne bo usahnilo, kajti sin si je tam že ustvaril svojo družino, velik kup peska in opeke pred hišo pa pričajo, da edina stanovanjska hiša v vasi že postaja pretesna za njene prebivalce in jo bo potrebno razširiti.

Kaj je šinilo Adolfu v glavo, da se je preselil v zapuščeno vas sredi gozdov — to je prvo, na kar pomisli obiskovalec Komarne vasi. »V Kočevju sem opravljal različne politične funkcije, potem pa bi moral biti premeščen v Slovenj Gradec za sodnika za prekrške. A nisem hotel iti. »Raje grem med živali,« sem si rekel in se odselil v Komarno vas. Vedel sem, kaj me čaka, pa je bilo v začetku vseeno težko. Vojna vihra hiši ni prizanesla, delno je bila uničena že takrat, nekoliko pa v letih po vojni, tako da je imela leta 1951 že razbita vrata in okna, v njej pa sta našli zavetje muli Romov, ki so delali bližnjo cesto,« se spominja prihoda Kraševec. In ko so ravno zaživeli v obnovljeni hiši, je moral za lovskega čuvaja v Srednjo vas pri Dragi v bližini Loškega potoka. Zopet je prišel na podrtijo, vendar se je po treh letih vrnil v Komarno vas. A hiše ni smel preurejati, morala je ostati takšna, kakršna je bila, kajti hoteli so jo zaščititi kot spominski objekt. Toda zmanjkalo je denarja, zato so pritrdili nanjo le spominsko ploščo, iz katere zvemo, da je bil v hiši od decembra 1943 do aprila 1945 sedež uprave slovenske centralne vojne partizanske bolnice. V njenih bolnicah v Rogu se je v letih narodnoosvobodilne vojne zdravilo okrog 5 tisoč ranjencev in bolnikov.

»Pred tremi leti sem hišo odkupil od črnomaljske kmetijske zadruge in sedaj, ko jo smemo popraviti, ni dovolj denarja. Sicer pa kot podnajemniki nismo nikoli plačevali stanarine, čeprav so nam jo nekajkrat poskušali zaračunati. Pa sem se uprl, kajti od prvega naseljenega kraja, torej Črmošnjic, smo oddaljeni 4 kilometre, zato za nas plačevanje stanarine ne velja,« pripoveduje o svojem privilegiju Kraševec. Sicer pa je bila to v življenju njegove družine edina prednost. Nanje v tisti divjini niti niso mogli računati. Trdo so morali poprijeti v boju za obstanek, ki je bil neizprosen tako poleti kot pozimi. V jeseni so morali pripraviti zajetno zalogo hrane za zimske mesece, kajti nikoli niso vedeli, kdaj jih bo presenetil sneg, ki ga je včasih kar čez noč nasulo več kot meter. Takrat so bili odrezani od sveta in celo konj, s pomočjo katerega je Adolf plužil cesto, da so otroci lahko šli v šolo v Črnomšnjice, takrat ni mogel iz hleva. Dneve in teden niso videli drugih ljudi, zato pa je bilo več obiskovalcev spomladi, poleti in posebno jeseni. Med njimi so bili najbolj vztrajni medvedi, ki so mu uničili 10 panjev čebel in otresli marsikatero sadno drevje, pa divji prašiči, ki so uničevali na njivah krompir. Pozneje so se tega opravila naučili celo jeleni in takrat so Kraševčevi dokončno spoznali, da z obdelovanjem njiv v bližini hiše ne bo nič. Tako imajo njive le v Črmošnjicah, vsak drugi dan pa se vozijo s konjsko vprego v dolino po hrano za prašiče.

A ne le živali, pri njih se ustavi tudi veliko ljudi. Vračajo se Kočevarji, predvsem tisti, ki so bili še otroci leta 1941, ko so odšli iz hribovskih vasi. »Takrat so Italijani požgali vse kočevarske vasi na področju črnomaljske občine, pustili so le Komarno vas in Štale. Ti dve vasi, v katerih so ljudje pustili celo živino, je prevzela italijanska družba Emona, vendar so vsako stvar, vsako bukvo, skrbno popisali. Zakaj so Italijani ti dve vasi pustili, ne vem, toda že konec 1943 so jih uničili Nemci. Štale, kjer sem bil ravno takrat kot ranjenec, so zažgali kar iz zraka,« pove Adolf. In danes hodijo kočevarski otroci iskat hiše, v katerih so preživljali otroštvo. Ker jih ne najdejo, sprašujejo Kraševčeve, a ti jim lahko le pojasnijo, da je še tisto malo ruševin, kar jih je ostalo do danes, zaraslo grmovje.

»Vsak, kdor pride k nam, hvali, kako je pri nas lepo, vsi pa vemo, da nihče ne bi vzdržal več kot dan, dva. Človek mora imeti trdno voljo in biti odločen, da se lahko spopade s tem samotnim svetom. Obupati ne sme,« je prepričana Adolfova žena Marija. In Kraševčevi so vztrajali. Nikoli jim ni bilo dolg čas, saj so imeli dela vedno dovolj. Nikoli jih ni bilo strah, tudi takrat ne, ko je strela treščila v hišo. Pogum ni splahnel niti takrat, ko je strela udarila v Marijo. Tri dni je ležela v nezavesti, a si je opomogla. »Le pozimi smo bili osamljeni, sedaj, ko se na Gačah razvija rekonstrukcijski center Rog, pa je tudi takrat okrog nas živo. In kar je najpomembnejše: cesta je vedno splužena, tako da nismo več odrezani od sveta,« veselo pripoveduje Adolf.

Veliko dobrega, še več slabega so Kraševčevi preživeli na jasi, katere ime priča, da je tam nekdaj stala vas, ki je imela, preden so jo uničili Nemci, 29 hišnih številk. Slabo v glavnem hitro pozabijo, saj se tako lažje spopadejo z novimi težavami, a spomini na tiste bridke čase, ko še niso imeli elektrike, so le ostali. »Leta 1959 je prišel direktor soških elektrarn k nam na oddih. Ravno takrat pa so z odlokom prepovedali v špecerijah, kakršno smo imeli v Črmošnjicah, prodajati petrolej, s katerim smo si svetili pri nas. Zato sem dala gostu že skoraj dogorelo svečo in mu rekla: »Če jo boste danes porabili, si jutri ne boste mogli svetiti.« Tri mesece po njegovem odhodu je pri nas zasvetila žarnica,« razpreda zgovorna Marija, medtem ko Adolf že hiti k 60-glavi čredi ovac, ki jih je začel rediti, ko je odšel v pokoj. Prostora zanje mu ne primanjkuje, saj ima od črnomaljske zadruge v najem vso Komarno vas.

M. BEZEK

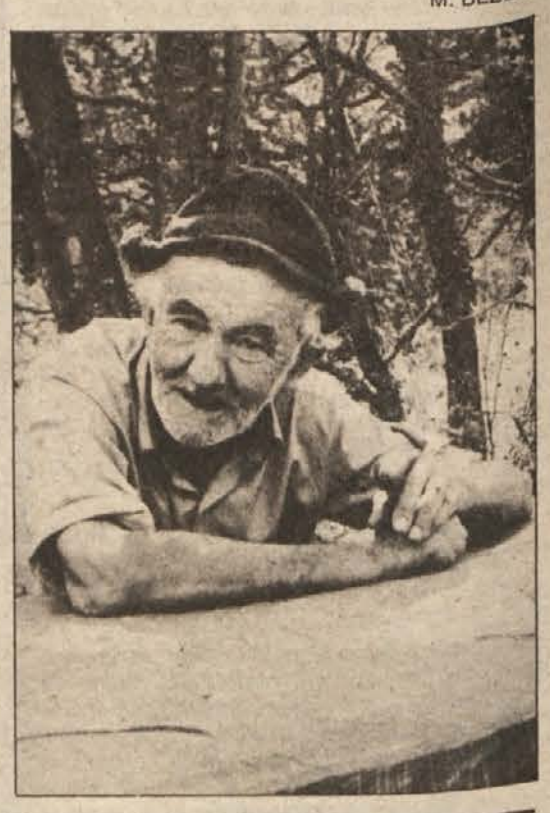

knjižna obzorja

PREBRALI SMO

krvava dirka

Monza, Zeltweg, Zandvoort, Hockenheim, Silverstone, to so imena, ki ljubiteljem avtomobilskega športa zvene tako domače kot Dolenjcem Novo mesto, Metlika, Trebnje. V teh in še nekaj drugih krajih po svetu namreč leto za letom potekajo vrhunske predstave avtomobilskega dirkalnega športa predstave, ki jim ni para v tej zvrsti — dirke formule I. Posebej grajeni dirkalniki z motorji moči 500 KM, drzni piloti (res jim le stežka lahko rečemo šoferji), divje hitrosti, nevarnosti, izurjene ekipe mehanikov, ki v poldrugi desetini sekund zamenjajo vsa štiri kolesa, lepe ženske, množice

avijačev in navdušencev, go- denarja in ... kri, smrt, esreče, zverižena pločevina, iljenje rešilnih avtomobilov. se to sestavlja podobno dirk ormule 1, predstavo velikega vtomobilskega cirkusa, ki kr- ži po svetu od kasnih zimskih nesecev do jeseni, ko za nekaj časa potihne tuljenje dirkalnikov, začne pa se prestopanje voznikov, zbiranje novih ekip, preskušanje novih modelov in izboljšav, ko se podpisujejo pogodbe za vrtoglave vsote denarja. Zares svojevrsten svet, ogrnjen v tenčico skrivnostno mamljivega, svetovljanskega in dostopnega le redkim izbrancem.

Ta takšno zunanjo podobo velikega avtomobilskega cirkusa se skrivajo manj blesteče dirke za denar, podkupovanje, nagajanje, prevare in sabotaže, za azbestnimi negorljivimi dresi in čeladami so ljudje, ranljivi, sebični, ljubezni željni, žalostni in veseli, naduti in ponosni, velikodušni in stiskaški, ljudje skratka, ki jih od navadnih smrtnikov ločita le hrabrost in sposobnost, da vodijo motorni izstrelek po dirkalnih stezah, sami pa izzivajo smrt.

Dokaj zanimiv vpogled v zakulisje formule 1 nam ponuja roman Krvava dirka, ki je nedolgo tega izšel v prevodu Stojana Bračiča pri Založbi Obzorja. Roman je napisala Heike Doutine, mlada nameška pesnica in pisateljica in še doktorica filozofije povrhu. Dve leti je kot reporterka spremljala karavano dirkačev formule 1 in se tako dobro spoznala z vsem, kar sodi v ta divji cirkus.

Pripoved je zasnovala kot roman z izmišljenimi junaki, vendar jih postavlja v realna okolja znanih svetovnih dirkališč in med znane osebe. Poznavalec razmer bo med »izmišljenimi« junaki odkril veliko podobnosti z realnimi junaki dirkalnih stez. Pisateljica je pod zaščito izmišljenega lahko izrisala dogajanja okoli formule 1 v manj svetlih barvah, kot kruto in brezobzirno dirko, kjer igrajo vrhunsko vlogo denar in podjetniški interesi, v medčloveških odnosih pa sebičnost in brezobzirnost, človečnosti pa le malo. Podoba je črna, a najbrž blizu resnici.

Pripoved je časovno vpeta v evropski del dirkalne sezone. V središču je spopad nekdanjega avtomobilskega asa in novega svetovnega prvaka, ob njem pa tečejo pripovedi o nadarjenem, a revnem dinskem dirkaču, o malem fantiču, navdušencu za dirke, zgodba o novinarki in njeni ljubezni (avtobiografski element?), o ostarelem dirkaču, ki umira za rakom, pa zgodbica o lahkoživki iz dirkaških boksov. Ta večplastnost romaneskne zgradbe omogoča pisateljici, da izriše dogajanja z več plati in tako poda kolikor toliko verno in poglobljeno podobo.

Bralec, ki dirke formule 1 pozna, se bo zlahka vživel v roman, tistemu, ki mu dirkaški žargon in vsa stvar ni tako poznana, bo nekoliko težje predrl gostobesednost pripovedi, a ga bodo pritegnile druge plasti. Roman ni velika literatura, a po zasnovah vsekakor zanimiv in vreden branja.

M. MARKELJ

goliova mladinska beseda

V zbirki Izbrana mladinska beseda, ki jo izdaja Mladinska knjiga, ureja pa poseben uredniški odbor z dr. Matjažem Kmeclom, so v petih letnikih izšla dela sedemnajstih slovenskih pisateljev in pesnikov. Nedavno, malo pred začetkom šolskega leta 1985/86 so v šestem letniku te zbirke izšle »Pesmi in igre za mladino« Pavla Golie. Besedila je izbral ter obširnejšo in esejistično zastavljeno spremno besedo, opombe in preglednico Goliovega življenja, slovstvenega in gledališkega delovanja napisal dr. Denis Poniž.

Kakor je razbrati že iz naslova, je dr. Poniž gradivo razdelil na dva dela, tako da nam okoli 270strani debela knjiga ponudi v branje najprej Goliove pesmi. Gre za epske in baladne pesmi, ki jih je Golia prepesnil po ljudskih predlogih iz znane Štreklјeve zbirke zapisovslovenskih pesmi. Pesnik je v svoj pesniški jezik prelil več deset ljudskih pesmi in zbirko takih prepesnitev mu je že po smrtiizdal ran Albreht. Iz nje je dr. Poniž za pričujoči natis izbral štirinajst najrazličnejših, takih, ki jim je Golia vdihnil največ svojega.

Drugi del knjige prinaša Goliove mladinske igre. Tudi pri izbiri tovrstnih besedil dr. Ponž ni imel lahkega dela, saj Goliev opus nikakor ni majhen. Slednjič se je odločil, da v knjigo uvrsti »Princesko in pastirčka«, »Jurčka« in »Srce igrač«, igre ki Golii še danes določajo mesto prav pri vrhu slovenske mladinske dramatike.

In zakaj po Poniževih merilih prav ta dela zaslužijo ponatis v taki zbirki, kot je Izbrana mladinska beseda? V spremni besedi je dr. Poniž zapisal: »Lakota, revščina, mraz, bolezni, brezsrčni stanodajalci in brezupna draginja, policijsko nasilje in druge nadloge, ki jih je rojevala razslojena družba, so danes predmet umetniške zapovedi, ne pa resničnost. Zato v prvi plan stopa drugi element Goliovih iger: pravljičnost in čarobnost, čista dobrota in ljubezen, neomajna vera v lastna dejanja, želja po lepšem in boljšem življenju. Po tem pa se te tri igre, ki jih prinaša pričujoči izbor, ločijo od drugih Goliovih.«

iz izložbe

Tragična usoda škotske kraljice Marije Stuart, ki so jo leta 1587 po devetnajstih letih ujetništva obglavili kot prvo med »maziljenimi« kraljicami, je spodbudila prenekaterega ustvarjalca, da se je lotil obdelave te zanimive zgodovinske snovi, vendar je čas večino poskusov izbrisal iz splošnega kulturnega spomina; v njem sta ostali v glavnem dve stvaritvi: biografski esej Stefana Zweiga in slovita Schillerjeva tragedija. Oba teksta imamo že prevedena v slovenščino, s tem da smo najnovejši prevod Schillerjeve tragedije dobili prav pred kratkim v Kondorju, kvalitetni knjižni zbirki, ki jo izdaja založba Mladinska knjiga.

Novi prevod je delo Boruta Trekmana, ki je za Kondorjevo izdajo napisal tudi obsežno spremno besedo Ideal in življenje, zarisal zgodovinsko ozadje Schillerjeve tragedije, napisal opombe, sestavil časovno preglednico Schillerjevega življenja in napisal še nekaj besed v pojasnilo, čemu in kako se je lotil novega prevoda.

S ponatisom Goethejevega Fausta (točneje izbranih odlomkov iz prvega dela), ki je prav tako izšel letos pri Kondorju, in novim prevodom Marije Stuart smo dobili v Kondorju knjigi obeh velikanov nemške književnosti. Pri Goetheju pri izboru ni bilo težav, čuditi pa se tudi ni, če je pri Schillerju padel izbor na Marijo Stuart, kljub nekaterim drugim, morda bolj poznanim Schillerjevim odrskim besedilom. Za mnoge poznavalce je Marija Stuart najvišji Schillerjev dosežek. Delo je namreč nastalo v njegovem zrelem obdobju, ko je prerasel obdobje viharništva in poglobil idejne zasnove svojih tragedij.

Tragična usoda škotske kraljice mu je ponudila primeren okvir, v katerem je lahko izrisal svoje osnovno sporočilo o nasprotju med idealom in življenjem, ki ga lahko premošča le temeljni imperativ tega življenja — človekova svoboda. To je »edina možnost, v kateri se lahko udejani in hkrati nenehoma potrjuje bistvo človekovega duha« (B. Trekman). To ni več politična svoboda iz prvih Schillerjevih odrskih besedil, marveč »svoboda samoodločanja, svoboda kot kriterij učlovečenja, hkrati pa tudi kriterij bivanjskega razlikovanja«.

Trekman vidi v tragediji Mariji Stuart »eminentno aktualno politično igro za vse čase, ki v koncizni in zgoščeni obliki postavlja na oder dejanski ustroj vseh časov ter brezkompromisno razgalja njihovo pravo, resnično bistvo« Schiller je torej še dandanes aktualen. Kondorjevo izdajo Marije Stuart torej lahko razumemo tudi kot knjižno spodbudo, da bi slovenska poklicna gledališča ponovno uvrstila v svoje programe Schillerja, podobno, kot je bil ta mojster odrske umetnosti trden steber predvojnega slovenskega gledališča in je bil v našem prostoru sploh prisoten ves čas; ljubljansko nemško gledališče je Schillerjeve drame igralo že dve do tri leta po njihovi krstni izvedbi.

M. MARKELJ

KOMENTAR

izhod v sili

Dokajkrat smo že opozorili, kako neznosno siceršnje gospodarske nevšečnosti pestijo tudi slovensko založništvo, ki ob majhnem knjižnem trgu tako rekoč nima pravega manevrskega prostora za iskanje izhoda iz zagatnega stanja. Družbena pomoč za domače novosti je zvečine nazadostna, občutno večanje naklade, kar bi pomenilo zmanjšanje stroškov in pocenitev knjige, ni možno, saj slovenski živelj nima pravšnjih bralnih navad, zato tudi ni pogost kupec knjig.

In tako so založniki prepuščeni milosti in nemilosti knjižnega trga ter lastni iznajdljivosti, ki ima največkrat za posledico občuten padec kakovosti izdanih knjig. Knjig, ki bi naenkrat ustregle okusu širokega kroga bralstva, je namreč malo, vsaj dobrih — in od želje na kakršenkoli način priti do denarja, ki bo nato omogočil izdajo vrednejših knjig, do slabe, a nakladne knjige je majhen korak.

Koliko pogrošnosti je pri takšnem znajdevanju, je odvisno od tega, kako hitro se založniki zadovoljijo z izborom. Za mnoge je očitno slaba knjiga brž dobra, ako bo le prinesla dobiček, nekateri pa hočejo tudi pri iskanju umetniško cenenih knjig obdržati kolikor toliko spoštljivo kakovost. Med slednje sodi Cankarjeva založba,

saj njena bera nakladnega leposlovja še zdaleč ni zanemarljiva, o čemer priča tudi več nedavno izdanih knjig, med katerimi bomo tokrat na kratko opozorili na dve, na Petra Hilla Teroriste (v prevodu Helene Starc) in Cornella Woolrieha Črno zaveso (slovenjenje je opravil Božidar Pahor), to je romana, ki v boljših časih za slovensko knjigo najbrž ne bi bila deležna nikakršne pozornosti.

Hillov roman kaže prebrati že zato, ker v vsebinsko napeti in slogovno skrbno dodelani zgodbi podaja sicer izmišljeno, a na moč verjetno teroristično pustolovščino mladega para, za terorizem pa vemo, da je dandanes neozdravljiva rakasta rana človeštva. Domala neverjetna pa je Woolricheva pripoved o junaku, kateremu naključni padec ometa na glavo povrne pred leti izgubljeni spomin, nakar začne raziskovati, kaj se je z njim pravzaprav dogajalo, in se tako podaja v nevarnost.

Izhod v sili je izdajanje takšnih knjig, branje pa... dolgočasno nikakor ne!

D. RUSTJA

»V galeriji nisem samo zaradi razstav!«

»V Dolenjski galeriji odpremo vsako leto osem do deset likovnih razstav,« pripoveduje vodja galerije, umetnostni zgodovinar Jožef Matijevič. »Koliko jih je kako leto, je odvisno predvsem od razpoložljivega denarja, v nemajhni meri tudi od tega, kaj od možnega oziroma ponujenega sploh lahko uvrstimo v razstavni program. Gospodarske težave so tudi to dejavnost potegnile v svoj vrtinec in nas prisilile k iskanju znosnih, ne predragih rešitev.«

Gre za koprodukcijske razstave, ki jih pripravijo skupaj z drugimi galerijami in potem potujejo po Sloveniji. Čim več razstavišč sodeluje, tem manjši so stroški. Samo razstavo bi posamezna galerija še prenesla, meni Matijevič, nikakor pa si ne more privoščiti kataloga, še posebej, če ga hoče natisniti v boljši izvedbi. »Ne namigujem, da bo razstavna dejavnost naše galerije poslej obsegala samo to, kar bo zmogla skupaj z drugimi. Daleč od tega, saj se program, ki je že dobro utečen, ne more bistveno spremeniti«.

Tudi galerijski svet, ki se je zadnje čase, odkar so v njem zavzeti člani, lepo vživel v svojo vlogo, je pri tem dokaj nemočen, brez večjega vpliva. Sicer pa sam lahko izkusi, kaj se da storiti, na kaj opreti razstavno politiko.

Vseeno bi radi naredili, kar se v danih razmerah da napraviti, to pa je, da si program razstav skrbno pretehtali in naprej narčtovali. V okviru povedanega si bo galerija prizadevala ponuditi čar največ zanimivega in kvalitetnega, torej razstave, ki bodo zajele čimveč vrsti in načinov likovnega izražanja, ot avtorje pa predstavnike raznih usmeritev in tokov, do novodobnih in avantgardnih.

»Tako je bilo delo zastavljeno že do zdaj, čeprav pri izvedbi ni bilo vselej pričakovane doslednosti ali srečne roke. Sam to čutim in v tem smislu sem

jemal tudi kritike, ki so včasih letele na galerijo in name. A kaj si morem, obiskovalci prihajajo in odhajajo, vsak ima pravico izreči svoje mnenje, se strinjati ali nasprotovati. Vendar so bili pri ocenah tudi nekoliko krivični, to pa se ne bi zgodilo, če bi vedeli kaj več o glaeriji in tudi o Matijevičevem delu. Pripravljanje razstav namreč le ni vse, s čimer se mora ukvarjati.

Matijevič je najprej in predvsem vodja oddelka za umetnostno zgodovino in galerijsko dejavnost pri Dolenjskem muzeju, potem vodja Dolenjske galerije, po potrebi pa mora nastopati tudi kot kustos. Varuh kulturne dediščine, kakor bi se reklo po slovensko. In kot kustosa, ki govori na otvoritvah razstav o umetnikih in njihovem delu, ga obiskovalci poznajo, kot vodjo oddelka pa manj ali sploh nič, čeprav svoje pravo strokovno delo, ki tudi pritiče njegovemu poklicu, opravlja predvsem v tej vlogi. To je tisto interno delo, ki poteka za zaprtimi vrati med predali s kartotečnimi in fototečnimi mapami na eni in pisalno mizo s kupi najrazličnejšega gradiva, ki skrivajo potrebne podatke, na drugi strani, da o predmetih, ki po strokovni obdelavi postanejo muzealije, sploh ne govorimo.

»V tej mali sobici galeriji se dogaja vse najpomembnejše, vse tisto, zaradi česar sem tukaj,« pripomni Jožef Matijevič. »Moje delo je vodenje kartoteke, fototeke, pridobivanje novih muzealij, evidentiranje del, ki niso last muzeja. Neki predmet, na primer slika, postane muzealija, ko dobi v kartoteki, osebno izkaznico.«

Na oddelku oziroma v galeriji je shranjenih okoli 1000 umetniških del, od najstarejše slike s konca 16. stoletja do najnovejših likovnih stvaritev. Zbirka hrani ostanek umetniškega fonda s hmeljniškega gradu, nekaj slik pa je bilo nekoč v lasti drugih gradov v dolini Krke. Galerija ima v ustanovni listini napisano, da je njena naloga, da nenehno povečuje zbirko, dela pa pridobiva z darili, volili in nakupom.

»Moram pojasniti, da Dolenjska galerija še ni prava galerija, ampak le razstavišče. Galerija, kot so druge, bo, ko bo imela stalno zbirko oziroma stalno razstavo, ta pa bo morala zajeti celoten fond, ki je nastal na Dolenjskem.« Taka vloga galerije pa ni tako blizu, poprej bodo obnovili Križatijo in vanjo naselili umetnostnozgodovinski oddelek z zbirko.

Med gradivom za tako zbirko je več dragotin. Matijeviču je še posebej pri srcu mali prenosni oltar, izrezljan iz dozdaj neugotovljivega lesa, datira pa v 17. stoletje. Trenutno je na restavracijski obdelavi v ustreznem ljubljanskem zavodu, Ko se bo vrnil, bo zasedel eno najvidnejših mest v umetnostnozgodovinski zbirki. Takih redkosti pri nas ni veliko, mnoge so tudi tujega izvora in so nekoč bržčas služile visoki gospodi. O drugih dragocenostih Matijevič nerad govori, češ da bodo tako in tako razstavljene.

»Delo imam rad, čeprav mi včasih vzame več časa, kot bi bilo potrebno. A to je davek neizkušenosti,« ugotavlja.

V Dolenjski muzej oziroma v Dolenjsko galerijo je prišel pred sedmimi leti, vendar brez kakršnihkoli izkušenj. Saj je imel za seboj leto trdega dela, pa ne v muzeju, ampak v rudniku. Ko je v Ljubljani končal študij zgodovine in umetnostne zgodovine ter odslužil vojaščino, ni dobil ustrezne službe. Rudaril je v domačem kraju Velenju. Pravi, da se mu rudarski kruh ni preveč upiral, čeprav ni bel in ne sladak, a takega je jedel tudi doma.

V Novem mestu je že toliko časa, da sta mu kraj in delo postala domača. »Pri delu to veliko pomeni, mislim, da zdaj vem, kaj moram pravzaprav delati v muzeju oziroma galeriji. Ne počutim se takega začetnika kot takrat, ko sem prišel na Dolenjsko, a do vsega sem se moral dokopati sam. Z znanjem pač, ki sem ga prinesel s študija. In vse mi postaja čedalje bolj zanimivo.«

I. ZORAN

OBRAZI

ZADNJI PREBIVALEC IZUMRLE DOLINE?

Dolina je kot izrezana iz pravljice. V oseki šumi potok, komaj dobro shojena stezica pa te mimo s slamo kritih poslopij po leseni brvi pripelje v pol leseno pol zidano, prav tako s slamo krito kočo. Soteska kar drhti od rasti. Zelene trave, grmičevje in vrbe se borijo za svoj prostor ob vodi in kar izpodrivajo starodavno človeško bivališče. Človek dobi občutek, da se nahaja nekje daleč v divjini, odmaknjeni od mestnega vrveža in trušča. Pa je ta občutek lažen. Podre ga hrumenje vlaka, ki šine mimo po obronku doline, hupanje tovornjakov, ki se gnetejo in čakajo na natovarjanje in raztovarjanje v skladiščih za progo, in pogled na drugo stran, na visoke tovarniške dimnike, te prepriča, da si pravzaprav komaj slab streljaj oddaljen od urbaniziranih industrijskih krajev. Z lesenega mostu, ki vodi v hišico, vsega tega ni videti. Človek pričakuje, da se bo iz vode vrgla urna postrv, da bo tam med vejevjem zapluhatala divja raca. Pa je to pričakovanje zaman. V potoku ni rib, med vejevjem ni vodnih ptic. Na prvi pogled pravljično dolino preveva čuden smrad, ki prihaja iz potoka. Voda je mrtva, in dolina umira z njo.

»Vedno ni bilo tako,« pripoveduje invalidski upokojenec Janez Gramar, po domače Stopnikov, ki sedaj sam prebiva v soteski. »Potok je bil poln življenja. Rib je bilo vsake vrste, zrak tukaj doli pa je bil čist in zdrav, da je bilo veselje. Edina nadloga je bila povodenj. Ta nam ni prizanašala. Potok Bezgavec, ki izvira tam nekje pri Zgornjih Kamencah, nas je najmanj dvakrat na leto tako poplavil, da je voda v hiši stala tudi po pol metra visoko. Nekoč, ko sem bil še mlad, in prav takrat sem verjetno zaradi stalne vlage zbolel, pa je grozila, da bo vdrla celo skozi okno izbe.« Zaradi bolezni je Janez takrat postal trajno invaliden na eni nogi in mu to tudi sedaj, po skoraj petdesetih letih, prizadeva težave.

Dolinico s poslopji ob Bezgavcu ali Bršljinskem potoku, kakor mu tudi pravijo, v tedanji Mali Bučni vasi pri Novem mestu, sta od veljaka Kočevarja dobila za doto Janezova ded in babica, ki sta bila že pred prvo svetovno vojno pri tem novomeškem bogatašu v službi. Nekdaj so bile v dolini stope, ki jih je gnala voda Bezgavca, zato se je družine tudi prijelo ime pri Stoparjevih. Janez se več ne spominja, da bi kdaj videl te stope, pozna pa se, da je bila nekdaj stavba daljša in da so tam verjetno bili stroji.

Po smrti staršev sta v dolini živela Janez in njegova sestra, ko pa se je ta pred nekaj leti poročila, je Janez ostal popolnoma osamljen. »Nekaj časa bom tukaj še zdržal, vendar se bom moral kmalu odločiti. Ali bom dal posest zapisati komu, ki me bo sprejel v oskrbo, ali pa se bom moral preseliti v dom starejših občanov.«

Že nekaj let je tega, kar je Janez začel opažati, da se narava v dolini spreminja. Skale v potoku in ob njem je pričel poraščati mah, vse manj je bilo rib, v skalnih bregovih pa so se naselile pižmovke. Čuden zadah po kanalizaciji je bil močnejši samo ob povodnjih, ko je voda izpirala odplake, sčasoma pa je postal kar stalen gost. Zlasti potem, ko so v gospodarskih poslopjih bršljinske vojašnice pričeli z vzrejo prašičev, in ko so ob cesti na karteljevski priključek avtomobilske ceste pričela rasti nova stanovanjska in upravna poslopja. Nekdanje smetišče in deponija v Žabjeku, ki jo za odpadne snovi verjetno še dandanes uporabljajo nekatere novomeške delovne organizacije, po Janezovem mnenju tudi prispeva k onesnaževanju in zastrupljanju nekoč bistrega potoka. Ob večjih deževjih dobi voda značilen duh po trohnobi, ki ga verjetno povzročajo prav izplake iz deponije.

Sedaj, ko je Janez Gramar po triindvajsetih letih dela (kot vratar in delavec v pripravi v Novoteksu) invalidsko upokojen, bi v svoji soteski lahko užival zasluženi mir, če bi ne bilo teh neprijetnosti, ki mu iz dneva v dan grenijo življenje. Pa ne samo to. Janez se po svojih, zaradi invalidnosti občutno zmanjšanih močeh prizadeva, da bi dodal skromni pokojnini tudi kak priboljšek z delom lastnih rok. Obdeluje njivico, na kateri pridela nekaj krompirja, koruze in povrtnin zase in za kokoši, edina živa bitja, s katerimi deli samoto svoje doline. Pa mu ni dano vsega pridelka pospraviti. Bližina Žabjeka in njegovih prebivalcev je občutna in nemalokrat je razočaran, ko vidi, kako je čez noč zmanjkal del pridelka, ki ga je stal nemalo truda. Tudi njegove pernate živali je že dostikrat vzela noč. Razočaranje, jeza, obup, vse to mu nič ne pomaga, in včasih že za trdno sklene: »Moral bom od tod!«

Pa vendar ostaja. To dolino je dobil od svojih prednikov, in ko skozi vrbove veje posije sonce in mu voda prav tako prijazno šumi kot nekoč, sede Janez na mostiček pred vhodom in se prav prijetno počuti. Delavci na oni strani proge, v skladiščih, mimo katerih edino lahko prideš do Janezove doline, ga malce porogljivo kličejo »zadnji mostiščar«. Pa s tem ne mislijo nič slabega.

TONE JAKŠE

VSAKDANJI KRUH NA TISOČ NAČINOV

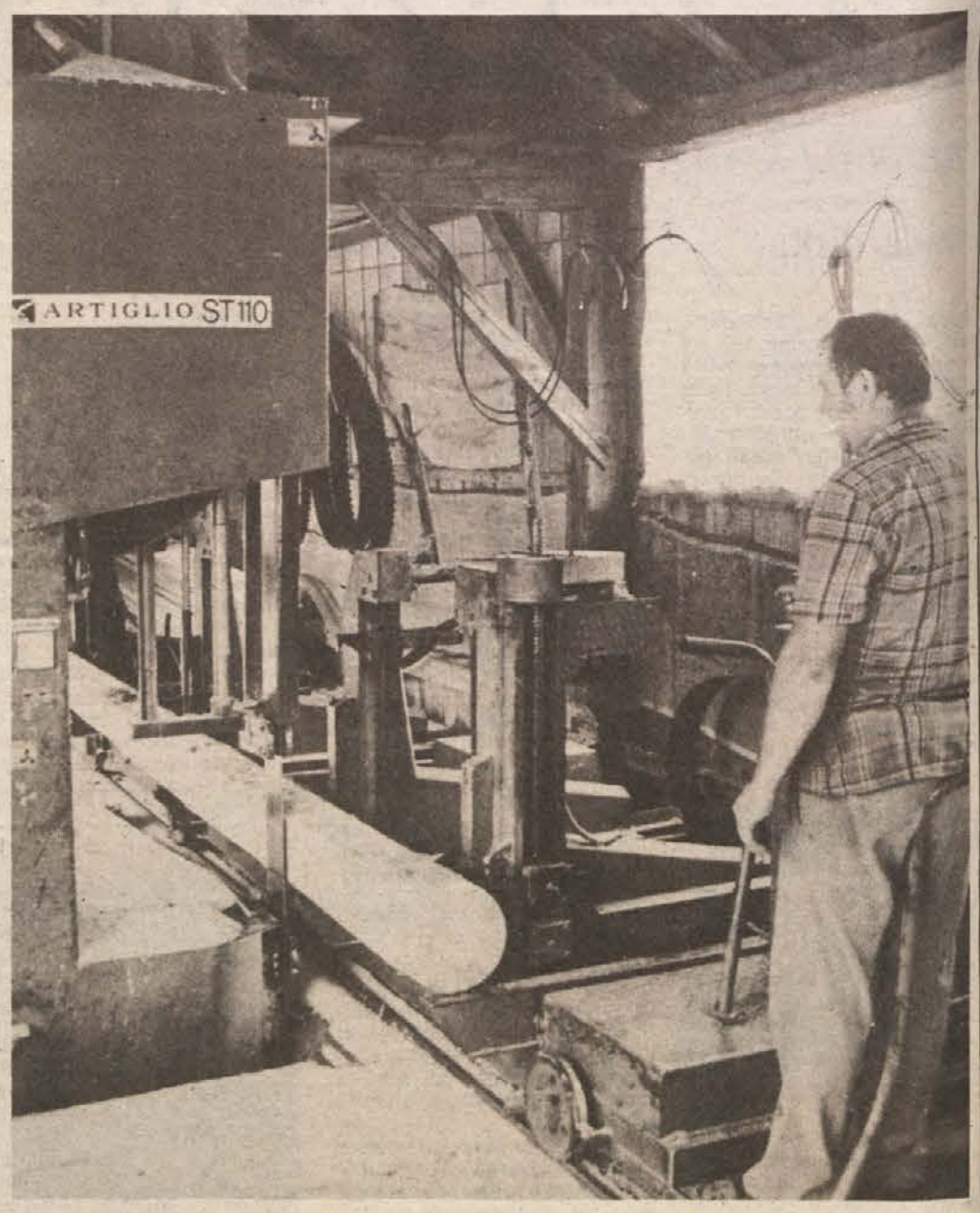

ŽIGA ŽAGA POJE ŽAGA

Lesarstvo je Dolenjcem v krvi. Kako tudi ne, saj je veliko njihovih dolin in prijaznih gričev poraslih z gozdom, ki jim je že od pamtiveka dajal zavetje, nudil stavbni les za njihova skromna bivališča in gospodarska poslopja ter za kurjavo, da so se laže prebili skozi mrzle in dolge zime! Z lesom je Dolenjec vedno ravnal skrbno, gospodarno in z ljubeznijo, o čemer še dandanes pričajo gosto posejani leseni podi in lično izdelani kozolci, slovenske poljske harfe, višek slovenskega ljudskega stavbarstva. Mnogim Dolenjcem pa les še dandanes pomeni vsakdanji kruh. Tudi žagarju Milanu Berlogarju iz Dolenjih Kamenc. Tam ima sedaj žago za les in srednje veliko kmetijo. Z lesom pa se je začel poklicno ukvarjati že veliko prej, preden se je priženil k Ani na Potočarjevo kmetijo v Kamencah. Rodil se je namreč na Golobinjku, hribu med Mirno pečjo in Globodolom, in njegove mlade oči so lahko nenehno merile širno gozdno planoto Brezove rebri, ki se je raztezala v nedogled za hribovjem nad Krko.

Štirje otroci so bili doma na hribovski kmetiji. Pomagali so ovdoveli materi po svojih močeh, kmalu pa jih je sla po boljšem kosu kruha pregnala s strmega viničarskega hriba. Mati je ostala sama. Milan se je že s sedemnajstimi leti zapisal lesu. Stopil je v skupino tesarskega mojstra Kerenca in tesarska sekira ga je spremljala po različnih deloviščih. Pela je žaga in »plantala plenkača«. Žaganje in tesanje hrastovih »švelarjev«, pragov za železnico, je bil naporen, a dokaj donosen posel. »Pa vendar se tistih časov najraje spominjam,« pripoveduje Milan. Trdo smo delali, res, vendar smo bili vedno veseli. Trdo delo nam ni vzelo dobre volje in marsikatero smo takole mimogrede razdrli. Tiste sproščenosti ni več.« Časi so sedaj seveda drugačni, minila je mladost, Milan pa se kot obrtnik posveča številnim drugim skrbem, ki so značilne za tak posel: administriranje, dogovarjanje s strankami, računi sem in tja, davki... Le malo časa in volje še ostane za sproščenost.

Da pa je Berlogarjev Milan prišel do obrtne opreme, italijanskih strojev Artiglio in švedskih žag Uddeholm, do dveh zaposlenih delavcev in do dokaj utečenega posla, je moral dvigniti še marsikateri tram in ga zanesti visoko na streho. Ko se je tudi pri nas bolj razširila stanovanjska gradnja, so se tesarji iz zelenih gozdov preselili na stavbišča. »Na začetku smo ves strešni les tesali na roke. Zamudno delo je bilo to in težaško. Potovali smo iz kraja v kraj, tesali in vezali. Najtežje pa je bilo trame, ki so tehtali tudi po več sto kilogramov, spraviti na svoje mesto na strehi, saj dvigal takrat ni bilo. Za nameček pa nas je žgalo sonce, saj smo taka dela opravljali ponavadi v poletnem času. Dovolj je bilo tega. Na streho me ne spravite več!« pripoveduje Milan, ko sediva v prijetni senci v njegovi pol pisarni, pol orodjarni.

Ko je bil v svojem poklicu že toliko izurjen, da je sestavil lastno skupino, si nabavil stroj za rezanje ostrešja in prevozno sredstvo za premikanje z enega gradbišča na drugo, je šlo tudi Milanu na boljše. Zaslužil je toliko, da si je kupil lastno žago za debeli les in stroj za izdelavo ladijskega poda. Tako se je lahko ustalil doma in se posvetil družini in poklicu. Tudi tukaj je še veliko fizičnega dela, vendar ga Milan s še dvema zaposlenima nekakako le zmore. Njegove stranke so v glavnem okoliški kmetje, pa tudi nekatere delovne organizacije. Na žago se včasih zvalijo pravi gozdni orjaki. Zmore hlode tudi do premera 120 centimetrov, največji hlod, ki ga je kdaj žagal na svoji žagi, pa je imel premer 130 centimetrov. Tega je moral prej seveda obdelati, da ga je lahko sploh pričel razžagovati.

Dela ima žagar Berlogar dovolj za sproti, stiska pa nastane takrat, ko mora zaradi nujnih kmečkih del priskočiti na pomoč ženi Ani, ki upravlja kmetijo. Otroci, trije fantje v starosti od štirih do trinajstih let, so sicer zelo pridni, vendar za pravo delo še niso zmožni, čeprav se Berlogar pohvali, da bo šel najstarejši sin Milan gotovo po njegovih stopinjah. Že sedaj ga zanima les, in če bo le možnost, ga bo po končani osnovni šoli poslal v šolanje v lesno stroko.

Berlogarju je dvainštirideset let, zato vojne posredno ni izkusil, se pa še vedno srečuje z njenimi posledicami. Pogosto se mi lomijo dragocene žage, ko se zagrizejo v hlodovino iz predelov, kjer so udarjali minometi. Iz izkušnje vem, da je takega lesa največ iz Trške gore in Češče vasi, nekateri gozdovi pa so tako na slabem glasu med žagarji, da lesa najraje ne bi sprejel v delo, saj je škoda velika. Drobci granat lahko popolnoma uničijo žago, ki je draga, pa še težko jo je dobiti. Uporabiti moramo vso iznajdljivost, da si nabavim nove rezervne dele. Tako me vojna po toliko letih še vedno tepe.«

TONE JAKŠE

NAGRADA V NOVO MESTO

MARICA PAVLAKOVIČ je bila izžrebana na zadnjem žrebanju. Za rešeno malo nagradno križanko bo prejela knjižno nagrado: Zgodbe iz narodnoosvobodilnega boja, ki jih je v zbirki Moja knjižnica izdala Mladinska knjiga. V nji so natisnjene številne pripovedi znanih jugoslovanskih pisateljev, ki so vojno skusili na svoji koži.

Rešite današnjo križanko in pošljite rešitev najkasneje do 20. septembra na naslov: Uredništvo Dolenjskega lista, Germova 3, 68.000 Novo mesto, s pripisom KRIŽANKA.

prgišče misli

Brez vina je svet prazen.
G. C. LICHTENBERG

Življenje je res nekaj lepega, če ga človek živi. Ali kdor stoji ob strani, ne vidi drugega kot globoko in široko reko ostudnosti.
I. CANKAR

Resnična usoda je notranja usoda.
M. MAETERLINCK

NAGRADNA KRIŽANKA - NAGRADNA KRIŽANKA

UNIVERSIADE KOBE'85

				KRUŠEVAC	PEVEC PESTNER	POVEZ. RAZSEKANIH VEJ	EDINI SIN	DL	SIDRO	SPLIT	NAJVIŠJI ZAKONI	REŠEVALNI ČOLN	BUDIMPEŠTANSKI STADION
								EG. MESTO (JEZI)/ VZHOD					
				ŽULJ OD OBUTVE						ZNAČILNA OBLIKA/ PRIRODA			
				PIRENEJSKI POLOTOK	TIPALKA/ GOLTANEC							IZPAH GLASU	DEL OBRAZA
								NIVO/ MAKED. KOLO					
DL	KLOBUČEVINA	OMEČITEV	PEVEC KOREN/ POSODA ZA UMIVANJE						PLUG/NEM. PSIHOLOG (ALFRED)				
ELAN						DL	EG. BOG SONCA/ IND. JEZIK				IZVRŠNI SVET/ OMAMA		
KOS POHIŠTVA						PROMETNI OBJEKT/ ZALOST							DEL TENIŠKE IGRE
LEVJA SAMICA								KOZMET. KAMEN/ IT. VELETOK					
NEKD. MLAD. ORGANIZACIJA					EVR. GORSTVO					DEL VOZA			
TEŽA POSODE					FR. MODNI KREATOR					NAŠE LETALSKO PODJETJE			

Prisluškovanje nesrečam

Visokofrekvenčna elektronska naprava opozarja na morebitne napake, ki lahko povzroče nesrečo

Ko je nedolgo tega popustil jez pri italijanskem mestu Stava in je v poplavljenih naseljih izgubilo življenje preko 200 ljudi, se je pred strokovnjaki in nestrokovnjaki pojavilo pereče vprašanje, kako je z varnostjo jezov in nasipov. Dejstvo je namreč, da je nevarne poškodbe, če niso vidne, težko odkriti, dokler pa zanje ne vedo, jih tudi odpraviti ne morejo. Večji del jezove in nasipe nadzorujejo vizualno in le malo je velikih jezov, ki imajo vgrajene sisteme za ugotavljanje strukturalnih poškodb in sprememb. Takšni sistemi so zelo dragi, zato se jim najraje kar odpovedo. In kot občasno pokažejo velike nsreče, je to varčevanje na nepravem mestu.

Poslej bo nadzor nad jezovi in nasipi boljši. Dvoje ameriških podjetij je izdelalo prenosni elektronski sistem, s pomočjo katerega lahko »prisluhnejo«, kaj se dogaja v notranjosti jezu, in tako odkrijejo možne napake, ki slabe trdnost jezu. Najpomembnejše pa je seveda to, da je naprava v primerjavi z vgrajenimi zelo poceni.

Naprava je zasnovana na fizikalnem pojavu, da snovi pod pritiskom in natezanjem oddajo neslišen visokofrekvenčni zvok, ki ga lahko zaznajo zelo občutljive naprave. Jez lahko torej »poslušajo« na najrazličnejših mestih, po ujetih signalih pa ugotove, kje je prišlo do nevarne skrite deformacije ali notranje razpoke. Elektronski prisluškovalec ima vgrajene filtre, ki odpravijo druge zvoke in vibracije (denimo od turbin). Ustrezne signale spreminja v krivulje in jih izpisuje na papirni trak. Tako je mogoče dokumentirati dogajanje tudi na takih jezovih, kjer ni stalne človeške posadke. In če napravi priključijo še računalnik, je mogoče takojšnje primerjanje najrazličnejših prejšnjih stanj in obremenitev s trenutno. Na nevarne nepravilnosti pa naprava opozori preko radijskih ali telefonskih zvez.

Graditelji jezov imajo tako bolj vezane roke, saj poslej ne bo mogoče prikriti napak pri delu. Z visokofrekvenčno napravo bodo lahko novozgrajene jezove natanko pregledali in morebitne napake odpravili prej, preden bi utegnile ogroziti človeška življenja in povzročiti veliko gmotno škodo. Drobni izum pa omogoča seveda tudi stalno in redno nadzorovanje, kar bo najverjetneje močno omejilo tovrstne nesreče v svetu.

Viski ali gos

Redka pijača proti redki živalski vrsti

Otok Islay v otočju Hebridi slovi po dveh rečeh: po svojem viskiju in kot zimovališče grenlandskih belih gosi. Tako viski kot gosi so redkost.

Po mnenju poznavalcev žlahtne kapljice je temni, močni in z okusom bogati islayski viski nekaj posebnega med škotskimi viskiji. Izrazit in neponovljiv okus mu daje slad, temu pa po mnenju prebivalcev Islaya domača šota, s katero suše ječmen. Islayska šota je gosto vlaknata in pri gorenju daje gost, dišeč dim. Te naravne danosti s pridom izkorišča kar 6 žganjarn viskija. To je vsekakor veliko za takšen majhen otok in po pravici mu pravijo kar otok viskija.

Druga znamenitost otoka so grenlandske bele gosi. Te živali spadajo med tri najbolj ogrožene in redke živalske vrste na svetu. Zimo preživljajo v islayskih barjih in na Škotskem, pri tem pa je barje Duich Moss največje zimovališče od vseh, saj čez zimo daje zavetje 600 grenladskim gosem.

Dolga desetletja so Islayčani in gosi živeli v miru in sožitju, ne da bi bili eden drugemu v napoto ali nadlego. Zdaj pa se je začel boj med njimi. Islayske žganjarne namreč potrebujejo šoto in žganjarna SMD je vrgla oko na deviški košček barja Duich Moss, kjer je veliko odlične šote — žal pa je to tudi zimsko prebivališče gosi. In tako je nastal spor med privrženci narave in viskija, v katerega se je vpletla tudi organizacija za vrstvo narave. Žganjarni so nazadnje dovolili izkopavanje šote, vendar le na omejenem pasu in ne pozimi.

Ponosni Islayčani se za grenladske gosi ne zmenijo kaj dosti in menijo, da jim od zunaj vsiljujejo, kaj naj počnejo, zato so razgnali shod varstvenikov narave. Po svoji ozki pameti takole modrujejo: »Smo na strani viskija. Vemo, kakšen okus ima, grenladske gosi pa nismo še nikoli okusili.«

Živi podzemni »beli diamanti«

Prihodnji mesec se bodo ob nočeh odpravili v gozdove okoli Albe gobarji posebne vrste — iskalci podzemnih belih gomoljik — Draga poslastica

Vsak, kdor ima prefinjen okus in se rad razgleduje po svetovnih gastronomskih obzorjih, se ob imenu srednjeveškega mesta Alba v italijanski pokrajini Piemont razneži. Po strminah okoli tega mesta rase vinska trta, ki jeseni daje mošt za pripravo odličnih rdečih vin vrhunske kakovosti, kot so barolo, barbaresco, nebriolo. Toda okolica Albe skriva še nekaj, po čemer sladokusci sveta še bolj hrepene kot po odlični vinski kapljici: v zemlji pod redkimi gozdovi kostanja, hrastov, divjih jablan in vrb se skrivajo legendarne bele gomoljike iz Albe, tako imenovani tartufi bianchi.

Podzemne gomoljike, ki jim pravijo tudi beli diamanti, so velikosti oreha pa tudi do velikega krompirja. In sploh niso gomolji, pač pa gobe, svetovno znana poslastica. Lanska letina je dala tako bogato bero in tako okusne gomoljike, kot jih poznavalci že dolgo ne pomnijo. In podobno dobro letino pričakujejo tudi letos. Prihodnji mesec se bo namreč začelo nabiranje gomoljik.

Sladokusci odločno razlikujejo piemontske gomoljike od drugih. Niti francoske ne istrske ali italijanske iz drugih pokrajin se ne morejo kosati z aromatičnimi gomoljikami iz Albe. Ne kuhajo jih skupaj z drugimi jedmi, marveč jih tenko narezane na oljkovi deski dodajajo različnim zgotovljenim jedem šele pri serviranju. In tako gosja jetrca postanejo vrhunska poslastica fegato d'oca al tartufo bianco, topljeni sir postane izredna fundata con tartufi alla piemontese, telečji zrezek pa se spremeni v rolle di vitello ai tartufi. Celo navadna pečena jajca postanejo kraljevska jed, če jih potresejo z drobno sesekljanimi belimi gomoljikami. Vse te in druge jedi pečejo in kuhajo v kakih 50 restavracijah, specializiranih za tovrstne jedi.

Po gomoljikah so se že od nekdaj cedile sline, tudi in predvsem kraljevske, ki so si drago poslastico edini zares lahko neomejeno privoščili. Ludvik IV. je bil znani ljubitelj gomoljik, nič ni za njim zaostajala naša nekdanja kraljica Marija.

Seveda ni samo okus tisto, kar dela gomoljike tako iskane in dragocene. Bolj od okusa je pravzaprav odgovoren za takšno slavo te rastline sloves, ki prihaja k nam iz 16. stoletja, ko je učeni botanik Castor Durante v svoji knjigi Zakladnica zdravja, strokovno zapisal, da gomoljika »podbuja spolno poželenje in poveča količino sperme«.

Ko je Napoleon Bonaparte zavzel Albo in je pokusil bele gomoljike, je imel uspeh tudi v zakonski postelji, saj je dobil naslednika. Prepričan je bil, da gre zahvala za to piemontskim gomoljikam. No, vsakomur sreča ni bila tako naklonjena. Lionel, sin Edvarda III., se je leta 1368 poročil s hčerjo vinuaškega grofa Galeazza. Za doto mu je nevesta prinesla tudi Albo in rastišča gomoljik. Izročilo pravi, da se je ženin na svatbi tako prenažrl belih gomoljik, da je zaradi tega umrl, še preden je lahko v zakonski postelji preskusil njihovo moč.

Bela gomoljika iz Albe se ne razlikuje od ostalih samo po barvi in izraziti aromi, temveč je zanjo treba tudi neprimerno globlje seči v žep. Kilogram običajnih temnih gomoljik stane okrog 46.000 dinarjev, medtem ko je treba za albske odšteti kar 184.000 dinarjev za kilogram. Te cene veljajo le pri prodaji na veliko, na drobno pa so cene še višje.

Francozi vsako jesen naberejo po nekaj ton gomoljik, piemontska bera je bistveno manjša. Razlika je tudi pri iskanju podzemnih gob. Medtem ko Francozom pomagajo pri iskanju svinje, pa so Albažani za to početje vzgojili pse. Menda so psi hitrejši in za nameček manj požrešni, saj najdene gobe ne požro, kar se pri svinjah večkrat dogodi, če ji lastnik pravočasno ne zmakne plena izpred rilca.

Razumljivo je, da psi, izučeni za iskanje gomoljik niso poceni. Dober iskalec podzemnih gob je vreden toliko, kot je vredna njegovi teži enaka teža gomoljik. Znani 70-letni iskalec gomoljik iz Albe Giovani Vivaldi je imel nadvse dragocenega psa. Celih 20 let mu je nezmotljivo najdeval skrite gobe. Še potem, ko je pes od starosti ohromel, ga vonj ni izdal, psa so nosili po zemljišču. Drugi uspeli »trifulau«, kot v dialektu pravijo lovcem — iskalcem gomoljik, je Lidio Trucco. Za njegovo izučeno psico Diano so mu letos ponujali 580.000 dinarjev, a je ponudbo brez premišljanja odbil.

Na lov se iskalci odpravijo običajno ponoči, nekaj zaradi tega, ker je vonj gomoljike ponoči močnejši, psi pa bolj zbrani, nekaj pa tudi zaradi tega, da bi uspešni iskalci ne izdali svojih »kotičkov«. Dobra nahajališča so skrivnost, ki prehaja iz rodu v rod.

Ko pes zavoha podzemno gobo, jo iskalec izkoplje s posebnim krampičem, nato pa jo pazljivo očisti z mehko krtačo. Belih gomoljik namreč nikoli ne umivajo. Potem gredo dragocene gobe na borzo v Albi. Poznavalci jih tam odkupujejo po ustrezni ceni, pri tem pa nezmotljivo ločijo prave bele piemontske gomoljike iz bližnje okolice od manj vrednih iz Toscane in Marke.

Dolga leta je poslastico pospravil kar domači italijanski trg, zadnja leta pa večino letine prodajo v Zahodno Nemčijo, Švico in v ZDA.

MiM
(Vir: Time)

Še tak lisjak kupi ženo kot mačka v žaklju.
F. NIETZSCHE

Kulturno obnašanje je važnejše od vrhunskih dosežkov.
G. KLANČNIK

Vseh stvari merilo je človek.
PROTAGORA

S sistemom ne umre žilavi rod vohunov in ovaduhov.
J. TRDINA

TV sončniki

Antene za satelitsko TV morajo prikriti

V prvem obdobju televizije so po strehah stanovanjskih blokov zrasli celi gozdovi televizijskih anten, ki so močno kazile naselja. Danes teh gozdov seveda ni več. Toda z razvojem satelitske televizije se je pojavil podoben problem. Za sprejem televizijskih signalov s satelita je potrebna sprejemna antena, ki ima obliko velikega krožnika. In teh krožnikov je v razvitem svetu vse več in več. Ponekod tovrstne antene, postavljene po vrtovih in terasah, že kazijo videz stanovanjskih sosesk, zato so v nekaterih ameriških državah začeli pripravljati predpise, po katerih jih ni mogoče nameščati kjer koli po mili volji.

Industrija anten za sprejem satelitskih signalov pa je odgovorilia po svoje. Začeli so izdelovati manjše antene in takšne, ki svojo istovetnost prikrivajo. Comupsatov model je narejen v obliki sončnika, ki pokriva anteno s pisanimi barvami in nič ne moti sprejema signalov. Celo izpopolnjen sistem ima, saj omogoča sprejem 150 različnih kanalov. S pomočjo dodane naprave se antena sama usmerja in naravnava glede na kanal, ki si ga gledalec izbere na televizorju v hiši.

Pri nas na srečo s tem zaenkrat še ni težav, saj so antene za sprejem satelitskih signalov še zelo redke. A kdo ve, kako dolgo bo še tako?

September mesec potrtosti

Zakaj depresivna počutja ob koncu poletja?

Če ta mesec niste najboljše volje in vam ne gre nobena stvar prav od rok, si tega ni treba preveč jemati k srcu, saj psihologi pravijo, da je mesec september tisti letni čas, ko se pri mestnih ljudeh pojavlja največ depresij.

Med razlogi za splošno potrtost navajajo spremembo, ki jo v življenje mestnega prebivalca prinese ponovna vključitev v vsakdanje delo, počitnice so končane, konec je kratkotrajnih dopustniških brezskrbnosti, začenja se vsakodnevni spopad s tisočerimi drobnimi problemi. Za tovrstno potrtostjo »bolehajo« septembra predvsem moški srednjih let.

Potrtost pri ostarelih se rojeva iz drugačnih razlogov. Bliža se jesen in zima, prihaja mraz, prehladi, revme in druge bolezenske nadloge, povezane s hladnejšim vremenom.

In kaj narediti? Psihologi pravijo, da je koristno čimveč druženja s prijatelji in znanci. Če je človek bolj samotarske narave, pa je september kot nalašč za zmerno športno dejavnost in rekreacijo. Psihologi priporočajo tudi nošenje oblačil svetlih barv, vendar ne močnih.

VAŠA ZGODBA

V SORODU S STROJEM

Draga babica!

Zelo slabe volje sem. Pišem ti v postelji. Angina. Preveč sem se veselila dni, ki bi jih preživela s teboj, z dedom. Kako me je vleklo na kmečko peč! Opravila sem vse izpite. Zdaj pa postelja. Ležim, berem, jem tablete in premišljujem.... O mami, o očetu ... Kar vidim te. Rekla boš, da preveč brskam po obeh. Vse bolj se mi zdita čudna, nemogoča. Saj me niti dobro ne pogledata. Ne znata se odpreti in nasmejati. Zakaj gre pri tebi in dedu to tako gladko? Veš, včasih se mi zazdi, da sta kar pijana od pričakovanja jutrišnjega dne, ki naj bi spet dal kakšen pečat njunemu ugledu. Ne mislita pa na nove sence, ki bi se kot posledica tega razpasle po obeh.

Jezi me, ker mi ves čas govorita: »Razumi vendar! Za človeka gre.« Pa ne morem razumeti. Mar jaz nisem človek? Kaj pa je treba mami, delavki n banki, popoldneve in večere presedati na sejah, na sestankih, vmes pa še pevski zbor pa popoldanska zaposlitev pri peku, vodi mu računske knjige ... In oče? Elektrotehnik. Več v službi kot doma. Nadure. Popoldne pa prijatelji, sestanki in kegljanje. Tudi on pravi: »Vse za — človeka!« Ironija. Kot da v naši hiši ni ljudi!

Ko gledam njuno hitenje, nemir, ko si podajata kljuko in mi vržeta nekaj besed, se mi misel, da delata to za človeka, vse bolj roga ...

Babica, včasih se mi zdi, da sta pozabila na naš jezik. Njun besednjak vsebuje le nekaj besed, tujk. Najpogosteje slišim: aspekt, kontakt, center, funkcija, relacija... Občutek imam, da v teh besedah že nekaj manjka, da so izlizane, tako pogosto so izgovorjene. Zaradi tega ne morejo pomeniti nekaj toplega ... Tudi druge so še. Grd zven imajo: korumpirati, inflacija, moralna erozija, stimulans ...

Večkrat mi mama obljubi, da bova dan preživeli skupaj. Potem pa se kar oddalji, kot bi se še bolj zazidala v vsakdanjost.

Kako prijetna hiša, si mislijo ljudje. Na zunaj je prijetna. Kaj pa v notranjosti? To je kamnit prostor, prevlečen z ledom. Še besede, ki so verjetno vsaj pri svojem izviru še pobarvane s čustvi, izgubijo svoj zven. Kot rastlina sem, babica. Rastlina, ki ji primanjkuje vode.

Če naš dom, podoba mrtve doline, primerjam z vajino hišico, me še bolj stisne. Majhna je, s polkni, brez razkošja, a vsa drugačna, topla, z nekim posebnim vonjem. Ded je rekel, da v njej začutiš vrednost življenja.

Koliko je še takih ledenih domov? Pogosto se mi prikrade ta misel. Preženejo mi jo dedove besede, ki nekam mehko zavejejo po meni: »Veš, topla beseda pogreje tri mesece zime.«

Zadnjič sva se z mamo skoraj sporekli. Oče mi je obljubil, da bomo šli skupaj v toplice. Prijatelji so ga zadržali. Kako me je stiskalo pri srcu! Potem pa še mamine besede: »... Oče je pokončen človek! Ne sme snesti besede, ki jo je dal.« Tudi meni jo je dal, babica. Pokončen človek? Če se kaže pokončnost samo v tem, da hiti od jutra do večera, kot bi bil na begu pred seboj, potem bi rada našla v njej kakšno razpoko... Da bi se kdaj nasmejal prav iz srca ... Da bi šli na potep... Da bi... Pa le prihajata in odhajata.

Doma še nikoli ni bilo toliko senc. Tavamo med njimi, kot bi iskali nove steze. Vrtamo, vrtamo... Toda stena je kamnita. Pri tem izgoreva srce, kopni moč... Starši hlepijo za nečim, za kar ne vedo imena. Kaj iščejo? Naslove? Dobrine? Ne vidijo drobnih lepot okoli sebe.

»Babica, zdaj šele razumem tvoje besede: »Kakršen je ljudem govor, takšno jim je tudi življenje.«

Vame se je prikradlo spoznanje, streslo me je do skrajnosti, oče in mati, kot bi bila v sorodu s strojem...

Babica, kmalu bom prišla. Bo topla kmečka peč? Vajina hiša je tako odprta za ljubezen.

Dobro pomnim vajine besede: »V hiši moraš čutiti utrip zemlje, žilavost gozda in moč srca...«

Hvala za te preproste besede.

Pozdrav!

Vajina Maruška

POTA IN STRANPOTA

§

dežurni poročajo

SKOZI OKNO V KUHINJO — Prve septembrske dni je nekdo izkoristil za obisk stanovanja Sentjernejčana Ignaca Kušljana. Skozi okno je namreč splezal v kuhinjo in iz nje odnesel radiokasetofon, vreden 30 tisočakov.

RAZMETAVAL POSODO IN STOLE — Miličniki iz Dolenjskih Toplic so 2. septembra okoli polnoči pridržali do iztrenitve Janeza Kužnika iz Meniške vasi. Možakar je v domači hiši razgrajal, grozil s pretepom, zraven pa še razmetaval posodo in stole. Kužnik bo prijavljen sodniku za prekrške.

TOČIL NAFTO IZ TOVORNJAKA — Petru Lukežiču iz Vavpče vasi je v noči na 3. september nekdo šaril po traktorju in iz njega iztočil 25 litrov nafte. Lukežič je bil s to krajo v sorazmerno kratkem času drugič oškodovan, pred tedni mu je namreč iz skednja izginila tudi kosa.

VRTALNI STROJ IZGINIL — 3. septembra je z delovišča Pionirja v Šentjernejski Iskri izginil vrtalni stroj s svedri, vreden preko 350 tisočakov.

OSTAL BREZ KOLESA Z MOTORJEM — Matjaž Serini je 5. septembra parkiral svoje kolo z motorjem v Dalmatinovi ulici v Novem mestu. Njegovo odsotnost je izkoristil tat in mu vozilo odpeljal.

RAZBIJAL STEKLENINO — Novomeški miličniki so 6. septembra pridržali do iztreznitve 40-letnega Petra Predojevića, ki je v restavraciji Pri vodnjaku razbijal steklenino in razgrajal, grozil pa tudi natakarici. Predojevića bodo prijavili sodniku za prekrške.

UKRADEL KOLO Z MOTORJEM — 6. septembra med 17.30 in 22.15 je neznanec izpred stavbe PTT na novomeškem Novem trgu ukradel kolo z motorjem, last Darka Šinkovca iz Novega mesta. Lastnik je oškodovan za 20 tisočakov.

TOVORNA PRIKOLICA IZGINILA — V soboto je med 14. in 15. uro s parkirnega prostora ob lokalni cesti v gozdu pri Rodinah izginila tovorna prikolica, last Mirenčana Franca Novšaka. Slednji je oškodovan za 50 tisočakov.

OSEM RANJENIH V AVTOMOBILU

DRNOVO — V nedeljo ob 19.15 je prišlo pri nadvozu magistralne ceste v Drnovem do hude prometne nesreče, ko je 35-letni Sead Maslić iz Hripavca pri Ključu z nezmanjšano hitrostjo zapeljal na prednostno cesto in trčil v tovornjak, ki ga je vozil 27-letni Anton Klenovšek iz Sevnice. Po silovitem trčenju je osebni avtó odbilo 15 metrov nazaj, v njem pa so se hudo poškodovali voznik, njegova mati Fatima ter Refik, Senada in Maja Maslić, poleg njih pa še otroci Sabina, Amir in Ensudin. Gmotne škode je bilo za 800 tisočakov.

S CESTE ZAPELJAL V GOZD

BUČNA VAS — 22-letni Ljubljančan Darko Kunčič se je 6. septembra peljal z osebnim avtom iz Karteljevega proti Bučni vasi. Med vožnjo po klancu navzdol je pričel v desnem nepreglednem ovinku ob srečevanju z nasproti vozečim Integralovin avtobusom zavirati. Zaradi prevelike hitrosti ga je zaneslo na desno v gozd, kjer je oplazil več dreves. V nezgodi se je voznik Kunčič laže poškodoval, sopotnik Drago Cindrič pa težje. Oba so prepeljali v novomeško bolnišnico, medtem ko so škodo na pločevini ocenili na 150.000 din.

ŠTIRJE RANJENI ZARADI NEPREVIDNE VOŽNJE

DOBRUŠKA VAS — Ratomir Rajić iz Radžice pri Somboru se je 4. avgusta dopoldne peljal s kombijem v koloni vozil med Ljubljano in Zagrebom. Pri Dobruški vasi so vozila v koloni zmanjšala hitrost, kar pa Rajiću, ki je vozil prehitro, ni uspelo. Da bi se izognil trčenju z vozilom pred seboj, je zavil na levo, pri tem pa je na mokri cesti zadel v vozilo, ki ga je nasproti pripeljal Novomeščan Martin Tomažin. V nezgodi se je Tomažin hudo poškodoval, laže pa Rajić in njegova sopotnika Zdravko Kljajić in Novelja Miladinović. Materialne škode je bilo za milijon in 300 tisočakov.

S KOLESOM ZAPELJAL NA VBOKLINO

NOVO MESTO — Pred dnevi se je Novomeščan Jože Marković peljal s kolesom od novomeške avtobusne postaje proti Loki, med vožnjo pa zapeljal na večjo vboklino, izgubil ravnotežje in padel. Marković se je ob padcu hudo poškodoval in so ga prepeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico, kjer se zdravniki še zmeraj bore za njegovo življenje.

Sodi kmalu na varnem

Hitra akcija trebanjskih enot CZ ob nesreči francoskega tovornjaka pri Medvedjeku

TREBNJE, MEDVEDJEK — Enote trebanjske civilne zaščite so že večkrat izkazale z visoko stopnjo pripravljenosti in hitrim ter učinkovitim delovanjem. A največkrat so to pokazale le na vajah. 3. septembra pa so učinkovito delovale tudi ob nesreči francoskega tovornjaka, ki se je prevrnil na magistralni cesti med Ljubljano in Zagrebom pri Medvedjeku.

»Nesreča se je zgodila ob 17.30. Ko smo nekaj minut čez 18. uro dobili sporočilo, da se je na Medvedjeku prevrnil francoski tovornjak, naložen s

● 3. septembra ob 17.30 popoldne se je pri Medvedjeku prevrnil tovornjak s priklopnikom, ki ga je upravljal 27-letni Pascal Quiquandon. Voznik, ki je iz Francije v Turčijo peljal 22 ton vodikovega peroksida, je zaradi preutrujenosti zapeljal s ceste.

sodi vodikovega peroksida, smo takoj ukrepali,« je povedal Dušan Mežnaršič, načelnik občinskega štaba civilne zaščite občine Trebnje. »V dvajsetih minutah se je zbralo 100 pripradnikov enot civilne zaščite in začeli smo reševati. Hkrati s pripadniki civilne zaščite, ki so bili opremljeni s posebno opremo za take primere, so se na kraju nesreče zbrali tudi gasilci iz prostovoljnih gasilskih društev. Do polnoči smo iz globeli znosili vse sode in jih spravili na varno. Pohvaliti moram člane naših enot, ki so delovali izredno požrtvovalno. Hkrati bi rad pohvalil tudi ekipe Cestnega podjetja iz Trebnjega, Trima in gasilska društva iz Trebnjega, Ponikev, Zagorice in Velikega Gabra,« je dejal Dušan Mežnaršič. Dodal je še, da se je tudi to pot pokazalo, kako pomanjkljivo opremo ima CZ.

Kljub pomanjkljivostim so enote trebanjske civilne zaščite dobile pohvale za svoje delovanje tudi od pripadnikov milice, s katerimi je potekalo izredno usklajeno sodelovanje.

J. S.

PO DOLENJSKI DEŽELI

● Verjetno bi Šukljetovi iz Gornje Lokvice manj zamerili neznanemu zmikavtu, ako bi jim odnesel zamrzovalno skrinjo brez vsebine, kot pa da je bilo obratno. S storilcem je namreč odšlo 5 suhih šunk in okoli 15 kilogramov mesa, kar je vredno preko 100 tisočakov.

● Tudi za živalske tatove je konec dopustov. Prvi je to prejšnji teden občutil Jože Šlajkovec iz Grobelj, ko je bil ob tri dolgouhce, isto noč, to je v noči na 3. september, pa je sedem kokoši odkokodajsalo iz kurnika Rozalije Šmalc v Zalogu pri Straži.

● Podobne vrste dejanje se naslednje noči pripetilo na Rakovniku. Kokošnjak Marije Kavšek je ostal lažji za sedem prebivalk, njim v čast pa je z neznancem romala še petlitrska pletenka z vinom.

● Serija atentatov na kokoši je bila prejšnji konec tedna zaključena v Smolenji vasi, kjer je Ana Seničar ostala prikrajšana za štiri pare bedrc in vse, kar sodi zraven.

IZGINILE PLOŠČE ZA OPAŽ

HRASTOVICA — Novomeško Vodnogospodarsko podjetje gradi čez potok Jeseniščica nov most, v ta namen pa so delavci na gradbišče pripeljali tudi 15 opažnih plošč dolžine 2 in širine pol metra. Plošče so zložili ob cesti pri naselju Hrastovica, vendar jih tam niso pričakale. V noči na 7. september jih je nekdo odpeljal in VGP oškodoval za 60 tisočakov.

TOVORNJAK ZADEL V AVTOBUS

DOLENJI PODBORŠT — 23-letni Novogoričan Milorad Marković je 6. septembra peljal tovornjak iz Ljubljane proti Zagrebu. V bližini Podboršta je opazil, da vozilo, ki mu prihaja nasproti, prehiteva, zato je pričel zavirati. Zaradi prevelike hitrosti pa ga je zaneslo na desno bankino, pri čemer je prikolica zadela avtobus, ki je vozil nasproti. Voznik avtobusa »Niš ekspres«, 32-letni Slobodan Milojković iz Lipovca, se je ob tem hudo poškodoval, prav tako pa sta bila ranjena še potnika Zdravko Tumara in Štjepan Bartolović; vse so prepeljali v novomeško bolnišnico. Materialno škodo so ocenili na milijon sto tisoč dinarjev.

Ranjenega pustil v jarku

Miličniška patrulja našla v jarku ob cesti nezavestnega Janeza Zaletela — Vzrok pretepa skrivnosten

BOŠTANJ — V nedeljo, 8. septembra, zvečer se je patrulja sevniških miličnikov odpravila na rutinsko vožnjo po cesti med Boštanjem in Grahovico. Okoli 23. ure so na samotnem delu ceste naleteli na nenavaden prizor: ob cesti in po njej je bilo razmetano polno prtljage, nikjer pa nobenega avtomobila ali kakšnih znamenj življenja. Možje postave so si prizorišče ogledali nekoliko podrobneje in že po nekaj metrih hoje naleteli na nezavestnega moškega, ki je ležal v jarku ob cesti.

Neznanca, za katerega so kmalu ugotovili, da je 37-letni Janez Zaletel iz Boštanja, so nemudoma odpeljali v sevniški zdravstveni dom, od tam pa v celjsko bolnišnico, kjer so ugotovili hude poškodbe po glavi, vendar po zadnjih poročilih ni več v življenjski nevarnosti. Le uro po tem dogodku se je miličnikom telefonično javil 25-letni Miran Štern iz Sevnice, kar je seveda v veliki meri razjasnilo dogajanje tega večera.

V nedeljo ob 21.30 se je, kot je pokazala preiskava, Janez Zaletel odpravil z veselice na Vrhu nad Boštanjem proti domu, v avtomobil je vzel še Sevničana Mirana Šterna. Ko sta se pripeljala do Boštanja, se nista ustavila, ampak sta se po lokalni cesti odpeljala naprej proti Grahovici. V bližini vasi je na samotnem kraju med njima, oba sta bila verjetno vinjena, iz še nepojasnjenega vzroka prišlo do prepira, ki se je kasneje sprevrgel v pretep. Med tepežem sta padla iz avtomobila in boj nadaljevala še na cesti. Zaletel je utrpel hude poškodbe, saj ga je Štern nezavestnega še obrcal. Zatem je iz avtomobila zmetal vso prtljago, sedel za krmilo in se odpeljal proti Boštanju. Zoper Šterna bo podana kazenska ovadba temeljnemu javnemu tožilcu.

B. B.

VINJEN KRIV ZA SMRT MOTORISTA

ROŽNO — Na lokalni cesti med Brestanico in Sevnico pri Rožnem je prišlo pred kratkim do hude prometne nesreče, ki jo je zakrivil 28-letni Bojan Šalamon z Malega kamna. Slednji se je peljal z osebnim avtom po cesti proti Brestanici, pred srečanjem z motoristom, 18-letnim Darkom Rostoharjem iz Rožnega, pa nenadoma zavil v levo in trčil v motor. Rostohar je bil hudo poškodovan in je že po enem dnevu podlegel ranam v novomeški bolnišnici. Zapišimo še, da je Šalamon navzlic očitnim sledovom na vozilu tajil, da bi on zakrivil nezgodo, kar ga bo pred sodniki seveda še dodatno bremenilo.

S puško nad goste ob bazenu

Nočno streljanje ob sevniškem bazenu

SEVNICA — Pred kratkim je prišlo v bližini sevniškega bazena do streljanja, ki bi se kaj lahko tudi tragično končalo. Zadnjega avgustovskega dne so bile ob sevniškem bazenu družabne igre, po končanem »uradnem« delu pa veselica, ki je trajala pozno v noč.

Nekaj pred 2. uro zjutraj je prišel 57-letni Franc Retar domov v hišo, ki stoji precej blizu bazena. Možakar je bil vinjen in potreben počitka, zato so ga glasna glasba, hrup in vpitje spravili ob živce. V razburjenosti je pograbil svojo lovsko puško bokarico, z njo v rokah stopil iz hiše in nato z vrta štirikrat ustrelil proti bazenu, ki je od njegove hiše oddaljen kakih 50 metrov. Takrat je bilo na prireditvenem prostoru ob bazenu še kakih 60 gostov, enega med njimi, 24-letnega Janka Gorjupa iz Okroglice, je zadela šibra v nogo in ga na srečo le lažje ranila.

Miličniki so zoper Reparja podali kazensko ovadbo, ta čas pa teče tudi postopek za odvzem orožja.

Prisebnost preprečila večjo škodo

Prižgana električna pečica kriva požara

NOVO MESO — Prisebnost in hitro ukrepanje sosede je v nedeljo zvečer preprečilo znatno večjo škodo, kot jo je povzročil požar, ki je izbruhnil v stanovanju 19-letne Jožice Turk iz Novega mesta. Slednja je namreč imela popoldne prižgano električno pečico, vendar je med ogrevanjem zaradi del na popravilu električne napeljave v tej stavbi zmanjkalo toka. Turkova je v tem času, ne da bi pečico izklopila, odšla v mesto, ob ponovni priključitvi toka pa se je peč pričela greti. Visoka temperatura je povzročila ogenj na kuhinjskih elementih, vendar je soseda še pravočasno opazila dim in z ostalimi sostanovalci vdrla v stanovanje, kjer so ogenj skupno pogasili. Prav zaradi hitrega posredovanja je škoda razmeroma majhna, ocenili so jo na 50.000 din.

PRIZNANJA ZA DOLGOLETNO DELO — Predsednik AMD Trebnje Bojan Kolenc je preteklo nedeljo na Mirni podelil priznanja najbolj prizadevnim in dolgoletnim sodelavcem AMD. Prejeli so jih Franc Polanko, Nace Bukovec, Cilka Zupančič in Slava Gabrijel. Tako člani upravnega odbora, kakor prejemniki priznanja, ki so se zbrali na Mirni po motoslalomu, so se strinjali z ugotovitvijo, da delo AMD v zadnjem času spet oživlja. Med najbolj aktivnimi pa so člani motokluba. (Foto: J. S)

Z NOŽEM GROZIL STANOVALCEM

KANIŽARICA — V petek so miličniki pridržali do iztreznitve 33-letnega Huseina Kadirića iz Kanižarice pri Črnomlju. Možakar je precej vinjen hodil po sobah samskega doma v Kanižarici in pri tem mahal z lovskim nožem in grozil stanovalcem. Da misli resno, je nož nekajkrat vrgel v vrata in mize. Z njegovim početjem bo seznanjen tudi sodnik za prekrške.

TRČILA NA KLANCU

NOVA GORA — V soboto okoli poldneva se je 30-letni Slavko Pirc iz Krškega peljal z osebnim avtomobilom po lokalni cesti z Nove gore proti Ravni. Med vožnjo po klancu navzdol je Pirc vozil po sredi ceste in trčil v avto, ki ga je nasproti pripeljal 60-letni Alojzij Bizjak iz Ljubljane. Pirc je bil hudo, Bizjak pa laže ranjen. Škode je za 400 tisočakov.

Kdo je ponesrečenec?

Smrtna nezgoda na regionalni cesti med Šentjernejem in Dobruško vasjo — Neznanec ležal na cesti

NOVO MESTO — V soboto, deset minut pred polnočjo, je prišlo na regionalni cesti med Šentjernejem in Dobruško vasjo do nenavadne prometne nezgode. 26-letni Ladko Kocjan iz Stopnega pri Škocjanu je z osebnim avtom peljal po cesti proti Dobruški vasi in v bližini poslopja IMV Podgorje na cesti opazil ležečega moškega. Neznanec je ležal skrčen na levem boku, glavo pa je imel kakih 90 centimetrov oddaljeno od bankine. Čeprav je Kocjan neznanca opazil, je bilo za kakršnokoli ukrepanje že prepozno. S prednjim kolesom mu je zapeljal preko glave, tako da je bil neznani moški na kraju nezgode mrtev.

● Ob zaključku redakcije so nam z novomeške UNZ sporočili, da jim je uspelo identificirati ponesrečenca. Gre za 28-letnega Marka Kavška, doma iz Koštialove ulice v Novem mestu.

DIRKAL Z GASILSKIM AVTOM

ČATEŽ — V nedeljo ob 3.45 je patrulja brežiških miličnikov na cesti pri Čatežu ustavljala gasilski avto, ki je vozil z vključeno sireno in lučmi. Voznik se za miličnike ni zmenil, enega bi kmalu celo podrl, pač pa je z nezmanjšano hitrostjo vozil naprej, prevozil rdečo luč na križišču in z vratolomno vožnjo nadaljeval do Brežic. Miličniki so ugotovili, da si je nočno vožnjo privoščil 23-letni Željko Jakovina iz Šenkovca pri Zaprešiču, vozilo pa je bila last gasilcev iz njegovega kraja.

KRONIKA NESREČ

SPREGLEDAL JO JE — Janez Dragan iz Črmošnjic se je 4. septembra zvečer peljal z osebnim avtomobilom skozi križišče v Žabji vasi in zavijal na levo. Pri tem je spregledal pešakinjo Jelko Milankovič iz Novega mesta in jo zbil po tleh. Dragan je poškodovanko odpeljal na zdravljenje v novomeško bolnišnico.

ZARADI UTRUJENOSTI ZAPELJAL S CESTE — Tunizijski državljan Abdenahman Aycuni se je 4. septembra peljal z osebnim avtom po magistralni cesti iz Zagreba proti Ljubljani. Pri Karteljevem je med vožnjo po klancu navzdol zaradi utrujenosti za hip zadremal in zapeljal s ceste, vozilo pa je obstalo na kolovozu. V nezgodi laže ranjeno sopotnico so odpeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico. Materialne škode je za 150 tisočakov.

Z MOTORJEM V OSEBNI AVTOMOBIL — Jože Pavlič iz Dolenje Težke vode se je 2. septembra dopoldne peljal na kolesu z motorjem po Cesti komandanta Staneta v Novem mestu. V križišču z Novim trgom je, čeprav so nasproti prihajala vozila, zavijal na levo in trčil v osebni avtomobil Novomeščana Adija Zagrljače. Poškodovanega motorista so odpeljali v novomeško bolnišnico, materialno škodo pa so ocenili na 50.000 din.

VLOM V TRGOVINO

TREBNJE — Neznanec je v noči na 6. september vlomil v Dolenjkino prodajalno v Trebnjem. Iz skladišča je odnesel 30 zavojčkov cigaret filter 57, pobrskal pa je tudi po registrski blagajni in iz nje zmaknil 6 tisočakov. Dolenjka je tako oškodovana za blizu 8.000 din, za storilcem pa še ni sledi.

Šport Šport

Zmagi Marketingu in Otočcu

V Dolenjskih Toplicah prvenstvo »Krke« v plavanju

DOLENJSKE TOPLICE — Trim klub iz »Krke« je pred nekaj dnevi pripravil sindikalno prvenstvo delovne organizacije v plavanju. V bazenu v Dolenjskih Toplicah se je pomerilo okoli 100 tekmovalk in tekmovalcev, najboljše rezultate pa je med moškimi dosegla vrsta Marketinga, medtem ko je bila pri tekmovalkah najboljša ekipa Otočca.

V kategoriji ženske A na 50 metrov prsno je zmagala Maroltova pred Omerzo in Babićevo (vse Otočec), med ženskami A na 50 metrov prosto Škarjakova (Dolenjske Toplice), sledita pa Vavpičeva in Rapuševa (obe Šmarješke Toplice), medtem ko je pri ženskah B na 50 metrov prsno zmagala Pešičeva (Zdravila), 2. je bila Romihova, 3. pa Hrastarjeva (obe Otočec). Pri moških C je na 50 metrov prsno zmagal Derganc iz Dolenjskih Toplic, Bele je bil 2., Marković (oba Marketing) pa 3. Med moškimi C je na 50 metrov prosto zmagal Uhl (Zdravilišča), Barun (Biokemija) je bil 2., Uhernik (Otočec) pa 3. Peterlin iz Izolacij je bil najboljši med moškimi B na 50 metrov prosto, Mrak (Zdravila) je bil 2. in Retar (Otočec) 3., pri moških B na 50 metrov prsno je zmagal Mirtič (Izolacije), sledita pa Golob (Otočec) in Petančič (Marketing), med moškimi A na 50 metrov prsno je zmagal Dragan (Biokemija), 2. je bil Baloh (Marketing), 3. pa Bajuk (Biokemija). Med moškimi A na 50 metrov prosto je zmagal Murgelj (Otočec), 2. je bil Bradač (Izolacije), 3. pa Klančar (Otočec). V tekmi ženskih štafet je zmagal Otočec, moških pa Marketing.

12 UR NOGOMETA NA VINICI

VINICA — Partizan iz Vinice je v nedeljo organiziral tekmo v malem nogometu, ki je trajala 12 ur. Pomerili sta se ekipi KS iz Vinice in Prikopja na Hrvaškem. Gostje so bili boljši in so zmagali z 42:38. Najboljši strelec pri gostiteljih je bil Vrbanec z 10, pri gostih pa Klasnić z 12 zadetki.

PODVIG NOVOMEŠKIH MODELARJEV V SISKU

SISAK — Modelarji novomeškega AK so se v soboto udeležili zveznega tekmovanja za pokal železarne Sisak in v konkurenci tekmovalcev iz vse Jugoslavije v skupnem seštevku zasedli 1. mesto. Omenimo, da so bili v kategoriji F-1-A B. Žulič 2., D. Žulič 7. in Bauer 23., kar je bilo dovolj za ekipno 2. mesto, da so bili v kategoriji F-1-B Klenovšek 7., Stanković 14. in M. Brudar 16., ekipa pa 3. ter da sta v kategoriji F-1-C zasedla Grošelj 2. in Može 8. mesto, medtem ko je bila ekipa druga.

ŠPORT ZA OBČINSKI PRAZNIK

TREBNJE — V počastitev občinskega praznika je bil pred dnevi na Mirni turnir v malem nogometu. Zmagala je ekipa TVD Mirna, 2. VP Mokrono, 3. Vejer, 4. Albatros. V soboto pa so se v košarkarskem srečanju pomerili igralci Trebnjega in Mirne. Slednji so bili boljši in so zasluženo zmagali s 13 točkami razlike.

Tovarna celuloze in papirja »Djuro Salaj« Krško

proda

vozilo

kombi ZASTAVA 850 v nevoznem stanju.
Licitacija bo dne 16. 9. 1985 v garažah TOZD Transport.
Ogled vozila je možen vsak dan do dneva licitacije od 9. do 12. ure.

594/37-85

Spodrsljaj že na startu

V soboto se je pričelo prvenstvo v ženski republiški ligi — Poraza Novomeščank in Itasa, zmaga Iskre

V soboto se je pričelo prvenstvo v ženski republiški rokometni ligi in prineslo prva presenečenja. Mednje moramo žal prišteti tudi poraz Novomeščank, ene prvih kandidatinj za končni uspeh, v Ajdovščini, prav tako praznih rok pa so po pričakovanju ostale Kočevke v Izoli, medtem ko so Šentjernejčanke tesno, a zasluženo zmagale.

MLINOTEST — NOVO MESTO 23:20 (13:10) Rokometašice Novega mesta, ki veljajo za enega prvih kandidatov za 1. mesto v ligi, so nenadejano spodrsnile že na prvi stopnici: v Ajdovščini jih je mlada vrsta Mlinotesta popolnoma nadigrala. Zmaga domačink pa bi po poročilih lahko bila še precej večja, saj so gostiteljice zastreljale kar pet sedemmetrovk. Zadetke za Novo mesto so dosegle: Blažič 4, T. Zupančič 2, Iličin 7, Mitrovič 1, Kramar 1, Mršnik 5.

FERROTEHNA — ITAS KOČEVJE 22:19 (12:10) — Rokometašice iz Kočevja so bile na pragu presenečenja v Izoli. Z dobro in borbeno igro so vseskozi držale korak z gostiteljicami, ki so si zmago priborile šele v zadnjih minutah srečanja. Strelke za Itas: Abramović 1, Križmanič 1, S. Jerič 5, M. Jerič 11, Saftić 1.

ISKRA — VETA 20:19 (10:11) — Šentjernejčanke, ki startajo v novo prvenstvo z novim trenerjem Pungerčičem, so si zasluženo priigrale tesno zmago. V prvem delu so sicer vodile gostje, vendar so v nadaljevanju gostiteljice zaigrale bolj zbrano in predvsem po zaslugi Turkove in vratarke Jakšetove vknjižile prve točke. Strelke: Gorenc 3, Dolar 3, Radovan 1, Rangus 5, Vide 1, Kovačič 3, Turk 4.

Še pari naslednjega, 2. kola: Itas Kočevje — Novo mesto, Olimpija (ml.) — Iskra itd.

TURNIR GOSTITELJEM

TREBNJE — Ob občinskem prazniku je trebanjski šahovski klub pripravil turnir, ki so se ga poleg domačih udeležili še šahisti iz Ivančne gorice in Krmelja. Zmaga je pripadla 1. ekipi Trebnjega, za katero so igrali: Hočevar, A. Brcar, Tomažin, P. Brcar in Kramer, drugi je bil Krmelj, tretja Ivančna gorica.

V TOREK: PIONIR — NOVI ZAGREB

NOVO MESTO — V okviru priprav na bližnje prvenstvo v II. zvezni ligi so odbojkarji novomeškega Pionirja v četrtek gostovali v Zagrebu in izgubili s tamkajšnjo ekipo Novega Zagreba 2:3. Priložnost za revanšo imajo pionirjevci že v torek, ko se bosta ob 19. uri ekipi pomerili v novomeški športni dvorani. Dan zatem, v sredo, pa čaka Pionirja pomembna pokalna tekma v Ljubljani z Narodnim domom. V primeru zmage bi se Pionir uvrstil v finalni turnir, ki bo 14. septembra, in za katerega sta se že uvrstili ekipi Fužinarja in Bleda.

ZMAGA ČRNOMALJSKIH KEGLJAČEV

IVANČNA GORICA — V počastitev trebanjskega občinskega praznika je bil v Ivančni gorici kegljaški turnir v borbenih igrah, ki je štel tudi za prvenstvo Dolenjske. Zmagal je črnomaljski Rudar z 800 podrtimi keglji, 2. je bila Metlika (787), 3. Novo mesto (768, 4. Mercator (744).

N. G.

Metlika: v nedeljo kolesarska dirka

Od 9. ure do 12,30 bodo nekatere ulice v mestu in okolici zaprte za ves promet

METLIKA — Kolesarsko društvo Metlika pripravlja za nedeljo, 15. septembra, tradicionalno kolesarsko dirko »Bela krajina 85«. Ta kolesarska dirka je sicer 4. julija, letos pa je zaradi balkanskega prvenstva preložena na september in bo tudi skromnejša glede dolžine proge, saj bo potekala le v metliški občini. Na njej se bodo pomerili mlajši in starejši pionirji, mlajši in starejši mladinci in člani iz vse Slovenije in iz Hrvaške.

V času tekmovanja, torej od 9. ure do 12,30, bo za nekatere ulice v Metliki in njeni okolici veljala popolna zapora. Proga bo krožna, zaprta pa bo Cesta bratstva in enotnosti od Vinske kleti do odcepa za Drašiče, Vinogradniška cesta do odcepa na Svržakih za Čurile, cesta do železniškega prehoda v Rosalnicah ter naprej proti Metliki in Cankarjeva cesta do Vinske kleti.

Organizatorji, metliško kolesarsko društvo, prosi občane, ki živijo ob teh cestah, naj med zaporo ne odhajajo od doma ali prihajajo domov z vozili, ne vozijo po cesti s traktorji ali drugimi kmetijskimi stroji, kolesi in vozovi. Tudi vodenje živine po cesti ne bo dovoljeno. Posebej opozarja na zaporo ceste prebivalce vasi Radovica, Slamna vas, Drašiči, Krmačina in Božakovo. Za vaščane prvih štirih vasi bo obvoz speljan skozi Bojanjo vas.

NOSI KRESNIČKO

Gostitelji po desetih letih

Svečana otvoritev 39. prvenstva LAO bo danes ob 16.30 v Novem mestu — Sodeluje 14 ekip s 700 tekmovalci — Bogat športni in kulturni urnik

NOVO MESTO — Naključje je hotelo, da so Novomeščani po natanko desetih letih znova gostitelji športnega prvenstva ljubljanskega armadnega območja, ki je zadnjih pet let vselej združeno tudi s pregledom kulturnih in zabavnih dejavnosti. Med tistimi junijskimi dnevi leta 1975 in letošnjim septembrom je bilo na sporedu že devet tekmovanj, ki so bila vsako leto v drugem mestu, izjema je le leto 1982, ko armadnega prvenstva sploh ni bilo.

Omenimo kot zanimivost, da so imeli v tem obdobju največ uspeha vojaki in starešine garnizije iz Postojne, saj so zmagali kar petkrat, prav tako zanimivo pa je, da so zadnja tri prvenstva dobili športniki garnizije iz Kranja.

Množična športna tekmovanja v JLA imajo bogato tradicijo, saj je bilo prvo na sporedu že leta 1945, neposredno po osvoboditvi, ko se je ekipa JLA pomerila z ekipami republik in pokrajin v nogometu, atletiki, košarki in odbojki, že v avgustu pa je bilo v Beogradu veliko športno tekmovanje pripadnikov JLA. Od takrat pa vse do danes so takšna tekmovanja sestavni del v življenju in delu vojakov ter starešin, menjavale so se le športne discipline, samo ena je bila v vseh teh letih redno na programu — atletika.

Letošnjega 39. prvenstva v Novem mestu se bo udeležilo 14 ekip, vsaka ima tudi svojega pokrovitelja. Tako bo za garnizijo Postojna poskrbel Krkin tozd Zdravila, za Ajdovščino tovarna Labod, pokrovitelj Pivke je Novoteks, novomeškega garnizona Tiskarna, Vrhnike Novoles, Celja Pionir, Mariborčanov Tovarna obutve, Ptuja KZ Krka, Slovenske Bistrice Novotehna, »Graničarja« novomeška IMV, Kranja Mercator Standard, Ljubljane—Bežigrad Iskra, Ljubljane—Šentvid Krkin tozd Kozmetika, medtem ko je pokroviteljstvo nad tiskovnim središčem prevzel Hotel Metropol.

Poglejmo sedaj športni urnik prvenstva:

Jutri dopoldne bodo udeleženci tekmovali v kasarni Milana Majcna v dveh disciplinah vojaškega mnogoboja, plezanju po vrvi in metanju bombe v cilj, medtem ko bo popoldne na sporedu premagovanje 240 metrov dolge proge z ovirami. Prav tako bodo jutri ves dan tudi tekmovanja v streljanju.

Sobotna tekmovanja bodo otvorili strelci, dopoldne bo tudi patruljni pohod ter v okviru vojaškega mnogoboja skok v daljino in kros na 2 tisoč metrov. Na Stadionu bratstva in enotnosti se bodo dopoldne in popoldne merili atleti v petoboju; v bazenu v Dolenjskih Toplicah bodo dopoldne tekmovanja v plavanju, predviden pa je tudi plavalni miting z nastopom slovenskih plavalcev in plavalk. V večernih urah bodo na Loki srečanja v odbojki in košarki med ekipama LAO in Novega mesta.

Strelci bodo tudi v nedeljo prvi pohiteli na prizorišče bojev, ob 15. uri pa bodo na stadionu atletska tekmovanja. Na sporedu je tudi privlačen atletski miting. Dopoldne bo še srečanje v malem nogometu med ekipo LAO in reprezentanco Novega mesta, medtem ko bo svečan zaključek prvenstva ob 17.30 na Stadionu bratstva in enotnosti. Ob tej priložnosti bodo podeljena priznanja najboljšim ekipam letošnjega 39. prvenstva ljubljanskega armadnega območja.

Seveda to naštevanje bogatega urnika ne bi bilo popolno, če ne bi omenili številnih kulturnih in zabavnih prireditev, od otvoritev razstav in vsakovečernih kulturno-umetniških programov v domu JLA do prikazov filmov in promenadnega koncerta ljubljanskega vojaškega orkestra v nedeljo ob 11. uri na novomeškem Glavnem trgu.

B. B.

Prvič na novem strelišču

Meddružinsko tekmovanje ob otvoritvi novega strelišča LD Velika Loka — Zmaga v Veliki Gaber

VELIKA LOKA — Na novozgrajenem strelišču LD Velika Loka je bilo pred dnevi meddružinsko strelsko tekmovanje, ki se ga je udeležilo 31 posameznikov iz sedmih lovskih družin. Bolj kot omenjeno tekmovanje — tudi o njem bo v nadaljevanju nekaj besed — pa je seveda vredno omeniti veliko pridobitev krajanov Velike Loke: novo strelišče, ki je tokrat odlično prestalo krst.

Več kot tisoč prostovoljnih delovnih ur je vloženih v izgradnjo objekta, ki stoji poleg lovske koče na Zagrliču blizu Cateža. Strelišče je za tamkajšnje lovce velikega pomena tudi zategadelj, ker so morali doslej trenirati na vadiščih drugih lovskih družin.

In sedaj o rezultatih: ekipno je zmagala vrsta Velikega Gabra, drugi je bil Šentvid, tretja Velika Lok. V streljanju na tarčo srnjaka je posamično zmagal član domače vrste Mežan, sledita strelca iz Šentvida Štepic in Gruden. Glinaste golobe je najbolje streljal Aberšek (Šentvid), drugi je bil Strmole, tretji pa Bandelj (oba Veliki Gaber). Slednji je zmagal tudi v kombinaciji, medtem ko je bil Mežan (Velika Loka) drugi, tretji pa Aberšek (Šentvid).

B. PRAZNIK

TROJICA NAJBOLJŠIH — Od leve proti desni stojijo pedstavniki zmagovalnih ekip nedavnega meddružinskega lovskega tekmovanja na novem strelišču v Veliki Loki: Alojz Žefran (Veliki Gaber), Ernest Mežan (Velika Loka) in Drago Aberšek (Šentvid).

AVGUSTOVSKI TURNIR LAZIČU

SEVNICA — Na hitropoteznem šahovskem turnirju ŠK Milan Majcen iz Sevnice za mesec avgust je vnovič zmagal Lazič, ki je zbral 11 točk, drugi je bil Kolman s pol točke manj in tretji Derstvenšek z 9,5 točke. V skupnem seštevku imajo Lazič 61 točk, Drstvenšek 55, Kolman 52 itd.

J. BLAS

ZA KOLESARJE NI PREDAHA

● Domala vsi najboljši jugoslovanski kolesarji so v soboto in nedeljo nastopili na dveh dirkah v sosednji Hrvatski. V soboto je bila na sporedu 124 kilometrov dolga dirka med Zagrebom in Djurdjevcem, ki jo je v finišu dobil Ugrenovič (Rog), sledijo pa z enakim časom Sandi Papež (Krka), Lampič (Sava), Šebenik (Rog), Glivar (Krka) in Pavlič (Rog). Nedeljsko dirko »Po cestah Podravine« je dobil Šebenik, 2. je bil Polanc (Sava), 3. Z. Pavlič (MC), 4. Smole (Krka), 5. Penko (Rog), 6. Novak (Krka) itd.

● Najboljši slovenski mladinci pa so se udeležili izredno težke etapne dirke v Švici. V zadnji, odločilni etapi je našim reprezentantom zaradi odstopov Bonče, Premužiča in Cveta splavala pa vodi ekipna razvrstitev. Božič je bil v tej etapi 18., v skupnem seštevku pa 37., 45 sekund za zmagovalcem De Vriesom iz Nizozemske.

● V nedeljo je bila tudi 30. jubilejna dirka okoli Savelj. Med pionirji A je bil Fink 2., pri pionirjih B je zmagal Mrvar (oba Krka), pri mlajših mladincih pa je zmagal Judež (Krka), medtem ko je bil Zaletelj 4.

KRATKE IZ RIBNIŠKE DOLINE

● V polfinalu rokmetnega pokala na območju ljubljansko-ribniške regije je Inles v gosteh premagal Ponikve s 26:22 (14:7) in se tako uvrstil v finale, kjer se bo pomeril z vrsto ljubljanskih Prul.

● Končno je odločeno, da bodo nogometaši Ribnice in Kočevja prihodnjo prvenstveno sezono igrali v dolenjski ligi. Ribničani so te dni nabirali moči na Krku, saj jih že v soboto čaka prvo srečanje, ko jim pride v goste ekipa Straže.

● S prvim kolom so pričeli tudi rokometaši v II. republiški ligi. Ekipa sodraškega Donita je doma ugnala enega prvih favoritov lige, moštvo Preddvora, s 23:21 (12:10). V naslednjem kolu potujejo Sodražani v Ilirsko Bistrico.

● Športno sodelovanje pobratenih krajev Kočevja in Doline pri Trstu je vnovič rodilo sadove, saj so bili te dni na pripravah v mestu ob Rinži košarkarji in nogometaši Doline, stari od 11 do 14 let. Ob tej priložnosti so odigrali vrsto srečanj s svojimi kočevskimi vrstniki.

● V osmem kolu občinske lige v malem nogometu so bili doseženi naslednji rezultati: Slemena — G. Ribničan 3:8, Kot — Velike Lašče 2:7, Divji jezdeci — Stock Slavin 5:0, Hrast — Sodražica 0:0, Lončar — Veterani 0:. Vodi ekipa Sodražica s 15 točkami, sledijo pa Hrast 13, Velike Lašče 11 itd.

M. GLAVONJIĆ

Priprave za prvo mesto?

Inlesovi rokometaši se pripravljajo na novo sezono že od 1. avgusta — Letos vnovič naskok na prvo mesto

RIBNICA — Poletnega športnega mrtvila je konec. Ligaškim bojem nogometašev se bodo že v kratkem pridružili še rokometaši, za njimi pa še odbojkarji. Rokometaši ribniškega Inlesa, ki so lani dokaj nesrečno izgubili prvo mesto in pravico do igranja kvalifikacijskega srečanja za vstop v II. ligo, bodo skušali letos popraviti izgubljeno.

Inlesovi igralci so s pripravami na novo sezono pričeli že 1. avgusta, tokrat pod vodstvom Petra Karpova, ki je v tem prvenstvu igralec in trener hkrati.

»Avgustovske priprave so stekle po planu, največ pozornosti pa je bilo posvečene fizični pripravljenosti igralcev, medtem ko smo pričeli z žogo vaditi šele v drugi polovici meseca. Takrat smo odigrali tudi nekaj močnih prijateljskih srečanj, ki so pokazale za to fazo priprav dobro pripravljenost ekipe,« pravi Karpov.

Ribničani so večji del priprav opravili v športni dvorani, vmes pa imeli vikend priprave na bližnji Glažuti. Karpov lahko računa na vse igralce, ki so branili barve kluba na minulem prvenstvu, poleg njih pa je tu še nekaj mladih in sveži moči. Prav ti so tudi nosili glavno breme v doslej odigranih prijateljskih srečanjih, saj ni bil toliko pomemben rezultat, pač pa predvsem preverjanje kvalitete igralcev. Pa vendar so »lesarji« premagali švicarskega prvoligaša Emmenstrand, nato še člana avstrijske I. lige Avanti, izgubili proti novemu prvoligaši Zagreba in nato v pokalnem srečanju premagali še sodraški Donit, Ribničani pa so bili tudi zmagovalci sevniškega Lovrekovega memoriala.

Avgustovske priprave so Ribničani zaključili v Dolenjskih Toplicah, sedaj pa ponovno vadijo v Ribnici, kjer bodo do pričetka prvenstva odigrali še nekaj prijateljskih tekem.

M. GLAVONJIĆ

STRELCI V STILLESU

SEVNICA — S športnimi prireditvami so se pričele prireditve ob 40-letnici Stillesa. Minulo soboto so izvedli tekmovanje v streljanju z zračno puško. Sodelovalo je osem ekip. Prvo mesto je doseglo moštvo Fužinarja (428 krogov), 2. Heroj Vojvoda I iz Sevnice, 3. strelska družina Kmetanj itd. Najboljši med posamezniki je bil Slavko Zakošek ml. (175 krogov), 2. Stane Mirtelj (159 krogov) in 3. pro. Mirko Ognjenović (149).

ELAN — POSTOJNA 0:0

NOVO MESTO — V nedeljo sta se v 2. kolu republiške območne nogometne ligena igrišču Stadiona bratstva in enotnosti pomerili enajsterici domačega Elana in Postojne. Številni gledalci od ekip, ki sta v prvem kolu iztržili poln izkupiček, pričakovali precej več, še posebej je razočarala domača enajsterica. V vseh 90 minutah srečanja so si pripravili le eno priložnost, pa še to poceni zapravili.

Že med tednom pa sta se v prijateljski tekmi pomerili ekipi Elana in Livarja. Gostje so bili boljši in zmagali s 4:2 (1:2).

M. GORENC

ROKAVEC SI JE ŽE ZAGOTOVIL 2. MESTO

DOMŽALE — Četrtega super veleslaloma za motoriste, ki je bil preteklo nedeljo v Domžalah, sta se udeležila seveda tudi predstavnika Motokluba AMD Trebnje Rokavec in Turk. Rokavec je moral tokrat priznati premoč Ljubljančana Kušarja in Domžalčana Verbi, ki sta v kategoriji od 250 do 650 ccm zasedla prvo in drugo mesto, medtem ko je bil Rokavec tretji. Vendar je Rokavec s to uvrstitvijo že zasedel drugo mesto v skupni uvrstitvi. Dober uspeh je dosegel tudi Turk, ki je v kategoriji nad 650 ccm zasedel peto mesto.

ŠPORTNI VIKEND SKOZI OBJEKTIV

SREČANJE INVALIDOV — Pod pokroviteljstvom DO Novoles je Društvo invalidov Novo mesto minulo nedeljo na veselični jasi v Dolenjskih Toplicah pripravilo drugo srečanje invalidov dolenjske regije iz občin Kočevje, Grosuplje, Trebnje, Črnomelj in Novo mesto. V športnorekreacijskem delu srečanja so se invalidi med seboj pomerili v kegljanju in streljanju. Pokale najboljšim ekipam je v imenu pokrovitelja izročil Janez Bajuk, predsednik KPO DO Novoles. V kegljanju je zmagala ekipa Črnomlja (na sliki), nekaj manj kegljev pa so podrli invalidi iz Kočevja in Grosupljega.

NA SREČANJU 600 OBRTNIKOV — Preteklo soboto se je na Vinomeru pri Metliki zbralo na 6. tradicionalnem srečanju obrtnikov in pri njih zaposlenih delavcev okrog 600 obrtnikov iz vse Dolenjske. To najbolj množično srečanje doslej je pripravilo obrtno združenje iz Metlike, na njem pa so se obrtniki pomerili v treh športnih disciplinah. Pri vlečenju vrvi so bili najmočnejši Novomeščani, v malem nogometu najspretnejši Črnomaljci, pri streljanju pa najboljši Trebanjci. Na fotografiji: Metličani in Trebanjci so vzeli tekmo v malem nogometu zelo zares, a so kljub požrtvovalnosti zasedli zadnji dve mesti.

PRVENSTVO PILOTOV — Slavko Kos, Iztok Pekolj (na sliki) in Jože Uhan so osvojili prva tri mesta na nedeljskem prvenstvu dolenjskih motornih pilotov. Trinajst tekmovalcev se je med seboj pomerilo v časovni točnosti, navigaciji in izvidovanju.

(Foto: J.P.)

Šport

Mladi trebanjski strelci ubranili naslov prvakov

Vnovič republiški prvaki

LJUBLJANA — Na mestnem strelišču v Ljubljani je bilo te dni končano republiško prvenstvo v streljanju z MK in vojaško puško, na katerem je nastopilo 231 strelcev iz 50 strelskih družin. Vnovič so razveselili mladi Trebanjci, ki so ubranili lani osvojeni naslov prvakov, saj so zmagali tako v ekipni kot tudi posamični razvrstitvi.

Vrstni red ekip: Trebnje (Kafrle, Novak, Krošl) 1.336, Avgust Majerič (Maribor) 1.321, Ljutomer 1.269 itd. Posamično je zmagal Trebanjec Jože Kaferle, ki je nastreljal 470 krogov in s tem izpolnil normo za nastop na državnem prvenstvu, ki bo 21. in 22. septembra v Zenici.

E. PROGAR

ZA SLOVANOM »PADLA« ŠE SAVA

NOVO MESTO — Po vsega petih dneh treninga so novomeške košarkarice pred dnevi odigrale srečanje II. kola pokalnega tekmovanja na območju Slovenije. Pomerile so se z zveznim ligašem Savo iz Kranja in zmagale z 72:61 (30:34). Koše za Novo mesto so dosegle: Dragman 5, Gal 2, Bunc 36, Smrke 2, Adamič 11, Srebrnjak 16. V prvem kolu so Novomeščanke ugnale Slovana v Ljubljani z razliko 19 točk.

TURNIR OB 30-LETNICI LISCE

SEVNICA — V počastitev 30-letnice sevniške Lisce so tamkajšnji šahisti pripravili hitropotezni turnir za ekipe in posameznike. Udeležilo se ga je 20 šahistov iz osmih ekip, med katerimi je bil vrstni red takšen: 1. ŠK Milan Majcen 22,5 točke, 2. Kopitarna Sevnica 21, 3. Svoboda Krmelj 20, 4. Lisca I 15,5 itd. Med posamezniki je zmagal Sevničan Levičar z 111 točkami, 2. je bil Tomažin (Trebe) 8,5 itd.

J. BLAS

ZA II. MERCATORJEV POKAL

TRŠKA GORA — Zveza lovskih ružin iz Posavja in komisija za strelstvo organizirata pod pokroviteljstvom ljubljanskega Mercatorja strelsko tekmovanje na glinaste golobe in pomanjšano tarčo srnjaka za III. Mercatorjev pokal. Tekmovanje bo 15. septembra ob 8. uri na strelišču LD Krško na Trški gori. Pomerili se bodo posamezniki in štiričlanske ekipe.

NA GROBNIKU BO PADLA OLOČITEV V NEDELJO

GROBNIK — V nedeljo, 15. septembra, bo tu zadnja dirka za državno prvenstvo v motociklizmu. Udeležila se je bosta tudi predstavnika Dolenjske Pavlič in Rokavec. Ta dirka je odločilna, saj bo šele na njej padla odločitev, kdo bo zmagovalec v posamezni kategoriji. Tako Pavlič kot Rokavec računata, da se bosta dobro uvrstila. Pavlič bi tako svojim številnim naslovom državnega prvaka dodal še enega, Rokavec pa bo zadnjič v tej sezoni pokazal, koliko velja v jugoslovanski motociklistični srenji.

»Novotehna«, trgovsko podjetje na debelo in drobno, p.o. Novo mesto, Glavni trg 11

objavlja

licitacijo

rabljene naročniške telefonske centrale tip PABX 25 c š, posredovalnim aparatom kapacitete 5/25/3, letnik 1971, z izklicno ceno 400.000,00 din

Ogled telefonske centrale je mogoč vsak delovni dan od 7. do 15. ure v prostorih DO Novotehna, Glavni trg 11. Pred licitacijo je potrebno položiti 10% varščine. Pravico sodelovanja na licitaciji imajo pravne in fizične osebe. Davek od prometa proizvodov se obračuna od končne prodajne cene.
Licitacija bo dne 23. 9. 1985 ob 8. uri v prostorih del. org. »Novotehna«, Glavni trg 11, Novo mesto.

593/37-85

Skupščina občine Črnomelj, Metlika, Novo mesto in Trebnje

Uprava inšpekcijskih služb Novo mesto
Komisija za delovna razmerja

RAZPISUJE
naslednja prosta dela in naloge:

1. **Inšpektorja za parne kotle**
2. **Inšpektorja dela**
3. **Požarnega inšpektorja**
4. **Snažilke**

Pogoji:
pod 1: visoka izobrazba strojne smeri in 5 let delovnih izkušenj,
pod 2: višja izobrazba upravne, pravne, varnostne ali organizacijske smeri in 5 let delovnih izkušenj,
pod 3: višja izobrazba požarne ali druge tehnične smeri in 3 leta delovnih izkušenj,
pod 4: osnovna šola, poskusna doba 1 mesec.

Za dela in naloge od 1 do 3 se zahteva še strokovni izpit in obvladovanje slovenskega jezika.
Inšpektorji so delavci s posebnimi pooblastili in bodo imenovani za inšpektorje.
Prijave z ustreznimi dokazili in kratkim življenjepisom sprejema Komisija za delovna razmerja pri Upravi inšpekcijskih služb Novo mesto, Cesta kom. Staneta 30, 15 dni po objavi razpisa.
O izbiri bomo kandidate obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju ponudb.

596/37-85

beti belokranjska trikotažna industrija metlika

Belokranjska trikotažna industrija Beti, Metlika

Razpisna komisija sveta TOZD Srednja šola tekstilne usmeritve

razpisuje
prosta dela in naloge

direktorja TOZD Srednja šola tekstilne usmeritve
— individualnega poslovodnega organa

Pogoji:
— visoka ali višja izobrazba pedagoške smeri
— najmanj 5 let delovnih izkušenj v vzgojno-izobraževalnem delu
— organizacijske in vodstvene sposobnosti

Poleg pogojev za učitelja ali sodelavce šole, določenih s statutom šole in zakonom o usmerjenem izobraževanju, mora kandidat izpolnjevati tudi splošne pogoje za individualnega poslovodnega organa iz 511. člena zakona o združenem delu.
Na razpisana dela in naloge bo kandidat imenovan za dobo 4 let.
Razpis je v veljavi 15 dni. O izbiri bodo kandidati obveščeni v 30 dneh po končanem razpisu.
Prijave zbira kadrovsko splošni sektor, Beti, Metlika, Tovarniška 2.

598/37-85

»SOP« Krško, specializirano podjetje za industrijsko opremo
Delavski svet TOZD Klepar, Krško, Gasilska 3,

objavlja
naslednja prosta delovna opravila oziroma naloge

Pomočnika skladiščnika

Pogoji:
— končana šola za prodajalce - teh. usmeritev
— 3 leta delovnih izkušenj
— 3-mesečno poskusno delo
— odslužen vojaški rok

Delo je za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in 3-mesečnim poskusnim delom. Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh na naslov: »SOP« Krško, kadrovska služba, 68270 Krško.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po objavi oglasa.

599/37-85

beti belokranjska trikotažna industrija metlika

Belokranjska trikotažna industrija Beti Metlika

skladno s perspektivnim razvojem delovne organizacije in vse večjimi zahtevami po strokovnem vodenju delovnih procesov vabi na razgovor in sodelovanje:

— ing. strojništva, dipl. ing. strojništva
— dipl. ing. tekstilne tehnologije
— dipl. ekonomiste

Nudimo zanimivo in kreativno delo na področju razvoja, marketinga, tekstilno mehanske tehnologije in vzdrževanja delovnih naprav.
Vabimo tudi kandidate navedenih poklicev, da opravijo pripravništvo v naši delovni organizaciji.
Pričakujemo vašo prijavo na naslov: Beti Metlika, kadrovska služba, Metlika, Tovarniška 2

597/37-85

»TRIMO« n.sol.o. Trebnje

I. Delavski svet DO »TRIMO«, n.sol.o.Trebnje

razpisuje

dela in naloge

direktorja posebne finančne službe
— delavec s posebnimi pooblastili

II. Delavski svet Delovne skupnosti skupnih služb v DO »TRIMO« n.sol.o. Trebnje

razpisuje

dela in naloge:
a) direktorja porodajnega in projektivnega sektorja
b) direktorja razvojnega sektorja

Oba delavca s posebnimi pooblastili.

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje:
Pod I:
— visoka izobrazba ekonomske smeri
— 5 let delovnih izkušenj s finančnim poslovanjem
— zaželena zunanjetrgovinska registracija
— organizacijske sposobnosti
— pozitiven odnos do samoupravljanja in družbene lastnine

Pod II. a:
— visoka ali višja strokovna izobrazba ekonomske, pravne ali tehnične smeri
— 5 let delovnih izkušenj pri vodenju samostojnih organizacijskih enot
— znanje enega svetovnega jezika

Pod II. b:
— visoka ali višja strokovna izobrazba tehnične smeri
— 5 let delovnih izkušenj pri vodenju samostojnih organizacijskih enot

Kandidati bodo sprejeti na opravljanje del in nalog za 4 leta.
Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi na naslov:
»TRIMO«, n.sol.o. Trebnje, Prijateljeva 12, 68210 Trebnje, s pripisom: za razpisno komisijo (z navedbo na kaj se prijavlja).
Vse prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po objavljeni izbiri.
Za uresničitev svojih razvojnih programov pa delovna organizacija TRIMO potrebuje še ostale strokovnjake, zato

VABI K SODELOVANJU
nove sodelavce z delovnimi izkušnjami

Za delo na interni zakonodaji in zastopanju pred sodišči
— diplomirane pravnike s pravosodnim izpitom

Za področje izvoza in domače prodaje
— diplomirane ekonomiste, ekonomiste, diplomirane gradbene inženirje, diplomirane pravnike, gradbene tehnike; za delo na izvoznem področju se zahteva tudi izpolnjevanje pogojev za vpis v register zunanjetrgovinskih delavcev in aktivno znanje enega svetovnega jezika (zaželeno angleškega, francoskega, ruskega)

Za področje nabave
— ekonomista, ki ima delovne izkušnje pri analizi trga in cen

Za organizacijsko področje
— diplomirane inženirje organizacije dela, diplomirane ekonomiste ali diplomirane pravnike ter organizatorjev, ekonomiste in pravnike

Za področje tehnologije
— strojnega inženirja ali strojnega tehnika z daljšo prakso na področju normiranja in analize časov

Za področje proizvodnje, montaže, vzdrževanja
— gradbene tehnike, strojne tehnike, konstrukcijske ključavničarje, varilce, stavbne kleparje, pleskarje, vodovodnega instalaterja, orodjarja, avtomehanika, avtoelektrikarja, čistilce proizvodnih prostorov

Strokovnjaki, pričakujemo vaše prijave in razgovore z vami!
Delovna razmerja želimo skleniti za nedoločen čas. Poseben pogoj za opravljanje vseh del in nalog je trimesečno poskusno delo.
Rok za sprejemanje prijav je 15 dni po dnevu objave v časopisu. Prijave pošljite na naslov: TRIMO, trebanjska industrija montažnih objektov, TREBNJE, 68210 Trebnje, Prijateljeva 12.

603/37-85

Velika denarno-blagovna

TOMBOLA

v Domžalah, v nedeljo, 15. septembra, ob 14. uri v športnem parku

Glavni dobitki: 1.000.000 din
JUGO 45
126 P
barvni televizor
in ostali dobitki v skupni vrednosti 3.000.000 din

Vabi Smučarsko društvo Domžale

Zveza sindikatov Slovenije
občinski svet Trebnje
68210 Trebnje
Cesta Gubčeve brigade 16

objavlja
prosta dela in naloge — en delavec

— za računovodska in knjigovodska dela
— vodenje in urejanje dokumentarnega gradiva
— administrativno-tehnična dela
— strojepisna in ostala dela.

Pogoji:
— opravljena srednja šola ekonomske smeri
— poskusno delo dva meseca
— delo za nedoločen čas.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev objave sprejema občinski svet Zveze sindikatov Trebnje 8 dni po objavi. Kandidati bodo o izteku objave obveščeni v 30 dneh po roku za sprejem prijav.

604/37-85

Kostak, Komunalno stavbeno podjetje, p.o. Krško,

ponovno razpisuje za šolsko leto 1985/86 naslednje kadrovske štipendije:

2 štipendiji za poklic
zidar

2 štipendiji
za poklic tesar

1 štipendija za poklic
železokrivec

2 štipendiji za poklic
keramičar in pečar

1 štipendija za poklic
monter vodovodnih naprav

2 štipendiji za poklic
monter ogrevalnih naprav

1 štipendija za poklic
čevljar

1 štipendija za poklic
diplomirani inženir strojništva

Posebne ugodnosti:
Učenci, ki se šolajo za poklice IV. zahtevnostne stopnje (KV delavci), dobijo še dodatek k štipendiji, DO pa krije tudi del stroškov v dijaškem domu in vse šolske potrebščine.
Vloge za štipendijo (obr. Državne založbe Slovenije št. 8,40) pošljite do konca septembra na naslov DO Kostak Krško, kadrovska služba, 68270 Krško, Cesta krških žrtev 11.

595/37-85

ČGP DELO — TOZD Prodaja Ljubljana, podružnica Novo mesto,

vabi k sodelovanju

1) Prodajalko ali prodajalca za prodajo v prodajalni v Novem mestu
Prednost imajo kandidati, ki imajo končano poklicno šolo — smer prodajalec.

2) Raznašalca za območje Novega mesta za delo v zgodnjih jutranjih urah

Za delo, ki je pod št. 1 in 2 pogodbeno, nudimo stimulativno nagrado.
Vsa dodatna pojasnila lahko dobite po telefonu 22-142 ali pa se osebno zglasite pri ČGP Delo — TOZD Prodaja, **podružnica Novo mesto,** Cesta herojev 30, kamor pošljite tudi prijave.

605/37-85

Srednja kmetijska šola Grm, Novo mesto, Sevno na Trški gori 13,

že deseto leto organizira

krojno-šiviljske tečaje.

Letos se bo tečaj pričel predvidoma 24. septembra 1985. Interesenti naj se prijavijo do 6. septembra 1985 na naslov SKŠ Grm, Novo mesto, Sevno na Trški gori 13.

600/37-85

SEZONSKA UGODNOST!
V maloprodaji za lastni proizvodni program brezplačna kamionska dostava do 20 km

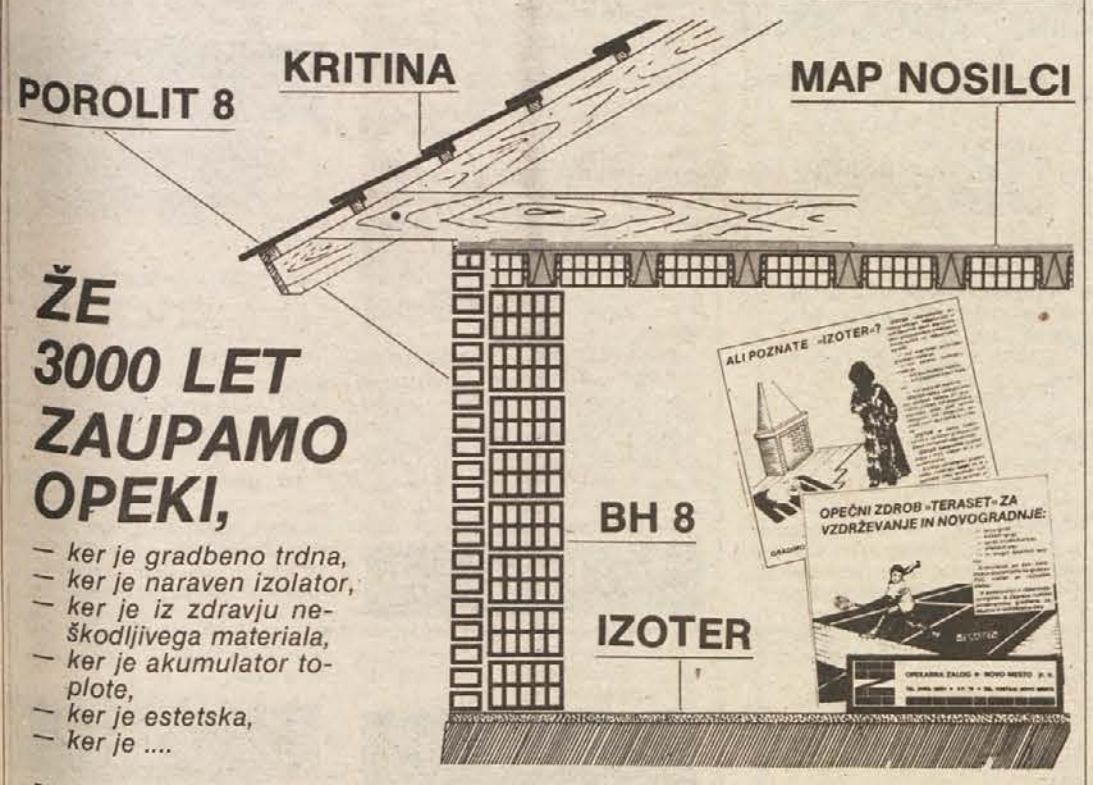

ŽE 3000 LET ZAUPAMO OPEKI,

- ker je gradbeno trdna,
- ker je naraven izolator,
- ker je iz zdravju neškodljivega materiala,
- ker je akumulator toplote,
- ker je estetska,
- ker je ....

Proizvodni in trgovski program:

- zidaki (navadni, fasadni)
- votlaki (8/1, 7/1)
- poroliti (8,12)
- dimne tuljave
- vinotekar,
- izoter
- teraset
- apno, cement, betonsko železo, armaturne mreže, MAP nosilci za strope, MAP polnila, modularni bloki (6/1, 5/1), silikatna opeka, dimniki, peski za malto, peski za beton, opečni vogalniki, izolacijski materiali, kulir plošče, robniki, materiali za izolacijske fasade, strešniki in drugo.

OPEKARNA ZALOG
NOVO MESTO,
tel.: 21 – 403, 22 – 291

STREŠNIK IGM »STREŠNIK« p. o. Dobruška vas
68275 Škocjan, tel.: 068 / 85-230, 85-231, 85-275

Odločite se za nakup sodobne, kvalitetne in cenovno ugodnejše strešne kritine.
Proizvajamo: gladke strešnike v rdeči, opečni, grafitnosivi in cementnosivi barvi.

Naša streha je estetsko dovršena, trajna, s 35-letno garancijo, kompletirana s posebnimi elementi za ventilacijo, zračenje podstrešja in antenskimi priključki. Teža naše kritine na kvadratni meter pa je približno enaka opečnim strešnikom.

Posebno jo odlikuje odpornost proti mrazu in nalivom ter je zelo primerna za pokrivanje in prekrivanje stanovanjskih in gospodarskih objektov. S pritrjevanjem (pribijanjem) doseže kritina 100 odstotno odpornost tudi proti burji.

Za kvadratni meter strehe potrebujete približno 10 strešnikov. Velika površina enega strešnika omogoča hitro in enostavno pokrivanje ali prekrivanje. Pri prekrivanju starih streh lahko uporabite tudi staro letvanje.

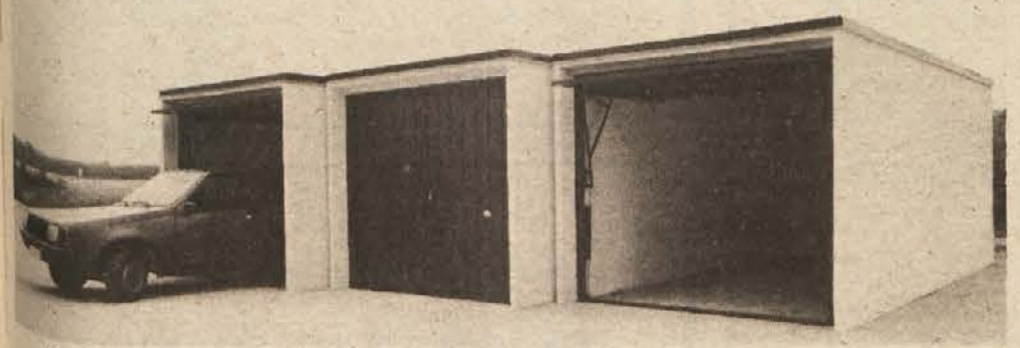

Garaža MONO je masivna armiranobetonska garaža iz enega kosa. Dolga je 5,87 široka pa 2,74 in visoka 2,40 metra, težka pa 10 ton. V celoti je izdelana v naši tovarni IGM Strešnik. Gotovo garažo pripeljemo naročniku s posebnim tovornjakom. Na mestu, kjer naj bi stala jo tovornjak spusti na temelje, ki jih prej pripravi naročnik. Postavljanje traja največ pol ure. Nato naročnik le še izdela tlak in lovilec maščob v garaži.

Garaža MONO je uporabna za:

- *garaže (posamezne, dvojne, trojne, vrstne)*
- *drvarnice*
- *manjša skladišča*
- *za druge pomožne objekte*

Tovarna obutve Novo mesto, n.sol.o.
Novo mesto, Bršljin 32
TOZD Lahka obutev BOR
Dolenjske Toplice

objavlja

po sklepu komisije za delovna razmerja prosta dela in naloge:

Električarja (vzdrževalca čevljarskih strojev)

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom, izpolnjevati še naslednje pogoje:
— KV elektro smer
— 1 leto delovnih izkušenj pri podobnih delih in nalogah

Kandidati naj pošljejo svoje vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi na naslov: TOZD Lahka obutev BOR, 68350 Dolenjske Toplice.
O izidu razpisa bomo kandidate pisno obvestili v 8 dneh po dokončni izbiri.

602/37-85

ABC Pomurka Gostinsko podjetje Sevnica

razpisuje prosta dela in naloge za:

— 2 KV natakarja (nedoločen čas)

Pogoji: končana poklicna šola gostinske oz. trgovske smeri — IV. stop. zahtevnosti, delovne izkušnje 2 leti. Poizkusno delo je 2 meseca. Možnost stanovanja.

— 1 snažilko (nedoločen čas)
Pogoji: končana OŠ, delovne izkušnje 6 mesecev. Poizkusno delo je 1 mesec.
Rok prijave: 10 dni.
Rok obvestila: 8 dni.

Prijave pošljite na gornji naslov (komisiji za delovna razmerja).

607/37-85

PREMALO PRENOČIŠČ

RIBNICA — Prenočitvenih zmogljivosti je v Ribnici premalo, zaradi česar tu ni možno prirejati večja športna tekmovanja, pa tudi poslovni gostje in drugi turisti morajo na prenočevanje v Ljubljano ali v Kočevje. Zato v Riku Ribnica že razmišljajo, da bi čez dve leti začeli graditi motel, in to na začetku Male gore, kar jih bo veljalo okoli 300 milijonov dinarjev. Sodobni objekt bi bil na razpolago vsem turistom, ne le poslovnim gostom Rika.

M.G-ć

PREMAJHEN VRTEC

RIBNICA — V ribniškem vrtcu ni dovolj prostora, da bi lahko sprejeli vse otroke, ki jih želijo starši dati v varstvo tej vzgojnovarstveni ustanovi. Za otroke, stare od 8 mesecev do 7 let, je čakalna doba za sprejem v vrtec okoli leto in pol. Izjema so letniki 1981 in 1983, za katere je čakalna doba celo nad tri leta. Izhod iz te stiske je dograditev tretje faze vrtca, o čemer so se že začeli dogovarjati.

M.G-ć

NOVA STREHA NA GRADU

TRSTENIK — Grad Kot pri Trsteniku, v katerem sicer žive delavci iz mirenske IMV, upravlja pa ga trebanjska stanovanjska skupnost, je bil že krepko potreben popravila. Pred kratkim so ga pokrili z novo strešno opeko, za katero je stanovanjska skupnost odštela več kot dva milijona dinarjev.

PRED PRAZNIKOM

KOČEVJE — Dokončen program prireditev ob letošnjem prazniku občine Kočevje še ni izdelan. Zvedeli pa smo, da bodo v dneh praznovanja odprli nov poštni prizidek, gostinski obrat Opreme na Rudniku in posodobljeno cesto od Brezovice skozi Poljansko dolino. Podpisali bodo tudi listino o pobratenju med občinama Rab in Kočevje.

ZAHVALA

V 59. letu življenja nas je za vedno zapustil naš dragi mož, ata, stari ata, brat in stric

FRANC MEGLIČ

iz Krsinjega vrha 13

Prisrčno se zahvaljujemo sorodnikom, znancem, prijateljem in vaščanom, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani in nam pomagali. Posebno se zahvaljujemo zdravstvenemu osebju Splošne bolnišnice Novo mesto za nego, trud in lajšanje bolečin. Iskrena hvala vsem, ki ste pokojnemu darovali vence in cvetje ter ga v tako velikem številu spremili na zadnji poti. Zahvaljujemo se SGP Pionir Novo mesto, Splošni bolnici Novo mesto, pevcem iz Mokronoga, ZB Tržišče, govorniku za tople poslovilne besede ter župniku za lepo opravljeni obred.

Žalujoči: žena Fani, hči Fanika, sin Štefan, sin Milan z družino ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Mnogo prezgodaj, komaj v 56. letu starosti, nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče, stari oče, tast, brat in stric

FRANC BRULC

iz Gor. Suhadola 5 pri Gabrju

Najlepše se zahvaljujemo vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali, nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter pokojnega spremili na zadnji poti. Lepa hvala tovarišicam Tončki Luzar in Ivanki Boltez za poslovilne besede, pevcem za zapete pesmi in duhovniku za opravljeni obred, Splošni bolnišnici Novo mesto za nudeno pomoč, DO IMV, kjer je bil pokojnik zaposlen, za venec, kakor tudi DO Labod, DO Krka — TOZD Tehnoservis in TOZD Zdravilišča PE Otočec. Vsem še enkrat hvala!

Vsi njegovi

A dan je črni moral priti,
bridkosti dan, oj dan solzan,
težko bilo se je ločiti,
a solze vse, ves jok zaman.

ZAHVALA

Ob nenadni boleči izgubi našega dragega moža, očeta, starega očeta in botra

IVANA KASTELCA

iz Bršljina

se prisrčno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki ste ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali cvetje in vence, nam izrekli sožalje. Posebno se zahvaljujemo družinam Kovač, Jamnik in Ki[illegible]učar za vso pomoč v težkih trenutkih. Hvala kolektivoma Dolenjka in Komunala za podarjene vence, govorniku za poslovilne besede in župniku za opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: vsi njegovi

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 12. septembra — Gvido
Petek, 13. septembra — Janez
Sobota, 14. septembra — Milan
Nedelja, 15. septembra — Melita
Ponedeljek, 16. septembra — Ljudmila
Torek, 17. septembra — Robert
Sreda, 18. septembra — Irena
Četrtek, 19. septembra — Konstanca

LUNINE MENE

14. septembra ob 2.20 — mlaj

KINO

BREŽICE : 13. in 14. 9. francoski film Veličastni. 15. in 16. 9. ameriški film Breackdance. 17. in 18. 9. ameriški film Zadnji horor film.

Črnomelj: 12. in 15. 9. ameriški film Hot dog. 13. in 15. 9. japonski film Lady Chatterley iz Tokia. 17. 9. ameriški film Ljubezen ob prvem ugrizu. 19. 9. francoski film Otok strasti.

KOSTANJEVICA: 14. 9. ameriški film Čejeni v borbi za življenje. 15. 9. angleški film Borba Titana.

KRŠKO: 13. 9. ameriški film Nostradamus — človek, ki je videl bodočnost. 15. 9. angleški film Gandhi. 17. 9. nemški film Salon za masažo. 18. 9. zgodovinski film Sedem gladiatorjev.

NOVO MESTO — DOM KULTURE: 12. 9. filmsko gledališče — ameriški film Gandi. Od 13. do 15. 9. (ob 16. uri) in 16. ameriški film Flash Gordon. Od 13. do 15. 9. (ob 18. in 20.) ameriški film Bel star. 17. in 18. 9. hongkonški film Leopardova šapa. 19. 9. češki fim — filmsko gledališče — Brez milosti.

NOVO MESTO — DOM JLA: Od 13. do 15. 9. ameriški film Smokey Razbojnik. Od 16. do 18. 9. italijansko-ruski film John, lovec iz bodočnosti.

SEVNICA: 12. 9. angleški film Živi ogenj. 13. in 14. 9. francoski film Emanuela II. — antidevica. 15. 9. ameriški film Kamion smrti. 18. in 19. 9. japonski film Lady Chatterly iz Tokia.

mali oglasi

službo dobi

SAMOSTOJNEGA AVTOKLEPARJA zaposlim takoj. Naslov v upravi lista (4961/37).

TAKOJ zaposlim dva avtoličarja. Slavko Luzar, Brezovica 13, Šentjernej.

KV MIZARJA zaposlim takoj ali po dogovoru. OD dober. Mizarstvo GORIŠEK, Groblje, Šentjernej, tel. (068) 32-182.

GOSTILNA »ZLATA RIBA«, Kranj, Sejmišče 1, tel. (064) 23-284, išče dekle, ki ima veselje do strežbe. Javite se na zgornji naslov! OD 40.000 din. Hrana in stanovanje v hiši.

V REDNO delovno razmerje sprejmemo kvalificirano natakarico ali natakarja. Nudimo tudi sobo. Nastop službe možen takoj. Društvo upokojencev, Šentjernej, tel. 32-080, dopoldne.

SPREJMEM v redno delovno razmerje KV industrijske šivilje. OD od 5 do 6 M. Tel. (068) 46-502.

TAKOJ sprejmem v redno delovno razmerje za v »KAVA—BAR« mlado dekle (natakarico) do 20. let starosti. Ostalo po dogovoru. Koktejl bar, Glavni trg 40, Sevnica.

stanovanja

V SEVNICI ali bližnji okolici iščem enosobno stanovanje s kuhinjo in sanitarijami. Ponudbe pod šifro: »DOBER PLAČNIK«.

DVOSOBNO komfortno stanovanje v Krškem menjam za podobno v Bregani, Samoboru ali Zagrebu. Tel. 61-347.

ODDAM ogrevano sobo dekletu. Telefon 23-053.

ZARADI oddaljenosti iščem sobo v bližini kmetijske šole. Po šoli lahko pomagam na kmetiji. Anton Krnc, Hom 10, 68232 Šentrupert.

GARSONJERO, enosobno stanovanje ali manjše stanovanje v Sevnici vsaj za eno leto iščem. Ponudbe pod šifro: »LAHKO TUDI PREDPLAČILO«.

motorna vozila

PRODAM Tomos avtomatic, malo rabljen. Gotna vas 43, tel. 25-633.

CITROEN GS break, karamboliran spredaj na desni, po delih prodam. Rebol, Benečija 2, Trebnje.

Z 640 (tovorni 4 t) prodam. Anton Putiš, Mala Cikava 11, Novo mesto.

FIAT 850 special prodam. Mestne njive 2, 68000 Novo mesto.

R 4, starejši letnik, v voznem stanju, ugodno prodam. Bobnar, Sela 22, Dolenjske Toplice.

ZASTAVO 101 GTL, letnik 1983, prodam. Janko Žnidaršič, Žužemberk 60.

ZASTAVO 850, letnik 1981, prodam. Zagorc, Šmarje 17, Šentjernej.

R 4, letnik 1978, in prikolico za osebni avto prodam. Janez Ucman, Vel. Cerovec 11, Novo mesto.

R 4, star dve leti prodam. Informacije na tel. 25-410, v večernem času.

PRODAM Tomos avtomatik A 3 MS, letnik 1982. Tel. 24-873.

ZASTAVO 750, letnik 1976, prodam ali zamenjam za Tomos avtomatik. Penič, Zagaj 12, Bistrica ob Sotli.

GOLF J, letnik 1977, prodam. Informacije tel. 22-351.

FIAT 750, letnik 1975, obnovljen, prodam. Franc Mirtič, Dolnje Mraševo 3, Novo mesto.

PRODAM GOLF-diesel, letnik 87. Informacije na tel. 20-228.

PRODAM kombi Zastava 850, letnik 1979. Informacije na tel.: 068 20-383.

PRODAM dobro ohranjen Tomos 14 M. Igor Vodopivec, Smolenja vas 72, tel. 24-569.

FIČA 750 S, letnik 1978, prodam. Radomir, C. herojev 34, telefon 22-789.

ZASTAVO 750, letnik 1978, prevoženih 36000 km, prodam. Stara vas 31, Škocjan.

FIČKA, letnik 1982, prodam. Telefon 23-627.

RENAULT 14 TL, letnik 1979, prodam. Ob Težki vodi 21, Novo mesto.

SPAČKA, letnik 1975, obnovljenega, registriranega, poceni prodam. Andrej Zupančič, Podbočje 1.

Z 850, letnik 1983, prodam. Kličite 71-826, int. 15.

Z 101, letnik 1978, prodam. Franc Kavčič, Trebnje, Pod gradom 2.

R 4 GTL, leto izdelave julij 1983, prodam. Brane Faleskini, Vavta vas 87, tel. 84-587.

FIAT 126 P, letnik 1980, brez motorja, prodam po delih. Ogled po 15. uri. Milan Rajk, Cegelnica 27, Novo mesto.

ZASTAVO 101, letnik 1977, registrirano do aprila 1986, prodam. Telefon po 16. uri 32-102.

KOMBI ZASTAVA 850 AK, star 15 mesecev, ugodno prodam. Stane Pustavrh, Leskovec, MDB 15, telefon (068) 71-367, popoldne 71-463.

IMV 2200 D furgon s povišano streho ugodno prodam. Jože Šinkovec, Leskovec, MDB 17, tel. (068) 71-367, popoldne 71-463.

R 5 TL, letnik 1977, MZ 250 TS (predelan, potreben manjšega popravila), dežni kombinezon ter dve čeladi prodam. Tel. 75-628, popoldne.

R 4, letnik 1983, registriran do septembra 1986, prodam. Telefon 26-248.

Z 750, letnik 1980, nujno in po ugodni ceni prodam. Rajko Petan, Potok 38, Straža.

ZASTAVO 750, letnik 1975, registracija aprila 1986, ugodno prodam za 7 M. Dušan Kunšek, Podgorje 32, 68292 Zabukovje.

PRODAM Z 750, letnik 1981, in R 4, letnik 1979. Tel. 44-240, Franc Cvetan, Dol. Ponikve 1, Trebnje.

TOMOS 15 SLC, nov, neregistriran, in APN 6 poceni prod.m. Tel. 21-793.

CITROEN GS 1.3, zelo dobro ohranjen, prodam. Tel. 25-843 po 15. uri. Lesjak, Cesarjeva 31.

PRODAM APN 6. Tel. 22-235.

Z 101, letnik 1977, registriran do maja 1986, ugodno prodam. Tel. 44-369 po 15.30 uri.

PRODAM FAP 13 K kiper, po delih. Naslov v upravi lista (4964/85).

YAMAHO 250 cross YZ, letnik 1982, ugodno prodam. Tel. (068) 21-079.

PRODAM LADO 1200, karamboliran, letnik 1976. Tone Krkuta, Vel. Brusnice 14, tel. 85-929.

R4, letnik 1977, ugodno prodam. Simčič, Jerebova 8, Novo mesto. Ogled vsak dan popoldne.

UGODNO PRODAM 126 P, december 1980. Tel. 26-215, popoldne.

PRODAM Z 750 LE, letnik december 1984. Vidmar, Straža, Šentrupert, tel. 47-316, zvečer.

PRODAM Z 750, letnik 1980. Veliki Slatnik 20.

PRODAM Z 101, letnik 1973, in plinsko napravo. Gramc, Dobrava 5, Podbočje.

PRODAM motorno kolo BMW 250 in tomos TL. Marjan Žveglič, NHM 20, 68290 Sevnica.

PRODAM Z 750, letnik 1975. Tel. 21-134 dopoldne, 25-115 popoldne, za 8.8 M.

kmetijski stroji

TRAKTOR ursus 360 prodam. Jože Cvelbar, Stara vas 2, Škocjan.

TRAKTOR ursus, malo rabljen, prodam. Martin Kraševec, Vel. Brusnice 74.

TRAKTOR Pasquali (18 KS) s prikolico in plugom prodam. Franc Češek, Stara Bučka 37, Škocjan.

PRODAM ferguson 52 »karlopeši« kopač-nakladač, vile za gnoj ali ferguson 35. Marjan Golob, Veliki Slatnik 15.

TRAKTOR IMT 560, malo rabljen, prodam. Martinčič, Šmalčja vas, Šentjernej, tel. (068) 32-082.

PRODAM traktor IMT 542 imperial. Informacije tel. (068) 20-233, popoldne.

KULTIVATOR Honda 600 F prodam. Telefon 44-321 int. 294.

PRODAM generalno obnovljen traktor Güldner (22KS) s koso. Milan Perše, Zbure 31, Šmarješke Toplice.

PRODAM malo rabljen kultivator z dodatnimi priključki. Štefan 21, Trebnje.

TRAKTOR Steyer 86 e (18 KS), zelo dobro ohranjen, prodam. Stanislav Jurčič, Ladja 8, 61215 Medvode.

TRAKTOR Zetor 4712 prodam. Šušterič, Cerkvišče 15, Gradac v Beli krajini.

prodam

PRODAM belo poročno obleko številka 40. Tel. 23-907.

PRODAM 30 grabelj. Rozman, Vrhpeč 17, Mirna peč.

BETONSKE REŠETKE za hleve (dolžina 3,60 m in 1,80 m) prodam. Telefon 23-512.

PRODAM kavč trosed, raztegljiv v zakonsko posteljo, večjo, s predalom za posteljnino. Informacije na tel. 24-769.

KRAVO, staro 5 let, brejo 5 mesecev, prodam. Može, Jurna vas 2, Novo mesto.

PO UGODNI ceni prodam kuepperschbusch in nemško ovčarko z rodovnikom. Kerin, Slinovce 9, Kostanjevica.

PRODAM dobro ohranjen nosečniški plašč številka 40. Telefon 25-986, popoldne.

TRAKTORSKE GUME 12,4/11-28, nove, prodam. Madžarevič, Dol. Polje 12, Straža.

DNEVNO SOBO prodam po elementih. Informacije po tel. (068) 23-964.

PRODAM novo peč za centralno Tam Stadler 28000 kalorij in 2 m³ hrastov plohov. Stanko Kučič, Gora 20, Krško.

TELICO, brejo 6 mesecev, prodam. Golobič, Kal 1, Semič.

PRODAM motorno žago S45, staro 5 let. Cena 90.000,00 din. V zvezi z nakupom se oglasite pri Iliji Bračika, Rosalnice 13, Metlika.

PRODAM 1500 kosov strešne opeke Vesna. Andrej Simčič, Orehovec 37 a pri Kostanjevici.

GAJBICE za krompir prodam. Naslov v upravi lista (4962/85).

UGODNO prodam 30 ovac, posamezno ali skupaj. Možnost uporabe pašnikov in gospodarskega poslopja do 5 let ali po dogovoru. Pojasnila vsak dan popoldne pri Niku Popoviču, Brezovica, 68331 Suhor.

ZA MLADIČE nemških ovčarjev z rodovnikom, odličnih staršev, poleženih 22. avgusta, sprejemam naročila. Potočar, Bršljin 50, Novo mesto.

POCENI prodam peč za centralno kurjavo (35000 kalorij) Stadler. Lado Povše, Železničarska 2, Crnomelj, tel. 51-595.

PRODAM italijanski otroški voziček (kombiniran) in osovino za traktorsko prikolico (4 t). Peter Papež, Pod smreko, n.h., Črnomelj, tel. 51-673.

VPREŽNI gumi voz »zapravljivček« s platojem in stranicami, nov, in 16-colski voz, nov, prodam. Tel. 85-246.

PEČ za centralno kurjavo »tam stadler«, novo, prodam. Telefon 21-334, popoldne.

OMARO, primerno za otroško ali dnevno sobo (285 x 230), prodam. Povše, Lamutova 14, tel. 21-792.

PRODAM ojačevalec BASS SOND 200, kitaro bas MUSIMA de luxe. Jože Gal, Dolž 11, 68000 Novo mesto, tel. dop. 21-134 int. 32, popoldne 43-867.

BARVNI televizor prodam za 6 M. Tel. 20-352.

PRODAM sadike žive meje. Informacije: Pokorny, Novo mesto, telefon 24-289.

PRODAM dva kolesa maraton amater in frezo goldoni (14 KM). Telefon 21-575.

4 km od Vavte vasi prodam 10 m³ suhih bukovih metrov, nekaj že nažaganih, in prikolico za osebni avto. Naslov v upravi lista (4965/85).

PRODAM divan in dve peči na olje. Tel. 58-583, Helena Čavlovič, Vinogradniška 4, Metlika.

PRODAM vinski sod (1000 l), malo rabljen. Tel. 22-349.

PRODAM sedežno garnituro, imitacijo usnja ter akvarij z želvama. Tel. 22-417.

KUHINJO ugodno prodam. Hribar, Šmihel 43, Novo mesto.

UGODNO prodam mlado kravo s prvim teletom in drobni krompir. Marija Jurkin, Dol. Straža 116.

PRODAM dva električna štedilnika gorenje in končar, malo rabljena, in šivalni stroj — »entlarico« singer in pralni stroj, rabljen 5 let, Gorenje. Jože Lipar, Na Tratah 16, Novo mesto.

PRODAM pralni stroj in kuhinjske stole. Informacije tel. 068 — 22-847 med 17. in 20. uro.

PRODAM glasbeni center Gorenje. Informacije po tel. 25-321 po 15. uri.

PRODAM dobro mlado kravo. Tel. 85-975.

PRODAM hišo v strogem centru Novega mesta. Tel. (061) 737-769.

PRODAJAM legla kalifornijskih deževnikov. Nudim strokovno pomoč in literaturo. Informacije na tel. 25-870, vsak dan popoldne.

PRODAM novo žago Dolmar in kravo, dobro voznico. Boričevo 1.

PRODAM mlin na beli kamen (Ø 1 m) za mletje vseh žit s tresilnikom in dva nova hrastova vinska soda (à 600 l). Mirko Moravec, Mali Nerajec 4, 68343 Dragatuš, Črnomelj.

TERMOAKUMULACIJSKO PEČ (2 KW) prodam. Tel. 26-716, Gorenc.

KAVČ trosed in dva fotelja prodam. Tel. 25-306.

PRODAM barvni TV Gorenje Safir in kabino za Univerzal. Mirna peč 15.

BETONSKI MEŠALEC in šotor za 4 osebe prodam. Tel. 25-195.

DVE CISTERNI po 1300 l in gorilec z opremo prodam. Tel. 84-590.

PRODAM 8 m³ bukovih drv in 8 hrastovih stebrov za kozolec. Telefon 23-290.

ŠTEDILNIK Kueppersbusch, rabljen eno zimo, prodam. Julijana Gričar, Žužemberk 93.

PRODAM ŽAGAN GRUŠT za manjšo hišo ali večji vikend, cisterno (2000 l), plastično, in gorilec CTC (štedski) ter termoakumulacijsko peč. Vinko Barič, Dobrava 19, Podbočje.

SPALNICO (mahagonij) poceni prodam. Telefon 25-130, popoldne.

LISICO, nerabljeno, prodam po polovični ceni. Telefon 22-893.

POCENI prodam Melodijo (96 basov). Ogled v soboto in nedeljo, Jože Gole, Črmošnjice 13.

POCENI prodam rabljen televizor znamke: RR Niš. Plankar Stanka, Trdinova 5 a, Novo mesto.

posest

NAJBOLJŠEMU ponudniku prodam gozd (45 arov) in njivo (20 arov) na Svržakih pri Metliki. Možna gradnja. Marjana Macele, Župančičeva 2, Metlika.

HIŠO s kmečkim poslopjem, velikim sadnim vrtom, zidanico z vinogradom in okrog 6 ha obdelovalne zemlje ter dva gozda na Uršnih selih (druga postaja od Novega mesta) zamenjam za hišo v Ljubljani. Fani Hlastan, Uršna sela 72.

PRODAM travnik in njivo v Zg. Vodalah. Otavnik 2, Tržišče.

UGODNO prodam enonadstropno hišo v starem delu Krškega, primerno tudi za obrtniško dejavnost. Informacije na telefon (068) 62-873.

VRSTNO HIŠO na lepi lokaciji v Novem mestu prodam. Ponudbe pod šifro: ŠELITEV.

GRADBENO PARCELO z lokacijsko dokumentacijo v Stopičah prodam. Peter Šega, Brezovica 6, Stopiče.

UGODNO prodam dobro opremljeno zidanico, vinograd in sadovnjak v Spodnji Libni pri Krškem. Pavla Trzin. Informacije pri Binetu Klajnščku, Spodnja Libna.

PARCELO (930 m²) na Kučarju v Podzemlju, Bela krajina, primerno za vikend, prodam za 15 SM. Telefon (061) 486-620.

PRODAM manjšo kmetijo z gospodarskim poslopjem (nova hiša) ter vinograd z zidanico v okolici Novega mesta. Primerno za kakršnokoli obrt. Naslov v upravi lista (4963/85).

kupim

KUPIM staro hišo-podrtijo z vrtom v Brežicah oziroma okolici. Informacije sprejemam po telefonu (068) 61-163, popoldne.

razno

IZGUBIL se je pes posavec — rjav z belimi lisami. Sliši na ime Bobi. Najditelj dobi lepo nagrado. Tel. (068) 85-900.

OBRTNIKI! Iščem partnerja za skupno adaptacijo manjše stavbe v centru Novega mesta. Ponudbe z navedbo dejavnosti pošljite na oglasni oddelek Dolenjskega lista pod šifro: »PROSTORA ZA DVA«.

IZGUBIL se je na Trški gori pes, črn pudelj. Sliši na ime Varo. Okoli vratu ima široko rdečo ovratnico z rdečim srčkom. Prosim poštenega najditelja, da ga vrne proti nagradi. Danica Flanđija, Trška gora 49, Novo mesto.

VZAMEM v varstvo dva otroka. Tel. 24-669.

Majhno kmetijo v ravnini, skupaj s starejšim, prevzameta zakonca, ki imata kmetijsko mehanizacijo. Ivan Kovač, Badovičeva 12, 63270 Laško.

IZGUBILA sem zlato verižico. Poštenemu najditelju dam nagrado. Fani Križnar, Kastelčeva 1, Novo mesto, tel. 24-815, 25-439.

LOKAL za mirno obrt (Novo mesto — center), do 45 m2, najamem. Naslov v upravi lista (4960/85).

STAREJŠI upokojenec išče starejšo upokojenko za gospodinjo. Ponudbe pod šifro: »GOSPODINJA«.

V VARSTVO sprejmem še enega otroka. Tel. 25-492.

UREJEN gostinski lokal v bližini Novega mesta oddam v najem. Šifra: DOGOVOR«.

preklici

MARTIN STOPAR, Gor. Gradišče 3, Šentjernej, prepovedujem pašo živine po njivi v Volavčah. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

MARTIN KRAŠEVEC, Vel. Brusnice 74, prepovedujem pašo po mojem posestvu. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

JANEZ ŠENICA, Sela 6, Dolenjske Toplice, prepovedujem bratu ALOJZU ŠENICI, Meniška vas 20, lastiti si premičnine in nepremičnine, ker niso njegova last.

FRANC ZORE, Cikava 4, Trebnje, prepovedujem JOŽI ZORE nadaljnjo prodajo premičnin, ki niso njena last in zahtevam nazaj vse, kar je že prodala, sicer jo bom sodno preganjal.

FRANC TROHA, Srednja vas 29, 61319 Draga, preklicujem žaljive besede, ki sem jih izrekel proti tov. Alojzu GANTARJU iz Podpreske, za neresnične.

čestitke

Dragi FRANČIŠKI UMEK iz Vel. Cerovca in FRANCKI PLUT iz Oskoršnice iskreno čestitamo za rojstni dan in ji želimo trdnega zdravja. Enake želje tudi VINKU PLUTU »NEKDO«

Dragi ženi MILENI KASTELIC iz Šentjošta želijo za dvojni praznik veliko zdravja, sreče in zadovoljstva — mož Vide, hčerka Mojca, sin Igor ter stara mama.

obvestila

BELE PIŠČANCE prodajamo od 12. do 16. septembra v Šmarjeti 15, Šmarješke Toplice.

OBVEŠČAM cenjene stranke, da od 9. septembra dalje zopet obratuje avtokleparska delavnica. Luzar, Gornja Brezovica 13, Šentjernej.

OBVEŠČAM cenjene goste, da bo okrepčevalnica »PRI JANJI« zaradi porodniškega dopusta zaprta od 9. septembra 1985 do 1. januarja 1986. Za nadaljnji obisk se priporočam Ivanka Rezelj, CKS 34, Novo mesto.

ZAHVALA

Nenadoma nas je po tragični nezgodi v 84. letu starosti zapustil naš dragi oče, brat in stric

RUDOLF ŠTIMPFEL

iz Mokronoga

Prisrčno se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom in znancem, ki so mu podarili vence in cvetje in ga spremili na zadnji poti. Posebna zahvala pevcem, govorniku in g. župniku za opravljeni obred. Zahvaljujemo se tudi GG Puščava in delavcem Induplati Mokronog za izkazano pomoč. Še enkrat vsem najlepša hvala!

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

V 78. letu naš je nepričakovano zapustil naš dragi mož, oče, stari oče, brat, stric

ALOJZ ŠČUKA

iz Novega mesta

Zahvaljujemo se sosedom, posebej Frankovim, sorodnikom, prijateljem in znancem za pomoč, izrečeno sožalje in podarjeno cvetje. Hvala sodelavcem SGP Pionir Novo mesto-TOZDU gradbeni sektor, MKI, DSSS, tovarni Labod, hišnemu svetu, ZB Novo mesto za podarjene vence. Hvala govorniku za poslovilne besede, gospodu župniku za lepo opravljeni obred in vsem, ki ste pokojnega spremili na zadnji poti.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, babice in prababice

ROZALIJE ŽUNAC

z Ljubljanske 17, Novo mesto

se najlepše zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter pokojnico spremili na njeni zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo govorniku tov. Ivkoviču za lepe poslovilne besede, pevcem iz Stopič ter duhovniku za opravljeni obred.

Vsi njeni

DOLENJSKI LIST

IZDAJA DIC, tozd Dolenjski list, Novo mesto.

USTANOVITELJICE LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Tone Jesenko.

UREDNIŠKI ODBOR: Drago Rustja (glavni urednik in vodja tozda), Marjan Legan (odgovorni urednik), Ria Bačer, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Mirjam Bezek, Bojan Budja, Anton Jakše (vodja novinarskega servisa in EPS), Zdenka Lindič-Dragaš, Milan Markelj, Pavel Perc, Jože Primc, Jože Simčič, Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik.

IZHAJA vsak četrtek — Posamezna številka 50 din. Letna naročnina 1.500 din. Za delovne in družbene organizacije 3.000 din, za tujino 15 ameriških dolarjev oz. 50 DM (ali ustrezna druga valuta v tej vrednosti) — Devizni račun 52100-620-970-257300-128-4405/9 (Ljubljanska banka — Temeljna dolenjska banka Novo mesto).

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu za komercialne oglase 750 din, za razpise, licitacije ipd. 950 din, 1 cm na določeni srednji ali zadnji strani 900 din, 1 cm na prvi strani 1.000 din. Vsak mali oglas do 10 besed 500 din, vsaka nadaljnja beseda 50 din. Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS skupščine SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK Novo mesto 52100-603-30624. Naslov: Dolenjski list, 68001 Novo mesto, Germova 3, p. p. 33, telefon uredništva (068) 23-606 in 24-200, telefon novinarskega servisa 23-610, telefon ekonomske propagande, malih oglasov in naročniškega oddelka 24-006. — Naročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — Časopisni stavek, prelom in filmi: DIC, tozd Grafika, Novo mesto — Tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

Ne jokajte ob mojem grobu,
le tiho k njemu pristopite,
spomnite se, kako trpel sem,
in večni mir mi zaželite.

ZAHVALA

Ob smrti našega dragega moža, očeta, brata, strica in botra

IVANA KOŽUHA

iz Drožanja pri Sevnici

Prisrčno se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki ste nam pomagali v tem težkem trenutku, izrekli sožalje in pokojnega spremili na njegovi zadnji poti ter mu darovali vence in cvetje. Lepa hvala tudi LD Sevnica za poslovilne besede ter gospodu kaplanu za opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala za vse!

Žalujoči: žena Pavla, sinova Ivan in Milan, hčerka Martina s Tonijem, Niko ter ostalo sorodstvo

---

V 51. letu starosti nas je po težki bolezni zapustil naš ljubi mož, oče, stari oče, sin in brat

FRANC AVSEC

Dolž 39

Iskrena hvala vsem, ki ste nam v času bolezni stali ob strani in njemu lajšali bolečine, zahvaljujemo se tudi sorodnikom, sosedom, vaščanom, prijateljem in znancem, ki ste se v tako velikem številu poslovili od pokojnega, darovali vence in cvetje ter nam izrekli sožalje. Zahvaljujemo se za vence SGP Pionir Novo mesto, sodelavcem Betonarne Gotna vas, Domu starejših občanov Šmihel, Komunali Novo mesto, Tovarni obutve Bršljin, Novolesu Straža, GD Dolž. Posebej se zahvaljujemo gasilcem za častno stražo, obema govornikoma za poslovilne besede in gospodu dekanu za opravljeni obred.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

V 89. letu nas je zapustila draga mama, stara mama, sestra in teta

MARIJA JAKŠA

iz Gabra

Zahvaljujemo se vsem, ki so nam v teh težkih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje in pokojno spremili na zadnji poti ter darovali vence in cvetje. Posebno zahvalo smo dolžni zdravstvenemu domu Črnomelj, ambulanti v Semiču, dr. Pavlovič-Melinčkovi, sindikatu Iskre Semič in Cestnemu obratu Črnomelj za podarjene vence ter duhovnikom iz Semiča za opravljeni obred. Hvala tudi Mariji Štukelj za poslovilne besede.

Žalujoči: vsi njeni

ZAHVALA

V 26. letu nas je tragično in mnogo prezgodaj zapustil naš ljubljeni sin, brat, stric in svak

FRANC GRIVEC

iz Dobrniča 30

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, vaščanom, prijateljem in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, darovali cvetje, izrekli sožalje in nam pomagali. Prisrčna hvala vsem, ki ste se v tako velikem številu poslovili od njega in ga spremili na zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo Francu Zoranu, Silvu Možetu in Milanu Smoliču, DO Litostroj, GD Dobrnič, ZSMS Dobrnič, godbenikom, pevcem, govornikom za tople poslovilne besede ter duhovniku za lepo opravljeni obred. Še enkrat lepa hvala vsem, ki ste z nami delili žalost in nam lajšali bolečino.

Žalujoči: ata, mama, sestri Anica in Joži z družinama ter ostalo sorodstvo

---

ZAHVALA

Ob smrti naše drage mame

TEREZIJE SLOVENEC

iz Skopic

se zahvaljujemo vsem, ki ste ji pomagali lajšati bolečine in jo pospremili na njeni zadnji poti.

Sinova Stanko in Franci ter hčere Pepca, Rezika in Anica z družinami

---

ZAHVALA

Iztekla se je kratka, a težka življenjska pot našemu sinu, bratu in stricu

ALOJZIJU ŠKUFCU ml.

z Rebri 5 pri Žužemberku

Zahvaljujemo se vsem, ki so ga pospremili na zadnji poti, mu darovali cvetje in nam izrazili sožalje. Posebno se zahvaljujemo sosedom Bleskovim, Fištrovim in Antončkovim za nesebično pomoč v težkih trenutkih. Iskreno zahvalo izrekamo tudi gospodu župniku Jožetu Nemaniču za pogrebno svečanost. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

V 71. letu starosti nas je po dolgi in težki bolezni zapustila draga žena, mama, stara mama, sestra in teta

PAVLA SLADIČ

iz Velike Bučne vasi 21

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nam v težkih trenutkih pomagali, darovali vence in cvetje, izrazili sožalje in spremili pokojno v njen zadnji dom. Posebno zahvalo smo dolžni osebju oddelka za intenzivno nego Splošne bolnišnice Novo mesto za skrbno nego v zadnjih urah njenega življenja, kakor tudi družinam Zagorc, Nadu in Krevs za vsestransko pomoč. Prisrčna hvala tudi članom ZB Bučna vas za organiziracijo pogreba, godbi, pevcem in tov. Janezu Potočarju za poslovilne besede ob odprtem grobu. Še enkrat vsem za vse iskrena hvala!

Žalujoči: mož Jože, sin Dane z družino in hčerka Majda

ZAHVALA

V 83. letu starosti nas je zapustila draga mama, stara mama, prababica, sestra in teta

MARIJA MILKOVIČ

roj. Žarkovič

iz Butoraja 10

Prisrčna zahvala vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste nam izrekli sožalje, pokojni darovali vence in cvetje ter jo tako številno pospremili na zadnji poti. Hvala kolektivu Integral—TOZD Gostinstvo Črnomelj in OOZB Butoraj za podarjeno cvetje oz. vence. Hvala župniku iz Crnomlja za opravljeni obred. Še posebej se zahvaljujemo predstavnikoma KS Butoraj za poslovilne besede, godbi na pihala iz Črnomlja in vsem ostalim, ki so nam v teh težkih trenutkih priskočili na pomoč.

Žalujoči: vsi njeni

ZAHVALA

Ob bridki izgubi naše ljube mame, sestre in tete

IVANKE GORŠIN

iz Vel. Cikave

se iskreno zahvaljujemo kolektivu Novotehna v Novem mestu, sorodnikom, vaščanom iz Velike Cikave, sosedom iz Lobetove ulice ter vsem znancem in prijateljem za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje in spremstvo na njeni zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo duhovniku za opravljeni obred in poslovilne besede.

Vsi njeni!

Ljubil si slovensko zemljo,
ljubil dom svoj in družino,
a usoda vedno hoče svoje
in prekrižala je načrte tvoje.

ZAHVALA

V 40. letu starosti nas je tragično zapustil naš ljubi mož, sin, oči, brat, stric, zet in svak

ANTON LOKANC

iz Sel pri Raki

Zahvaljujemo se sorodnikom, sosedom, vaščanom, prijateljem in znancem, ki ste se v tako velikem številu poslovili od njega, mu darovali cvetje in nam ustno ali pisno izrekli sožalje. Posebno se zahvaljujemo gasilskemu društvu Raka, pevcem in gospodu župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: žena z otroci, mama, sestri in bratje ter ostalo sorodstvo

---

Že dve leti v grobu spiš,
a v naših srcih še živiš,
ne mine ura, dan, ne noč,
povsod si z nami ti navzoč.

V SPOMIN

16. septembra bo minilo dve leti žalosti in praznine v naših srcih, odkar smo tragično izgubili našega ljubljenega moža, očeta, starega ata in brata

JOŽETA BEVCA

z Debenca pri Mirni

Hvala vsem, ki se ga spominjate, mu prinašate cvetje, prižigate sveče na njegovem preranem grobu.

Vsi njegovi

Kratki so bili moji dnevi med
vami, še krajše pa so bile
besede, ki sem vam jih spregovoril.
Čeprav me je zakrila
smrt in obdala grobna tišina,
bom vendar v Bogu znova
iskal vaše bližine. V njem se
tudi vi srečujete z menoj!

IN MEMORIAM!

p. PETER VRTAČIČ,

frančiškan

19. septembra 1985 bo minilo leto, ko se je v prometni nesreči izteklo njegovo zemeljsko življenje.
Prva obletnica bo v četrtek, 19. septembra 1985, v frančiščanski cerkvi v Novem mestu.

Frančiškanski samostan Novo mesto, Župnija Dobova in sorodniki

---

Na grobu tvojem
cvetje klije,
prezgodaj tebe
zemlja krije.

V SPOMIN

17. 9. 1985 mineva žalostno leto, odkar si nas nenadoma za vedno zapustil, naš dragi očka, mož, sin in brat

PETER REP

iz Leskovca pri Krškem

Čas neizogibno beži, a bolečina ostaja.

Hčerka Petra z mamico in mamo ter brata z družino, sestra in vsi ostali sorodniki

Portret tega tedna

IVAN FURLIČ

Med prvimi, ki so se potem, ko je pred tremi desetletji začela v Črnomlju obratovati Belokranjska železolivarna in strojna tovarna Belt, zaposlili v novi tovarni, je bil tudi Ivan Furlič. Za mnoge Belokranjce je ta tovarna pomenila pot do zaslužka, saj je bilo takrat v deželi ob Kolpi težko dobiti zaposlitev. Ivan pa je prav zradi Belta našel zopet pot v domače kraje. Dve leti je namreč že delal v vojnem podjetju v Zagrebu, in ker tam ni mogel dobiti stanovanja, v Črnomlju pa so potrebovali kvalificirane strugarje, se je vrnil v rodno Belo krajino.

Medtem ko mu je v Svibniku pri Črnomlju uspelo uresničiti svoje osebne želje in zgraditi lastni dom, se je v tovarni moral mnogokrat odpovedati željam, iskati kompromise ali pa se, žal, sprijazniti z dejstvom, da vsega, pa četudi so načrti še tako obetavni, le ni mogoče uresničiti. A nikoli ni klonil, niti takrat ne, ko je šlo pred trinajstimi leti Beltu pošteno za nohte. »Zaradi integracijske politike smo se pred poldrugim desetletjem združili z ljubljanskim trgovskim podjetjem Cosmos, in ko je to šlo v stečaj, smo dobili družbeno varstvo in s tem osebne dohodke, ki so znašali komaj tretjino povprečne plače. Mnogo dobrih delavcev je takrat odšlo od nas, v proizvodnji pa smo imeli takšen zastoj, da ga čutimo še danes. V oddelku mehanske obdelave, kjer delam, imamo le šest novih strojev, vsi ostali pa so zastareli. Na srečo se nam sedaj obetajo boljši časi. Toliko večja pohvala pa zato velja tistim, ki so vztrajali v Beltu 30 ali 25 let. Prepričan pa sem, da sedaj ne bi več čutili »dote« nekdanjih težkih časov, če bi ostali vsi tisti, ki so obupali,« razglablja Ivan o tovarni, ki praznuje te dni svoj 30. rojstni dan in jo pozna že skoraj od prvega dne.

Furlič se je v Beltu zaposlil kot strugar pri stroju, a je s prizadevnim delom že po dveh letih napredoval v vodjo izmene, potem je postal mojster, po dodatnem izobraževanju pa poslovodja strojne obdelave. Letos pa je napredoval v vodjo nastavljanja strojev v strojnem oddelku tozda Mehanska obdelava. Prizna, da mu je bilo v začetku lažje kot danes, čeprav je moral težko fizično delati v treh izmenah, orodje so si morali izdelovati sami.

»Takrat sem imel le svoje delo, sedaj pa imam veliko odgovornost za delo drugih delavcev, kar v našem oddelku, kjer je veliko nekvalificiranih, ni lahko,« pove. Močno ga moti malomaren odnos do dela, zlasti še, ker je sam zrasel v delavski družini na Roč vrhu, kjer je po vojni 10 otrok ostalo brez očeta in so morali vsi po vrsti poprijeti za delo. »Danes je tako težko dobiti zaposlitev kot takrat, ko sem jo kot mladenič iskal jaz, vendar sem jo znal jaz, ko sem jo dobil, bolj ceniti. Mladi bi se morali zgledovati prav po nas, ki delamo v eni delovni organizaciji dve, tri desetletja. Krivičen bi bil, če bi rekel, da so vsi mladi slabi delavci, nikakor pa se ne morem sprijazniti s tem, da je enim prav vseeno, ali pridejo v službo ali ne, po dveh do treh mesecih priučevanja pa odidejo od nas,« se pritožuje, a ne pozabi pohvaliti belokranjskih fantov, ki delajo po kmetijah, uspešni pa so tudi v službi.

»Kdor je priden doma, je tudi v tovarni,« ve iz izkušenj Ivan Furlič, saj so tudi njega vodili skozi življenje pridnost, požrtvovalnost, odrekanje.

M. BEZEK

Pisan drugi turistični teden

Modna revija, čolni in gostinci popestrili turistični vikend — Najboljši pionirji — turistični delavci so na OŠ 29. oktober v Šmarjeti

NOVO MESTO — V okviru »Meseca turizma na Dolenjskem« je bila prejšnji teden vrsta vabljivih prireditev. Še posebej dobro so bile obiskane tri prireditve. Tako je modna revija trgovine Julije v soboto dopoldne pritegnila na Glavni trg množico obiskovalcev. Hladno vreme na novomeški Loki ni moglo pregnati več kot tisoč obiskovalcev, ki so si prišli ogledat novomeško noč na Krki. Baklade se je udeležilo kar 32 čolnov. Komisija je na koncu ocenila in s priznanji nagradila tri čolne. Najbolje je bil okrašen Beletov čoln, nekaj manj živahnosti pa je bilo na čolnu Janeza Kastelca in Štrubejevem čolnu.

Glavni trg je bil tudi prizorišče prvega tekmovanja gostinskih in turističnih delavcev Dolenjske, Bele krajine in Posavja, ki ga je v nedeljo dopoldan skupaj z gostinci pripravila Dolenjska turistična zveza. Tekmovanja v različnih gostinskih spretnostih, ki jih med letom nismo vajeni pogosto videti, so se udeležile ekipe in posamezniki iz hotela Sremič iz Krškega, hotela Terme Čatež, hotela Metropol, restavracije Pri vodnjaku in Srednje šole za gostinstvo in turizem iz Novega mesta, ki je bila med ekipami tudi najuspešnejša. Pokrovitelji uspele in zanimive prireditve, ki naj bi postala tradicionalna, so bili: Slovin tozd Brežice, KZ tozd Vinska klet Metlika, Pivovarna Union Ljubljana.

V okviru praznovanj v mesecu turizma so v Ljubljanski banki v ponedeljek odprli razstavo starih turističnih prospektov in nagradili najboljše osnovne šole, ki so sodelovale na natečaju »Moj turistični kraj«. Priznanja in praktične nagrade so prejeli: OŠ 29. oktober iz Šmarjete, OŠ Milka Šobar — Nataša in OŠ Katja Rupena. Priznanje za sodelovanje pa sta prejeli tudi osnovna šola XII. SNOUB Bršljin in Brusnice.

Ne smemo pozabiti več manjših prireditev, ki so se zvrstile ob koncu minulega tedna. Tako je bil v petek na Loki nastop šolanih psov, v Portovaldu pa se je začelo odprto prvenstvo Dolenjske, Bele krajine in Posavja v tenisu. Zmagal je novomeščan Jože Turk. Zvečer se je nekaj ljudi zbralo tudi pri Rostanu na Suhorju, kjer so lahko poizkusili gobarske specialitete. Dobro obiskana so bila tudi predavanja o lepotah Slovenije, ki so jih turistični delavci pripravili v osnovnih šolah Trebnje, Grm, Črnomelj in Metlika.

J. PAVLIN

PROLETAREC VSEH PROLETARCEV — Člani lovske družine Plešivicaiz Žužemberka so na pobudo svojega dolgoletnega predsednika Franca Jarca pred dnevi pripravili razstavo trofej uplenjene divjadi. Največ zanimanja je med številnimi obiskovalci brez dvoma vzbudil zajec, ki je simbolično predstavljal proletarca vseh proletarcev. Stoletja ga samo preganjajo in njegovo glavno orožje je bil vedno beg. Zdaj so mu od vsega hudega pognali celo rožiči, da bi se laže ubranil vseh tegob, ki mu jih prinaša sodobna civilizacija. (Foto: I. Kuljaj)

S harmoniko med rojake

22 koncertov ansambla Lojzeta Slaka v Ameriki

Slakova harmonika je ponovno stkala čvrsto nit preko velike luže in povezala z domačimi melodijami staro domovino s slovenskimi izseljenci v Združenih državah Amerike in Kanadi. Prejšnji teden se je namreč znani ansambel vrnil domov s pettedenske turneje po severnoameriškem kontinentu. Takoj po vrnitvi je vodja ansambla Lojze Slak povedal nekaj o svojih vtisih posebej za bralce Dolenjskega lista.

»Obisk je bil zelo uspešen. Če letošnjo turnejo primerjam s štirimi prejšnjimi, potem z veseljem ugotavljam, da doživljamo od turneje do turneje prisrčnejši sprejem in večji obisk. Presenetljivo je, da se je na zadnjem koncertu v Clevelandu zbralo preko 5.000 obiskovalcev, kljub tefnu da smo imeli v tem mestu že štiri koncerte. Sploh pa na nobenem od koncertov ni bilo manj kot 1.000 ljudi,« je povedal Lojze Slak.

VSE BOLJ PRILJUBLJEN — Lojze Slak: »Turneja po Ameriki in Kanadi je bila zelo uspešna.«

Ansambel je imel v ZDA in Kanadi 22 koncertov, predvsem v tistih mestih, kjer je precej slovenskih izseljencev. Seveda pa Slaka ne pridejo poslušat le naši ljudje, njegove melodije so blizu tudi izseljencem drugih evropskih narodov, tako da obisk ni nikoli vprašljiv. O priljubljenosti ansambla pričajo tudi že dva zlata ključa mesta Cleveland, številne častne listine in ne nazadnje obiski guvernerja in županov mest, v katerih je Slak gostoval. V Pittsburgu je tamkajšnji župan celo proglasil 2. avgust za dan ansambla Lojzeta Slaka. Precej je že tudi »button-box« klubov, kar je angleški naziv za frajtonarico, pravijo ji tudi kar Slakova harmonika.

MiM

Kam v mesecu turizma ta teden?

Petek, 13. septembra: Ob 10. uri bo v OŠ Metlika predavanje »Lepote Slovenije«, zvečer ob 18 uri pa bo v gostišču Na trgu v Novem mestu večer ob cvičku z domačimi jedmi in narodnozabavno glasbo.

Sobota, 14. septembra: Ob 10. uri bo na novomeškem Glavnem trgu nastop pionirskih folklornih skupin, čez eno uro pa na Glavnem trgu prikaz jamarskih veščin. Prav tako ob 10. uri se bo v Škrjančah pri Šmihelu pričel lovsko tekmovanje na glinastih golobe in tarčo srnjaka za pokal Dolenjske turistične zveze, po tekmovanju pa bo lovski piknik. Ob 18. uri bo v hotelu Kandija tradicionalni gobarski ples.

Nedelja, 15. septembra: Ob 7. uri se bo pričel planinski in turistični pohod na Kuzarjev kal, Lukinjo in mimo letališča v Prečni nazaj v Novo mesto. Zbirno mesto bo pred domom JLA.

PONOVNO V ŠPANIJO — Po uspešnih gostovanjih po Avstriji, Italiji in domovini je ansambel Fantje z vseh vetrov v torek odpotoval na desetdnevno gostovanje v Španijo, kamor so jih ponovno povabili po prejšnjih uspešnih nastopih.

Vesela jesen

19. slovenski festival narečnih popevk

MARIBOR — To soboto, 14. septembra, se bo v Mariboru v novi večnamenski dvorani Tabor ob 20. uri začel 19. festival narečnih popevk Popevka vesele jeseni, ki ga je pripravilo društvo glasbenih delavcev Harmonija iz Maribora, pokroviteljstvo pa je prevzela Vema.

Na prirediteljev razpis je prispelo kar 57 skladb, izmed katerih je komisija izbrala 16 najboljših, ki se bodo pomerile za nagrade organizatorjev in občinstva. Nagrade so letos precej večje, saj znašajo od 20.000 do 5.000.

Za ultrazvok manjka še 600.000 din

Iz Duisburga nas je poklicala Jožefa Oblak, ki je darovala 2500 mark

Na žiro računu za nakup inkubatorja in ultrazvoka za zgodnje odkrivanje bolezni dojk je že 3,105.146 din. Znano je, da je inkubator že naročen in plačan, za ultrazvok pa je treba zbrati še okoli 600.000 din, kar za dolenjsko solidarnost najbrž ne bo prevelik zalogaj. Minuli teden nas je iz Duisburga v ZR Nemčiji po telefonu poklicala Jožefa Oblak, zdomka, ki je za inkubator darovala kar 2500 zahodnonemških mark. Prosila nas je, naj popravimo pisanje v Delu, po katerem naj bi denar, ki ga je poslala, zbralo tamkajšnje združenje zdomcev. Oblakova je povedala, da je šel denar iz njenega žepa, če ima pri tem-še kdo zasluge, pa je to lahko kvečjemu Rezika Povše iz Novega mesta, Cesta herojev 64, ki jo je naročila na Dolenjski list, iz katerega je potem zvedela za človekoljubno akcijo.

● Minuli teden so darovali: SGP Pionir, OOS tozd Togrel, Leskovec pri Krškem 10.000, DS DPO skupščine občine Krško 15.000, OOS Integral, tozd Promet Črnomelj 11.240, Jože Vide iz Šentjerneja namesto venca na grob Marije Pirc 5.000, OOS skupnosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja Novo mesto 5.000, Elektro-tozd Elektrodistribucija Krško 30.000 in Skupnost otroškega varstva Trebnje 20.000 dinarjev.

V prejšnji številki se je v poročilo o prispevkih prikradla neljuba napaka. Napisali smo, da so Dolenjske lekarne Novo mesto darovale za inkubator 1.000 din namesto 10.000, kolikor so v resnici zbrale vrle farmacevtke, ki se jim seveda opravičujemo.

Denar za ultrazvočni aparat za zgodnje odkrivanje bolezni dojk lahko nakažete na račun 52100-603-30372 Zdravstveni center Dolenjske-tozd Splošna bolnišnica, »Za ultrazvok«.

HRUŠKI CVETITA

DOLGA VAS PRI KOČEVJU — Pri Pojetovih v Dolgi vasi sta pretekli teden vzcveteli dve hruški. V reškem Novem listu pa smo prebrali, da je tudi v Pulju nekomu vzcvetela hruška. Iz tega lastnik hruške sklepa, da bo letošnja zima huda, saj mu je hruška cvetela tudi lansko jesen.

OSVOJILI OBČINSTVO — Na 16. festivalu domače zabavne glasbe, ki je bil v petek in soboto, 6. in 7. septembra, na Ptuju, je med 20 ansambli vse Slovenije najbolj ogrel občinstvo šentjernejski ansambel Objem, ki je za skladbo Ptice, vrnite se! prejel prvo nagrado občinstva. Od dolenjskih ansamblov so sodelovali še trije, in sicer ansambel Jožeta Škoberneta, ki je osvojil 3. nagrado občinstva in prejel bronastega Orfeja, ansambel Tone Hervola, ki je prejel srebrnega Orfeja, in Slavček iz Novega mesta, ki je prav tako prejel srebrnega Orfeja. Več o festivalu v prihodnji Prilogi. (Foto: MiM)

Nova grožnja kočevskim gozdovom

Proti TE Plomin II

DELNICE, KOČEVJE — Izvršni svet občinske skupščine Delnice je protestiral pri Skupnosti občin Reka proti gradnji TE Plomin II, če vanjo ne bodo vgrajene čistilne naprave za razžveplavanje in čiščenje. Že zdaj namreč TE Plomin I, Koksarna in Rafinerija onečiščujeta goranjske gozdove, kmetijske površine, v nevarnosti pa je tudi reka Kolpa.

Razprava o gradnji TE Plomin II traja že dve leti, v občini Delnice pa še vedno niso seznanjeni z raziskovalnimi analizami in strokovnimi ocenami, ki so dane za gradnjo te elektrarne. Zato opozarjajo na posledice z zamudo pa tudi javno razpravo o tem bodo šele organizirali.

● Občinska skupščina Kočevje je na zahtevo delegata gozdarstva razpravljala o nameravni gradnji TE Plomin II, in sicer že na začetku poletja. Delegati se niso strinjali s to gradnjo, če ne bo poskrbljeno za učinkovite čistilne naprave. O tej zahtevi je nato občinska skupščina Kočevje obvestila najodgovornejše organe v Sloveniji in na Hrvaškem. Doslej še ni prejela nobenega odgovora.

Gozdovi Gorskega kotora se prepletajo z gozdovi v občini Kočevje. Reka Kolpa teče tudi skozi naše občine Kočevje, Črnomelj in Metlika. Onesnaženi zrak se ne bo ustavil na republiški meji.

J. PRIMC

Gasilsko društvo Grmovlje

priredi

veliko vrtno veselico

14. septembra v Grmovljah. Zabaval vas bo ansambel »OBJEM«.

592/37-85

»Ob hišo, ker sem Rom?«

Jože Butala se je hotel preseliti z Lokev na Planino, a so si v črnomaljski kmetijski zadrugi premislili

LOKVE PRI ČRNOMLJU — V hiši Jožeta Butale v romskem naselju Lokve pri Črnomlju živijo v dveh prostorih 3 družine, skupaj 8 članov. Dom je sicer začel širiti, vendar je kmalu odnehal, ko je, kot sam pravi, spoznal, da v tem naselju ne more živeti civiliziranega človeka vredno življenje. Odločil se je, da za vsako ceno odide z Lokev, iskrica upanja, da se mu bo to res posrečilo, pa se je prižgala takrat, ko je zvedel, da daje na Planini pod Mirno goro črnomaljska kmetijska zadruga v najem ali pa proda hišo, v kateri je še nedavno živela starejša ženska.

»Šel sem k tovarišu Kuretu, direktorju tozda Živinoreja pri kmetijski zadrugi, ki mi je potrdil, da dajejo hišo zares v najem ali naprodaj, ter mi pokazal celo ključe od nje. Ivan Hrustek, predsednik komisije za romska vprašanja, katere član sem tudi jaz, mi je napisal prošnjo, v kateri je omenil tudi, da bi bil s tem, ko bi moja hiša ostala prazna, rešen še en romski problem, saj bi jo lahko dali Romom iz Coklovce. Štiri leta sem že član prej omenjene komisije, in čeprav se trudimo, da bi rešili težave Romov pri »Štirih rokah«, nam doslej ni uspelo storiti še skoraj ničesar,« pravi Butala. »Sklepam pa, da so v kmetijski zadrugi prav zaradi tega, ker so zvedeli, da sem Rom, spremenili mnenje, in rekli, da hiše ne dajo v najem in je tudi prodati ne nameravajo. Sem član ZK, SZDL, velik ljubitelj narave in zato tudi ribič in lovec, a ne vem, kaj bi še moral biti, da bi lahko dobil hišo,« sprašuje Jože.

Pove, da bi bil pripravljen hišo celo odkupiti, z ženo in hčerko pa hraniti živino v hlevu, ki ga bo menda kmetijska zadruga na Planini znova usposobila. »Sedaj je vas prazna in KZ bi morala biti vesela, da sploh kdo hoče iti tja,« je prepričan Butala. »Ker želim na vsak način oditi z Lokev, sem hotel svojo hišo prodati socialnemu skrbstvu, pa so rekli, da nima nobene vrednosti, ker je v romskem naselju. V stanovanjski blok ne morem, ker bi moja invalidska pokojnina zadostovala komaj za stanarino. A z iskanjem prostora, kjer bi lahko živel bolje kot tukaj, ne bom prenehal,« vztraja Butala.

In kaj pravijo v črnomaljski kmetijski zadrugi? Kure je povedal, da sam ne more odločati o usodi njihove hiše na Planini, komisija pri KZ pa je odločila, da je za zdaj še ne bodo prodali niti oddali v najem.

M. BEZEK

Jože Butala

kozerija

TAKŠNA JE MODERNA VZGOJA

K nam je prišla na obisk Kotilda Zračnikova. S seboj je privlekla petletnega sinčka Kristiana.

— Živ je kot živo srebro. Pa brihten. Po očetu, je bila samokritična, čakajoč na to, da bomo pričeli hvaliti otrokovo lepoto, ki pa je gotovo po njej. Kristian je namesto pozdrava zaklel tako sočno, da se je moja mati, starejša ženska, prekrižala. Klotilda Zračnikova pa se je smejala iz vsega srca, tako všeč ji je bil mali Kristian.

— Moderno ga vzgajava. Če bi ob njegovi neprimerni besedi reagirala, bi vzbudila v njem še večjo željo po te vrste izražanju, je razlagala Klotilda. Kristian je med tem že treščil po tleh našo edino kristalno vazo, Zračnikova pa je ostala mrtvo hladna.

— Kaznovati ga za to bi bil nesmisel. V njem bi zatrla skrito sposobnost za raziskovanje, je razpredala. Sinček se je vzpel na okensko polico, s katere sta zgrmeli na pločnik dve lončnici fuksij.

— Mali porednež, je rekla v opravičilo Klotilda in niti najmanjši trzljaj njenega obraza ni dal vedeti, če ji je mogoče nerodno. V naslednjih petih minutah je Kristian prižgal televizor, uničil dve gramofonski plošči, potegnil zavese s karnise, razmazal čokolado po prtu in se polulal v stojalo za dežnike.

— Se vam ne zdi, da je malce preveč domač, je bila obzirna moja mati.

— Tako je tudi prav. Menda ne boste pričakovali od otroka, ki je moderno vzgajan, da bo čepel v kotu kot teslo! se je postavila v bran Klotilda Zračnikova.

Vse dotlej je sedel moj brat nemo za vrati sobe. Vstal je, in ko se je vrnil, je imel v rokah destilitrski lonec, poln vode. Ne da bi črhnil, je pljusnil vodo Klotildi Zračnikovi v obraz.

— Saj ste ob pamet! je kriknila.

— Ne pozabite, dragá moja, toda tudi jaz sem svoje otroke moderno vzgajala, ji je mirno pojasnila moja mati.

TONI GAŠPERIČ